

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

az EGSZB 520. plenáris ülése (2016. október 19–20.)

2017/C 034/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Teljesítményen alapuló, eredményközpontú uniós költségvetés: a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás kulcsa [saját kezdeményezésű vélemény]	1
2017/C 034/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A jogállamiság és az alapjogok európai ellenőrzési mechanizmusa (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2017/C 034/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság összefoglaló megállapításai – Új stratégia a fogyatékossgal élők számára az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény)	15
2017/C 034/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös technológiai kezdeményezéseknek és a köz-magán társulásoknak a fenntartható ipari szerkezetváltást elősegítő szerepe és hatása a Horizont 2020 végrehajtásában (saját kezdeményezésű vélemény)	24
2017/C 034/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A testápoló szerek, higiéniai és szépségápolási termékek európai iparágának megerősítése (saját kezdeményezésű vélemény)	31
2017/C 034/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Hajóbotás és az újrahasznosító társadalom (saját kezdeményezésű vélemény)	38
2017/C 034/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Termelő-fogyasztóktól származó energia és a termelő-fogyasztók energiaszövetkezetei: lehetőségek és kihívások az uniós országokban (saját kezdeményezésű vélemény)	44
2017/C 034/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tengeri energia: a megújuló energiaforrások fejlesztése (saját kezdeményezésű vélemény)	53
2017/C 034/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend – Az Európai Unió mint a globális fenntartható fejlődés elkötelezett támogatója (saját kezdeményezésű vélemény)	58

2017/C 034/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Horizont 2020 program félidős értékelése (feltáró vélemény)	66
2017/C 034/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható európai akvakultúra előtt álló akadályok felszámolása (feltáró vélemény)	73
2017/C 034/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A villamosenergia-piacok újratervezése és ennek a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztókra gyakorolt lehetséges hatásai (feltáró vélemény) . .	78

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

az EGSZB 520. plenáris ülése (2016. október 19–20.)

2017/C 034/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai szabványok a 21. század számára [COM(2016) 358 final]	86
2017/C 034/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a területi alapú tartalomkorlátozás, illetve a vevő állampolgársága, a belső piacon belüli lakóhelye vagy székhelye alapján történő egyéb megkülönböztetés elleni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]	93
2017/C 034/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]	100
2017/C 034/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokról [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]	106
2017/C 034/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2015. évi jelentés a versenypolitikáról [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]	110
2017/C 034/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalba való bevonását ösztönző, konkrét tevékenységeket támogató, a 2017–2020 közötti időszakra szóló uniós program létrehozásáról [COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD)]	117
2017/C 034/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv és a 2009/101/EK irányelv módosításáról [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]	121
2017/C 034/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos információkhoz való adóhatósági hozzáférés tekintetében történő módosításáról [COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]	127
2017/C 034/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az élelmiszer-ellátási lánc vállalkozások közötti, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól [COM(2016) 32 final]	130

2017/C 034/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászhajók jellemzőinek meghatározásáról (átdolgozás) [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]	140
2017/C 034/23	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottságot (ICCAT) létrehozó egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról, valamint az 1936/2001/EK, az 1984/2003/EK és az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]	142
2017/C 034/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás) [COM(2016) 270 final – 2016/133(COD)] - Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségéről és a 439/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről [COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)] - Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre [az egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU rendelet] hatékony alkalmazása érdekében az ujjnyomatok összehasonlítását, valamint a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek azonosítását szolgáló Eurodac létrehozásáról, továbbá a tagállamok bűnüldöző hatóságai és az Europol által az Eurodac-adatokkal való, bűnüldözési célú összehasonlítások kérelmezéséről (átdolgozás) [COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]	144
2017/C 034/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió hőtechnikai stratégiájáról [COM(2016) 51 final]	151
2017/C 034/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]	157
2017/C 034/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 531/2012/EU rendeletnek a nagykereskedelmi barangolási piacokra vonatkozó szabályok tekintetében történő módosításáról [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]	162
2017/C 034/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 2009/45/EK irányelv módosításáról [COM(2016) 369 final – 2016/170 (COD)]	167
2017/C 034/29	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a Közösség tagállamainak kikötőibe érkező vagy onnan induló személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló 98/41/EK tanácsi irányelv módosításáról és a tagállamok kikötőibe érkező vagy onnan induló hajókra vonatkozó nyilatkozattételi követelményekről szóló 2010/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról [COM(2016) 370 final – 2016/171(COD)]	172
2017/C 034/30	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a menetrend szerint közlekedő ro-ro kophajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek biztonságos üzemeltetésének érdekében végzett ellenőrzések rendszeréről, valamint a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2009/16/EK irányelvének módosításáról és a Tanács 1999/35/EK irányelvének hatályon kívül helyezéséről [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]	176
2017/C 034/31	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1920/2006/EK rendeletnek az új pszichoaktív anyagokra vonatkozó információcsere, riasztási rendszer és kockázatértékelési eljárás tekintetében történő módosításáról [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]	182

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 520. PLENÁRIS ÜLÉSE (2016. OKTÓBER 19–20.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Teljesítményen alapuló, eredményközpontú uniós költségvetés: a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás kulcsa

[saját kezdeményezésű vélemény]

(2017/C 034/01)

Előadó: **Petr ZAHRADNÍK**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	139/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB meglátása szerint az EU költségvetése lényeges eszköz lehet az Unió számára felmerülő jelenlegi kihívások és a strukturális változások kezelésében. Mindazonáltal gondosan elemezni és értékelni kell az EU pénzügyi eszközei kiadásának **rendeltetését**, ezen eszközök elköltésének **módját**, azok teljesítménye **értékelésének** módszerét, valamint az elért eredmények **közlésének** módját⁽¹⁾. Ebben az esetben az uniós költségvetés az EU elsődleges kihívásaival foglalkozhat és segíthet az európai polgárok Unióba vetett hitének újjáteremtésében, még összegének abszolút és relatív értelemben vett csökkentése mellett is.

⁽¹⁾ Lásd Kristalina Georgieva, az Európai Bizottság költségvetésért felelős alelnöke írásait az „Eredményközpontú uniós költségvetés” témájának szentelt internetes oldalakon.

1.2. Az uniós költségvetés teljesítménye fokozásának előfeltétele **az egyértelműen definiált, az EU polgárainak javát szolgáló prioritási célkitűzések** meghatározása, **a megfelelő összesített mutatók és egy meggyőző elszámolási rendszer megállapításával** párhuzamosan. Mindennek összhangban kell lennie az uniós költségvetésből finanszírozott konkrét fellépésekkel, lehetővé téve a költség-haszon arány maximalizálását. Ennek eléréséhez igénybe lehet venni előzetes feltételrendszereket, pénzügyi eszközöket, vagy a hirtelen adódó kihívások kezelésére szolgáló rugalmasságot és kapacitást⁽²⁾. Az uniós költségvetésnek az alapvető prioritások és az azoknak megfelelő politikák meghatározásához az elsődleges, – az EGSZB szerint is – nagy jelentőséggel bíró, mennyiségi szempontot ki kell egészítenie minőségi dimenzióval is.

1.3. Az EGSZB egyetért azzal a megközelítéssel, amely szerint az uniós költségvetési kiadások esetében nem csak az a fontos, hogy meggyőződjenek arról, hogy e kiadások tiszteletben tartják az eljárások jogszerűségét és szabályszerűségét, de az is, hogy azokat célzottan és rendszerszinten azokra az eredményekre és teljesítményre irányítsák, amelyeket e költségvetés az EU prioritási területein kíván elérni.

1.4. Az EGSZB elismeri, hogy a teljesítménykultúrát szolgáló szabályok uniós költségvetéssel összefüggésben történő elfogadásához szoros kapcsolatra van szükség egyfelől a kiadások összege és jellege, másfelől a teljesítmény és az eredmények mérését szolgáló aggregált teljesítménymutatók koherens egyége között.

1.5. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy az ilyen teljesítménykultúra meghonosítása nem korlátozódik egy konkrét intézkedésre, hanem olyan fokozatos folyamat, amelynek előfeltétele mind a megfelelő jogi keret, mind egy olyan eszköztár, amely arra indítja az elsődleges szereplőket, hogy a kívánt irányban cselekedjenek. A teljesítményen alapuló uniós költségvetésről szóló jövőbeli megbeszélések és az ilyen költségvetés végrehajtása során ezenfelül előzetesen meg kell határozni a költségvetés tartalmát.

1.6. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a teljesítményen alapuló uniós költségvetés képes biztosítani az Unió prioritási területein az egyértelműen meghatározható hozzáadott értéket jelentő eredmények és hatások elérését. A teljesítményen alapuló uniós költségvetésről szóló vita tehát a szükséges strukturális változásokat garantálni képes uniós politikai prioritásokról szóló vitát is jelent.

1.7. Mindezidáig kísérleti gyakorlatokat végeztek az uniós költségvetésnek az Európa 2020 stratégiában rögzített prioritások és számszerűsített célkitűzések megvalósítására gyakorolt hatásainak mérésére. Az EGSZB úgy véli, hogy ez az eljárás a jó irányban tett előremutató lépésnek tekinthető, és azt szisztematikusan és még sokkal globálisabban ki kellene terjeszteni. Különböző elemzések kimutatták, hogy nagy eltérés tapasztalható a kitűzött célok és az elért eredmények között, illetve hogy számos példát találhatunk az EU pénzügyi eszközeinek nem hatékony felhasználására, valamint az ezzel kapcsolatos eljárások hibáira.

1.8. Az EGSZB támogatja, hogy továbbra is törekedjenek az Európa 2020 stratégia és a 2014–2020-as többéves pénzügyi keret vagy a különböző, ahhoz tartozó különféle uniós költségvetési eljárások kölcsönös összefüggésének és kapcsolatának javítására és szorosabbra fűzésére hatáselemzési mutatók, illetve az azokból következő értelmezés segítségével. Ebből az alkalomból kívánatos lehet elgondolkodni azon, hogy az Európa 2020 stratégia az évtized második felében is megfelelően irányul-e az EU valódi fejlesztési prioritásaira.

1.9. Az EGSZB egyetért azzal is, hogy gondoskodni kell arról, hogy a partnerségi megállapodások és operatív programok hatékonyan betölthessék azt a szerepüket, hogy az EU célkitűzéseit és prioritásait az egyes tagállamok szintjén végrehajtott operatív célkitűzésekké alakítsák, legyen szó akár a megosztott irányítás, akár a közvetlenül az Európai Bizottság által az egyes tagállamokban irányított programok eljárási szabályainak javításáról.

1.10. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ösztönözzék a tagállamokat arra, hogy partnerségi megállapodásaikba és operatív programjaikba vegyenek fel egy sor, az uniós költségvetési források támogatásával elérendő koherens és összehasonlítható, számszerűsíthető eredményt, amit később ki kell értékelni. Valamennyi partnerségi megállapodásban és operatív programban közös eredménymutatókat kell előírni transzverzális vagy horizontális alapon, egyértelműen feltárva a különböző alapok és az esb-alapok összessége hozzájárulását, továbbá e mutatókat úgy kell kidolgozni, hogy követni lehessen az uniós szinten, a tagállamok és az egyes régióik szintjén tett előrelépést.

1.11. Az EGSZB lehetőséget lát a 2014–2020-as többéves pénzügyi keret féldős felülvizsgálatában arra, hogy határozottabban alkalmazzák a teljesítményen alapuló és eredményközpontú megközelítést, amelynek ezt követően, a 2021-től kezdődő többéves pénzügyi keretben teljes mértékben meg kellene nyilvánulnia.

⁽²⁾ Lásd az alábbi elemzést, 2.2.3. pont.

1.12. Az EGSZB úgy véli, hogy a 2021-ben induló többéves pénzügyi keretnek – összhangban az új versenyképességi és fejlesztési stratégiával és a szociális jogok kidolgozás alatt álló európai pillérével – olyan középtávú (a versenyképességi stratégiával azonos időszakot felölelő) kulcsfontosságú stratégiai platformot kell jelentenie, amelyet a valódi szükségletekhez és prioritásokhoz igazodó és súlyozott kiadási tételek szerint kellene strukturálni, és amelynek ezzel egyidejűleg nagyobb rugalmasságot kellene biztosítania az újonnan felmerülő szükségletek kielégítéséhez. Az EGSZB örömmel fogadná az uniós költségvetés pénzügyi eszközei végrehajtási szabályainak olyan irányú módosítását is, amely növelné a hatékonyságot a visszatérítendő eszközök szélesebb körű alkalmazásának és ezen eszközök és a támogatási hitelek egymást kiegészítő voltának biztosítására való törekvésnek köszönhetően. Ezenkívül az uniós költségvetés és annak hatékonysága értékelési módszereinek javítására széles mozgástér áll rendelkezésre. A megfelelő költségvetési rugalmassági tényező alapvető jelentőséggel bír ahhoz, hogy az uniós költségvetés képes legyen reagálni a megjelenő új kezdeményezésekre, fenyegetésekre és lehetőségekre, valamint az EU cselekvőképességéhez is fontos (itt említhetjük például a migrációs válságot, a gazdasági megrázkódtatások kezelésének szükségességét, vagy az uniós tagállamok számának változását és ennek hatásait a pénzügyi mozgásokra, illetve a természeti katasztrófák esetére fenntartott szolidaritási alap forrásainak megfelelő alapját). Ez a tényező nemcsak az uniós költségvetés kiadásainak volumenét és struktúráját érinti, hanem a bevételi oldalt is.

1.13. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a 2020 utáni uniós költségvetési politikában határozzák meg az uniós költségvetés bevételi oldalán szereplő összeget, és azt, hogy ezt miként állapították meg (kiegyensúlyozott és szolidaris viszonyt kell ugyanis létrehozni a tagállami hozzájárulások és a költségvetés saját forrásai között).

1.14. Az EGSZB egyetért aktív költségvetési politika által kínált lehetőségek további bővítésével, például az uniós költségvetés kibocsátás lehetővé tételével. Ebből a célból kívánatos lenne javítani az EU költségvetési keretét és eljárását, továbbá kielégítően rendezni az uniós költségvetési politika hatályának kérdését egyfelől az euróövezet tagállamaiban, másfelől az EU többi tagállamában.

2. A probléma elemzése és leírása

2.1. Alapvető tények

2.1.1. Az uniós költségvetés az uniós prioritások finanszírozásának jelentős és létfonosságú eszköze, amelynek összege az EU GDP-jének körülbelül 1 %-át teszi ki; a 2015-es költségvetési évben ez 145,3 milliárd EUR volt. Az uniós költségvetés igen jelentős eszköze a gazdaságpolitika biztosításának az egyes tagállamokban, ahol a közkiadások átlagosan 1,9 %-át teszi ki; mindazonáltal egyes esetekben ez az arány érezhetően meghaladja a 10 %-ot.

2.2. A probléma gyökerei

2.2.1. Ilyen összegű pénzügyi eszközök esetében fontos gondoskodni arról, hogy felhasználásuk ne pusztán a jogszerűség és szabályszerűség betartásával történjen, hanem ezzel egyidejűleg – amennyiben ez az első feltétel teljesül –, oly módon is, hogy lehetővé tegyék mindenekelőtt a megfelelő célkitűzések és eredmények elérését, továbbá a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás, valamint a teljesítmény kultúrája elvének való megfelelést. Az uniós költségvetés mutatókkal és releváns makrogazdasági kritériumokkal mért végrehajtása tényleges hatásainak feltárása az uniós költségvetési politikát érintő valamennyi aktuális politikai elgondolás tárgyát képezi.

A jól teljesítő uniós költségvetés abban áll, hogy az uniós költségvetés kiadásait megfelelő módon az EU valódi prioritásaira irányítják egy adott időszakban. A teljesítmény kultúrája tehát három pilléren alapul: stratégia, egyszerűsítés és a költségvetési eljárás.

2.2.2. Az uniós költségvetésnek és végrehajtásának a következő prioritásokkal kellene összhangban lennie:

- megerősített, teljesítményen alapuló és eredményközpontú megközelítés alkalmazása, amely kiegészítené a jogszerűség és szabályszerűség elve betartásában álló hagyományos látásmódot, és lehetővé tenné az uniós finanszírozás iránti aktuális és jövőbeli igényeket tükröző új elemek (lásd alább) integrációját,
- a teljesítményre és eredményekre való fokozottabb irányultság előfeltétele az, hogy a valódi hasznok értékelhetősége érdekében javítsák az adatkezelést, az adatok elérhetőségét és kívánt formában való rendelkezésre állását – amennyiben e tevékenység hatásai túlmutatnak az azzal járó többletköltségeken,
- az uniós költségvetési kiadások felhasználását szabályozó keret minőségének értékelése,

- az uniós költségvetésből finanszírozott tevékenységek jellegét szem előtt tartva alapvető, hogy ezek alakulását ne elszigetelten, csak az adott költségvetési évre tekintettel vizsgálják, hanem olyan középtávú, tartós folyamatként, amelynek során az egyes évek kijelölik a megfelelő eredmények megvalósításához szükséges fejlődés pályáját,
- az uniós költségvetés és az uniós gazdaságpolitika új modellje ⁽³⁾ közötti nagyon szoros kölcsönös összefüggés, továbbá az uniós gazdaság jelenlegi középtávú teljesítményének tiszteletben tartása,
- az uniós költségvetési politika folytonossága biztosításának, továbbá célkitűzései megvalósításának és értékelésének szükségessége.

2.2.3. Az uniós költségvetés rejt magában néhány olyan új összetevőt, amelyek a 2014–2020-as többéves pénzügyi keret működéséhez kapcsolódnak és relevánsak a teljesítményen alapuló és eredményközpontú megközelítés megerősítése szempontjából:

- a) tematikus koncentráció: az EU pénzügyi eszközei révén adott támogatás csak a prioritási területeket kellene, hogy érintse, és nem lehet azt bármihez hozzárendelni; pontosan meg kell határozni a prioritásokat, és azokat mennyiségi elemzéssel és megvalósíthatósági tervekkel alá kell támasztani; szigorúan korlátozni kell a prioritások összességének terjedelmét; az indokolt prioritásokat elégséges finanszírozásnak kell fedeznie, hogy elérhetőek legyenek az eredmények, és ki lehessen aknázni a valódi előnyöket;
- b) integrált és területalapú („place-based”) megközelítés és szinergiák: a programoknak és projekteknek nemcsak eredményeket és előnyöket kell elérniük, hanem ez utóbbiaknak meg kellene felelniük más projektek és programok eredményeinek és előnyeinek a megvalósított szinergiáknak köszönhetően. E szinergiáknak a szubszidiaritás elve alapján megállapított területi egységben kell létrejönniük. Ahhoz, hogy ez a rendszer működjön, fontos irányítási mátrixot meghatározni, hogy az integrált projektek megfelelő feltételeit megteremtsék;
- c) feltételeesség és eredményességi tartalék: a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvei feltételezik, hogy az uniós finanszírozásra az állam megfelelő belügyi, makrogazdasági és intézményi keretein belül kerül sor, amely a ráfordítás, mint olyan előzetes feltételének minősül; ezzel szemben, az eredményességi tartalékot úgy hozzák létre, hogy a bónusz szerepét töltsse be a jól teljesítő jogalanyok számára;
- d) egyszerűsítés: az uniós finanszírozási rendszer rendkívül összetett több szempontból is, ami akadályt jelent a hatékony irányítás és az eredmények és a valódi előnyök mérésének lehetősége szempontjából;
- e) nagyobb mértékben számszerűsített eredmények: az uniós költségvetési politika kidolgozása és kiigazítása tekintetében rendkívül fontos, hogy hatékonyan mérjék a ténylegesen elért eredményeket, továbbá pontosan és egyértelműen levonhassák a megfigyelt tények tanulságait; ebből a célból elengedhetetlen, hogy az adatelemzési rendszert, annak irányítását és a mutatók felhasználását javítsák.

2.2.4. Az EU esetében itt arról van szó, hogy költségvetési politikáját és költségvetésének gyakorlati működését jobban az igényeihez kell igazítani azáltal, hogy helytállóbb egyensúlyt teremt egyrészt az uniós költségvetés végrehajtásának alaki és eljárási szempontjai, másrészt a teljesítményen alapuló és eredményközpontú megközelítés között. E teljesítményen és eredményeken alapuló szemléletben nagyon is szükségesnek tűnik az e fogalommal kapcsolatos egységes felfogást és értelmezést célzó megközelítés.

2.2.5. Az alaki szabályok megsértése kapcsán régóta használatos a hibaarány-mutató. Ez megközelítőleg 4 % (azaz az uniós költségvetés kiadásainak mintegy 4 %-át nem az alaki szabályok betartásával teljesítik, ami önmagában nem rossz eredmény, mindazonáltal abszolút értékben kifejezve 6 milliárd EUR-t jelent). A következő táblázat a teljes hibaarány alakulását mutatja be az elmúlt évek vonatkozásában:

2011	2012	2013	2014
3,9 %	4,8 %	4,7 %	4,4 %

⁽³⁾ Többek között az Európa 2020 stratégiáról, az európai szemeszterről, a hatos csomagról, a kettős csomagról, az országspecifikus ajánlásokról van szó; az eszközök egyike lehet az említett ajánlásokkal mint az uniós költségvetés kiadásai felhasználásának hatékonyságát mutató kritériumokkal való szoros kapcsolat kialakítása.

2.2.6. Az uniós költségvetés alapelve a pénzáramlás és az általa finanszírozott tényleges programok és projektek „rendezett” volta, amely lehetővé teszi az uniós források optimális felhasználásának értékelését minden tekintetben. Az EGSZB azonosulni tud a teljesítmény és az eredmények fokozottabb hangsúlyozásának jelenlegi tendenciájával, amely az Európai Bizottság tevékenységeiben (az eredményközpontú költségvetéssel foglalkozó kezdeményezése formájában ⁽⁴⁾) és a Számvevőszék tevékenységeiben (a 2014-es költségvetési évre vonatkozó éves jelentése ⁽⁵⁾) struktúrájának és a teljesítményhez rendelt külön fejezetnek a formájában: a megosztott irányításra vonatkozó szövegrészek eredményeként tartalmazzák a programok teljesítményének értékelését egy kísérleti gyakorlat végén) jelenik meg.

2.2.7. Az EGSZB egyetért a kísérleti gyakorlat során alkalmazott azon megközelítéssel, amelynek célja az Európa 2020 stratégia és a partnerségi megállapodások vagy adott esetben az operatív programok közötti kapcsolat és kölcsönös összefüggés elemzése, minthogy ezek lényeges eszközöknek tekinthetők az EU kohéziós politikájának megvalósítása szempontjából, továbbá az uniós költségvetés kiadási oldala jelentős tételeinek minősülnek. Úgy tekinthető, hogy ez a gyakorlat az uniós költségvetés teljesítményének és eredményeinek értékelésével kapcsolatos globális koncepció csirája ⁽⁶⁾.

2.2.8. Ahhoz, hogy az uniós költségvetéshez kapcsolódó alaki és teljesítményi szempontokat kiegyensúlyozottan lehessen figyelemmel kísérni, kiemelten fontos az adatok és információk kezelésének, közlésének és az azokkal való gazdálkodásnak az Unió szervei és intézményei (elsődlegesen az Európai Bizottság) és a tagállamok közötti folyamata. Az uniós költségvetés végrehajtását hatalmas mennyiségű adat és információ kíséri, amelyet a gyakorlatban mindazonáltal csak korlátozottan hasznosítanak annak érdekében, hogy garantálni lehessen mind a hibaarányt, mind különösen az uniós költségvetés által elért eredmények megvalósításának objektív értékelését és ki lehessen alakítani a feltárt helyzet javítását szolgáló eljárásokat.

3. Lényegi megjegyzések

3.1. Az EGSZB véleménye szerint az uniós költségvetés meglétének elsődleges oka, hogy előnyt jelent az uniós polgároknak és egyúttal védi az uniós pénzügyi érdekeket. Az általa biztosított előnyök a fejlesztési és működési prioritások tiszteletben tartásán alapuló pénzügyi támogatás formáját öltik, amelynek összegegyeztetetőknek kell lennie a gazdaságpolitikai kerettel és a valódi és várt gazdasági teljesítményekkel. Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme abban áll, hogy megfelelően, a szabályok betartásával, hibák és csalások nélkül teljesítsék az uniós költségvetés kiadásait. A jelenlegi politikai megközelítésnek hozzá kell járulnia e teljes mértékű szabálykövetéshez és ehhez a kölcsönös egyensúlyhoz.

3.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a teljesítményen alapuló költségvetés felé történő elmozdulás nem öltheti egyszeri intézkedés konkrét formáját. Lényeges azzal a szándékkal kidolgozni az alapvető jogi normákat és az uniós költségvetés és a politika célkitűzéseit, hogy a minőségi mutatókat tiszteletben tartásuk és mérhető eredményeket érjenek el.

3.3. A teljesítményen alapuló uniós költségvetés megteremtéséhez azzal lehet jelentősen hozzájárulni, ha időbeli szempontból egyeztetik a költségvetési időszakot (azaz a jelenlegi hétéves pénzügyi keretet) az EU kulcsfontosságú fejlesztési stratégiájához rendelt időszakokkal (azaz jelenleg a tíz évre szóló Európa 2020 stratégiával). Ebből a szempontból a 2021. év egyedülálló lehetőséget kínál erre az egyeztetésre és azon feltételek megteremtésére, amelyek biztosítják a teljesítményen alapuló és eredményközpontú uniós költségvetés optimális működését.

3.4. Az EGSZB tudomásul veszi a Számvevőszék által közzétett, a 2014-es költségvetési évre vonatkozó éves jelentés következtetéseit, és alkalmazkodik azokhoz. E jelentés több problematikus pontra is rávilágított, amelyek esetében az Európa 2020 stratégia és a partnerségi megállapodások vagy adott esetben operatív programok közötti kölcsönös összefüggés egyáltalán nem optimális. Ez a jelentés megállapítja, hogy a különböző eszközöket nem úgy alakították ki, hogy lehetséges lenne az Európa 2020 stratégia politikai célkitűzéseit (a partnerségi megállapodásokban és az operatív programokban meghatározott) konkrét operatív célkitűzésekké alakítani ⁽⁷⁾.

3.5. Az EGSZB véleménye szerint az öt európai strukturális és beruházási alap (esb-alap) közötti szinergiának az átfogó szabályozási és irányítási rendszer és az egyes tagállamok partnerségi megállapodásai révén történő megteremtéséből fakadó potenciális előnyök még nem konkretizálódtak, eközben az egyes alapokra vonatkozó különböző szabályok gyakorlata fennmarad, és a programozás széttagozottságához vezet (az alapok között szükséges szinergia helyett).

⁽⁴⁾ Kristalina Georgieva, az Európai Bizottság költségvetésért és emberi erőforrásokért felelős alelnöke jelentette be ezt a kezdeményezést a 2015. szeptember 22-i konferencián.

⁽⁵⁾ Az éves jelentést 2015. november 10-én tették közzé.

⁽⁶⁾ Tartalmát tekintve az Európai Parlament 2013 és 2015 között elfogadott több állásfoglalása (lásd a Geier- vagy a Gräble-jelentést) hasonló irányba mutat, még akkor is, ha részleges kérdésekhez kapcsolódnak. Az Európai Bizottság irányításával kapcsolatos, a 2014. költségvetési év tekintetében történő mentesítésről szóló dokumentum (Martina Dlabajová által 2016-ban kidolgozott jelentés) az Európai Parlament anyagaiban megjelenő globális látásmódot tükrözi e tárgyban.

⁽⁷⁾ Lásd például a Számvevőszék 2014. költségvetési évre vonatkozó éves jelentésének 3.10–3.12. pontját.

3.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a 2014–2020-as időszak tekintetében az uniós pénzügyi eszközök felhasználásában megjelenő két új elem, azaz a feltételeesség és az eredményességi tartalék tág teret kínál a teljesítményen alapuló és eredményközpontú megközelítés jobbá tételéhez. Pontosan a makrogazdasági feltételeesség alkalmazásának kellene garantálnia, hogy az uniós költségvetési kiadásokra minden tagállamban kellően rendezett makrogazdasági környezetben kerüljön sor, illetve ennek kellene megakadályoznia, hogy az a tagállam, amely nem igyekszik makrogazdasági nehézségeit orvosolni, teljes mértékben használhassa ezeket az eszközöket. Az eredményességi tartaléknak szintén arra kellene megfelelő módon ösztönöznie a tagállamokat, hogy olyan teljesítményt mutassanak fel, amely az EU stratégiai célkitűzéseinek megvalósítására irányul az uniós költségvetés segítségével.

3.7. Az EGSZB úgy véli mindazonáltal, hogy azt a kísérleti gyakorlatot, amely szerint a teljesítményen alapuló és eredményközpontú uniós költségvetést azon összefüggések útján tesztelik, amelyek e költségvetés és az Európa 2020 stratégia között állnak fenn, a továbbiakban ki kell terjeszteni más releváns területekre, oly módon, hogy lehetőség nyíljon az uniós költségvetés teljesítményre és eredményekre irányultságának valóban koherens és globális értékelésére. Helyénvaló lehet például vizsgálni az országspecifikus ajánlásokat és azok összhangját az európai szemeszter megvalósításából eredő mutatókkal.

3.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az uniós költségvetés működésével kapcsolatos elgondolásokba illeszenek be egy, a piac nem megfelelő működésének fogalmával kapcsolatos tanulmányt is, amely működési hiányosságok felszámolásához hozzá kellene rendelni az uniós költségvetés eszközeit. A piac nem megfelelő működésének (tökéletlenségének vagy kudarcának) jelei lehetnek például az aszimmetrikus információk, különösen azon módszert illetően, amellyel a pénzügyi intézmények a befektetések kereskedelmi jövedelmezőségét értékelik, ami korlátozza bizonyos típusú projektek finanszírozását, mivel nem vesz figyelembe egyes pozitív externáliákat, sem társadalmi hasznokat, amelyek tágabb kontextusban jelentkeznek, de nem relevánsak az adott kereskedelmi szempontból, viszont fontosak az uniós finanszírozás nyújtotta támogatás számára.

3.9. Az EGSZB egyetért azzal a megállapítással, hogy szükség van az uniós szervek és intézmények (elsődlegesen az Európai Bizottság), valamint a tagállamok közötti megosztott irányítás jelentős javítására. Az uniós költségvetés összes kiadásának 76 %-át megosztott irányítás keretében teljesítik. A tagállamok minél inkább megvalósítják saját hatáskörükön belül az Európa 2020 stratégia számszerűsített célkitűzéseit, az uniós költségvetés annál inkább kötődik az említett stratégia célkitűzéseikhez, és annál inkább tükrözik e célkitűzések az Unió valódi szükségleteit gazdasági, társadalmi, területi vagy környezeti síkon, továbbá annál kedvezőbb, rendezett pénzgazdálkodással jellemzett környezetet tudunk teremteni, hogy akadálytalanul össze lehessen kapcsolni az Európai Bizottságot és a tagállamokat.

3.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a teljesítmény növekvő súlyának és az uniós költségvetés eredményközpontúságának fontos megnyilvánulása a pénzügyi konstrukciók vagy innovatív pénzügyi eszközök megnövekedett alkalmazására helyezett hangsúly. E konstrukciók és eszközök jellegükénél fogva egészen alapjaiban alakítják át az uniós közpénzek felhasználásának módját és az ahhoz társuló várakozásokat. A pénzügyi konstrukciók vitathatatlan potenciáljának ellenére a 2007–2013 közötti időszakban az ilyen címen engedélyezett források mindössze 65 %-a jutott el a végső kedvezményezettekhez (a fennmaradó rész egyszerűen benntartott a pénzügyi konstrukciókban, hogy alaki szempontból igazolni lehessen felhasználásukat). Ez a kérdés egyre jelentősebb lesz a 2020 utáni időszakban – tekintettel arra is, hogy meg kell erősíteni az Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) melletti kiegészítő jeleget –, továbbá döntő fontosságú stratégiai elgondolásnak tekinthető az uniós közös költségvetési eszközök 2021. költségvetési évtől kezdődő irányának megszabása terén.

3.11. Ugyanakkor, az EGSZB meglátása szerint a teljesítményre és eredményekre való irányultság megerősítése nyilvánvalóan nem jelentheti azt, hogy figyelmen kívül kellene hagyni az eljárások jogszerűségét és szabályszerűségét. A jogszabályok és eljárási szabályok betartásának fontossága nem szorítható háttérbe. Tekintettel arra, hogy a hibaaarány mindazokat az eseteket tartalmazza, amelyekben a pénzügyi eszközöket nem kellett volna folyósítani, mivel azokat nem a szabályokat betartva használták fel, bizonyos mértékig automatikusan feltételezzük, hogy e szabályok helytállóak, és nincs bennük belső ellentmondás vagy nemkívánatos elem. Éppen ezért is kell előírnia a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás szabályait tiszteletben tartó eljárásnak azt, hogy e szabályok hatásait ellenőrizni kell, hogy vizsgálható legyen az Unió szükségleteivel és célkitűzéseivel való összeegyeztethetőség és koherencia ⁽⁸⁾.

3.12. Az EGSZB elismeri az uniós költségvetés végrehajtása gyakorlati szabályainak fokozott összetettségét. Az uniós költségvetéssel összefüggő valamennyi tevékenység egyszerűsítése érdekében ténylegesen vállalt erőfeszítések, amelyek mind eljárási kérdéseket, mind tartalmiakat érintenek, szintén hozzájárulnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás követelményének kielégítéséhez. Ezen egyszerűsítési törekvéseknek a túlzott adminisztratív terhek mérséklésében és a túlszabályozási gyakorlat korlátozásában kell megnyilvánulniuk az egyes tagállamokban.

⁽⁸⁾ Például a szabályozás hatásvizsgálata útján, amely igen hatékony eszköznek tekinthető a ténylegesen hatékony és eredményes pénzgazdálkodás eléréséhez.

3.13. Az EGSZB úgy véli, hogy az e vélemény 3. pontjában megfogalmazott javaslatok, amelyek az 1. pont végső következtetéseihöz és ajánlásaihoz vezetnek, a jövőbeli uniós költségvetési politika döntő fontosságú fogalmi elgondolásai, amelyek részlegesen alkalmazhatók a 2014-2020-as többéves pénzügyi keret felülvizsgálatának keretében, de amelyeket a költségvetési szabályokba csak a 2021. költségvetési évtől lehet teljesen integrálni. A 2020 utáni költségvetést és többéves pénzügyi keretet érintő, távlati és a szükséges reformokra épülő koncepció alapul veheti az e tárgyban az EGSZB által a közelmúltban kidolgozott véleményeket, illetve illeszkedhet azok sorába ⁽⁹⁾.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ Lásd például az EGSZB 2011. évi véleményét „Az uniós költségvetés felülvizsgálata” címmel (HL C 248., 2011.8.25., 75. o.), 2012. évi véleményét a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről (HL C 229., 2012.7.31., 32. o.), 2014. évi véleményét „A gazdasági és monetáris unió kiteljesítése – Az adópolitika szerepe” témában (HL C 230., 2015.7.14., 24. o.), 2015. évi véleményét „A gazdasági kormányzás felülvizsgálata” címmel (HL C 268., 2015.8.14., 33. o.), 2015. évi véleményét „A gazdasági és monetáris unió megvalósítása – Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság javaslatai a következő európai jogalkotási ciklusra” címmel (HL C 451., 2014.12.16., 10. o.), 2015. évi véleményét „A GMU megvalósítása: a politikai pillér” témában (HL C 332., 2015.10.8., 8. o.), 2012. évi véleményét „A GDP-n innen és túl” – Kiegészítő mutatók” címmel (HL C 181., 2012.6.21., 14. o.), 2012. évi véleményét a pénzügyi tranzakciós adó témájában (HL C 181., 2012.6.21., 55. o.), 2013. évi véleményét a pénzügyi tranzakciós adó területén létrehozandó megerősített együttműködésről (HL C 271., 2013.9.19., 36. o.), valamint 2012. évi véleményét a 2014–2020 közötti időszakra szóló vámügyi és adóügyi cselekvési program (Fiscus) témájában (HL C 143., 2012.5.22., 48. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A jogállamiság és az alapjogok európai ellenőrzési mechanizmusa

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/02)

Előadó: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Társelőadó: **TOPOLÁNSZKY Ákos**

Felkérés:	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, 21/01/2016
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”
Elfogadás a szekcióülésein:	2016.9.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	202/1/7

1. Az EGSZB megjegyzései és ajánlásai: a jogállamiság, a demokrácia és az alapjogok európai mechanizmusa

1.1. Az Európai Unió nem csupán egy közös piac, hanem a közös értékek uniója is, amint azt a Szerződés 2. cikke is kijelenti. Az EU ezenfelül elismeri az Európai Unió Alapjogi Chartájában rögzített jogokat, szabadságokat és elveket. Ezek az Európai Unió alapját képező értékek jelentik az integrációs folyamat kiindulópontját, illetve az európai identitás részét is képezik. Amellett, hogy a csatlakozás kritériumai, ezt követő tényleges tiszteletben tartásuk a tagállamok felé is elvárás. Ezért elengedhetetlen a Szerződéshez kapcsolódó eljárások alkalmazása olyan helyzetekben, amikor támadás éri ezeket az értékeket. Az EGSZB véleménye szerint az európai intézményeknek a problémák megelőzése és elkerülése érdekében proaktív és megelőző megközelítést kellene alkalmazniuk.

1.2. Sok európai civil társadalmi szervezethez hasonlóan az EGSZB-t is riadalommal tölti el az emberi jogok helyzetének romlása, a terjedő populista és önkényuralmi tendencia, valamint az ez által a demokráciát és az emberi jogok – az Emberi Jogok Európai Bírósága és az Európai Unió Bírósága által garantált és az uniós jogi alapelveket⁽¹⁾ képező jogok – védelmét fenyegető veszély.

1.3. A fent említett értékeket napjainkban Európa minden táján támadás éri. Számos civil szervezet elítéli azt a helyzetet, ami sok tagállamban tapasztalható és remélik, hogy az EGSZB új kezdeményezéseket fogad el annak érdekében, hogy az uniós intézmények határozott választ adjanak. Nemcsak az Európai Unió van veszélyben, de a polgárok nemzeti és európai szintű demokratikus intézményekbe vetett bizalma is. Az EGSZB szerint a veszély nagyon is komoly és rendszerszintű.

⁽¹⁾ Az EUSZ 6. cikke.

1.4. A jogállamiságból fakadó elvek és normák tagállamonként eltérő, sajátos tartalommal rendelkeznek az egyes tagállamok alkotmányos berendezkedésétől függően. Az Európai Unió Bíróságának és az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjoga, valamint az Európa Tanács – különösen a Velencei Bizottság – által készített dokumentumok azonban felsorolják ezeket az elveket és uniós értékeket. Ezen elvek közé a következők tartoznak: jogszerűség, ami átlátható, felelős, demokratikus és pluralista jogalkotási folyamatot jelent; a végrehajtó hatalom önkényeskedésének tilalma; független és pártatlan bíróságok; hatékony bírósági felügyelet, ideértve az emberi jogok tiszteletben tartását is; törvény előtti egyenlőség; valamint az emberi jogok – köztük a kisebbségekhez tartozók jogainak – védelme.

1.5. Az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága egyaránt megerősítette, hogy ezek az elvek nem csupán formai és eljárásjogi követelmények, hanem sokkal inkább a demokrácia és az emberi jogok tiszteletben tartásának biztosítására szolgáló eszközök. A jogállamiság olyan alkotmányos elv, amely eljárási és tartalmi elemekkel egyaránt rendelkezik.

1.6. A jogállamiság tiszteletben tartása valóban összekapcsolódik a demokrácia és az alapvető jogok tiszteletben tartásával: a jogállamiság tiszteletben tartása nélkül nem valósulhat meg a demokrácia és az alapvető jogok védelme, és fordítva: az alapvető jogoknak csak akkor van értelmük, ha érvényesíthetők. A demokrácia védelme csak úgy valósulhat meg, ha az igazságügyi rendszer, ezen belül is az alkotmánybíróságok betöltik alapvető szerepüket. Érdemes ehhez hozzátenni azt, hogy **emberek**, nem pedig tagállamok vagy kormányok jogairól van szó. Védelmüket tehát sürgős prioritással kellene kezelni.

1.7. Az Európai Parlament Alkotmányügyi Bizottsága által végzett munka fényében, valamint tekintettel az európai bizottsági jelentésekre és az Európai Parlament az alapjogok európai unióbeli helyzetéről szóló 2014. február 27-i állásfoglalására, az EGSZB úgy véli, hogy idővel módosítani kellene az EU Alapjogi chartájának 51. cikkét⁽²⁾, hogy így kiterjesztésre kerüljön a Charta hatálya és biztosítva legyen, hogy minden rendelkezése alkalmazható legyen a tagállamokban⁽³⁾.

1.8. Az Európai Unió Bírósága és az Emberi Jogok Európai Bírósága között rendszeres párbeszéd zajlik, amely várhatóan tovább erősödik, amennyiben az EU aláírja az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményt (EJEE). Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság 2017 első felében terjesszen elő javaslatot az EU-nak ehhez az egyezményhez történő csatlakozására, amit a Szerződés 6. cikkének (2) bekezdése is rögzített.

1.9. A koppenhágai kritériumok értelmében a tagjelölt országokra vonatkozó kötelezettségek a Szerződés 2. cikkének megfelelően a tagállamokra az EU-hoz való csatlakozásukat követően is alkalmazandók, és ezért az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi tagállamról rendszeres értékelést kell készíteni annak ellenőrzése céljából, hogy továbbra is tiszteletben tartják-e az Unió alapvető értékeit, valamint annak érdekében, hogy megelőzzük a kölcsönös bizalom leépülését.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós intézményeknek minden tagállamban meg kell erősíteniük a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok védelmére és betartására irányuló eljárásokat és mechanizmusokat. Az utóbbi időben – és különösen 2014 előtt – aggodalommal figyeltük meg, hogy az Európai Bizottságnak annak ellenére, hogy bizonyos esetekben kötelezettségszegési eljárást indított, nem sikerült betöltenie a Szerződések óreként rá háruló szerepet, és képtelen volt megfelelően reagálni az európai elvek és értékek számos tagállamban történő megsértésének eseteire.

1.11. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy az EUSZ 2. cikkében foglaltaknak megfelelően minden tagállamban aktívan lépjen fel az uniós értékek és elvek védelme és betartása érdekében, és ehhez maximálisan alkalmazza a jelenlegi 2014-es keretet.

1.12. Az EGSZB azt javasolja, hogy a három fő intézmény (az Európai Bizottság, a Tanács és a Parlament) fogadjon el közös megközelítést. Egy ilyen fontos kérdésben elengedhetetlen az intézményközi párbeszéd és együttműködés. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a Tanács álljon ki a már létező európai bizottsági keret mellett azzal, hogy tanácsi határozatot fogad el, amely megerősíti az említett keretet és támogatja a jogállamiság további megszilárdítását.

⁽²⁾ 51. cikk: „E Charta rendelkezéseinek címetzetei – a szubszidiaritás elvének megfelelő figyelembevételével – az Unió intézményei, szervei és hivatalai, valamint a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre.”

⁽³⁾ A konvent javaslata és az EGSZB véleményei sem tartalmazták az Európai Tanács által az 51. cikkben bevezetett korlátozásokat.

1.13. A civil szervezetek kulcsfontosságú szerepet töltenek be a demokratikus értékek népszerűsítésében, a jogállamiság megfelelő működésében és az alapvető jogok védelmében. Mivel az NGO-k a tagállamokban egyre szűkebb demokratikus térben és egyre több korlátozás mellett működnek, tiszteletre méltó az a pozitív alulról építkező szerep, amit az NGO-k töltenek be. Az EGSZB aktívan együttműködik a szociális partnerekkel és NGO-kkal az alapvető jogok és a kisebbségek, a menekültek és a bevándorlók jogainak védelme terén.

1.14. Az EGSZB az európai civil társadalmat képviselő testületként párbeszédet kíván kezdeményezni a Tanáccsal, az Európai Bizottsággal és a Parlamenttel a kormányzás javítása és az uniós intézmények és a tagállamok közötti szakpolitikai koordináció megerősítése, valamint egy korai előrejelző rendszer bevezetése érdekében.

1.15. Az EGSZB alapvetőnek tartja egy jogilag kötelező érvényű európai mechanizmus, azaz egy olyan keret kialakítását, amely aktívan bevonja az Európai Bizottságot, a Parlamentet és a Tanácsot, és amelyben az EGSZB a civil társadalom képviselőjeként fontos szerepet játszik. E mechanizmus kiegészíti az Európai Bizottság által létrehozott keretet és a Tanács által indított kormányközi párbeszédet. A mechanizmus az „új koppenhágai mechanizmus”⁽⁴⁾ nevet kaphatná, és demokratikus ellenőrzés és jogi vizsgálat alá kellene azt vonni⁽⁵⁾.

E mechanizmusnak egyebek mellett olyan szempontokat kellene vizsgálnia, mint a jogszerűség, a jogszabályi hierarchia, a jogbiztonság, az egyenlőség, a diszkriminációmentesség, az igazságszolgáltatáshoz való szabad hozzáférés és a tisztességes eljáráshoz való jog, az állami hatóságok törvényekkel való visszaélésének és önkényeskedésének megakadályozása, a hatalmi ágak szétválasztása, a politikai pluralizmus, a kisebbségek, valamint a társadalmi és nemi sokszínűség tiszteletben tartása és védelme, a véleménynyilvánítás szabadsága és a sajtószabadság. Mindennek célja, hogy feltárja a jelenlegi hiányosságokat és kérje kijavításukat.

1.16. Az EGSZB azt szeretné, ha elfogadná az Európai Parlament LIBE bizottságában tárgyalt jelentéstervezetet, és intézményközi megállapodás születne a demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló európai uniós paktum végrehajtásáról. Az EGSZB általában véve támogatja a javaslatot, mivel az lefekteti az alapokat egy jogilag kötelező érvényű, az európai kormányzást és az uniós intézmények és a tagállamok közötti szakpolitikai koordinációt megerősítő intézményközi megállapodás alapjait. Az EGSZB szintén részt vehetne ebben a paktumban, lehetővé téve így, hogy a keretei között civil társadalmi vitát folytassanak; az EGSZB számára ezenkívül a javasolt, a demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló szemeszterben is szerepet kellene biztosítani.

1.17. A mechanizmusnak olyan mutatókon kell alapulnia, amelyek maguk is mennyiségi és minőségi adatokra támaszkodnak:

- jogállamiságra vonatkozó mutatók,
- a demokrácia minőségére vonatkozó mutatók,
- az alapvető jogok védelmére vonatkozó mutatók.

1.18. Az EGSZB hangsúlyozza a Charta I., II., III. és IV. címének jelentőségét a mutatók kidolgozása szempontjából, tekintve, hogy az alapvető **gazdasági, szociális és kulturális jogok** „elválaszthatatlanok” a polgári és politikai jogoktól.

1.19. Fontos, hogy mind az uniós tagállamok, mind az EU intézményei, testületei és ügynökségei tiszteletben tartsák az alapvető jogokat, köztük a szociális jogokat – különösen válság idején. Ennek a harmadik országokkal fenntartott kapcsolatokra és megkötött megállapodásokra is vonatkoznia kellene, és pedig nemcsak a jogok tiszteletben tartása, hanem azok érvényesülésének garantálása kapcsán is.

1.20. A mechanizmus keretében átlátható eljárásokat használó ellenőrzési és értékelési rendszert kell bevezetni. Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét kifejezetten meg kellene bízni azzal, hogy támogasson egy ilyen jellegű mechanizmust. Az EGSZB támogatja az Európai Parlamentnek azt a javaslatát, hogy hozzanak létre egy független szakértői bizottságot⁽⁶⁾ az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége Tudományos Bizottságának elnökletével.

⁽⁴⁾ Amint azt az Európai Parlament javasolta a 2014. január 27-én közzétett, „Az alapvető jogok helyzete az Európai Unióban (2012)” című állásfoglalásában (<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0173+0+DOC+XML+VO//HU>), előadó: Louis Michel, november 22., (9. bekezdés).

⁽⁵⁾ Carrera, S., E. Guild és N. Hernanz (2013), *The Triangular Relationship between Fundamental Rights, Democracy and the Rule of Law in the EU: Towards an EU Copenhagen Mechanism*, zsebkönyv, Brüsszel: Centre for European Policy Studies (Európai Politikai Tanulmányok Központja).

⁽⁶⁾ Tagjait a tagállamok, az Európai Nemzeti Tudományos Akadémiák Szövetsége (ALLEA), a Nemzeti Emberi Jogi Intézmények Európai Hálózata (ENNHRI), a Velencei Bizottság, az igazságszolgáltatás hatékonyságát szolgáló európai bizottság (CEPEJ), az ENSZ és az OECD jelöli ki.

1.21. Az EGSZB azt javasolja, hogy őt magát is vonják be ebbe a csoportosulásba. Azt is ajánlja, hogy a kormányok által kijelölt szakértők a tagállami ombudsmanok legyenek.

1.22. A szakértői csoport mutatókra támaszkodva és átlátható eljárások használatával áttekinti és értékeli a helyzetet az egyes tagállamokban. Az EGSZB segítheti ezt a munkát azzal, hogy a helyi civil társadalommal együttműködésben kiküldetéseket szervez a tagállamokba a helyzet megvizsgálására, és jelentéseket állít össze.

1.23. Az EGSZB támogatja a demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló szemeszter végrehajtását. A szakértők jelentése alapján az Európai Bizottság minden évben országspecifikus jelentéseket állít össze, és ezekben ajánlásokat tesz; az Európai Parlament interparlamentáris vitát tart és állásfoglalást készít; a Tanács éves vitát tart és következtetéseket fogad el. A mechanizmusnak az új éves szakpolitikai ciklus keretében kell működnie, hogy biztosítsa az egységes és koherens megközelítés alkalmazását az EU-ban.

1.24. Az EGSZB részt kíván venni az intézményközi megállapodás előkészületeiben és akár állandó csoport felállítását is tervbe veheti ezzel kapcsolatos civil társadalmi meghallgatások szervezése, véleménytervezetek és jelentések összeállítása céljából.

1.25. A demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló szemeszter részeként a civil szervezetekkel együttműködésben éves fórumot szervezhetne a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok helyzetének áttekintésére, továbbá javaslatokat és ajánlásokat fogalmazhatna meg, amelyeket megküldene az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak és a Parlamentnek. Az EGSZB ezenkívül kész együttműködni a többi intézménnyel a hatásvizsgálatok elkészítése során.

2. A Szerződés és az ahhoz kapcsolódó problémák

2.1. Az utóbbi néhány év rávilágított arra, hogy nincsenek megfelelő mechanizmusok az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 2. cikkében rögzített értékek védelmére. Ez a cikk kijelenti, hogy „az Unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait – tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.”

2.2. Az Unió ezeken az értékeken – többek között a demokrácián, a jogállamiságon és az emberi jogok védelmén – nyugszik. Az Uniónak módjában áll megvizsgálni, hogy egy adott állam Unióhoz való csatlakozására való felkészülés során teljesülnek-e ezek az értékek, vagyis ismertebb nevükön a „kopenhágai kritériumok” vagy „csatlakozási kritériumok”⁽⁷⁾. A tagság megköveteli, hogy a csatlakozni kívánó ország garantálja a demokráciát biztosító intézmények stabilitását, a jogállamiságot, az emberi jogokat, valamint a kisebbségek tiszteletben tartását és védelmét.

2.3. A tagállamok csatlakozását követő értékelésre azonban nincsen hasonló mechanizmus. A demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok ellenőrzésére szolgáló mechanizmus hiánya „kopenhágai dilemmaként” ismert.

2.4. Az EU megfelelő működésének alapja az európai intézmények és a tagállamok, illetve az egyes tagállamok közötti „kölcsonös bizalom”: bizalom az iránt, hogy az elfogadott jogszabályok és szakpolitikai döntések a jogállamisággal, a demokráciával és az alapvető jogokkal kapcsolatosan ugyanazokat az elveket tartják tiszteletben. Ez a tagállamok között egyenlő versenyfeltételeket teremt a személyek, az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlását illetően. Lehetővé teszi továbbá a kormányok számára, hogy igazságügyi és belügyi, ezen belül is büntetőjogi, menekültügyi és bevándorlási kérdésekben együttműködjenek.

2.5. Az Európai Uniót annak érdekében hozták létre, hogy minden tagállamában biztosítsák a békét és a gazdaság virágzását, valamint fokozzák az uniós polgárok jólétét; mindez nemcsak a szabad kereskedelem létezésének függvénye, hanem az EU alapvető értékeinek védelmén is alapul. Ezek az alapvető értékek biztosítják, hogy az uniós polgárok elnyomás és intolerancia nélkül, demokratikusan megválasztott és felelős kormányok alatt élhessenek, amelyek a jogállamiság elve alapján működnek.

2.6. Az elmúlt években néhány tagállamban olyan politikai és jogalkotási döntések születtek, amelyek vitát és ellentétet szültek az európai intézményekkel és a többi tagállammal, és megingott ez a kölcsonös bizalom. Sok esetben nem voltak kellő tekintettel a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok által megkövetelt szabályokra, az Európai Unió pedig képtelen volt megfelelő válasszal szolgálni.

⁽⁷⁾ Az Európai Tanács 1993. június 21–22-i, kopenhágai ülésén elfogadott következtetések.

2.7. Az EGSZB mélyszéles aggodalommal figyeli, hogy több tagállamban is olyan jogszabályokat fogadnak el és olyan szakpolitikákat hajtanak végre, amelyek a demokrácia minőségének súlyos romlására utalnak: az emberi jogok, különösen a kisebbségek jogainak megsértése; az igazságszolgáltatás és az alkotmánybíróság függetlenségének hiánya; a hatalmi ágak szétválasztásának csökkenése; a sajtó-, a véleménynyilvánítási, a tüntetési és a gyülekezési szabadság korlátozása; az információs szabadság, a kollektív konzultáció és tárgyalás, illetve más alapvető polgári és szociális jogok megcsönkítése. Az Európai Unió számos alkalommal találkozott olyan válsághelyzetekkel, amelyek néhány tagállamban a jogállamisággal kapcsolatos konkrét problémák miatt alakultak ki. Az Európai Bizottság politikai nyomásgyakorlással, illetve kötelezettségvesztési eljárás indításával reagált ezekre a helyzetekre.

2.8. Mindeddig nem használták az EUSZ 7. cikkében foglalt megelőző és büntetésalapú mechanizmusokat, jóllehet a Szerződésen belül ez a cikk foglalkozik egyedül a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok megsértésével az EU jogalkotási hatáskörén kívüli területeken. Két megközelítés van: az egyik a megelőzésen, a másik a büntetésen alapul. A gyakorlatban azonban ezeket soha nem használták politikai hatásuk és a végrehajtásukra vonatkozó szigorú követelmények miatt: e mechanizmusok legfeljebb a „súlyos és tartós jogsértések” „egyértelmű veszélye” esetében alkalmazhatóak.

2.9. Az Európai Bizottság és a Parlament a megelőző szakaszban avatkozhat be. A második szakaszban a Tanács szankciókkal sújthatja a tagállamot, mégpedig felfüggesztheti egyes jogait, többek között az e tagállam képviselőit a Tanácsban megillető szavazati jogokat.

2.10. A Tanács azonban széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik ezen intézkedések alkalmazását illetően, mivel az eljárás kezdeményezése, a használni kívánt mutatók vagy az értékelési eljárások mibenléte tekintetében nincsenek konkrét és átlátható kritériumok. Az Európai Parlament, az Európai Bizottság és a Bíróság nagyon korlátozott felhatalmazással bír az ilyen helyzetekben⁽⁸⁾; hasonlóképpen arra vonatkozó rendelkezés sincs, hogy konzultálni kelljen az EGSZB-vel.

3. Az európai intézmények fellépései

3.1. Az **Európai Bizottság** 2014 márciusában elfogadott egy közleményt „A jogállamiság megerősítésére irányuló új uniós keret” címmel (COM(2014) 158). A keretet akkor hozzák működésbe, ha a tagállamok „olyan intézkedéseket tesznek, vagy olyan helyzeteket tűrnek el, amelyek az intézmények tekintélyét, stabilitását vagy megfelelő működését, illetve a jogállamiság biztosítása céljából nemzeti szinten létrehozott védelmi mechanizmusokat szisztematikusan és hátrányosan befolyásolhatják”. Ez olyan kérdésekre is kiterjedne, amelyek az alkotmányos berendezkedésükhöz, a hatalmi ágak szétválasztásához, az igazságszolgáltatás függetlenségéhez vagy pártatlanságához, illetve bírósági felügyeleti rendszerükhöz, ezen belül is az alkotmánybírósághoz kapcsolódnak.

3.2. Az európai bizottsági keret célja, hogy a tagállamokban még azt megelőzően kezeljék a jogállamiságot fenyegető veszélyeket, hogy teljesülnének az EUSZ 7. cikkében meghatározott mechanizmusokat aktiváló feltételek. A keret az Európai Bizottság felelősségi körébe tartozik és egyfajta szakadék áthidalására jött létre. Nem alternatívája a 7. cikk szerinti mechanizmusoknak, hanem inkább megelőzi és kiegészíti azokat. Amennyiben egyértelmű bizonyíték van arra, hogy rendszerszintű fenyegetés éri a jogállamiságot az egyik tagállamban, ez a keret strukturált párbeszédet tesz lehetővé az Európa Bizottság és az adott tagállam között. Az információcsere folyamata három fő szakaszból áll: az Európai Bizottság véleménye, az Európai Bizottság ajánlása és az ajánlás nyomon követése. Az Európai Bizottság az értékelés során szakértőkkel⁽⁹⁾ is konzultálhat.

3.3. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által elfogadott, a jogállamiság megerősítésére szolgáló keretet. E keretnek azonban számos korlátja van.

3.3.1. Az értékelés nem nyújt időszakos összehasonlító elemzéseket a tagállamok által a demokrácia, a jogállamiság és az alapvető jogok tekintetében előidézett problémákról és vitákról. Lényegénél fogva a keretet csak akkor lehet aktiválni, ha a probléma rendszerszintűvé vált – ez pedig tág határ. Rendszerszintű fenyegetés lehet, amikor az igazságszolgáltatás többé már nem képes biztosítani, hogy a kormány a jog korlátain belül tevékenykedjen, ami egy viszonylag késői pont.

⁽⁸⁾ Noha az uniós jog az emberi jogok védelme tekintetében rendelkezik olyan mechanizmusról, amely lehetővé teszi az egyének számára, hogy megvédjék jogukat, a 7. cikk egy általános jogi és politikai mechanizmust tartalmaz, amelyet kifejezetten kizárnak a Bíróság hatásköréből.

⁽⁹⁾ Az FRA (az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége); az Európai Unió Legfelsőbb Bíróságai Elnökeinek Hálózata; az Európa Tanács (Velencei Bizottság); az Európai Unió Államtanácsainak és Legfelső Közigazgatási Bíróságainak Szövetsége és az Igazságszolgáltatási Tanácsok Európai Hálózata.

3.3.2. Az Európai Bizottságnak átlátható módon kell elemeznie az információkat: konkrét mutatókat vagy objektív eljárásokat kell alkalmaznia, valamint jegyzőkönyveket kell összeállítania a civil társadalommal és az EGSZB-vel való konzultációhoz.

3.3.3. A keret nem tartalmaz semmiféle konkrét szerepet az Európai Parlament számára, pedig az intézmény saját politikai kezdeményezéseket indít e tárgyban.

3.3.4. A keret ezenkívül a szorosabb intézményközi együttműködés számára sem biztosít modellt.

3.4. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a **Tanács** belül nem követik nyomon a jogállamiság megerősítésére szolgáló keretet.

3.4.1. Az Általános Ügyek Tanácsa 2014. december 16-i ülésén elfogadta a Tanácsnak a jogállamiság tiszteletben tartásának biztosításában játszott szerepéről szóló következtetéseket. A Tanács vállalta, hogy az Általános Ügyek Tanácsán belül a tagállamok között **éves párbeszédet** indít, amelyet a COREPER fog előkészíteni. A luxemburgi elnökség 2015 novemberében elindította az említett párbeszédet, amely a tervek szerint különféle konkrét témákkal foglalkozik, amelyeket azonban nem hoztak nyilvánosságra: a kormányokat arra kérték, hogy a jogállamisággal kapcsolatban minden, általuk megvitatni kívánt szempontról beszéljenek, és mondjanak egy-egy példát arra vonatkozóan, amit jól csináltak, illetve arra, ami kihívást jelentett számukra. Párbeszéd helyett így inkább monológok sora hangzott el. Az államok nem kezdtek párbeszédet egymással – tanáccsal, segítséggel vagy kritikával szolgálva –, nem adtak vagy kaptak javaslatokat, és semmilyen kötelezettséget nem vállaltak az azonosított kihívások kezelésére irányuló intézkedések kivitelezésére. A Tanács 2016 végén a szlovák elnökség égisze alatt értékelni fogja a tapasztalatokat.

3.4.2. A Tanács következtetései nem vették figyelembe a jogállamisággal kapcsolatos európai bizottsági keretet, illetve nem hivatkoztak arra. A következtetések nem festettek világos képet arról, hogy mi is az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az EGSZB pontos szerepe e párbeszédben.

3.5. A Juncker-bizottság egyik prioritásaként a jogállamiság kérdését határozta meg, és Frans Timmermanst a jogállamiságért és alapjogokért felelős alelnökké nevezte ki. Mindazonáltal nem tudni, hogy az Európai Bizottság ki fogja-e dolgozni a jogállamisággal kapcsolatos keret végrehajtására vonatkozó kritériumokat és mutatókat.

3.6. Az Európai Bizottság első alkalommal akkor hozta működésbe ezt a keretet, amikor eljárást indított Lengyelország ellen az uniós jog megsértéséért, tekintettel arra, hogy az Európa Tanács egyik szerve, a Velencei Bizottság kritikusnak ítélte a helyzetet⁽¹⁰⁾.

3.7. Az **Európai Parlament** LIBE bizottsága jelenleg vizsgálja egy saját kezdeményezésű jelentés⁽¹¹⁾ tervzetét „a Bizottságnak szóló ajánlások a demokráciával, a jogállamisággal és az alapvető jogokkal foglalkozó uniós mechanizmus létrehozásáról” (2015/2254 (INL) – előadó: Sophia in 't Veld), amely egyebek mellett „kéri a Bizottságot, hogy 2016 végéig az EUMSZ 295. cikke alapján terjesszen elő javaslatot a demokráciára, a jogállamiságra és az alapvető jogokra irányuló európai uniós paktum megkötésére olyan **intézményközi megállapodás** formájában, amely megállapítja az Unió intézményei és tagállamai közötti, az EUSZ 7. cikke szerinti együttműködést megkönnyítő, a meglévő mechanizmusokat integráló, kiigazító és kiegészítő intézkedéseket, [a] jelentéstervezet mellékletében meghatározott részletes ajánlások alapján”.

3.7.1. A melléklet tartalmazza az **EURÓPAI UNIÓS PAKTUM A DEMOKRÁCIÁRÓL, A JOGÁLLAMISÁGRÓL ÉS AZ ALAPVETŐ JOGOKRÓL** című INTÉZMÉNYKÖZI MEGÁLLAPODÁS TERVEZETÉT, amelyről az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Bizottságnak kell megállapodnia.

3.7.2. A paktumnak része egy eredménytábla, egy éves interparlamentáris vita, továbbá tartalmaz a lehetséges kockázatoknak és az értékek megsértésének orvoslására, valamint a 7. cikk megelőző és korrekciós ágának működésbe hozására irányuló intézkedéseket is.

⁽¹⁰⁾ Vélemény a lengyel alkotmánybírásról szóló, 2015. június 25-i törvényhez írt módosító indítványokról, Velencei Bizottság, 2016. március 11.

⁽¹¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-576.988+01+DOC+PDF+V0//HU>

3.7.3. Az Európai Parlament a demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló olyan **szemeszter** elindítását javasolja, amely tartalmazza az Európai Bizottság jogállamisági keretét, a Tanács által kezdeményezett éves szintű párbeszédet, valamint az interparlamentáris vitát is. Az európai szemesztert titkárság és szakértői bizottság segíti, amelynek elnöki teendőit az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) Tudományos Bizottságának elnöke látja el. A szakértői bizottság mutatókat dolgoz ki és értékeli az egyes tagállamok helyzetét, továbbá ajánlásokat tesz.

3.7.4. A demokráciáról, a jogállamiságról és az alapvető jogokról szóló **szakpolitikai ciklus** tartalmazza az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament éves jelentéseit, és intézményközi hatásvizsgálati munkacsoport is létrehozásra kerül.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság összefoglaló megállapításai – Új stratégia a fogyatékossgal élők számára az Európai Unióban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/03)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Felkérés:	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, 2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	211/1/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A fogyatékossgal élő személyek jogai tekintetében az EU és a tagállamok számára mérföldkövet jelent, hogy az Európai Unió ratifikálta az Egyesült Nemzetek Szervezete fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezményét (UNCRPD). A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság 2015-ben elvégezte az Unió felülvizsgálatát, amellyel egyben lezárult a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény első végrehajtási szakasza. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság összefoglaló megállapításai megkövetelik az uniós intézményektől, hogy teljesítsék a kötelezettségeiket, mivel a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtását a záró észrevételeknek megfelelően kell megszervezniük és koordinálniuk. A záró észrevételek újfent megerősítették, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló uniós politikai döntéshozatal alapos változtatásokat tesz szükségessé a mostanáig alkalmazott politikai döntéshozatali folyamatban. Mind ez idáig az Unió lényegében nem látott hozzá a politikai döntéshozatali folyamatának a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény által megkövetelt átalakításához.

1.2. Az EGSZB kéri az uniós intézményeket, hogy a záró észrevételeket építsék be a meglévő és jövőbeli uniós jogszabályokba és politikai döntéshozatalba. Ezenkívül felkéri az Európai Bizottságot, hogy 2016 őszéig tegyen jelentést a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottságnak.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az azzal foglalkozó bizottság záró észrevételei egyedülálló alkalmat jelentenek az Európai Bizottság számára arra, hogy kidolgozzon egy átfogó uniós stratégiát a fogyatékossgal élő személyek jogairól. A záró észrevételek olyan lendületet adtak, amelyet az uniós intézményeknek ki kell használniuk, és amelynek segítségével a fogyatékossgal élő személyek jogait következetesen be kell építeni minden uniós jogszabályba, szakpolitikába és programba.

1.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogainak általános érvényesítése érdekében az Európai Bizottságnak horizontális és átfogó helyzetfelmérést kell végeznie a jogszabályairól, szakpolitikáiról és programjairól annak érdekében, hogy biztosítsa azok teljes harmonizációját a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseivel és aktívan be kell vonnia a folyamatba a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezeteket. Ezt a helyzetfelmérést a jelenleg hatályos jogszabályok, a politikai döntéshozatal, illetve a fogyatékossgal élő személyek jogainak általános érvényesítése és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény közötti eltéréseket vizsgáló hiányelemzésnek kell kísérnie. A helyzetfelmérést és a hiányelemzést kifejezetten be kell építeni a felülvizsgált európai fogyatékossgügyi stratégiába.

1.5. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot arra a kötelezettségére, hogy haladéktalanul el kell végeznie a hatásköri nyilatkozat és a jogi aktusok listájának felülvizsgálatát és naprakésszé tételét. Ezenkívül önkéntes alapon kötelezettséget kell vállalnia arra, hogy a hatásköri nyilatkozatot hivatali időszaka alatt legalább egyszer felülvizsgálja és átdolgozza.

1.6. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság a 2014 és 2020 közötti programozási időszak közepén elvégezte az Unió felülvizsgálatát, továbbá elismeri azokat a nehézségeket, amelyekkel az EU-ra vonatkozó záró észrevételekből fakadó, a fogyatékossgal élő személyek jogaival kapcsolatos új menetrendnek a stratégiák, szakpolitikák, programok és finanszírozási eszközök felidős értékelésébe történő beépítése jár. Mindazonáltal azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság tegyen meg minden tőle telhetőt annak érdekében, hogy a záró észrevételeket minden téren érvényre juttassa és beépítse ezekbe a felülvizsgálati folyamatokba, valamint elkülönítse a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény keretében fennálló kötelezettségek végrehajtásához szükséges forrásokat.

1.7. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel konzultálni kell és be kell őket vonni az egyezmény végrehajtásába és nyomon követésébe. Az EGSZB arra buzdítja az Európai Bizottságot, hogy folytasson valódi és érdemi strukturált párbeszédet az európai fogyatékosügyi mozgalommal (a 4.3. és 33.3. cikk értelmében). Ezenkívül az Európai Bizottságnak kapacitásépítési programot kell kidolgoznia a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek számára, hogy képessé váljanak alapvető feladataik teljesítésére.

1.8. Az EGSZB rendkívüli fontosságot tulajdonít az uniós intézmények között a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtása terén megvalósuló együttműködésnek és partnerségnek. Ezért a záró észrevételek és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény gyors és zökkenőmentes végrehajtásának – többek között a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel folytatott konzultáció és azok bevonásának – elősegítése érdekében javasolja egy intézményközi koordinációs mechanizmus bevezetését.

1.9. A záró észrevételek megkövetelik az európai fogyatékossgügyi stratégia alapos felülvizsgálatát és átdolgozását. Ezért az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy mérje fel a fogyatékossgal élő személyek jogaival kapcsolatos fejleményeket és bővítse ki az európai fogyatékossgügyi stratégia hatókörét oly módon, hogy több intézkedési területet vezet be és a stratégiát összekapcsolja a szakpolitikák, programok és finanszírozási eszközök (pl. Európa 2020 stratégia, a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó stratégia, a gyermekjogi stratégia, az Unió külső tevékenységre vonatkozó kötelezettségvállalásai) felülvizsgálatával és átdolgozásával, világos végrehajtási időkeretet, költségvetést, valamint konkrét és pontos referenciaértékeket és mutatókat határozva meg.

1.10. Az Európai Unió kötelezettséget vállalt arra, hogy teljes mértékben végrehajtja az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrendjében meghatározott fenntartható fejlesztési célokat, továbbá biztosítania kell, hogy a záró észrevételeket és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseit az EU belső és külső tevékenysége során egyaránt teljes mértékben figyelembe vegye. Ezért az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság európai célkitűzések és fellépések meghatározása által építse be a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend végrehajtását a felülvizsgált európai fogyatékossgügyi stratégiába annak érdekében, hogy az Unión belül a fogyatékossgal élő személyek tekintetében is megvalósuljon valamennyi fenntartható fejlesztési cél.

1.11. Az EGSZB-nek határozott véleménye, hogy az Uniónak elejét kell vennie annak, hogy az uniós finanszírozást a fogyatékossgal élő személyek intézményi elhelyezésére szolgáló struktúrák kialakítására vagy további működtetésére fordítsák. Az EGSZB teljes mértékben támogatja, hogy az uniós finanszírozást a fogyatékossgal élő személyeknek szóló közösségi alapú szolgáltatások létrehozására használják annak érdekében, hogy független életet élhessenek saját közösségeikben. A fogyatékossgal élő személyek intézményi elhelyezése sérti a jogaikat, és az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy konkrét szakpolitikákon, programokon és finanszírozási eszközökön keresztül mozdítsa elő szisztematikusabban és hatékonyabban az intézményesítettség csökkentését.

1.12. Az EGSZB arra buzdítja az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul ratifikálja a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét, a marrakesi szerződést és az Európa Tanács egyezményét a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról (Isztambuli Egyezmény).

1.13. Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek teljes körű bevonása és részvétele mellett valamennyi bizottsági főigazgatóságon, ügynökségen és szervben belül hozzon létre kapcsolattartási pontokat a fogyatékossgal élő személyek jogainak az uniós jogszabályokba, szakpolitikákba és programokba történő teljes mértékű beépítését és általános érvényesítését elősegítő horizontális és vertikális struktúrák kialakítása érdekében.

1.14. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak más uniós intézményekkel, ügynökségekkel és szervezetekkel együttműködve el kell indítania a fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó, a 2020 és 2030 közötti időszakra szóló új globális menetrend körütekintő előkészítésére és kidolgozására irányuló folyamatot – e menetrendet teljes mértékben érvényre kell juttatni és be kell építeni a globális szociális és makrogazdasági stratégiákba (pl. az Európa 2020 stratégiába és annak végrehajtási mechanizmusába) –, továbbá ajánlja, hogy valamennyi érdekelt fél és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek részvételével hozzanak létre egy munkacsoportot e kezdeményezés megvalósítására és végrehajtására. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság a fogyatékossgal élő személyek jogaira vonatkozó, a 2020 és 2030 közötti időszakra szóló globális menetrend végrehajtását 2021-ben a fogyatékossgal élő személyek jogainak európai évével kezdje meg.

1.15. Az EGSZB elismeri az Európai Bizottság pozitív kezdeményezéseit az akadálymentesség terén, különös tekintettel a közszektorbeli szervezetek webhelyeinek akadálymentesítéséről szóló irányelvről háromoldalú egyeztetés keretében született megállapodásra és az európai akadálymentesítési intézkedéscsomagra vonatkozó bizottsági javaslatra, továbbá buzdítja az uniós intézményeket a tárgyalások lezárására. Az EGSZB-t ugyanakkor aggodalommal tölti el az egyenlő bánásmódról szóló horizontális irányelv, és kéri a tárgyalások folytatását, valamint a záró észrevételek és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény figyelembevételét ebben az új szakaszban.

1.16. Az EGSZB arra kéri valamennyi uniós intézményt, hogy biztosítsák, hogy a megszorítási intézkedések ne érintsék a fogyatékossgal élő személyek képességét az ENSZ-egyezményben meghatározott jogaik gyakorlására, ennél fogva arra kéri az Európai Bizottságot, hogy határozza meg a szükséges szociális védelmi minimumokat e cél elérése, valamint e személyek megfelelő életszínvonalhoz és szociális védelemhez való jogának tiszteletben tartása érdekében.

1.17. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és az Eurostatot, hogy dolgozzon ki statisztikai eszközöket a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtása által a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekre európai és nemzeti szinten gyakorolt hatások mérésére. Úgy véli továbbá, hogy a fogyatékossgal kapcsolatos emberi jogi megközelítés alapján és fogyatékossgal, kor és nem szerinti bontásban történő adatgyűjtés pozitív hatással lesz az uniós jogszabályok, szakpolitikák és programok kidolgozására és végrehajtására.

1.18. Az EGSZB elismeri, hogy az Unió hatáskörrel rendelkezik arra, hogy aktívan figyelemmel kísérsje a nemzeti intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a törvény előtt valamennyi uniós polgár egyenlő legyen, ne fosszák meg őket jogképességüktől és jogaiktól, hanem mindenki mással egyenlő feltételek mellett vehessenek részt az európai választásokon és valamennyi választáson az Unióban. Ezért arra buzdítja az Európai Bizottságot és különösen a Jogérvényesülési Főigazgatóságot, hogy fogadjon el egy, a nyitott koordinációs módszeren alapuló programot annak előmozdítása érdekében, hogy a tagállamok minél jobban érvényesítsék a törvény előtti egyenlőség elvét.

1.19. Az EGSZB kötelezettséget vállal arra, hogy példájával elől jár a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság által kiemelt konkrét kötelezettségek végrehajtása terén, amelyeket az Uniónak közigazgatásként, oly módon kell teljesítenie, hogy biztosítja, hogy emberi erőforrásai, az EGSZB tagjainak jogai és a kommunikációs eszközök megfeleljenek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek.

2. Bevezetés

2.1. Az EGSZB üdvözlöi a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel⁽¹⁾ foglalkozó bizottság záró észrevételeit, mivel átfogó programot kínálnak az Unió számára ahhoz, hogy politikai döntéshozatalában elmozduljon egy emberközpontúbb és az emberi jogokon alapuló fogyatékossgal megközelítés felé.

2.2. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az egyenlő bánásmódról szóló irányelvre irányuló javaslat tervezetét az Európai Bizottság a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény megkötése előtt nyújtotta be. Ezenkívül az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa közötti tárgyalások fokozatosan olyan módosításokat vezettek be, amelyek nem felelnek meg a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény által meghatározott kötelezettségeknek. Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a folyamatban lévő intézményközi tárgyalások keretében nyújtson be egy arra vonatkozó javaslatot, hogy az irányelvre irányuló javaslat tervezetét dolgozzák át oly módon, hogy a fogyatékossgal tekintetében összhangban legyen a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel és természetesen a záró észrevételekkel, és tartalmazza a halmozott és interszekcionális megkülönböztetés, valamint a kapcsolaton alapuló megkülönböztetés tilalmát.

⁽¹⁾ Az Egyesült Nemzetek Szervezete egyezménye a fogyatékossgal élő személyek jogairól (UNCRPD) (<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>).

2.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a megszorítási intézkedések negatív hatást gyakoroltak a fogyatékossgal élő személyek és családjaik életkörülményeire. A gazdasági válság következtében – amely számos tagállamban emberi jogi válsággá vált – nőtt a szegénység, a kirekesztettség, a megkülönböztetés és az egyenlőtlenség, aminek folytán sok fogyatékossgal élő személy és családja teljesen kiszolgáltatott helyzetben találta magát. Ezért az EGSZB azt javasolja az Európai Uniónak, hogy határozzon meg szociális védelmi minimumokat a fogyatékossgal élő személyek jogainak védelme, valamint megfelelő életszínvonaluk és szociális védelmük biztosítása érdekében. Ezt a mechanizmust be kell építeni az európai szemeszterek folyamatába.

2.4. Ezenkívül a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság azt ajánlotta, hogy az EU dolgozzon ki egy, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos átfogó stratégiát, amely valamennyi uniós intézményre vonatkozik, valamint a többéves pénzügyi keret részét képező költségvetési juttatásban részesül. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy az uniós intézmények és szervek vezetőinek magas szintű találkozója van szükség ahhoz, hogy elkezdődjön a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos, konkrét elérendő célokat és teljesítendő célkitűzéseket tartalmazó intézményközi menetrend kidolgozása és elfogadására irányuló folyamat. Az átfogó stratégiának azonosítania kell minden egyes uniós intézmény felelősségi körét a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény végrehajtása terén.

2.5. Az Uniónak valódi és érdemi strukturált párbeszédet kell indítania a fogyatékossgal élő személyeket képviselő európai szervezetekkel, és biztosítania kell, hogy e szervezetek ténylegesen és érdemben részt vehessenek az uniós jogalkotásban és politikai döntéshozatalban, valamint proaktívan folytathassák a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezménnyel kapcsolatos érdekképviseleti kampányaikat. Az EU-nak ezenkívül biztosítania kell, hogy a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek rendelkezzenek a munkájukhoz szükséges pénzügyi kapacitással. Ezért létre kell hozni egy külön költségvetési tételt a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek kapacitásépítési igényei számára.

2.6. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseinek az Unió általi átfogó és transzverzális érvényesítése és végrehajtása, valamint a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos új uniós menetrend kidolgozása megköveteli egy olyan, részvételen alapuló kormányzási és partnerségi keret létrehozását, amelyen keresztül valamennyi fő érdekelt fél és szereplő az uniós intézményekkel együtt teljes mértékben, inkluzív módon részt vehet a politikai döntéshozatalban.

2.7. Az Európai Bizottságnak haladéktalanul és sürgősen el kell kezdenie az Unió valamennyi belső és külső politikájával és programjával kapcsolatos helyzetfelmérést és hiányelemzést, biztosítva azok összhangját a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseivel. Ezenkívül az Unió valamennyi globális stratégiájának és szakpolitikájának – ideértve az Európa 2020 stratégiát és az európai szemesztert, a szociális jogok európai pillérét, az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendjét és a finanszírozási eszközöket, például az európai strukturális és beruházási alapokat – meg kell felelnie a záró észrevételeknek.

2.8. Kiemelkedően fontos, hogy a záró észrevételek Unió általi végrehajtásával a legmagasabb politikai szinten foglalkozzanak. Ez konkrétan azt jelenti, hogy az Európai Bizottságnak be kell építenie a 2017. évi munkaprogramjába egy kifejezetten erre a célra irányuló szakpolitikai kezdeményezést. A záró észrevételek uniós szakpolitikákba és programokba való teljes mértékű beépítése és általános érvényre juttatása megköveteli, hogy az Európai Bizottság kidolgozzon egy, a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos átfogó stratégiát. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy sürgősen indítsa el a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos átfogó stratégia kidolgozását, amelynek a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel folytatott teljes körű konzultációval és e szervezetek részvételével kell megtörténnie.

2.9. 2021-ben lesz tíz éve, hogy az Európai Unió aláírta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt. Az EGSZB úgy véli, hogy ez az év megfelelő lesz arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek második európai éve legyen. Az EGSZB megjegyzi, hogy a fogyatékossgal élő személyek első európai évét az Európai Bizottság 2003-ban szervezte meg. Ezért az EGSZB azt javasolja, hogy az uniós intézmények haladéktalanul kezdjék meg az előkészületeket és tegyék meg az ahhoz szükséges lépéseket, hogy 2021-et a fogyatékossgal élő személyek második európai évévé nyilvánítsák.

3. Záró észrevételek – lehetőség az EU befogadóbbá tételére a fogyatékossgal élő személyekkel szemben

3.1. Általános alapelvek és kötelezettségek (1–4. cikk)

3.1.1. Bár az EU ratifikálta a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt, még mindig nem látott hozzá az uniós jogszabályok, szakpolitikák és programok horizontális és átfogó felülvizsgálatához. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy sürgősen végezze el ezt a felülvizsgálatot. Az Európai Bizottságnak továbbá minden főigazgatóságon belül ki kell jelölnie egy kapcsolattartási pontot e feladat végrehajtására.

3.1.2. Sajnálatos, hogy az Unió még nem ratifikálta az egyezmény fakultatív jegyzőkönyvét. Ezért az EGSZB arra kéri az Uniót, hogy további késedelem nélkül ratifikálja a fakultatív jegyzőkönyvet, így módon lehetővé téve a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy panaszt telessenek a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottságnál az egyezményben foglalt jogaik megsértése esetén.

3.1.3. A fogyatékossgal emberi jogi alapú megközelítést teljes mértékben be kell építeni az uniós jogalkotáshba és politikai döntéshozatalba. Az EGSZB arra ösztönzi az uniós intézmények jogi szolgálatait, hogy készítsenek átfogó tanulmányt a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény ratifikálásának az Unió jogrendszerét érintő következményeiről, hogy az a jogalkotás és a politikai döntéshozatal megfelelő kerete legyen. Az Unió jogi szolgálatait nem veszik kellőképpen figyelembe az Uniónak a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos kötelezettségeit.

3.1.4. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottság főtitkárát, hogy vizsgálja felül a hatásvizsgálati iránymutatásokat és módosítsa azokat oly módon, hogy az egyezménynek való megfelelés jobb felmérése érdekében a vonatkozó témák és kérdések átfogóbb listáját tartalmazzák.

3.1.5. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság arra kérte az Uniót, hogy 2016 őszéig nyújtson be egy felülvizsgálati jelentést a hatásköri nyilatkozatról és a jogi aktusok listájáról, figyelembe véve a 17. záró észrevételben szereplő átfogó megközelítést. A fent említett nyilatkozat felülvizsgálatát hivatali időszakonként legalább egyszer el kell végezni.

3.2. Különleges jogok (5–30. cikk)

3.2.1. Az Európai Bizottság nem hajtotta végre a fogyatékossgal élő személyekre vonatkozó uniós megkülönböztetésmentességi és esélyegyenlőségi stratégiát, amely összhangban van a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseivel és a záró észrevételekkel, ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul intézkedjen az egyenlő bánásmódról szóló horizontális irányelv tekintetében (lásd a 2.2. pontot), valamint végezze el a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló 2000/78/EK irányelv felülvizsgálatát.

3.2.2. Az Európai Bizottságnak be kell építenie a fogyatékossgal élő nők és lányok szempontjait a nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos politikájába, ideértve a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének adatgyűjtéseit is. Ezenkívül az Európai Bizottság nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos, a 2016 és 2019 közötti időszakra vonatkozó stratégiai kötelezettségvállalásában, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúllyal kapcsolatos jogalkotási és szakpolitikai munkájában teljes mértékben érvényre kell juttatni a fogyatékossgal élő nők és lányok jogait. Az EGSZB arra ösztönzi az Uniót, hogy mihamarabb ratifikálja az Európa Tanács egyezményét a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról (Isztambuli Egyezmény).

3.2.3. Az EU megújult gyermekjogi ütemtervébe be kell építeni és integrálni egy, a fogyatékossgal élő fiúkra és lányokra vonatkozó, a jogaikon alapuló átfogó stratégiát, és valamennyi uniós fogyatékossgal politikában érvényesíteni kell a fogyatékossgal élő gyermekek jogait. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 4.3. cikkének megfelelően a fogyatékossgal élő gyermekeket és családjaikat szintén be kell vonni az uniós döntéshozatalba.

3.2.4. Az EU-nak figyelemmel kell lennie a fogyatékossgal élő fiatalok speciális helyzetére és arra is, hogy ők mindennapi életük során gyakran többféle hátrányos megkülönböztetésben is részesülnek, különösen a fiatalok egyenlő munkaerőpiaci esélyeit, illetve általában véve a fogyatékossgal élő fiataloknak a társadalom életében való aktív részvételét érintően. Az EU-nak ezért fel kell mérnie az Unió területén fogyatékossgal élő fiatalok sajátos helyzetét, és megfelelő javaslatokat kellene tennie arra, hogy miként lehetne ezen javítani ⁽²⁾. Emellett az EU-nak azt is biztosítania kell, hogy ezt a szempontot felvegyék a következő uniós ifjúsági stratégiába.

3.2.5. Az Uniónak a fogyatékossgal élő személyek elleni előítéletek felszámolása érdekében a közszolgálati médiával – ideértve a közösségi médiát – együttműködve átfogó tájékoztató kampányt kellene szerveznie és megvalósítania az egyezményről. Kiemelkedően fontos, hogy a kampányban – az őket képviselő szervezeteken keresztül – részt vegyenek maguk a fogyatékossgal élő személyek is.

3.2.6. Az Uniónak elő kell mozdítania, meg kell könnyítenie és finanszíroznia kell a közlekedési és idegenforgalmi ágazatban dolgozók képzését a fogyatékossgal kapcsolatos tudatosság és egyenlőség terén, valamint ösztönöznie kell a fogyatékossgal terén működő európai szervezetek és a közlekedésért felelős magán- és közszférabeli szervezetek közötti együttműködést és a bevált gyakorlatok cseréjét. A kapacitásépítéssel, képzéssel, tájékoztatással kapcsolatos valamennyi anyagot, valamint – többek között – a nyilvános nyilatkozatokat elérhető formátumban hozzáférhetővé kell tenni.

⁽²⁾ HL C 181., 2012.6.21., 2. o.

3.2.7. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság javaslatát az európai akadálymentesítési intézkedéscsomagra, amelynek – hatékony és akadálymentesen hozzáférhető nemzeti végrehajtási és panasztételi mechanizmusok mellett – teljes mértékben meg kell felelnie a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 9. cikkének és egyéb rendelkezéseinek. Arra kéri az uniós intézményeket, hogy vegyék figyelembe az EGSZB európai akadálymentesítési intézkedéscsomagról szóló véleményének⁽³⁾ következtetéseit és ajánlásait, és biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek részvételét – az őket képviselő szervezeteken keresztül – a csomag elfogadásában.

3.2.8. Az EGSZB üdvözlí a közszektorbeli szervezetek webhelyeinek akadálymentesítéséről szóló irányelvre irányuló javaslatról folyó háromoldalú egyeztetés keretében született intézményközi megállapodást, és sürgeti az intézményeket, hogy szülessen abból határozat, valamint sürgeti a nemzeti kormányokat, hogy a javaslat rendelkezéseit haladéktalanul ültessék át a nemzeti jogba. Az EGSZB továbbá üdvözlí, hogy az általa kidolgozott véleményben⁽⁴⁾ elfogadott ajánlások közül sok bekerült az irányelv végeleges szövegébe.

3.2.9. Az Unió még nem emelt be kellő számú, a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos intézkedést a katasztrófák kockázatának csökkentésére irányuló stratégiákba. Ezért az EGSZB sürgeti, hogy az Európai Unió Tanácsa fogadjon el egy katasztrófakockázat-csökkentési keretet a fogyatékossgal élő európai személyek vonatkozásában.

3.2.10. Az Uniónak minden szükséges intézkedést meg kell hoznia annak érdekében, hogy a 112-es segélyhívó szám mindenki számára akadálymentesen elérhető legyen. Az EGSZB kiemeli, hogy sürgető szükség van ugyanolyan megfelelő intézkedésekre, amelyek biztosítják a nemzeti vészhelyzeti kapcsolattartó pontok akadálymentesítését.

3.2.11. Az EGSZB arra kéri az Uniót és tagállamait, hogy a fogyatékossgal élő személyek tekintetében a migrációs és menekültügyi politikák terén vezessenek be egy, az emberi jogokon alapuló megközelítést. Az EGSZB ezenkívül hangsúlyozza, hogy egyes országokban a fogyatékossgal gyakran üldözés és megkülönböztetés forrása lehet, ezért arra buzdítja az Unió hatóságait, hogy az ügynökségeik és a tagállamok számára dolgozzanak ki iránymutatásokat és szervezzenek – a fogyatékossgal élő személyek számára is akadálymentesen hozzáférhető – tájékoztató kampányokat a fogyatékossgal, a migrációról és a menedékjogról, valamint következetesen és átfogóan érvényesítsék a fogyatékossgal kapcsolatos szempontokat az Unió migrációs és menekültügyi politikáiban.

3.2.12. Az Uniónak be kell vezetnie egy kockázati és vészhelyzetre vonatkozó, az emberi jogokon alapuló fogyatékossgügyi megközelítést azáltal, hogy a Tanács a fogyatékossgal élő személyekre is kiterjedő katasztrófavédelemről és a sendai katasztrófakockázat-csökkentési keretről szóló 2015. februári következtetéseinek megfelelően elfogad egy végrehajtási tervet. Ezenkívül a fogyatékossgal élő személyek és a katasztrófa- és polgári védelmi tisztviselők figyelmét fel kell hívni a katasztrófakockázat-csökkentési kezdeményezésekre, és tájékoztatást kell nyújtani nekik.

3.2.13. Az Európai Bizottságnak vezető szerepet kell vállalnia a fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való jogának és emberi jogainak érvényre juttatása terén. Az EGSZB kéri, hogy a Jogérvényesülési Főigazgatóság tartson egy, az Unióban működő valamennyi igazságsügyi szolgálatnak szóló európai konferenciát, amely lehetőséget biztosít az eszmecserére a fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való jogáról, valamint arról, hogy ez a jog milyen kapcsolatban áll más jogokkal, például a jogképességgel vagy a törvény előtti egyenlőséggel.

3.2.14. Az Európai Bizottságnak biztosítania kell az uniós és tagállami tisztviselők uniós jogszabályokkal és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos képzéséhez szükséges finanszírozást. Az EGSZB továbbá sürgeti az uniós és nemzeti bíróságokat, hogy belső szabályaikat és útmutatásaikat úgy alkalmazzák, hogy az megkönnyítse a fogyatékossgal élő személyek igazságszolgáltatáshoz való jogának biztosítását. A fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel foglalkozó bizottság általános ajánlásait mind az uniós, mind a nemzeti szintű igazságszolgáltatásban figyelembe kell venni. Ezenkívül az EGSZB ajánlja, hogy a Jogérvényesülési Főigazgatóság alkalmazza a nyitott koordinációs módszert annak érdekében, hogy a tagállamok kiegyensúlyozott és összehangolt megközelítést alakítsanak ki e lényeges kérdést illetően, ily módon előkészítve a törvény előtti egyenlőségre adandó európai szintű választ. Az Európai Bizottságnak európai szabványokat kell kidolgoznia és elő kell mozdítania az igazságszolgáltatáshoz való jog kapcsán végzett összehasonlító teljesítményértékelést.

3.2.15. Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy töröljék el a diszkriminatív gyámsági törvényeket, ily módon lehetővé téve, hogy valamennyi fogyatékossgal élő személy másokkal azonos módon gyakorolhassa politikai jogait. Megjegyzi, hogy mindenképpen biztosítani kell a fogyatékossgal élő személyek igényeihez való észszerű alkalmazkodást és az akadálymentességet a szavazási eljárások, létesítmények és anyagok tekintetében.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye az európai akadálymentesítési intézkedéscsomagról (HL C 303., 2016.8.19., 103. o.).

⁽⁴⁾ HL C 271., 2013.9.19., 116. o.

3.2.16. Sajnálatos módon ismeretlen számú fogyatékossgal élő európai polgár szabadságától és biztonságától megfosztva, fogva tartva él, kényszerkezelésnek, akár sterilizációnak alávetve. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy hozzon hathatós intézkedéseket e tarthatatlan helyzet felszámolására, az Eurostat közreműködésével biztosítson megbízható adatokat, és vezessen be egy hatékony értékelési mechanizmust.

3.2.17. Az EGSZB arra kéri az Uniót, hogy vizsgálja felül a kutatással kapcsolatos etikai iránymutatásait, valamint akadálymentes és könnyen olvasható formátumú beleegyező nyilatkozatok kidolgozásával nyújtson példákat bevált gyakorlatokra, és akadályozza meg e területen a helyettes döntéshozatalt.

3.2.18. Az Uniónak jogszabályokat kell elfogadnia az összehangolt védelem biztosítása, valamint az erőszak, a bántalmazás és a kizsákmányolás elleni küzdelem érdekében, továbbá ratifikálnia kell az Európa Tanács egyezményét a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról⁽⁵⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy az Uniónak európai szintű jogalkotási és szakpolitikai intézkedéseket kell hoznia az uniós országokban zajló, fogyatékossgal élő nők és gyermekek kereskedelmét magában foglaló határokon átnyúló tevékenységek ellen, valamint arra kéri az Uniót, hogy konkrét intézkedésekkel és akadálymentes támogatási szolgáltatásokkal lépjen fel a fogyatékossgal élő gyermekek elleni erőszak ellen.

3.2.19. A szociális jogok európai pillérével kapcsolatos európai bizottsági kezdeményezésnek teljes mértékben figyelembe kell vennie és érvényre kell juttatnia a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseit, meg kell teremtenie a szükséges szociális védelmi minimumot, és hatékony mechanizmusokat kell kidolgoznia a fogyatékossgal élő személyek és a családjaik körében tapasztalható szegénység, kiszolgáltatottság és társadalmi kirekesztettség megelőzésére és enyhítésére, különös tekintettel a nőkre, a gyermekekre és a fogyatékossgal élő idősebb személyekre.

3.2.20. Egyértelmű szükség van az EU-n belüli szociális ellátások összehangolását célzó uniós rendszer kialakítására, beleértve egy, a jogosultság hordozhatóságára vonatkozó világos keretet, amely meghatározza a fogyatékossgal élő személyként való elismerés eljárásának maximális hosszát.

3.2.21. Az Uniónak ki kell dolgoznia és végre kell hajtania az intézményesítettség csökkentésére⁽⁶⁾ irányuló régóta várt európai stratégiát, amelynek mindenek előtt rendelkeznie kell az európai strukturális és beruházási alapokból származó finanszírozás felhasználásának nagyon szigorú nyomon követéséről annak biztosítása érdekében, hogy azt szigorúan olyan támogatási szolgáltatások fejlesztésére használják, amelyek célja megkönnyíteni a fogyatékossgal élő személyek számára, hogy helyi közösségeikben önállóan éljenek. Az EGSZB egy önfenntartó európai intézményesítettségcsökkentési alap létrehozását is kéri.

3.2.22. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság még nem végzett elemzést az európai strukturális és beruházási alapok fogyatékossgal élő személyekre gyakorolt hatásáról, amint azt az Európai Szociális Alapról szóló rendelet kötelezettséggé előírja a fogyatékossgal kapcsolatos intézkedésekről való éves jelentéstételt illetően. Ebben szerepelnie kellene annak is, hogy meg kell erősíteni az európai strukturális és beruházási alapoknak a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel összhangban és a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetekkel konzultálva történő felhasználásának Európai Bizottság általi nyomon követését, valamint az Unió által az előzetes feltételrendszernek való meg nem felelés miatt indított kötelezettségszegési eljárásokat (felfüggesztés, visszavonás, behajtás).

3.2.23. Hatékonyabb nemzeti végrehajtási szervekre van szükség, amelyek hatásköreit össze kell hangolni és javítani kell az utasjogok valamennyi közlekedési mód vonatkozásában való érvényesítésének megkönnyítése érdekében, továbbá egyszerűsíteni kell a panasztételi eljárást. Ezenkívül az EGSZB arra buzdítja az Európai Bizottságot, hogy valamennyi közlekedési mód használata esetén – ideértve a légi közlekedést is – biztosítson ingyenes utazási lehetőséget a gondozók számára, ahogy azt az 1371/2007/EK rendelet⁽⁷⁾ és az 1177/2010/EU rendelet⁽⁸⁾ már biztosítja.

3.2.24. Az Európai Bizottságnak teljes mértékben és haladéktalanul hivatalosan el kell ismernie a jelyelvet és a Braille-írást, valamint meg kell vizsgálnia a kommunikációs csatornáit és belső folyamatait annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára akadálymentesen hozzáférhető módon állítsák elő és ismertessék az információkat. Ez alatt több akadálymentes formátumot kell érteni, amilyen például a jelyelv, a Braille-írás, valamint az augmentatív és alternatív kommunikáció, beleértve a könnyen olvasható formátumot. Az Uniónak biztosítania kell, hogy pénzügyi lehetőségeitől függetlenül valamennyi fogyatékossgal élő személy hozzáférhessen az inkluzív oktatáshoz.

⁽⁵⁾ Az Európa Tanács egyezményei.

⁽⁶⁾ HL C 332., 2015.10.8., 1. o.

⁽⁷⁾ HL L 315., 2007.12.3., 14. o.

⁽⁸⁾ HL L 334., 2010.12.17., 1. o.

3.2.25. Az Uniónak be kell vezetnie egy, az inkluzív oktatás terén megvalósuló cserékre vonatkozó kötelező minőségi keretet, amely minimális akadálymentesítési kritériumokat határoz meg annak érdekében, hogy biztosított legyen az összes fogyatékossgal élő diák, köztük különösen a fiatal diákok mobilitása a középfokú oktatásban, a felsőoktatásban és a szakképzésben. Az Erasmus hallgatói csereprogram valamennyi partneregyetemének gondoskodnia kell az oktatási programok és létesítmények akadálymentességéről, ily módon biztosítva az összes fogyatékossgal élő diák, köztük különösen a fiatal diákok teljes részvételét.

3.2.26. Az Uniónak ratifikálnia kell a Szellemi Tulajdon Világszervezetének (WIPO) marrákési szerződését, elő kell mozdítania és ösztönöznie kell, hogy a tagállamok is ratifikálják azt nemzeti szinten, ily módon lehetővé téve a nyomtatott anyagok látássérült és a nyomtatott szöveget használni képtelen személyek számára készült akadálymentes változatának szabad áramlását.

3.2.27. Az EGSZB arra buzdítja az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki és valósítsa meg egy külön kezdeményezést a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend és a fenntartható fejlesztési célok fogyatékossgal élő személyeket érintő alkalmazására az Unión belül, valamint az uniós külső politikák, például a fejlesztési együttműködés és a nemzetközi kereskedelem terén.

3.3. Különleges kötelezettségek (31–33. cikk)

3.3.1. Az EGSZB sürgeti az Eurostatot, hogy a 71. záró észrevétel nyomán szervezzen egy konferenciát a célból, hogy megállapodás szülessen egy valamennyi uniós tagállam statisztikai hivatala által alkalmazandó egységes mechanizmusról. A fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos európai és nemzeti szakpolitikákhoz szükséges operatív információk gyűjtése céljából létre kell hozni egy európai fogyatékossgal élő statisztikai és emberi jogi mechanizmust, amely az adatokat fogyatékossgal, nem és kor szerinti bontásban kezeli.

3.3.2. Az Európai Bizottságnak az Unió valamennyi nemzetközi együttműködési politikájában és programjában következetesen érvényre kell juttatnia a fogyatékossgal élő személyek jogait. Az EGSZB üdvözlözi az Unió „A szakadék áthidalása” elnevezésű kísérleti projektjét, és kéri egy uniós fogyatékossgal élő finanszírozási program bevezetését a fogyatékossgal élő személyek jogainak érvényesítése érdekében. Ezt a finanszírozási programot – egyes európai országok példáját követve – a fogyatékossgal élő személyeket képviselő európai szervezetekkel szorosan együttműködve kell végrehajtani, amelyek közvetítő szerepet töltenek be, valamint a szakpolitikai és finanszírozási prioritások irányításáért, kezeléséért és meghatározásáért felelősek. Biztosítani kell, hogy ne részesüljenek uniós finanszírozásban olyan projektek, amelyek nem felelnek meg a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseinek.

3.3.3. Az Európai Bizottságnak teljes mértékben meg kell felelnie a 75. záró észrevételnek azáltal, hogy kapcsolattartási pontokat hoz létre és alakít ki valamennyi főigazgatóságon, ügynökségen és szervben belül. Valamennyi kapcsolattartási pontnak évente legalább három ülést kell tartania, amelyeken a fogyatékossgal élő személyeket képviselő szervezetek képviselőinek jelen kell lenniük és teljes mértékben részt kell venniük. Minden év december 3-án az Európai Bizottságnak közzé kell tennie a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek az Unió és a tagállamok általi végrehajtásáról szóló éves jelentését.

3.3.4. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottságnak azt a döntését, hogy nem vállal többé szerepet a független nyomkövetési keretben, ily módon lehetővé téve egy valóban független mechanizmus kidolgozását egy, a független keret tagjaiból álló irányító szerv felügyelete alatt. Mindazonáltal ahhoz, hogy az uniós keret képes legyen a feladatai hatékony elvégzésére, sürgősen el kell különíteni a szükséges pénzügyi és emberi erőforrásokat.

3.4. Az uniós intézmények megfelelése az egyezménynek (közigazgatásként)

3.4.1. Az uniós intézményeknek egyértelműen felül kell vizsgálniuk az emberi erőforrásokkal kapcsolatos politikáikat és össze kell hangolniuk azokat a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény rendelkezéseivel annak érdekében, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személyek és a fogyatékossgal élő hozzátartozóval rendelkező munkavállalók igényeikhez való észszerű alkalmazkodást és támogatást, hogy megteremthessék a munka és a családi kötelezettségek közötti megfelelő egyensúlyt. Az EGSZB arra buzdítja az Uniót, hogy vizsgálja felül közös betegségbiztosítási rendszerét, a nyugdíjrendszert és a fogyatékossgal kapcsolatos szociális biztonsági és szociális védelmi intézkedéseket annak érdekében, hogy a fogyatékossgal élő személyek számára biztosítsa a megkülönböztetésmentességet és az esélyegyenlőséget többek között azáltal, hogy a betegségektől különbözőnek ismeri el a fogyatékossgal összefüggő egészségügyi szükségleteket, valamint a szükséges felszerelések vagy szolgáltatások többletköltségeinek teljes megtérítésével előmozdítja a fogyatékossgal élő személyek önálló életét és munkavégzését.

3.4.2. Elengedhetetlen, hogy valamennyi uniós intézmény proaktívan kezdeményezéseket indítson a közszektorbeli szervezetek webhelyeinek akadálymentesítéséről szóló irányelv akadálymentesítési rendelkezéseinek konkrét határidőn belüli teljesítése céljából, jó példával járva elől a fogyatékossgal élő személyek jogainak alapvető fontosságú területén.

3.4.3. Az EGSZB arra buzdítja az Európai Bizottságot és az Európai Iskolák Igazgatótanácsát, hogy fogadjon el egy tervet és különítse el az Európai Iskolák minden szintjén az inkluzív minőségi oktatási rendszer kialakításához és megvalósításához szükséges pénzügyi és emberi erőforrásokat, valamint biztosítsa az összes fogyatékossgal élő diák igényeihez való észszerű alkalmazkodást, a nekik nyújtott támogatást és a velük szemben alkalmazott megkülönböztetést elutasító politika alkalmazását az alap- és középfokú oktatásban.

3.4.4. Mivel az Unióban alacsony a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatottsági szintje, az EGSZB arra buzdítja az uniós intézményeket, hogy vezessenek be egy támogató intézkedésekből álló foglalkoztatási rendszert – többek között speciális versenyvizsgákat – annak érdekében, hogy az igényeikhez való észszerű alkalmazkodás és támogatás nyújtása révén növeljék a szolgálataiknál dolgozó fogyatékossgal élő személyek számát. E politika végrehajtását két évente felül kell vizsgálni annak értékelése céljából, hogy szükség van-e korrekciós intézkedésekre.

3.4.5. Az EGSZB arra kéri az uniós intézményeket, ügynökségeket és szerveket, hogy gondoskodjanak róla, hogy a meglévő személyzeti szabályzatokat teljes mértékben, hatékonyan és a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezménynek megfelelően hajtsák végre, valamint hogy a belső szabályzatokat és a végrehajtási rendelkezéseket az egyezmény rendelkezéseivel teljes összhangban dolgozzák ki.

3.4.6. Az EGSZB kötelezettséget vállal arra, hogy megfelelő struktúrát alakít ki a záró észrevételek házon belüli végrehajtására az emberi erőforrásokkal kapcsolatos politika, a polgárokkal és az EGSZB tagjaival való kommunikáció, valamint az EGSZB fogyatékossgal élő tagjainak teljes beilleszkedése és egyenlősége tekintetében. Biztosítja emellett e cél előmozdítását az üzleti szférával, a szakszervezetekkel és a civil társadalommal fenntartott kapcsolataik keretében is. Ez az új politika a fogyatékossgal élő személyek jogaival foglalkozó, az EGSZB-n belül működő állandó tanulmányozócsoporttal szoros együttműködésben kerül kidolgozásra.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös technológiai kezdeményezéseknek és a köz-magán társulásoknak a fenntartható ipari szerkezetváltást elősegítő szerepe és hatása a Horizont 2020 végrehajtásában

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/04)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága” (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.28.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	212/1/1

1. Következtetés és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a kutatás és az innováció területén működő köz-magán társulások⁽¹⁾ különböző típusai egyrészt a kiválóság különböző formáit alkotják, másrészt hatékony eszközt jelentenek az Európa versenyképességét befolyásoló legfontosabb kérdések megoldására, továbbá hatékony választ képesek adni a társadalmi-gazdasági, foglalkoztatási és környezeti fenntarthatósági kihívásokra.

1.2. A kutatás és innováció nem egydimenziós lineáris folyamat. Az EGSZB úgy véli, hogy a technológiai, környezeti és társadalmi dimenzió teljes mértékű beépítése a Horizont 2020 köz-magán társulásaiba olyan új megközelítést igényel, amely az elért eredmények és társadalmi-gazdasági hatás nagyobb átláthatóságán alapul.

1.3. Az EGSZB véleménye szerint biztosítani kell, hogy a társulások szélesebb körben értelmezzék az innovációt, figyelembe véve a szolgáltatások terén megvalósuló innovációt, a szociális innovációt, valamint a kkv-k és a szociális gazdaság ahhoz szükséges korszerűsítését, hogy nagyobb mértékben részt tudjanak venni a demonstrációs tevékenységekben és az alkalmazások fejlesztésében.

1.4. A közös technológiai kezdeményezésekben és a szerződéses köz-magán társulásokban elő kell mozdítani az innováció társadalmi legitimitását, a szabványosításról szóló 1025/2012/EU rendelettel összhangban elősegítve a gazdaságilag gyengébb érdekelt felek (szakszervezetek, kis- és középvállalkozások, nem kormányzati szervezetek) részvételét a kutatási és innovációs tevékenységek irányításában és stratégiai tervezésében, különösen a projektek stratégiai, kiválasztása és társadalmi hasznossága tekintetében.

1.5. Az EGSZB szükségesnek tartja a köz-magán társulások piacorientáltságának növelését, valamint az átjárhatóság, a szabványosítás, a harmonizáció és a nemzetközi technológiatranszfer szempontjainak szem előtt tartását annak érdekében, hogy az eredmények területi szinten fenntarthatóak és az EU teljes területére átvihetők legyenek.

⁽¹⁾ A köz-magán társulásoknak két kategóriája van: az EUMSZ 187. cikkében szereplő közös technológiai kezdeményezések, közös vállalkozásra vonatkozó szabályzattal és a Horizont 2020-ban szereplő szerződéses típusú közös kezdeményezések, azaz a szerződéses köz-magán társulások, szándéknyilatkozattal.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy a közös technológiai kezdeményezéseknek és a szerződéses köz-magán társulásoknak lépéseket kell tenniük az alábbiak érdekében:

- a más társulásokkal és kezdeményezésekkel való koherencia megerősítése egy egyre több egyidejű szakpolitikai intézkedésből álló keretben,
- az értéklánc meghosszabbítása egy fokozottan piacorientált megközelítés és a keresleti oldal részvételének bővítése révén, mind a részt vevő országok felhasználóinak száma tekintetében, mind azáltal, hogy az átjárhatóságból fakadó, más kezdeményezésekkel való szinergiákon keresztül új szereplők jelenhetnek meg a teljes értékláncban,
- nagyobb jelentőség tulajdonítása a multidiszciplináris megközelítéseknek, új érdekelt közösségeket vonva be ezáltal, főként helyi szinten,
- a közös technológiai kezdeményezéseknek és a köz-magán társulásoknak ösztönözniük kellene, hogy a kkv-k minél korábbi szakmai profilokat hozzanak létre, és kialakuljon egy, a szociális partnereket magában foglaló fórum, amely a projektet követően célzottabban támogatja a piaci lehetőségek gyors kiaknázását.

1.7. Az EGSZB javasolja, hogy a közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások új innovatív intézkedések révén lépjenek szorosabb kapcsolatba vezető befektetőkkel, hogy innovatív üzleti modelleket és korszerű szakmai profilokat hozzanak létre, és kialakuljon egy, a szociális partnereket magában foglaló fórum, amely a projektet követően célzottabban támogatja a piaci lehetőségek gyors kiaknázását.

1.8. Az EGSZB véleménye szerint új, rugalmasabb és a piaci igényeknek megfelelőbb eszközökkel meg kell erősíteni a közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások végrehajtási képességének és koherenciájának ellenőrzését; valamint dinamikusabb megközelítést igényel a minőségbiztosítás és ezen belül különböző kezdeményezések esetén összehasonlítható fő dinamikus teljesítménymutatók (KPDÍ-key performance dynamic indicators) teljes rendszere terén, annak érdekében, hogy ki lehessen alakítani az összes közös technológiai kezdeményezés és szerződéses köz-magán társulás éves összefoglaló értékelésének keretét, amelyet ismertetni kell az európai és a nemzeti intézményekkel, valamint az európai adófizetőkkel.

1.9. Az EGSZB számottevő erőfeszítéseket sürget a kilencedik uniós kutatási és innovációs keretprogram célkitűzései és prioritásai, valamint a közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások által kifejezett, ipari kutatási és innovációs stratégiák közötti belső koherencia biztosításához, összehangolva azokat a többi regionális, nemzeti és uniós szakpolitikában jelen lévő innovációs partnerségi formákkal.

1.10. Az EGSZB egy erőteljes ipari és szociális elemeket tartalmazó és az innováció infrastrukturális támogatását biztosító páneurópai hálózatokkal összekapcsolt Európai Innovációs Tanács létrehozását javasolja, mely hasznos eszköze a kezdeményezések erőteljesebb, más európai és nemzetközi kutatási és innovációs szervezetek, valamint hasonló nemzetközi partnerségek⁽²⁾ cselekvési irányvonalával való összehangolásának is.

1.11. Az EGSZB ösztönzi a regionális és a helyi önkormányzatokat, hogy kezeljék prioritásként az érintett közös technológiai kezdeményezések és szerződéses köz-magán társulások innovációit az olyan intézkedések megtervezése és végrehajtása során, mint az intelligens szakosodási stratégiák, a kohéziós politikához tartozó operatív és együttműködési programok, illetve a kutatási, innovációs és fejlesztési programok az éghajlat-változáshoz való alkalmazkodás terveinek végrehajtását célzó projektek esetében.

1.12. Az EGSZB meggyőződéssel vallja, hogy a megfelelő, környezetbarát és innovatív megoldások, valamint a zöld infrastruktúrák terén megvalósuló stratégiai, intelligens és időszertű beruházások képezik a kutatáson és innováción, valamint ezek piaci alkalmazásain alapuló, egészséges és hatékony újraparosítási folyamat fellendülésének alapját.

1.13. Az EGSZB kiemeli, hogy hozzá „kell igazítani a kutatási és innovációs eszközöket és menetrendeket Európában” a következő keretprogram eszközeihez és menetrendjéhez, hogy „biztosított legyen a folyamatos beruházás azokban az ágazatokban, amelyek terén Európa világelső”⁽³⁾, és amelyek – rendszeres hatékonysági ellenőrzések mellett – stabil kilátásokkal rendelkeznek.

⁽²⁾ Lásd: EU – AZ EURÓPAI KUTATÁSI TÉRSÉGGEL ÉS INNOVÁCIÓVAL FOGLALKOZÓ BIZOTTSÁG, A nemzetközi tudományos-technológiai együttműködés stratégiai fóruma, Brüsszel, 2015. február – ERAC-SFIC 1353/15.

⁽³⁾ Lásd: COM(2016) 5 final: „Több közös technológiai kezdeményezés írt alá egyetértési megállapodást az Európai Regionális Fejlesztési Alap irányító hatóságaival, kialakítva ezzel a strukturált együttműködés keretét”.

1.14. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a Tanácsot, hogy közösen mérleget adjon egy intézményközi konferencia mielőbbi megszervezését a technológiai köz-magán társulásoknak Európa újraiparosításában játszott szerepéről, tekintettel a 2020 utáni időszakra vonatkozó, következő kutatási és innovációs keretprogramra.

2. Közös technológiai kezdeményezések és szerződéses köz-magán társulások a kutatás és az innováció terén

2.1. A közös technológiai kezdeményezések az európai kutatás és innováció 1982/2006/EK európai parlamenti és tanácsi határozatban⁽⁴⁾ meghatározott kulcsfontosságú területein működő köz-magán társulások. A hagyományos eszközök már a hetedik keretprogramban sem bizonyultak elegendőnek az európai gazdaság versenyképességének növelésére és javítására irányuló célkitűzések eléréséhez. Az ipari partnerségek tevékenysége a kutatás és innováció területére irányul, és jól meghatározott piaci ipari célokkal rendelkeznek, jobban összpontosítják a pénzügyi és humán erőforrásokat, a belőlük fakadó multiplikátorhatással meghatározó lendületet adnak ahhoz, hogy a tudományos és technológiai felfedezések gyorsabban piaci innovációkká váljanak.

2.2. A jelenlegi Horizont 2020 keretprogram struktúrája alapvető újításokat tartalmaz, amelyek több teret engednek az ipar és a tagállamok befolyásának és a velük való szinergiáknak a különböző formában megvalósuló köz-magán társulások révén, amelyek olyan ágazatokat támogatnak, amelyek:

- magas színvonalú munkahelyeket teremtenek,
- megfelelőbb választ adnak a fenntartható és versenyképes növekedés szükségességéből adódó igényekre,
- erőteljes, innovatív és gyors hatást gyakorolnak az európai vállalkozások, különösen a kisebb és induló innovatív (startup) vállalkozások fejlődésére,
- elősegítik új szakmai profilok kialakulását a gyorsan változó világban,
- képesek helyi és regionális intézkedéseket hozni.

2.3. Különböző kezdeményezések indultak el az ipari szektorra irányuló, a tudományos közösségek által támogatott vagy hatóságok által vezetett partnerségek különböző típusainak támogatása céljából.

2.4. Az uniós intézmények jelentős támogatást nyújtottak az ipari kezdeményezések révén azzal a céllal létrehozott európai technológiai platformoknak, hogy egy alulról építkező folyamat során meghatározzák a közös célkitűzéseket és stratégiai prioritásokat.

2.5. A jelenlegi 38 európai technológiai platform – amelyhez 3 horizontális kezdeményezés tartozik – stratégiai, mozgósítási és terjesztési funkciót lát el. E szerepüket az alábbi főbb tevékenységek révén töltik be:

- stratégiai kutatási és innovációs programok, többek között ütemtervek és végrehajtási tervek kidolgozása,
- az ipar közvetlen részvétele a keretprogramokban, együttműködésben a nemzeti hálózatokkal,
- a hálózati tevékenységek előmozdítása a teljes értéklánc mentén az ágazatközi kihívások kezelése és nyitottabb innovációs modellek alkalmazása érdekében,
- nemzetközi együttműködési lehetőségek, például a Horizont 2020 programozási csatornáinak ösztönzése,
- a köz-magán társulások megerősítése a keretprogramon belül, és közös vállalkozások létrehozása a közös technológiai kezdeményezések keretén belül a köz- és magánszereplők beavatkozásainak közös irányítása érdekében.

2.6. A közös technológiai kezdeményezések a társadalom számára magas értéket képviselő tudományos és technológiai ágazatok terén egyesítik az Európai Közösséget, a tagállamokat, a tudományos köröket és az ipart, miközben támogatják az együttműködésen alapuló európai kutatást és innovációt, ha az egyértelműen meghatározott, közös technológiai és gazdasági célkitűzések elérése érdekében folyik.

⁽⁴⁾ HL L 412., 2006.12.30., 1. o.

2.7. A közös technológiai kezdeményezések elsődleges célja a köz- és magánberuházások kutatási tevékenységekre gyakorolt hatásának növelése, valamint az Európai Kutatási és Innovációs Térség megszilárdítása a tudományos és technológiai innovációs vezető szerep megerősítésével az Európa 2020 stratégia keretében.

2.8. A közös technológiai kezdeményezések alapötlete nem más, mint a hozzáférés biztosítása új résztvevők számára, a nagy nyilvánossággal való kommunikáció lehetőségének megteremtése és európai gazdasági értéket jelentő fellendítő hatások generálása egy az ipart, a kkv-kat, a szociális gazdaságot és a tagállamokat a részvételük és beruházásaik növelésére sarkalló, világos struktúra keretében.

2.9. A közös technológiai kezdeményezések elsősorban az **európai technológiai platformok** munkája révén jöttek létre, amelyekkel kapcsolatban az EGSZB saját kezdeményezésű véleményt is elfogadott ⁽⁵⁾, melyben azonosította a megoldandó problémákat, és vázolta az ágazatok fejlesztésével kapcsolatos közös elképzeléseket.

2.10. Azok az ágazatok, amelyekben közös technológiai kezdeményezést kell létrehozni, az alábbi kritériumok alapján határozhatók meg: az ágazat stratégiai jelentősége és világos célok; a tevékenység európai szinten magas hozzáadott értéket képvisel; jelentős és hosszú távú beruházásokra gyakorolt ösztönző hatás; megfelelő és gyors válaszok a növekedési, fenntarthatósági és éghajlati kihívásokra.

2.11. Az innováció intenzitásának felméréséhez nem elegendő csak a befektetéseket számba venni: az ehhez kapcsolódó gazdasági eredménymutatókra és piaci mutatókra is szükségünk van. A szerződéses köz-magán társulásoknak éves jelentéseket kell benyújtaniuk, amelyekben kitérnek az alábbiakra: elvégzett tevékenységek, az európai hozzáadott érték tényleges növekedése, a multiplikátorhatással rendelkező innovatív pénzügyi eszközök hatékonysága, a társadalmi-gazdasági célok mennyiségi és minőségi elérése előre meghatározott mutatók alapján.

2.12. E vélemény célja egyrészt annak megvilágítása, hogy miként befolyásolja az iparpolitikát és az ipari szerkezetváltást az ipari ágazatoknak a közös technológiai kezdeményezésekben testet öltő intézményes partnerségi formák és a szerződéses köz-magán társulások révén történő közvetlen részvétele az EU által finanszírozott kutatásban és innovációban, másrészt az, hogy javítási célú megállapításokat tegyen.

3. A közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások fejlődési kilátásai a fenntartható ipari szerkezetváltás fényében

3.1. Az EU kutatási és innovációs keretprogramjainak tapasztalatai szerint nem könnyű figyelembe venni az európai ipar valós igényeit, gyakran fennáll az a veszély, hogy figyelmen kívül hagyják őket mind az általános célok meghatározásakor, mind a munkaprogramok kialakításakor, ami tovább erősíti azt az európai paradoxont, miszerint a magasabb európai tudományos érték alacsonyabb szinten és lassabban alakul piaci innovációvá, mint ahogy ez a globális versenytársainál történik.

3.2. Az európai technológiai platformok munkája és fellépése fokozatosan módosított ezen a megközelítésen. Az európai iparnak sikerült meghatároznia a jelentős feldolgozóipari ágazatok célkitűzéseit és prioritásait, amelyek nagy része be is került a Horizont 2020 program struktúrájába és célkitűzései közé.

3.3. A felülről építkező megközelítést felváltotta az alulról építkező megközelítés, hogy ez fedje le immár az egész innovációs ciklust a magasabb technológiai érettségű eredmények elérése, és ezáltal új gyártási technológiák, új termékek és új kompetenciák kialakítása érdekében.

3.4. A közös technológiai kezdeményezéseknek és a szerződéses köz-magán társulásoknak kulcsfontosságú eszközöknek kellene lenniük ahhoz, hogy az ipari ágazatok aktív szerepet tölthessenek be a Horizont 2020 program közösségi intézkedéseinek többéves programozásában és végrehajtásában. A magánszektor kötelezettséget vállalt arra, hogy befektet mintegy 10 milliárd eurót olyan közös technológiai kezdeményezésekbe, amelyek célja, hogy hét ágazatban ösztönözzék az innovációt, ezáltal hozzájárulva az európai feldolgozóipar hanyatló tendenciájának megfordításához.

4. Megjegyzések és megállapítások az Unió előtt álló következő kihívásokkal kapcsolatban

4.1. Az EGSZB-nek szilárd meggyőződése, hogy a kutatás és az innováció területén működő társulások különböző típusai egyrészt a kiválóság fejlődést előmozdító formáit alkotják, másrészt hatékony eszközt jelentenek az Európa versenyképességét befolyásoló legfontosabb kérdések megoldására.

⁽⁵⁾ HL C 299., 2012.10.4., 12. o.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a közös technológiai kezdeményezések és szerződéses köz-magán társulások pozitív tapasztalatokat jelentenek az uniós szintű partnerségek létrehozása terén, ha a tudásmegosztás céljának égíse alatt képesek többéves keretben egyesíteni az uniós és nemzeti forrásokat a magánforrásokkal, a know-how-val, valamint a kutatási és innovációs kapacitással, illetve a kulcsfontosságú innovációk terjesztésével a globális piacon meghatározó sikeres ágazatokban.

4.3. Az EGSZB véleménye szerint a közös technológiai kezdeményezéseknek és a szerződéses köz-magán társulásoknak hatékonyan eleget kell tenniük az alábbiakkal kapcsolatos kötelezettségeiknek:

- gazdasági eredmények,
- az ágazat európai gazdasági-technológiai és innovációs hozzáadott értékének optimalizálása,
- a piacon versenyképes technológiák kifejlesztésének képessége,
- nagyobb pénzügyi multiplikátorhatás,
- a kkv-k, a szociális gazdaság és a végfelhasználók szélesebb körű részvétele,
- az innovatív eredmények rugalmas és gyors alkalmazása,
- hálózatépítés,
- egyértelmű szerep betöltése az európai gazdaság újraperasztásában,
- a környezeti és éghajlati fenntarthatóság kihívásai,
- fenntartható, nulla szintű szén-dioxid-kibocsátás a termékek és folyamatok tervezése során,
- foglalkoztatási és szociális kihívások,
- a terület aktív részvétele.

Az új technológiák és innovációk ipar által megvalósított fejlesztésének minőségi emberi erőforrásokat és új, korszerű szakmai készségeket kell eredményezniük a szociális partnerek és a helyi önkormányzatok szorosabb és rendszeresebb együttműködése mellett az ágazatok stratégiai irányvonalainak meghatározása és végrehajtása terén.

4.4. Az Európai Bizottság legfrissebb, 2016-os jelentései⁽⁶⁾ szerint a kvalitatív felmérések kezdeti eredményei⁽⁷⁾ azt mutatják, hogy míg úgy tűnik, hogy a Horizont 2020 program megfelelő választ ad a köz-magán társulások felé való nyitás szükségességére, a vizsgált formák nem mindig biztosítják teljes mértékben az újoncok részvételével kapcsolatban elvárt és szükséges nyitottságot és ösztönzést, továbbá a foglalkoztatás, a növekedés, a beruházások és a digitális egységes piac gyorsabb kiterjesztésének előmozdítására irányuló képességük megítélése nem annyira egyértelmű, mint például az energetikai vagy éghajlati kihívásokra adott válaszaiké.

4.5. Hasonlóképpen rendkívül alacsonynak tartja a közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások azon képességét is, hogy sikerrel működjenek együtt más közösségi pénzügyi eszközökkel – például az európai strukturális és beruházási alapokkal és az Európai Stratégiai Beruházási Alappal –, még ha néhány közös technológiai kezdeményezés alá is írt erről szóló jegyzőkönyveket. Az EGSZB fontosnak tartja olyan szinergiák létrejöttét, amelyek előmozdítják a regionális és helyi szereplők részvételét, és megkönnyítik a közös működési normák összehangolását.

4.6. Mivel a Horizont 2020 program keretében a projektjavaslatok száma 7:1 arányban csökken – ez az arány a 7. keretprogram 5:1-es arányához képest növekedést jelent –, helyre kellene állítani az egyensúlyt azon független szakértői-értékelő csoportokon belül, amelyek a projektjavaslatokat elbírálják, mivel a Horizont 2020 program szerződéses köz-magán társulásokra vonatkozó első pályázati felhívásakor a projektjavaslatok több mint 50 %-a az iparból származott, míg a szakértő-értékelői csoportok tagjainak több mint fele a tudományos körökből érkezik, a magánszférából érkező szakértők aránya pedig alig haladja meg a 20 %-ot.

⁽⁶⁾ Lásd SWD 2016/123, 2016. április.

⁽⁷⁾ Alaposabb vizsgálatra az időközi jelentés 2017-es közzétételét követően kerülhet sor.

4.7. A közös technológiai kezdeményezések és a szerződéses köz-magán társulások rendelkezésére álló keretek fontos pozitív tulajdonságokkal rendelkeznek az európai ipar fenntarthatósága és versenyképessége szempontjából. A tevékenységeket magánpartnerek alakították ki a munkaprogramok és a kapcsolódó ajánlattételi felhívások kidolgozására irányuló nyílt, széles körű konzultációs eljárás során, az ipar tényleges igényeire válaszul és azoknak megfelelően, magas mobilizációs aránnyal és erőteljes multiplikátorhatással (3–9-ig).

4.8. A közös technológiai kezdeményezések által 2014-ben megvalósított részleges pályázatok keretét tekintve ennek a típusú partnerségnek egyértelműbb, az európai adófizetők és a közösségi intézmények elvárásainak megfelelő, világosabb intézményi szabályokat és irányítási szinteket kell kialakítania.

4.9. Az EGSZB szerint a közös technológiai kezdeményezéseknek és a szerződéses köz-magán társulásoknak a nyitást és a részvételen alapuló hozzáférést biztosító mechanizmusaikban is megfelelő választ kell adniuk az elsődleges igényekre, amelyek összhangban vannak a szociális partnerek által támogatott erőteljes növekedési politikával.

4.10. A közös technológiai kezdeményezéseknek és a szerződéses köz-magán társulásoknak olyan globális versenyben kell helyt állniuk, ahol a cél az új, jövőbeli technológiák fejlesztésében és értékesítésében elért elsőség, ezért megkövetelik az alábbi, világos ipari stratégiai célkitűzések kidolgozását és végrehajtását:

- rugalmasság,
- átlátható és hatékony értékelési rendszerek,
- érvényes, tudományos/technológiai és ipari vonatkozású kiválósági kritériumok,
- a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elveinek tiszteletben tartása,
- a kkv-k hatékony bevonásának képessége,
- az induló innovatív/kiválással létrejövő vállalkozások gyors fejlesztése.

4.11. Az EGSZB kiemeli, hogy mind a termékcsoport típusa, a vállalatméret, mind pedig az emberi erőforrás, annak képzése és fejlesztése, valamint képviselője szempontjából kulcsfontosságú európai ipari ágazatok minden szereplőjét be kell vonni a folyamatba a társadalmi szempontok és a kkv-k jobb integrálása, valamint az érdekelt felek kutatási és innovációs projektekből való részvételének növelése érdekében.

4.12. Ebben a tekintetben az EGSZB fontosnak tartja megfelelő szociális és képzési eszközök bevezetését és a fő dinamikus teljesítménymutatók (*key performance dynamic indicators* – KPDI) révén történő ellenőrzést, amelynek a szabadalmakon és a tudományos publikációkon kívül ki kell terjednie mindenekelőtt a társadalmi-gazdasági hatás alakulására és az új szakemberek képzésére is.

4.13. Az EGSZB az Európa 2020 stratégia növekedési és foglalkoztatási célkitűzéseinek – és különösen a kutatás és az innováció ösztönzésére irányuló beruházásokra vonatkozó 3 %-os cél – elérése szempontjából kulcsfontosságú tényezőnek tartja a magánszektor beruházásainak sikeres fellendítését, legelőször is állami finanszírozás segítségével.

4.14. A magasabb technológiai érettségű innovációs tevékenységeket továbbra is támogatni kell olyan beruházástámogatási tervek révén, amelyek stabil kilátásokra alapulnak, rendszeresen ellenőrzik a hatékonyságukat, és az infrastruktúra és az ipari üzemek fejlesztését célozzák, a Juncker elnök által létrehozott Európai Stratégiai Beruházási Alap (ESBA) nyomán.

4.15. Az EGSZB úgy véli, helyénvaló lenne, ha az ipar szereplői nagyobb arányban vennének részt a kutatási és innovációs programokban és az azokhoz kapcsolódó bizottságokban, mivel e szereplők kulcsszerepet töltenek be az egyes tagállamok ipari részvételének bővítésében.

4.16. Az EGSZB végezetül úgy véli, hogy a tagállamoknak és az Európai Bizottságnak felül kellene vizsgálnia és harmonizálnia kellene – ahol az lehetséges és helyénvaló – azon ágazatok ipari szabályozási keretét, amelyekben közös technológiai kezdeményezések és szerződéses köz-magán társulások működnek, amelyekből elvárható, hogy maximális hozzáadott értéket állítsanak elő mind a környezeti, gazdasági, szociális és foglalkoztatási előnyök, mind az intelligens üzleti modellek, mind pedig az integrált területi megoldások, az új készségek és a szociális innovációk tekintetében ⁽⁸⁾.

4.17. Az EGSZB véleménye szerint a Horizont 2020 programon túl is számos közösségi politikában megjelenő, különböző kutatási és innovációs partnerségi formák fejlődését az Európai Unió belső és külső dimenzióról alkotott átfogó kép mellett a kutatási és innovációs tevékenységek nagyobb koherenciájának és összehangoltságának kell fémjeleznie. Egy erőteljes ipari és szociális elemeket tartalmazó és az innováció infrastrukturális támogatását biztosító páns-európai hálózatokkal összekapcsolt Európai Innovációs Tanács létrehozása megkönnyítené egy hatékonyabb keret kialakítását.

4.18. A kilencedik keretprogramra előtekintve ⁽⁹⁾ az EGSZB helyénvalónak tartja egy olyan átlátható értékelési keret meghatározását, amely minőségi és mennyiségi szempontból értékeli a gazdasági-innovációs, társadalmi és környezeti sikert/sikertelenséget és az aktuális közös technológiai kezdeményezések és köz-magán társulások végső ipari felhasználók, szociális partnerek, valamint a kkv-k és a civil társadalom képviselőinek részvételével folytatott tevékenységét, a stratégiai prioritások értékelésének, valamint a 2030-as elérendő célokra összpontosító jövőbeni partnerségek megtervezése céljából.

Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Lásd például azokat a megoldásokat, amelyek értelmében néhány tagállamban az ipari ágazati társulások közvetlenül kezdeményezhetik az illetékes hatóságoknál az olyan technikai és szabályozási akadályok – eltörlésre irányuló – felülvizsgálatát, amelyek gátolják, hogy a technológiai felfedezések gyorsan piaci innovációkká alakulhassanak.

⁽⁹⁾ INT/792, jelű véleményt „A Horizont 2020 program félődés értékelése” (lásd e Hivatalos Lap 66. oldalát).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A testápoló szerek, higiéniai és szépségápolási termékek európai iparágának megerősítése

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/05)

Előadó: **Madi SHARMA**

Társelőadó: **Dirk JARRÉ**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	Eljárási szabályzat 29. cikk (2) bekezdés saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	CCMI
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.28.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.20.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	181/1/1

1. Következtetések és politikai ajánlások

1.1. Európa mindig kulcsfontosságú szerepet játszott a testápolási, a higiéniai és a szépségápolási termékek gyártásában, innovációjában és fejlesztésében. Az utóbbi időben az ágazatban betöltött vezető szerepe folyamatosan gyengül a globális verseny miatt és azon körülmények következtében, amelyek figyelmen kívül hagyják az innovációs technológiai nyomást és azt a kereskedelmi realitást, hogy meg kell őrizni a versenyképességet.

1.2. Ez a vélemény azt vizsgálja, hogy miként erősíthető az európai testápolási, higiéniai és szépségápolási termékek iparága, kiváltképp a kozmetikai termékekről szóló 1223/2009/EK rendeletben említett termékek tekintetében. „Kozmetikai termék” minden olyan anyag vagy keverék, amely azt a célt szolgálja, hogy az emberi test különböző külső részeivel (hámréteg, haj és testszőrzet, körmök, ajkak és külső nemi szervek) vagy a fogakkal és a szájüreg nyálkahártyájával érintkezésbe kerüljön, kizárólag vagy elsősorban azok tisztítása, illatosítása, kinézetük megváltoztatása, védelme, megfelelő állapotban tartása céljából, vagy a testszag megszüntetése érdekében; a lenyelés, belégzés, befecskendezés vagy beültetés útján az emberi testbe kerülő anyagok vagy keverékek nem tartoznak a kozmetikai termékek körébe.

1.3. A higiéniai papír és a higiéniai termékek ágazata nem tartozik a kozmetikai termékekről szóló rendelet hatálya alá, azonban, tekintettel az ágazatnak a személyes higiénia terén jelentett többletértékére, számos ajánlásban figyelembe lehet venni azokat.

1.4. A vélemény nem tér ki a gyógyszerekre, tetoválásokra, tartós sminkre, szépségápolási szolgáltatásokra, valamint sebészi beavatkozás során vagy eszközök segítségével alkalmazott termékekre, továbbá állatbőr-ápolási termékekre sem. Mindazonáltal az EGSZB azt ajánlja, hogy az ártalmas vegyi anyagokkal kapcsolatos növekvő fogyasztói aggályok miatt külön dokumentum foglalkozzon valamennyi fent említett területtel.

1.5. Miközben Európa szakosodott vállalkozásainak innovációs kapacitása elismerésre méltó, az innováció maga és az uniós találmányok gyártása és kereskedelmi hasznosítása a világ más részeire tevődött át, ami súlyos gazdasági és társadalmi következményekkel jár. Annak érdekében, hogy az „Ipar 4.0” elképzelésén túlhaladjunk, a fejlett biotechnológiai haladás figyelembevételével, megfelelő stratégiák révén kedvező környezetet kell kialakítani, ami nagy mértékben hozzá fog járulni az ipari visszatelepüléshez és az új termékek fejlesztéséhez.

1.6. Az EGSZB – annak elfogadása mellett, hogy az ágazat a fogyasztóvédelem és -biztonság szavatolása érdekében eleve jól szabályozott, további jogszabályok meghozatala szükségtelen, azonban az átláthatóság fokozását fontolóra kellene venni – a következő ágazatspecifikus ajánlásokat teszi:

- az élettudományokhoz kapcsolódó technológiák, a genomika, a gyógyszerek és az orvostechikai eszközök fejlesztése, valamint a szépség- és testápolási ágazat nagyobb technológiai konvergenciája,
- a kis- és nagyvállalkozások közötti, illetve a biotechnikai kutatáson belüli jobb együttműködés,
- az innovatív kkv-k bevételtermelés nélküli időszakának minimalizálására irányuló stratégiák,
- kiterjedtebb piackutatás és tudástranszfer az érdekelt felek között a kozmetikai innováció fokozása és az egyénre szabott termékek népszerűsítése érdekében,
- jobb munkalehetőségek az innováció és az új termékek fejlesztése terén,
- a környezeti fenntarthatóságot és a körforgásos gazdaságot célzó erőforrás- és hulladékgazdálkodási stratégiák,
- az állatkísérletek alternatíváira irányuló kutatás kiemelt prioritásként való kezelése, valamint az igazolt alternatív módszerek jogszabályi elfogadása,
- a biológiai sokféleség védelmére vonatkozó előírások általános érvényesítése, az őslakos népek szellemi tulajdonának tiszteletben tartása és a tisztességes kereskedelem elveinek figyelembevétele,
- új elképzelések a felhasználói csoportok és a fogyasztók bevonására az új termékek fejlesztésétől az értékelésig,
- a nemzetközi együttműködés felülvizsgálata az uniós előírások globális szintű hozzáférhetőségének, harmonizációjának és előmozdításának javítása érdekében, a hamisítás elleni küzdelem céljából.

2. A testápolási ágazat áttekintése

2.1. A kozmetikai és testápolási termékek napi szükségletet jelentenek több mint 500 millió, valamennyi korcsoporthoz tartozó európai fogyasztó számára. Az érintett termékek sora az olyan mindennapi higiéniai termékektől, mint a szappan, sampon, dezodor vagy fogkrém, az olyan szépségápolási luxuscikkkekig terjed, mint a parfüm és a sminkkészlet. Az ágazat egymaga **77 milliárd eurót képvisel (2015), és azon kevés ágazatok egyike volt, amelyeket nem érintett a globális pénzügyi válság.** Európa világszinten vezető szerepet tölt be az ágazatban, és a kozmetikai termékek meghatározó exportőre. Az Európán kívüli kereskedelem **17,2 milliárd eurót tett ki 2015-ben.**

2.2. A nagyfokú versenynek köszönhetően a márkaismertség fontos a kozmetikai iparágban. A fogyasztói hűség a megbízható reklámanyagon, a minőségen, a biztonságosságon és az új termékek fejlesztésén alapul, és a divatiparághoz hasonlítható, amelyben szezonális jellegű változó trendek figyelhetők meg.

2.3. Az ágazatban – amely Európában a kozmetikai iparágban több mint 4 600 kkv-t foglalkoztat – mindenféle méretű vállalkozás megtalálható. A kkv-szegmens hozzávetőleg a piac 30 %-át teszi ki, de egyes uniós tagállamokban ez az arány a 98 %-ot is elérheti. A termékportfólió a nagyvállalatok több mint 20 000 termékes kínálatától a kisebb vállalkozások mintegy 160 termékes kínálatáig terjed. Egy nagy kozmetikai gyártó hozzávetőleg 2 000, egy kkv 600 összetevőt használ, ez a szám mindkét esetben évente közel 4 %-nyi új összetevővel bővül. Ezek az új összetevők jelentős hatással vannak a nyereségességre és a növekedésre.

2.4. Az európai értékláncban legalább 2 millió főt foglalkoztatnak a gyártástól a viszonteladásig. Csak a gyártás terén 2015-ben 152 000 munkavállalót foglalkoztattak ⁽¹⁾, akik között a női munkavállalók aránya (56 %) valamivel nagyobb volt, mint a férfiaké (44 %). Az utóbbi öt év során az iparág a közvetlen és közvetett foglalkoztatottak számát 2,3 %-kal, azaz több mint 39 000 fővel növelte ⁽²⁾.

2.5. 2015-ben a kutatás-fejlesztésre fordított kiadások hozzávetőleg 1,27 milliárd eurót tettek ki. Az összeg országonként jelentősen eltér. Az iparágban több mint 26 000 tudóst foglalkoztatnak, akik új tudományterületeket kutatnak, új összetevőkkel dolgoznak, különféle receptúrákat fejlesztenek ki és biztonsági értékeléseket hajtanak végre, ami minden évben jelentős számú szabadalom bejegyzését eredményezi az EU-ban.

2.6. Az európai papíripar, ezen belül a tissue-papír ágazata több mint évi 10 milliárd eurót képvisel, amely a tissue-papír globális piacának 25 %-át jelenti. A jó minőségű tissue-termékek – vagyis papírtörölkők, papírzsebkendők, toalettpapír stb. – fokozott felhasználása otthon és az otthonon kívül is az életminőség és az általános higiéniai feltételek javulásának fontos eleme, így ezek a termékek jelentős mértékben hozzájárulnak a testápolási cikkek ágazatához.

2.7. Az európai ágazat vezető szerepet tölt be az állatkísérletek teljes körű betiltásának terén, ugyanakkor ösztönzi az innovációt és a versenyképességet. Korunk piacának motorja a biztonság és egyben az innováció is, többek között új színpaletták, bőrspecifikus kezelések, öregedésgátló termékek és egyedülálló összetételek kidolgozásával. A fogyasztók folyamatosan bővülő választási lehetőséget, fokozott személyreszabottságot és még nagyobb hatékonyságot igényelnek. A felhasználói preferenciák és elvárások hatékonyabb kielégítése érdekében a fogyasztói csoportokat és szervezeteket rendszerint a fejlesztés lehető legkorábbi szakaszában bevonják a folyamatba.

3. Európai uniós jogszabályok

3.1. Az összetevők nyomon követésére és a vizsgálati kritériumokra, többek között az állatkísérletekre vonatkozó tilalomra, valamint a környezetvédelemre és a címkézésre egyaránt vonatkoznak az uniós jogszabályok és iránymutatások. A piacra jutás, a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok és a szabályozási konvergencia szabályozási keretét egyaránt az Európai Bizottság felügyeli.

3.2. Az 1976-ban elfogadott 76/768/EGK irányelvet felváltó, a kozmetikai termékekről szóló 1223/2009/EK rendeletet 2013 óta alkalmazzák. Célja, hogy harmonizálja a kozmetikai termékek belső piacának és az emberi egészség magas szintű védelmének megvalósítására irányuló szabályokat.

3.3. A gyártási folyamatoktól és az értékesítési csatornától függetlenül az uniós piacon forgalomba hozott kozmetikai termékeknek biztonságosnak kell lenniük. A kozmetikai termékekről szóló rendelet (beleértve a mellékleteket is) és annak módosításai a kozmetikai termékekben felhasznált valamennyi anyagra vonatkozó szabályozási követelményeket és korlátozásokat meghatározzák. A kozmetikai termék „felelőse” gondoskodik a termék biztonságosságáról, és biztosítania kell, hogy a forgalomba hozatal előtt szakértői biztonsági értékelést végezzenek a terméken. A CosIng, a kozmetikai anyagokra és összetevőkre vonatkozó információk adatbázisa könnyű hozzáférést biztosít az ezen anyagokra vonatkozó adatokhoz. Az emberi egészség és a fogyasztói biztonság magas szintű védelmének biztosítása azt is feltételezi, hogy az illetékes tudományos bizottságok különös figyelmet szenteljenek az olyan foglalkozási csoportokhoz (pl. fodrászok és kozmetikusok) köthető potenciális egészségügyi kockázatoknak, amelyek szakmai tevékenységük gyakorlása során nap mint nap használnak kozmetikai termékeket, és így ezeknek az átlagnépességnél nagyobb mértékben ki is vannak téve.

4. Az ágazat növekedését célzó stratégiák

4.1. A versenyképesség megőrzése érdekében a gyártók szüntelen innovációt folytatnak új összetevők felfedezése érdekében, új felhasználási területen hasznosítják a meglévő összetevőket, és személyre szabottabb termékeket hoznak létre. Elszigetelten azonban nem tudják folytatni tevékenységüket, ezért az Európai Bizottságnak, a nemzeti kormányoknak és az érdekelt feleknek együtt kell működniük a növekedést serkentő környezet létrehozása érdekében.

4.2. Az EGSZB elismeri, hogy az ágazat növekedése előtt álló főbb kihívások hasonlatosak a többi ipari ágazatéhoz, és a következő külön ajánlásokat teszi a testápolási és a kozmetikai ágazattal kapcsolatosan:

⁽¹⁾ Eurostat.

⁽²⁾ Forrás: Cosmetics Europe.

4.2.1. Az élettudományokhoz kapcsolódó technológiák, köztük a genomkutatás és a szépség- és testápolási ágazat **nagyobb konvergenciája** jobban elősegítené a termékek diverzifikációját. A bőr az emberi test legnagyobb szerve. A kozmetikai szerek bőrön történő alkalmazása és a gyógyászati készítményekkel való kezelés között azonban egyre inkább eltűnik a különbség. Figyelembe kell venni bizonyos hatásokat, mint a bőrirritációkat, allergiákat és a bőrrákot is. A kulcsfontosságú egészségügyi területeket – köztük a gyógyszeripart, a gyógyszer-technikai ágazatot, a biotechnikai ágazatot, a digitális egészségügyi szolgáltatásokat – átfogó EIT Egészséghez⁽³⁾ hasonló kezdeményezések jó példát jelentenek az együttműködésre. A kozmetikai termékek jobb személyes higiéniahoz vezetnek, emellett jóléti előnyöket és/vagy életmódtényezők javulását (a szabályozásban nem elismert olyan kedvező hatások, mint a stressz csökkentése, a nagyobb önbizalom vagy a jobb alvás) is eredményezik. A kozmetikai cikkek, bár nem gyógyszerkészítmények, a bőrrel és annak funkciójával foglalkozó kifinomult tudományon alapulnak. A kozmetikai cikkek fejlesztése ezért profitálhat a biológiai tudományok más területein, főként a gyógyszeriparban tett előrelépésekből. Ösztönözni kell, hogy a kutatási együttműködés a személyre szabott életmód- és jóléti termékek tervezése révén az individualizációra irányuljon.

4.2.2. A kis- és nagyvállalkozások közötti **jobb együttműködés**, az ágazatspecifikus inkubátorházak⁽⁴⁾ vagy klaszterek kialakítása mellett, növelheti a versenyképességet és fokozhatja a növekedést. Valamennyi kozmetikai terméken szakértői biztonsági értékelést hajtanak végre a forgalomba hozataluk előtt, ami adminisztratív vagy pénzügyi téren korlátot jelenthet a kisebb vállalkozások számára. Bár kulcsfontosságú a biztonsági értékelés fenntartása, a kisebb innovatív vállalkozások számára lehetővé kell tenni egy sor olyan vállalkozástámogató intézkedés alkalmazását, amelyek segíthetik őket az innováció és az új termék fejlesztése, valamint a végső termék sikeres forgalomba hozatala közötti fejlesztési időszakban, így csökkentve a kudarc kockázatát. Ilyen intézkedések lehetnének az információ jobb megosztása a technológia és a tudás átadása révén; együttműködés a beruházási lehetőségek érdekében; a költségek csökkentésének elemzése és a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés biztosítása⁽⁵⁾. Továbbá a kormányoknak át kell helyezniük a gyártással kapcsolatos gondolkodásmódjuk fókuszát a helyi termelés támogatása és az európai munkahelyteremtés felé.

4.2.3. A tudományos világ, az iparág és a fogyasztók körében megvalósuló **kiterjedtebb piackutatás és adatszolgáltatás** a tudástranzfer révén fokozza a növekedést. A testápolási trendek elmozdultak az ökológiai, természetes, UVA- és UVB-sugárzás ellen védő, érett korosztálynak szánt és öregedés elleni termékek irányába, kiterjesztve az innováció célterületeit. Jelenleg a menopauzával és az idősődéssel kapcsolatos innováció kínál fejlesztési területet a szépségipar számára, és sokakat céloz meg olyan termékekkel, amelyek segítik őket abban, hogy elégedettek legyenek kinézetükkel és a lehető legjobban érezzék magukat. Az ember genetikai állományának feltérképezése terén bekövetkezett tudományos és technológiai előrelépést, valamint az emberi genom különböző funkcióinak és egyediségének megértése terén elért haladást tekintve a kozmetikai ipar jövője a termékek igen messzire menő személyre szabásában van. Az ezen a téren, az egészségügyi szakmákkal és a tudományos világgal együttműködésben történő kutatás és beruházás kulcsfontosságú szempont az ágazat számára.

4.2.4. **Az alkalmazottak aktívabb részvételének ösztönzése.** Az alkalmazottak központi szerepet töltenek be a termékinnovációban, mivel átlátnak az ágazatot a fejlesztési folyamatról a fogyasztói visszajelzésekig. Ezért a fokozott konzultáció, többek között a belső vállalkozói készség fejlesztése, segítheti a vállalat növekedését. Az ágazatban sokrétű a foglalkoztatási lehetőségek köre, és a jelenlegi és jövőbeli fejlődéshez elvárt készségeket és kompetenciákat bemutató jobb kommunikáció még vonzóbbá teszi az ágazatot. Európában több mint 514 000 élettudományokat tanuló hallgató⁽⁶⁾ foglalkozik új területek kutatásával és az ágazatok közötti együttműködés fokozásának lehetőségeivel. A tudományos élet és az ipar közötti fokozottabb együttműködés ebben az esetben is elősegítené a munkavállalók szélesebb körének az ágazathoz vonzását.

4.2.5. **A kutatás-fejlesztés biztosítására,** beruházásra, kutatás-fejlesztési kiadásokra és biztonsági rendelkezésekre van szükség a növekedés fenntartásához. Ehhez fontolóra lehet venni az Európai Unión belüli gyártóipari kutatás-fejlesztésre, szabadalombejegyzésre és az új termékek fejlesztésére irányuló, magán- és közszférabeli finanszírozási mechanizmusokat.

4.2.6. **A szabadalmakkal kapcsolatos jogsértések és a hamisított áruk** komoly veszélyt jelentenek az európai nagy- és kisvállalatok nyereségességére, illetve a fogyasztók egészségére nézve. 2006-ban a hamisított parfümök és kozmetikai termékek 3 milliárd eurós bevételkiesést okoztak az EU-nak. A védjegyekhez kapcsolódó szellemi tulajdon fokozottabb védelmét biztosíthatná, ha a gyártási ország is szerepelne a terméken.

⁽³⁾ www.eithealth.eu

⁽⁴⁾ <http://www.biocity.co.uk/medicity/nottingham>

⁽⁵⁾ HL C 13., 2016. 1. 15., 152. o.

⁽⁶⁾ Euromonitor International.

4.2.7. **A „kockázatalapú” szabályozás iránti elkötelezettség:** Jelenleg az alapanyagokat nem lényegi tulajdonságuk (pl. irritatív) alapján szabályozzák, hanem az alapján, hogy az alapanyag tulajdonságai valóban jelentkezni fognak-e a valós használati feltételek mellett (pl. az irritációs küszöb alatti koncentrációban való használat esetén). Erre a megközelítésre azért nyílik lehetőség, mert a kozmetikai termékek használata jól meghatározott, és teljes kockázatértékelés hajtható végre velük kapcsolatban. Ez nem így van a (nem meghatározott felhasználású) vegyi anyagokra vonatkozó jogszabályok esetében, ahol a jogalkotást a „veszély” lényegi tulajdonsága vezérli. Alapvető fontosságú az iparág jövőbeli innovációs és növekedési képességéhez, hogy az uniós jogszabályokban és szakpolitikákban megfelelően megkülönböztessék egymástól a veszélyt és a kockázatot.

4.2.8. **Terület-specifikus összetevők népszerűsítése.** A régió-specifikus természetes termékek kutatásának és tanúsításának az oltalom alatt álló földrajzi jelzés⁽⁷⁾ (pl. korzikai szalmagypár) révén történő elősegítésével lehetőség nyílna az EU regionális termékeinek népszerűsítésére, ráirányítva a figyelmet a helyi árukra és a kézműves termékekre. Jelenleg a természetes termékek izotópos nyomon követésének vagy laboratóriumi vizsgálatának költségei akadályt jelentenek a vállalkozók és a kvv-k számára.

4.2.9. **Az állatkísérletek tilalma:** A kozmetikai termékekről szóló rendelet kísérleti tilalmakat (kozmetikai késztermékek és kozmetikai összetevők állatokon való kipróbálásának tilalma) és értékesítési tilalmakat (állatokon kipróbált kozmetikai késztermékek és összetevők értékesítésének tilalma az EU-ban) vezetett be. Nincs törekvés ezeknek a tilalmaknak a feloldására, azonban a gyártók az innováció, az új termékek fejlesztése és a kivitel során a következő kihívásokkal szembesülnek:

- **Az igazolt alternatív módszerek jogszabályi elfogadása:** A biztonságossági vizsgálatok számos területén sikeresen dolgoztak ki az OECD által hitelesített és elfogadott, az állatkísérletek mellőzésére irányuló stratégiákat. Ezek pontosan képesek előre jelezni egy biológiai rendszer összetett reakcióit, kiváltképp a kozmetikai késztermékek vizsgálata, valamint az összetevő-vizsgálat vonatkozásában bizonyos toxicitási végpontok meghatározása céljával. Ugyanakkor lehetőség nyílik egyes hiányzó biztonsági információk helyettesítésére a már ismert, kémiai rokon összetevőkre való keresztihatkozás vagy egy aggályos toxikológiai határérték alkalmazása révén. Alapvető fontosságú, hogy ezeket az igazolt módszereket a szabályozók is elfogadják, hogy az iparág továbbléphessen egy innovatív és állatkísérlet-mentes világ felé.
- **K+F az összetevők és a termékek biztonsági értékelésének javítása érdekében:** Állatkísérletek hiányában egyelőre nem áll rendelkezésre a napvédőkhöz hasonló új molekulák biztonsági értékelésére irányuló in vitro vizsgálatok teljes sorozata. Az állatkísérletek nélküli biztonságossági értékelési módszerek kidolgozására irányuló kutatást a köz- és a magánszektornak is támogatnia kellene. Kiemelt feladat a bőr biológiai működésének megértésére irányuló kutatás, melynek célja a bőrrákot megelőző/csökkentő termékek kidolgozása, mivel még mindig egyre gyakoribb a melanóma előfordulása.
- **Kivitel:** Számos országban, ahová európai kozmetikai terméket exportálnak, a fogyasztói biztonság keretében előírás a termékek állatokon való tesztelése. Ez egymásnak ellentmondó szabályozási követelményekhez vezet és jelentős kihívást jelent az iparág számára. E kérdés tekintetében globális megállapodásra kell jutni.

4.2.10. **Erőforrás- és hulladékgazdálkodás:** A népesség növekedése, a fogyasztás fokozódása és az erőforrások, különösen a víz szűkössé válása a fogyasztókat és az ipart is érintő kérdések a fenntartható fogyasztást és a vállalati társadalmi felelősségvállalást tekintve. Az erőforrás- és hulladékgazdálkodásra is tekintettel lévő környezetbarát termékek gyártása az ágazat egyik prioritása. Az Európai Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó csomagja és a Cosmetics Europe „Guidelines for Cosmetic Companies, especially SMEs (2012)” (Iránymutatás a kozmetikai vállalatok, különösen kvv-k részére [2012]) című dokumentuma értékes hozzájárulások, de ennél többre van szükség, mert továbbra is jelentős kihívások állnak előttünk. Az ágazat számára fontos erőforrások védelme összekapcsolódik a jelenlegi és jövőbeli nemzedékek közös kincsének tekinthető biológiai sokféleség szükséges védelmével. Az új termékek utáni kutatás nem mehet az őshonos népek és szellemi tulajdonuk kárára. Hasznos és rendkívül fontos, hogy az ágazathoz tartozó vállalkozások körében egyre jobban elterjedjen a tisztességes kereskedelem elvei és a környezettudatos magatartási kódexek. Hasonló jelentőségű a fogyasztók hozzáállása: nem szabad, hogy elfogadjanak olyan termékeket, melyek előállítási módja ütközik a fenntartható fejlődés elveivel.

⁽⁷⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/index_en.htm

4.2.11. Fokozott átláthatóság: A piacfelügyelet kulcsfontosságú a fogyasztóvédelem biztosításához. A nemzeti fogyasztóvédelmi hatóságok, fogyasztóvédelmi szervezetek, felhasználók és egészségügyi szakemberek közötti nemzeti szintű fokozott együttműködés növelné a fogyasztók bizalmát és az átláthatóságot. Az érdekelt felekkel a termékfejlesztés és az innováció teljes folyamata során konzultációkat kell folytatni. A termékek RAPEX-rendszerben történő bejelentése lehetővé teszi, hogy a fogyasztók nagyobb biztonságot követeljenek meg az ellátási lánc egésze során, de ragaszkodnak ahhoz, hogy a súlyos veszélyek bejelentésére a lehető legkorábban sor kerüljön. A fogyasztók véleménye szerint a következők tekintetében van szükség nagyobb átláthatóságra:

- A hatályos jogszabályok következetesebb végrehajtásának biztosítása és egyértelműbb biztonsági értékelés a termék biztonságába vetett fogyasztói bizalom megőrzése érdekében, ugyanakkor pedig a kozmetikai termékekről szóló rendeletnek való megfelelés szintjének növelése, ezen belül a termékek használati módjáról és céljáról szóló átfogóbb, könnyen olvasható címkézés.
- A fogyasztók félrevezetésének elkerülése érdekében a reklámozás átláthatóságára van szükség az újságcikkekben, hirdetésekben és a termékpromóciókban. A kisebb vállalkozások számára a reklámok magas költsége akadályozó tényezőt jelent. A fizetett reklámokat egyértelműen jelezni kell, ideértve az olyan termékek összehasonlítását is, amelyek bár más márkanév alatt szerepelnek, de ugyanattól a vállalatától származnak.
- Az ökológiai termékekre vonatkozóan a kozmetikai termékekről szóló rendelet nem határoz meg külön szabályokat. Jelenleg nincsenek olyan, uniós szinten összehangolt szabályok, amelyek meghatározzák az ökológiai termékek kritériumait, ezért az ökológiai összetevőket kis arányban tartalmazó termékek is feltüntethetik az „ökológiai” megjelölést. A fogyasztók így félrevezethetők, és az EU szépségápolási ipara azt kockáztatja, hogy specifikus iránymutatások végrehajtása nélkül elveszti megbízhatóságával kapcsolatos hírnevét.

4.2.12. Az új piacokon nyíló lehetőségek, köztük a változó fogyasztói vásárlási szokásokkal kapcsolatosak, mint az e-kereskedelem és a közvetlen értékesítés, új értékesítési modelleket kínálnak és határokon átnyúló kereskedelmet tesznek lehetővé. Az e-kereskedelmi ágazatot érintő felmérés kezdeti megállapításai rámutattak, hogy az EU kozmetikai és egészségügyi ágazatában megvizsgált vállalatok fele nem értékesített határon túlra. Bár a kozmetikai vállalatok kihasználják a digitális korszak előnyeit, lehetőségeiket továbbra is korlátozzák olyan szabályozási követelmények, amelyek gyakran egy országhoz kötődnek: a nemzeti nyelven történő címkézés; az állatokon való tesztelésre vonatkozó törvények; kozmetovigilanciái követelmények.

4.2.13. Kereskedelmi akadályok: Az EU jelentős kereskedelmi többlettel rendelkezik a kozmetikai termékek terén, az Európai Bizottságnak azonban tovább kell szorgalmaznia a konvergencia megvalósítását a kozmetikai termékek szabályozására vonatkozó nemzetközi együttműködéshez hasonló fórumok keretében, valamint a kereskedelmi tárgyalások során, ahol az uniós szabályozás válik nemzetközi szabvánnyá. A kozmetikai termékekről szóló uniós rendelet nyújt továbbra is ösztönző példát a fogyasztók biztonságát illetően a feltörekvő térségek (ASEAN, Oroszország, Latin-Amerika, Kína) számára. Ez lehetőséget biztosít az EU szabályozói és ipara számára, hogy a főbb kiviteli piacokon olyan szabályozási rendszerek kialakításához járuljanak hozzá, amelyek nagymértékben összeegyeztethetőek az uniós rendszerrel.

- **A harmonizáció támogatására** van szükség a belső piaci kereskedelem fokozása érdekében. A kereskedelmi akadályokat erősíti az EU-n belül az egységes vámigazgatás hiánya. Minden tagállamban külön ügynökség felel az uniós vámjogért, amelyek igazgatása nem egységes. Az osztályozásra, értékelésre, származásra és vámeljárásokra vonatkozó uniós szabályokat az egyes tagállamokban gyakran eltérő módon, eltérő héa-szintek mellett alkalmazzák.
- **A csalás és hamisítás elleni küzdelem** az import tekintetében és az EU-n belül is súlyos probléma. Az EU tagállamainak együtt kell működniük, információt kell cserélniük és sokkal gyorsabban kell válaszlépéseket tenniük a kozmetikai termékek használatának tulajdonítható súlyos nemkívánatos hatások tekintetében. A megtévesztő és hamisított termékek – részben a behozatal növekedésének köszönhető – terjedése a tagállamoknak a termékek nyomom követésére fordítható korlátozott erőforrásaival társulva azt eredményezi, hogy nőnek a fogyasztók egészségét érintő kockázatok.

- Kereskedelmi megállapodások: A kozmetikai termékek a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségre (TTIP) irányuló tárgyalások egyik kihívásokkal teli fejezete volt. Az uniós szabványok szélesebb körben is elterjedhetnek a TTIP és más kereskedelmi megállapodások hatására, és előmozdíthatják az EU-ban készült termékek hitelességét és az uniós márkák iránti bizalmat, ezáltal több fogyasztót elérő piaci hozzáférést téve lehetővé az uniós vállalatok számára.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Hajóbontás és az újrahasznosító társadalom**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2017/C 034/06)

Előadó: **Martin SIECKER**Társelőadó: **Richard ADAMS**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	eljárási szabályzat 29. cikk (2) bekezdés saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szerv:	CCMI
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.28.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	202/2/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az uniós hajótulajdonosok rendelkeznek a világ kereskedelmi flottájának közel 40 %-a felett. Ugyancsak ők felelősek az előírásoknak nem megfelelő dél-ázsiai telepeken partra futtatott elhasználdott hajókapacitás egyharmadáért. Az EU a legnagyobb piac, amely elhasználdott hajókat küld veszélyes és környezetszennyező hajóbontás céljából. Az EU ad otthont a legnagyobb hajótulajdonosi közösségnek, ezért kifejezetten felelős a hajó-újrafeldolgozás szabályozásáért is.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy társadalmi és erkölcsi szempontból óriási jelentősége van annak, hogy a felelőtlen hajóbontás okozta károkat megszüntessük egy olyan rendszer révén, amely az elhasználdott hajókból olyan hozzáadott értéket teremt, amely elegendő a felelősségteljes újrafeldolgozás magasabb költségeinek fedezésére. A hajó-újrafeldolgozás nagy része vélhetőleg olyan országokban folyik majd tovább, ahol a munkaerő költségei alacsonyak, de a munkahelyi és környezeti feltételek jobbak. Ugyanakkor mindez lehetőséget nyújt az uniós bontótelepek versenyképességének növelésére is.

1.3. A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO) fellépéseinek mindeddig elenyésző hatásuk volt. Ennek ellenére a továbbiakban is mindent meg kell tenni azért, hogy a fórum révén egyetemes, jogilag kötelező érvényű eszközt hozzunk létre. Az EU-ra ebben a folyamatban befolyásos és dinamikus szerep hárulhat. A felelőtlen hajóbontás problémájának hatékony megoldása évekig az EU napirendjén volt, aminek eredményeképp mostanra létrejött a hajók újrafeldolgozásáról szóló európai uniós rendelet, amelyet legkésőbb 2018. december 31-ig kell teljes mértékben alkalmazni. Mindennek azonban alapvető gyenge pontja, hogy a hajótulajdonosok könnyedén megkerülhetik a hajó-újrafeldolgozási rendeletet azáltal, hogy egyszerűen egy EU-n kívüli ország lobogója alatt hajóznak tovább.

1.4. A rendeletből hiányzik egy olyan gazdasági eszköz, amellyel az Európai Bizottság a kívánt irányba terelhetné a fejlődést. Egy igen részletes jelentés alapján napjainkra létrejött egy tervezet egy ilyen jellegű eszköz kialakítására, ami a hajó-újrafeldolgozási engedélyek rendszerének bevezetése révén valósulhatna meg. Az év végéig az Európai Bizottság előterjeszt egy ezen az elképzelésen alapuló javaslatot, amely a hajótulajdonosokat arra ösztönzi majd, hogy a hasznos életciklusuk végét elérő hajóikat társadalmilag és környezeti szempontból is elfogadható módon az EU által jóváhagyott létesítményekben bontassák.

1.5. A javasolt pénzügyi mechanizmus egyik előnye a hatályos szabályozási kerettel kialakított szinergia lesz. Ellenőrzési mechanizmusai nem ütköznek a hajó-újrafeldolgozási rendelet mechanizmusaival. A meglévő uniós intézmények már rendelkezésre állnak, hogy ellássák az ilyen engedélyhez kapcsolódó igazgatási és végrehajtási feladatokat. Az EGSZB ugyanakkor sürgeti az Európai Bizottságot, hogy mérje fel annak kockázatát, hogy az EU kereskedelmi partnerei esetleg a nemzetközi hajózásba történő versenyellenes beavatkozásnak tekintik ezt a javaslatot.

1.6. A jelenlegi káros gyakorlatok kizárólag úgy szüntethetők meg, ha a hajótulajdonos „a szennyező fizet” elvnek megfelelően elismeri felelősségét, és a felelősségteljes újrafeldolgozás költségeit beépíti a hajó üzemeltetési költségeibe. Az ömlesztettáru-, teher- és személyszállító hajózás üzemeltetői és igénybevevői egyaránt szerepet kell, hogy vállaljanak ebben, elsősorban annak elismerésével, hogy komoly problémával állunk szemben, másodsorban pedig egy globálisan kiterjeszhető progresszív, végrehajtható pénzügyi mechanizmus – például az IMO keretében és az EU-n kívüli tájékoztató kampány segítségével világszinten is elterjeszhető hajó-újrafeldolgozási engedély – támogatásával.

1.7. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot ebben a törekvésében. Amellett, hogy ez a célkitűzés jól illeszkedik az EU újrahasznosító társadalommal kapcsolatos politikájába, fontos előrelépés is lehet a veszélyes és környezetszennyező dél-ázsiai hajóbontó iparág megreformálásában és annak megakadályozásában, hogy az máshova települjön át. Az EGSZB elismeri a hongkongi egyezményben rejlő lehetőségeket, amennyiben az magában foglalja a hajók újrafeldolgozásáról szóló európai uniós rendelet elveit, illetve hangsúlyozza, hogy szükség van egy pénzügyi eszközre. Arra biztatjuk az EU-t, hogy nyújtson technikai segítséget a világszerte működő újrahasznosító telepeknek ahhoz, hogy megfeleljenek ezeknek a követelményeknek.

2. A jelenlegi helyzet

2.1. A globális gazdaság nem működhet hajózás nélkül. Minden évben hozzávetőleg 1 000 nagy óceánjáró hajót (tartályhajót, konténerszállító hajót, teher- és személyszállító hajót) adnak el bontás céljából. Ezen kiszolgált hajók több mint 70 %-a India, Banglades vagy Pakisztán partjain köt ki veszélyes bontási tevékenység céljából. A fennmaradó részt főleg Kínában és Törökországban bontják, ahol a megfelelő infrastruktúra – megfelelő eljárások alkalmazása esetén ⁽¹⁾ – jobban szolgálja a tisztább és biztonságosabb gyakorlatokat.

2.2. A leszerelt hajók többségét elfogadhatatlan módon, a partra futtatás módszerét alkalmazva bontják. A módszer abból áll, hogy a hajót homokos partszakaszon partra húzzák, ahol főleg képzetlen munkásokkal szétszedetik (aminek során igazoltan gyermekmunkát is igénybe vettek Bangladesben), akik nem rendelkeznek teljes mértékben megfelelő eszközökkel, és a nagy mennyiségben felszabaduló veszélyes anyagok ellen kevés vagy semmilyen védelemmel sem látják el őket ⁽²⁾.

2.3. A hajó-újrafeldolgozási iparág Kelet-Ázsiába (Kína és Tajvan) helyezte át tevékenységét az 1970-es években, amikor szigorúbb környezetvédelmi és munkahelyi egészségvédelmi előírásokat vezettek be Európában. Az 1980-as években az iparág Kelet-Ázsiában is szigorúbb szabályozással szembesült, így Dél-Ázsiába költözött. Az elmúlt 30 év során 470 ezzel kapcsolatos halálesetről tettek bejelentést Indiában. 2014-ben 25 halálesetet és 50 súlyos sérülést jelentettek a dél-ázsiai bontótelepekről. A múlt évben 16 munkás vesztette életét bangladesi bontótelepeken, míg ugyanitt ebben az évben eddig 12 munkavállaló halt meg. Ennél sokkal nagyobb a száma azoknak, akik súlyos sérülést szenvednek vagy megbetegednek a mérgező füstöktől, valamint fájdalmas halált halnak a veszélyes anyagoknak – pl. azbesztnak – való kitétség által okozott rákos megbetegedések miatt. A partra futtatást végző létesítményeket övező természeti környezet súlyosan károsodott ⁽³⁾.

3. A probléma oka: a felelősségvállalás hiánya

3.1. A hajó-újrafeldolgozási probléma középpontjában a globális megoldásra irányuló hatékony nemzetközi irányítás hiánya áll. A Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO), az ENSZ egyik szakosított intézménye elkészítette a hajók biztonságos és környezetkímélő újrafeldolgozásáról szóló hongkongi nemzetközi egyezményt, amelyet továbbra sem ratifikáltak, és amelynek hatása egyelőre bizonytalan. Sok más területhez hasonlóan az EU a helyes gyakorlatok és gyakorlati megoldások ösztönzése révén olyan szabályozási és jogi keretet tud biztosítani, amely képes világszerte kedvező eredményeket elérni, és hatékonyan tudja kezelni a hajóiparra jellemző, a felségterületén kívül eső területeket érintő kérdések egyedi körét.

⁽¹⁾ A 2015-ben világszerte elbontott hajók listája: http://www.shipbreakingplatform.org/shipbrea_wp2011/wp-content/uploads/2016/04/LIST-OF-ALL-SHIPS-DISMANTLED-OVER-THE-WORLD-IN-2015.pdf

⁽²⁾ Hajóbontás Bangladesben és Indiában. National Geographic videofilm: Where Ships Go to Die, Workers Risk Everything (2014).

⁽³⁾ NGO Shipbreaking Platform.

3.2. A nemzetközi jog előírja, hogy minden kereskedelmi hajónak szerepelnie kell valamely ország lajstromában. Az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferencia (UNCTAD) jelentése szerint a világ hajóflottájának közel 73 %-át olyan országban lajstromozzák, illetve olyan ország lobogója alatt hajózik, amely eltér a hajó tényleges tulajdonosának székhelye szerinti országtól. A lobogó másik országba való áthelyezésének okai között szerepel az adókerülés, a nemzeti munkaügyi és környezetvédelmi szabályozás elkerülése, valamint személyzet felvétele olyan országból, ahol a munkaerő költségei alacsonyak. E nyílt lajstromok közül sokat olcsó lobogónak (FOC) vagy jogsértő lobogónak (FONC) neveznek. Ezek olyan országok lobogói, amelyek köztudottan gondatlanul hajtják végre a nemzetközi jogot. A Dél-Ázsiában partra futtatott kiszolgált hajók hozzávetőleg 40 %-át olyan olcsó vagy jogsértő lobogó alatt importálták, mint Saint Kitts és Nevis, a Comore-szigetek és Tuvalu lobogója. Ezeket a „selejtezési” lobogókat nagyon ritkán használják a hajók üzemeltetési ideje alatt, és e lobogók az utolsó útra szóló külön engedélyeket és mindenféle állampolgársági követelményt mellőző, gyors lajstromba vételt nyújtanak.

3.3. Csak néhány hajótulajdonos tett önkéntes intézkedéseket a forgalomból kivont hajója tiszta és biztonságos újrafeldolgozásának biztosítására. A bontás céljából értékesített hajók kevesebb mint 8 %-a rendelkezik továbbra is európai lobogóval, és ezek bontása a legtöbb esetben biztonságos és fenntartható módon történik. A szolgálati idejük végére ért hajók többségét úgynevezett készpénzes felvásárlóknak adják el, akik a hajót eljuttatják a dél-ázsiai végállomásra. A hajótulajdonosok többsége személyesen nincsen kapcsolatban az újrafeldolgozó létesítményekkel: kényelmes távolságban maradnak a végleges ártalmatlanítástól, amit az említett készpénzes felvásárlókra hagynak, akik elhasználdott hajókra szakosodtak és a hajótulajdonosok és a hajóbontó telepek közötti közvetítőként tevékenykednek. Szolgáltatásaik körébe tartozik a hajók utolsó útján való üzemeltetése és személyzettel való ellátása, valamint a szükséges papírmunka elvégzése és a hatóságokkal folytatott ügyintézés a bontás helyszínén.

A magán- és a közsféra hajótulajdonosai egyaránt alkalmazzák ezt a gyakorlatot.

3.4. Az üzlet a következők számára jövedelmező:

- azok számára, akik a bontást helyben a legalacsonyabb költséggel szervezik meg, kizsákmányolva a munkavállalókat és károsítva a környezetet,
- a világszerte bejegyzett hajótulajdonosok számára, akik jobb árat kaphatnak az elbontott hajóért,
- az érintett országok üzleti érdekei számára, mivel a hajóbontás fontos forrása az acélhulladéknak, amit a helyi és nemzeti gazdaság hasznosít,
- az üzletből bevételre szert tevő kormányok számára, akik kevés ösztönzést kapnak arra, hogy szabályozzák vagy szigorúan ellenőrizzék az iparágat és alkalmazzák a létező jogi biztosítékokat.

3.5. Miközben 2009 óta léteznek önkéntes és összehangolt fellépések a hajótulajdonosok részéről – például 2015-ben iránymutatások készültek a veszélyes anyagok leltárának összeállításáról és más, az életciklus végén végrehajtandó teendőkről –, a leselejtezendő hajók elsődleges célpontja mégis Banglades volt, ahol közismerten a legrosszabbak a körülmények⁽⁴⁾.

4. A probléma kezelése – a felelősségvállalás kikényszerítésére tett kísérletek

4.1. 2009-ben az IMO elfogadott egy kifejezetten a hajózás számára létrehozott eszközt, a hongkongi egyezményt. Ez szabályozási keretet hoz létre, amelynek végső célja, hogy világszerte fenntartható módon biztosítsa a hajó-újrafeldolgozási tevékenységek terén szükséges egyenlő versenyfeltételeket. A valóságban azonban ezt az állítást semmi nem igazolja. Előrelépést jelent ugyan, ám a végrehajtási és érvényesítési szabályok gyengék és sokféleképpen értelmezhetők, nincs kikötve független tanúsítás és ellenőrzés, és a partra futtatás a gyakorlatban továbbra is megengedett.

4.2. A hongkongi egyezmény csak 24 hónappal azt követően lép életbe, hogy 15 olyan állam ratifikálja azt, amelyek a globális hajófuvarozási kapacitás 40 %-át képviselik és az aláíró felek összesített hajófuvarozási kapacitásának legalább 3 %-ára kiterjedő éves hajó-újrafeldolgozási kapacitással rendelkeznek. Egyelőre mindössze öt ország – a fontos lobogó szerinti államok közül csak Panama – ratifikálta a hongkongi egyezményt, ám egyikül sem teljesíti az annak hatálybalépéséhez szükséges, a hajó-újrafeldolgozási kapacitásra vonatkozó követelményt. Az egyezmény hatálybalépése tehát nem várható rövid távon.

⁽⁴⁾ EU SRR – „Shipping Industry Guidelines on Transitional Measures for Shipowners Selling Ships for Recycling”, 2. kiadás, 2016. január.

4.3. Az IMO egy másik kezdeményezése, a Nemzetközi Hajó-újrafeldolgozási Alap nem részesült nemzetközi szintű támogatásban. Bár az IMO számos téren üdvözlendő tengerészeti reformokat hajtott végre, a hajóbontással kapcsolatos hathatós fellépés nem szerepel ezek között. A hajó-újrafeldolgozási iparág hajlamos olyan országokban megtelepedni vagy oda áttelepülni, ahol alacsonyak a munkaerőköltségek, és ahol a környezetvédelmi, valamint az egészségvédelmi és biztonsági előírások gyengék és végrehajtásuk nem biztosított. Az ilyen államok „facilitáló” szerepe csak úgy szüntethető meg, hogy minden egyes hajóhoz jelentős mértékű, független módon elhelyezett pénzügyi alapot kapcsolunk, ami felelősségteljes újrafeldolgozás esetén visszaigényelhető. A hajózás globális iparág, míg a hajóbontás – a teljes hajóállomány 70 %-át Dél-Ázsia három tengerpartján bontják szét – regionális botrány, amely hatékony megoldást érdemel.

4.4. Az EU-n belül a leszerelt hajókat veszélyes hulladéknak tekintik, és azok a Bázeli Egyezmény hatálya alá tartoznak. Ez az egyezmény a veszélyes hulladék szállításának valamennyi módját szabályozza és uniós szinten a hulladékszállítási rendelet révén került átültetésre. Ennek elméletileg meg kellett volna akadályoznia, hogy az uniós tulajdonban lévő hajókat felelőtlen módon ártalmatlanítsák. A hajótulajdonosok következetesen megkerülik az egyezmény és a hulladékszállítási rendelet szabályait is, mivel az életciklusuk végéhez közeledő hajókat – amint utolsó útjukon elhagyták az uniós felsővíztereket – eladják készpénzes felvásárlóknak. Ha azonban az EU-n belül hatályba lép a hajók újrafeldolgozásáról szóló rendelet, akkor a valamely uniós tagállam lobogója alatt jegyzett leszerelt hajók 2019-től kikerülnek majd az uniós hulladékszállítási rendelet és a veszélyes hulladék szállításának valamennyi módját szabályozó Bázeli Egyezmény hatálya alól.

4.5. Az EU és tagállamai elemzést követően arra a következtetésre jutottak, hogy úgy tűnik, a hongkongi egyezmény és a Bázeli Egyezmény azonos ellenőrzési és végrehajtási szintet biztosít a hulladékká nyilvánított hajók vonatkozásában. A nem kormányzati szervezetek világszerte, az ENSZ emberi jogokkal és mérgező hulladékkal foglalkozó különleges előadója, valamint az Európai Parlament és az EGSZB is kifogást emeltek a hongkongi egyezménnyel szemben, mivel az nem nyújt megfelelő megoldásokat.

4.6. A hatékony megoldás keresése hosszú évek óta szerepel az EU napirendjén. 2007-ben az Európai Bizottság zöld könyvet⁽⁵⁾ adott ki a témában, amelyet 2008-ban közlemény⁽⁶⁾ és végül 2012-ben a hajók újrafeldolgozásáról szóló rendeletre⁽⁷⁾ irányuló javaslat követett. A rendelet 2013. december 30-án lépett hatályba, azonban csak 2018. december 31-től kell teljes mértékben alkalmazni. A rendelet a hongkongi egyezményben foglalt számos követelményt korábban hatályba léptet. Ezenkívül a hajó-újrafeldolgozási rendelet létrehozza azoknak a jóváhagyott hajó-újrafeldolgozó létesítményeknek az európai jegyzékét, ahol az EU-tagállami lobogó alatt közlekedő hajók bontását el kell végezni. Ezeket a létesítményeket független tanúsításnak és ellenőrzésnek kell alávetni. A hajó-újrafeldolgozási rendelet abban a tekintetben is túlmutat a hongkongi egyezményen, hogy szigorúbb előírásokat határoz meg az újrafeldolgozó létesítmények vonatkozásában, valamint figyelembe veszi a kapcsolódó hulladékgazdálkodást és a munkavállalói jogokat.

4.7. A hajók újrafeldolgozásáról szóló rendelet azonban csak halvány tükörképe az ugyanerről a kérdésről korábban közzétett zöld könyvnek és közleménynek. E két dokumentum részletesen elemzi a hajók újrafeldolgozásával kapcsolatos gondokat Dél-Ázsiában, és azon az állásponton van, hogy hathatós intézkedéseket kell tenni az itt található országokban uralkodó elfogadhatatlan körülmények kezelésére. A hajó-újrafeldolgozási rendeletben foglalt intézkedések azonban nem oldják meg a problémákat. Bár a hajó-újrafeldolgozási rendelet magas szintű előírásokat határoz meg a hajó-újrafeldolgozó létesítmények vonatkozásában, amelyek valóban kizárják a partra futtatás nem megengedett módszerét, azonban a hajótulajdonosok nagyon könnyen megkerülhetik ezeket az előírásokat azáltal, hogy átadják a tulajdonjogot, illetve egyszerűen egy EU-n kívüli ország lobogója alatt hajóznak tovább. Ahogy azt az EGSZB korábban megállapította, a hajóipar felelőssé tételére irányuló politikai akarat egyértelműen hiányzott, és érezhető volt, hogy az Európai Bizottságnak jobb, kreatívabb és merészebb javaslatot kellett volna készítenie, amely több kezdeményezést tartalmaz, és összhangban áll a korábbi európai bizottsági dokumentumok ambícióival⁽⁸⁾.

5. Hatékonyabb megközelítés

5.1. A rendeletből hiányzik egy olyan gazdasági eszköz, amellyel az Európai Bizottság a kívánt irányba terelhetné a fejlődést. Az Európai Bizottság 2012. évi kezdeti javaslatában – amely tartalmazott egy záradékot az „utolsó előtti tulajdonos felelősségéről” – felismerte a rendelet leglényegesebb gyengeségét, miszerint a hajótulajdonosok könnyedén megkerülhetik a hajó-újrafeldolgozási rendeletet azáltal, hogy egyszerűen egy EU-n kívüli ország lobogója alatt hajóznak tovább. Bár ezt a záradékot a háromoldalú tárgyalások során elutasították, az Európai Parlament gondoskodott arról, hogy a rendeletbe bekerüljön egy cikk, amely felkéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgáljon meg szóba jöhető alternatív pénzügyi mechanizmusokat.

⁽⁵⁾ Zöld könyv, COM(2007) 269 final.

⁽⁶⁾ COM(2008) 767.

⁽⁷⁾ 1257/2013/EU rendelet (HL L 330., 2013.12.10., 1. o.).

⁽⁸⁾ HL C 299., 2012.10.4., 158. o.

5.2. Idén júliusban az Európai Bizottság közzétett egy, az Ecorys, a DNV-GL és a Rotterdami Erasmus Egyetem által készített új tanulmányt egy hajó-újrafeldolgozási engedélyről, amelynek célja a hajótulajdonosok ösztönzése arra, hogy végre vállalják a felelősséget a tiszta és biztonságos hajóbontás tekintetében.

5.3. A hajó-újrafeldolgozási engedély minden egyes hajó vonatkozásában elkülönített alapot hozna létre, amelyet egy jelentősebb pénzügyi intézménynél helyeznének letétbe. Ebben az alapon halmozódna fel a biztonságos és fenntartható hajó-újrafeldolgozás finanszírozására szolgáló tőke. Az alap összegét a hajó úrtartalma, a szállítás típusa és az uniós kikötők igénybevételének gyakorisága, valamint a bölcsőtől a bölcsőig elven alapuló tervezés és a toxikus anyagok fedélzeti jelenléte határozná meg. A tőke a hajótulajdonosoktól származna, akik minden alkalommal, amikor egy hajójuk uniós kikötőbe hajózik, befizetik az annak megfelelő díjat az adott hajóhoz tartozó alapba.

5.4. A hajó életciklusának végén az alap visszaigényelhető, amennyiben a hajó újrafeldolgozását valóban az EU által jóváhagyott bontótelepen végezték, és az összeg ekképp felhasználható a felelősségteljes bontás választásából eredő bevételkiesés ellensúlyozására. Az Európai Bizottság még az év vége előtt előterjeszti a tanulmánnyal kapcsolatos hivatalos álláspontját.

5.5. A javasolt pénzügyi mechanizmus egyik fő előnye a hatályos szabályozási kerettel kialakított szinergia. A javasolt pénzügyi mechanizmus keretében működő ellenőrzési mechanizmusok nagyon jól kiegészítenék a hajó-újrafeldolgozási rendelet keretében jelenleg működőeket, például a létesítményeknek az európai jegyzékbe való felvételük előtt és után történő helyszíni ellenőrzését. Az engedélyeket akár fel lehet venni a kikötő szerinti állam hatósága által a már meglévő kötelezettségek részeként rendszeresen ellenőrizendő engedélyek jegyzékébe. Hasonlóképp, a már létező Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség (EMSA) tűnik a legalkalmasabbnak az engedélyek ellenőrzésének és kibocsátásának a feladatára, míg az esetleges hajó-újrafeldolgozási engedélyből szerzett bevételek kezelését az európai pénzügyi intézmények egyike, például az Európai Beruházási Bank (EBB) vagy az Európai Beruházási Alap (EBA) láthatná el legjobban. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy mérje fel annak kockázatát, hogy az EU kereskedelmi partnerei esetleg a nemzetközi hajózásba történő versenyyelens beavatkozásnak tekintik ezt a javaslatot.

5.6. A szóban forgó pénzeszköz közelítene ahhoz, amit az EGSZB javasolt a kiterjedtebb és életképesebb európai hajó-újrafeldolgozási ipar érdekében. Az EU-ban elegendő olyan kapacitás van, amit már nem használnak hajóépítésre és -javításra, de amely kitűnően alkalmas a hajók bontására és újrafeldolgozására. Ez beleillik az Európai Unió arra irányuló terveibe, hogy körforgásos gazdasággal rendelkező, fenntartható, újrafeldolgozó társadalommá fejlődjön, amelyben a hulladék, egy leleményes és szerteágazó újrafeldolgozási rendszer révén, nyersanyaggá alakul. Mindez – tekintettel a hol változó, hol kitartóan emelkedő nyersanyagárakra és a több uniós tagállamban tapasztalható jelentős munkanélküliségre, valamint azon tényre, hogy az EU felsővízeiben álló sok olajtorony közel jár gazdaságilag kifizetődő életciklusa végéhez – egész Európa számára felettebb előnyös lehet. Ezen túlmenően az elhasználódott hajók újrafeldolgozására épülő iparág lehetőséget jelentene a tengeri területek fejlesztésére, valamint a fiatalok és a munkanélküliek újonnan megjelenő szakterületeken való képzésére.

5.7. Az Európai Bizottság 2016. április 12-én technikai iránymutatást tett közzé a hajó-újrafeldolgozási rendelet értelmében tanúsítást kérelmező hajó-újrafeldolgozó létesítmények számára. Azoknak a létesítményeknek, amelyek be kívánna kerülni az EU által jóváhagyott létesítmények jegyzékébe, biztosítaniuk kell az egészséges és biztonságos munkafeltételeket, a szennyezés csökkentését – ideértve a megfelelő kapcsolódó hulladékgazdálkodást – és a nemzetközi munkaügyi jog végrehajtását. Az EU-n belüli és kívüli létesítmények egyaránt pályázhatnak a jegyzékbe kerülésre. Az uniós létesítményeken kívül igen valószínű, hogy a jobb kínai és török bontótelepek is bekerülnek a jegyzékbe, amelyet ez év végéig tesznek közzé. A partra futtatás módszerét alkalmazó újrafeldolgozó létesítmények már kérték az uniós jegyzékbe való felvételüket. Az EGSZB egyetért a Parlamenttel és az Európai Bizottsággal abban, hogy a partra futtatás jelenlegi módszerét nem szabadna felvenni az uniós jegyzékbe.

5.8. Amennyiben Európa azt szeretné, hogy hajói bontását felelősségteljes módon végezzék, gondoskodnia kell arról, hogy ennek költségeit beépítsék a hajó üzemeltetési költségeibe. A piacgazdaságban semmi sem ingyenes, mindennek megvan az ára. A hajók felelős módon történő bontásánál ezt az árat pénzben fizetik. A felelőtlen bontás árát más formában, például a helyi környezet pusztulásával és emberéletekkel kell megfizetni. Mivel ezeket az értékeket az EU nem hajlandó a fizetség törvényes formájának elfogadni, azt sem szabad hagynia, hogy ezek bekerüljenek az Európán kívüli fejlődő országokkal zajló pénzforgalomba.

5.9. Egy olyan időszakban, amikor az iparágat többletkapacitás és alacsony profit jellemzi, számos jel arra mutat, hogy a hajótulajdonosok nagy többsége ellenáll minden olyan intézkedésnek, amelyek a költségek növekedését vonják magukkal. Mindazonáltal a hajótulajdonosokat érintő hatások mérsékeltek lesznek. Becslések szerint az ahhoz szükséges intézkedések, hogy a hajótulajdonosok 42 %-ának magatartását megváltoztassuk, egy kisebb hajó üzemeltetési költségeit 0,5 %-kal, a nagyobb kategóriákba tartozó hajókét pedig mintegy 2 %-kal emelik meg. Amennyiben megemelkednek az engedélyek díjai és/vagy megrövidül a tőkefelhalmozás időszaka, akkor a fenntartható újrahasznosításra értékesített hajók aránya akár 68 %-ra is emelkedhet. Hosszú távon a jelentés becslései szerint akár az európai kikötőkbe befutó hajók 97 %-a is képes lehet arra, hogy megfelelő finanszírozást gyűjtsön össze a biztonságos újrahasznosítás többletköltségének fedezésére ⁽⁹⁾.

5.10. A hajó-újrafeldolgozási engedélyből származó bevételek tekintetében azonban igazolni kell, hogy fedezik a felelősségteljes újrafeldolgozás költségeit, valamint hogy a díjakat az uniós kikötőket igénybe vevő valamennyi üzemeltetőre egyenlő módon alkalmazzák és vetik ki. Egy olyan regionális (kontinensszintű) intézkedést, mint amilyen az uniós hajó-újrafeldolgozási engedély bevezetése, nem lehet világszinten eredményesen alkalmazni a hajótulajdonosok és az IMO együttműködése nélkül. Nagy valószínűséggel elindítaná a globális szintű megoldás kialakulását egy olyan uniós pénzügyi eszköz, amely minden, valamely uniós kikötőt igénybe vevő hajóra alkalmazandó lenne, majd pedig az IMO révén kiterjesztésre kerülhetne. Azon tagállamok kormányainak, ahol jelentős számú hajótulajdonos rendelkezik székhellyel, számottevő erőfeszítéseket kell tenniük, hogy a csalásellenes politikákkal és a WTO iránymutatásaival összhangban előmozdítsák a vonatkozó jogalkotást.

5.11. A politikai akaratot a megfelelően tájékozott közvélemény is kialakíthatja és támogathatja. A dél-ázsiai újrafeldolgozó létesítmények többségében tapasztalható botrányos körülményeknek a nyilvánosság elé tárása ért el valamennyi hatást, de jelenleg nincs lehetőség arra, hogy a lakosságnak a helyzet miatt aggódó része közvetlenül befolyásolja a hajóipart azzal, hogy bizonyos hajózási szolgáltatásokat igénybe vesz vagy bojkottál. Ezen változtatni kell: a tengeri áru fuvarozási szolgáltatások főbb vállalati felhasználóit ösztönözni kell annak megkövetelésére, hogy áruikat olyan hajókon szállítsák, amelyeken felelősségteljes és nem felfüggeszhető elhasználódási irányelveket követnek.

5.12. Sok más területhez hasonlóan az EU a helyes gyakorlatok és gyakorlati megoldások ösztönzése révén tölthet be szerepet, és olyan támogató szabályozási keretet tud biztosítani, amely képes világszerte kedvező eredményeket elérni és hatékonyan tudja kezelni a hajóiparra jellemző, a felségterületén kívül eső területeket érintő kérdések egyedi körét.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁹⁾ 4.2. táblázat, 83. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Termelő-fogyasztóktól származó energia és a termelő-fogyasztók energiaszövetkezetei: lehetőségek és kihívások az uniós országokban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/07)

Előadó: **Janusz PIETKIEWICZ**

Közyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	225/4/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy véli, hogy a decentralizált, termelő-fogyasztói energiatermelés általános fejlesztése fontos és tartós részét kellene, hogy képezze az Európai Unió energiapolitikájának. Hasznos megoldásról van szó, amely – az energiabiztonságra való tekintettel, illetve környezetvédelmi és társadalmi szempontból – akár nélkülözhetetlennek is bizonyulhat.

1.2. A termelő-fogyasztói energiatermelés általános energiatermelésben való részarányát az adott tagállamok sajátosságaihoz kell igazítani. Ezért az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság dolgozzon ki egy általános keretet a termelő-fogyasztói energiatermeléshez, de az erre a területre vonatkozó konkrét szabályozások tagállami hatáskörbe tartozzanak.

1.3. A termelő-fogyasztói energiatermelés sokféle megújuló energiaforrással megoldható, és független az adott terület éghajlati jellemzőitől.

1.4. A termelő-fogyasztók piaci megjelenését az új technológiák, a digitális forradalom és a gazdasági folyamatokban közvetlen részvételre számot tartó fogyasztók elvárásai tették lehetővé.

1.5. A „termelő-fogyasztó” fogalmának jobb tagállami megértéséhez az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság határozza meg a „termelő-fogyasztó” fogalmának keretét, amelybe olyan közös, általános szempontok tartoznak bele, mint a berendezés nagysága, az egyéni és közösségi energiatermelés, a berendezés tulajdonlása és a szükségleteken felül megtermelt energia kérdése.

1.6. Termelő-fogyasztói tevékenységet bárki folytathat, függetlenül attól, hogy tulajdonosa-e az adott ingatlan, berendezésnek vagy felszerelésnek. Így például egy családi ház tulajdonosa ugyanúgy lehet termelő-fogyasztó, mint egy társasház egyik lakásának bérlője.

1.7. A termelő-fogyasztói energiatermelésből következő gazdasági előnyök – különösen az alacsony energiaátviteli költségek, a helyi energiaforrások jobb hasznosítása és a helyi lakosság foglalkoztatása – középtávon alighanem oda vezetnek, hogy ez az energiatermelési mód további támogatási mechanizmusok nélkül is működőképes lesz.

1.8. A tudatosabb és aktívabb fogyasztásból származó megtakarításoknak és társadalmi előnyöknek, a megújuló energiaforrások decentralizált hasznosításának, az alacsonyabb hálózati veszteségeknek és az együttműködésből adódó hatékonyságnak köszönhetően gyorsan megtérülhet az a tőke, melyet a termelő-fogyasztói berendezésekbe, az iparfejlesztésbe, az ellátási és helyi hálózatokba, ezek irányítási rendszereibe és az energiátárolás fejlesztésébe fektettek.

1.9. A termelő-fogyasztók támogatási rendszereinek semmiképpen sem szabad torzítaniuk az energiapiaci versenyt vagy kiszorítaniuk más szereplőket. Inkább azt kell figyelembe venniük, hogy olyan energiafogyasztók is vannak ezen a piacon, melyek nem tudnak vagy nem akarnak termelő-fogyasztók lenni.

1.10. A termelő-fogyasztók számára kedvezően kell kialakítani azokat a pénzügyi megoldásokat (például adókat, járulékokat és más díjakat), amelyek hatást gyakorolhatnak a termelő-fogyasztói magatartásra. Semmiképpen sem szabad megengedni, hogy az energiapiac diszkriminálja a termelő-fogyasztókat.

1.11. A termelő-fogyasztói energia dinamikus fejlődésének alapja az, hogy jó, partnerségen alapuló kapcsolatok jöjjenek létre a termelő-fogyasztók, más energiatermelők és a villamos energiát szállító és elosztó vállalkozások között. Olyan feltételeket kell teremteni, amelyek szavatolják, hogy a termelő-fogyasztói energiatermelés kiépítése az energiapiac minden szereplője számára előnyökkel jár. Az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, milyen megoldásokat lehet kidolgozni ezen a területen.

1.12. Olyan megoldásokra van szükség, amelyek a termelő-fogyasztókat megvédik a villamos energiát szállító és elosztó vállalkozások, valamint a nagy energiatermelők monopolisztikus gyakorlataitól.

1.13. A termelő-fogyasztók általában egyéni szükséglet alapján (saját maguknak vagy polgárok, háztartások, mezőgazdasági üzemek, kisvállalkozások egy csoportjának) termelnek energiát. A berendezések teljesítményét nem lehet pontosan hozzáigazítani az egyéni energiaszükséglethez. Ezért fontos, hogy megoldást találjunk az energiátöbblet problémájára. A kérdés még fontosabbá válik, ha a termelő-fogyasztókat energiatakarékosságra szeretnénk ösztönözni – és mindig fontos, hogy erre ösztönözzük őket.

1.14. Az termelő-fogyasztók általi energiafogyasztás optimalizálását az intelligens életmód (*smart living*) rendszereivel kellene támogatni. Az EGSZB amellet szól, hogy ezt vegyék figyelembe az Európai Bizottság által kidolgozott rendszerszintű megoldások keretében.

1.15. Tekintettel az egyéni termelő-fogyasztók által megtermelt energia kis mennyiségére, nem kellene korlátozni a termelő-fogyasztók hozzáférését a hálózathoz.

1.16. A termelő-fogyasztói energiatermelés fejlesztése az elosztó- és átvivőhálózatok megfelelő átalakításával és működtetésével jár együtt. A termelő-fogyasztóknak részt kell venniük a járulékos költségek fedezésében, fontos azonban, hogy átlátható szabályok vonatkozzanak a költségmegosztásra.

1.17. A termelő-fogyasztói energiatermelést csak úgy lehet fejleszteni, ha egyidejűleg a helyi intelligens hálózatokat is építjük. Az intelligens fogyasztásmérők általános bevezetése az EGSZB szerint a hálózati infrastruktúrához tartozik, ezért a költségeket nem szabad közvetlenül a fogyasztókra hárítani. Az EGSZB felhívja a figyelmet a gyűjtött adatok szükséges védelmére.

1.18. A termelő-fogyasztói energiatermelésből adódó előnyök a kis energiátárolók fejlesztésével megsokszorozódnak. Az EGSZB ajánlja, hogy a tudományos kutatómunka továbbra is a meglévő energiátárolási technológiák tökéletesítésére és újak keresésére irányuljon.

1.19. A termelő-fogyasztói energiatermelés fejlesztését úgy is lehet fokozni, hogy energiaközösségeket vagy más típusú termelő-fogyasztói csoportosulásokat hozunk létre. A termelő-fogyasztók hatékonyabbak, ha csoportban működnek. Így például hozzájárulnak az áramtermelési költségek csökkentéséhez, erősítik pozíciójukat az energiapiacra, és közvetlenül részt vesznek a helyi energiabiztonság javításához.

1.20. A termelő-fogyasztói csoportok az egyéni energiatermelést jobban hozzá tudják igazítani az energiaszükséglethez. Így még kevésbé lesz szükség energiaátvitelre, ami csökkenti a csapatban részt vevők energiaköltségeit. A kereslet és a kínálat közötti enyhébb ingadozásnak köszönhetően a termelő-fogyasztói csoportok az elosztási és átviteli hálózatok szempontjából is jobban működnek, mint az egyéni termelő-fogyasztók.

1.21. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság a közel nulla energiaigényű épületek támogatását célzó intézkedéseiben hívja fel a figyelmet a termelő-fogyasztói energiatermelés fejlesztésének nagy jelentőségére.

1.22. Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a termelő-fogyasztói energiatermeléssel kapcsolatos kérdéseket azokban a jelenlegi kezdeményezéseiben is vegye figyelembe, melyek célja a villamosenergia-piacok újratervezése és a megújuló energiákra vonatkozó jogalkotási csomag felülvizsgálata.

1.23. Az EGSZB úgy véli, hogy a termelő-fogyasztói energiatermelésből adódó előnyöknek szerepet kellene kapniuk az energiaszegénység csökkentésére és a legsérülékenyebb társadalmi csoportok védelmére irányuló aktív politikákban, valamint az ezüstgazdasággal (*silver economy*) és az öregedő társadalommal kapcsolatos problémák megoldásában. Ezzel összefüggésben alapvetően fontos lesz a civil társadalmi szervezetek közreműködése.

1.24. A termelő-fogyasztói energiatermelés átfogó fejlesztése a helyi vállalkozások fellendítésére is esélyt kínál, így elősegítheti új munkahelyek létrehozását a szükséges felszerelések és szolgáltatások biztosítása területén.

1.25. A termelő-fogyasztói energiatermelés további fejlesztésére rendkívül nagy hatással van a helyi és regionális önkormányzatok megfelelő elkötelezettsége. Az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság a Polgármesterek Szövetsége keretében foglalkozzon ezzel a szemponttal.

1.26. Mivel a tagállamokban különbségek mutatkoznak a termelő-fogyasztói energiatermelés fejlettségét illetően, különféle fórumokat kellene szervezni a tapasztalatcseré megkönnyítésére. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság az energiaunió keretében készülő éves jelentés részeként kövesse nyomon a termelő-fogyasztói energiatermelés fejlődését a tagállamokban. Az összegyűjtött adatokat igen jól lehet majd hasznosítani a tagállami intézkedésekben.

1.27. A termelő-fogyasztói energiatermelés általános bevezetése összetett, sokrétű és hosszú folyamat. Ezért fontos, hogy a termelő-fogyasztói energiatermelés fejlesztését ösztönző megoldások hosszú távon stabilak legyenek.

2. Háttér

2.1. Az energiaforrásokhoz való hozzáférés, az energiabiztonság, valamint az egyes társadalmi csoportok és a nehéz helyzetben lévő fogyasztók szükségleteit figyelembe vevő árképzési politika komoly kihívást jelent a társadalmak, valamennyi politikai vezetés és az egyes fogyasztók számára.

2.2. Egészen mostanáig kizárólag égetés útján tudtunk hatékonyan energiát nyerni, talán a vízenergia-hasznosítás kivételével. A technológiai fejlesztések eredményeként lehetővé vált, hogy égetés nélkül állítsunk elő nagy mennyiségű energiát. Megtanultuk, hogyan lehet energiát előállítani a legtisztább formában: a napfényből, a környezet szennyezése nélkül. Ez az energiaforrás ráadásul ingyenes és kimeríthetetlen, csak a berendezések jelentenek költséget.

2.3. Ugyanilyen hatékonyan lehet előállítani villamos energiát a szélenergiából, azaz ugyanabból forrásból: a Naptól, amely a Föld felmelegítésének különbségeivel légtömegmozgásokat okoz. Ugyanez érvényes a biomasszára is, mivel a fotoszintézis a fő oka folyamatos újratermelődésének.

2.4. A megújuló energia fejlesztése elkerülhetetlen. Ennek okai között említhetjük a fosszilis tüzelőanyagok korlátozott rendelkezésre állását (egyre nagyobb mértékű kiaknázásuk miatt), sok ország importfüggőségét, illetve a globális felmelegedést és a légszennyezést. Következésképpen Európa és vele együtt a legnagyobb gazdaságok többsége elkezdett beruházni a megújuló energiába.

2.5. Az 1992-ben Rio de Janeiróban tartott Föld-csúcstalálkozón alapvető társadalmi-gazdasági elveket fogadtak el, melyek kötelező célként határozták meg a környezet védelmét, többek között az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye révén.

2.6. 2015 szeptemberében az ENSZ Közgyűlése elfogadta a fenntartható fejlesztési célokat. Egyikük (a 7. cél) arra vonatkozik, hogy mindenki számára biztosítani kell a megújuló energiához való hozzáférést. Jelenleg a világon 1,2 milliárd ember nem fér hozzá villamos energiához.

2.7. Több mint 120 millió uniós polgárt fenyeget a szegénység és a társadalmi kirekesztődés. Az európaiak 10 %-a olyan háztartásban él, amelyben senkinek sincs munkahelye, és növekszik a hajléktalanok száma. Ezek a szám adatok az energiaszegénységről is tájékoztatást adnak.

2.8. A civil társadalmakban rendkívüli támogatottságot élveznek a megújuló energiaforrások. Ezt bizonyítja Ferenc pápa 2015. évi környezetvédelmi enciklikája és a muszlim, hindu és buddhista vallási vezetők nyilatkozatai az éghajlatváltozásról. A vallási vezetők arra szólították a hitközségeket, hogy kötelezzék el magukat a nulla vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású jövő mellett.

2.9. A 2015-ben Párizsban tartott COP21 konferencián, amelyen közel 200 ország vett részt, megerősítették a fosszilis tüzelőanyagoktól való elmozdulás szükségességét. Úgy fogalmaztak, hogy az elsődleges cél „a globális átlaghőmérséklet növekedésének jóval – az iparosodás előtti szintet 2 °C-kal meghaladó – szint alatt tartása, valamint erőfeszítések meghozatala a hőmérsékletnövekedés 1,5 °C-ra korlátozására”.

3. Digitális forradalom. A termelő-fogyasztói energiatermelés fejlesztésének fellendítése

3.1. Az elmúlt fél évszázad során a Föld lakossága megháromszorozódott. A globális pénzügyi rendszer törekvésével a veszéllyel fenyegetett, hogy a világgazdaságban hosszú távú stagnálás következik be. A magas munkanélküliség és a növekvő energiaköltségek számos országban instabilitást okoztak, növekedtek a vállalkozások működési költségei és a fogyasztókra is több teher hárult.

3.2. A világ azzal szembesült, hogy elengedhetetlen a gazdasági paradigmaváltás és az üzleti modellek átalakítása, ami a társadalmakat sem hagyja érintetlenül. A digitális világgazdaságnak és a dolgok internetének köszönhetően kialakult a új rendszer eszköztára.

3.3. 2020-ra több mint 50 milliárd hálózati csatlakozású készülék lesz a piacon, azaz hétszer több, mint amennyi ember él a világon. Nem is a személyi számítógépek, hanem az okostelefonok jelentik már most a legfontosabb eszközt arra, hogy a világgal kommunikáljunk. 2020-ban körülbelül 6,1 milliárd okostelefon lesz a piacon.

3.4. A dolgok internete emberek milliói számára tette lehetővé, hogy közösségi hálózatokban vegyenek részt. Létrejött a „megosztásalapú gazdaság” (*sharing economy*) modellje, amely jobban igazodik a társadalmi kohézióra összpontosító társadalomszerveződéshez. A gazdaság kezd elmozdulni a felülről lefelé szerveződő módon irányított, centralizált intézményektől a megosztás elképzelése felé, és számos kizárt társadalmi csoport esélyt kap arra, hogy tevékenyen részt vegyen a gazdasági életben.

3.5. Az online platformoknak köszönhetően a fogyasztók termelőkkel válhatnak, akik információkat és – 3D nyomtatók segítségével – termékeket hoznak létre és terjesztenek. Az ilyen platformok lehetővé teszik személygépkocsik, otthonok, ruhák és egyéb cikkek megosztását. A fogyasztó/termelő képzésben is vehet részt az interneten, orvosi tanácsadásban részesülhet, vagy mesterembert kereshet otthona felújításához. A fiatal megosztásalapú gazdaságban a szociális vállalkozók a bankok kihagyásával, a közösségi finanszírozás igénybevételével finanszírozhatják gazdasági tevékenységeiket.

3.6. A digitális lehetőségek világában a társadalmi tőke éppen olyan fontos, mint a pénztőke, a hozzáférés fontosabb, mint a tulajdonlás, és a kapitalista piacokon jellemző „ellenérték” helyébe egyre inkább az együttműködő közösségekben jellemző „megosztási érték” lép.

3.7. A digitális technológia fejlődése és az energiaágazatbeli új üzleti modelleknek, többek között a decentralizált energiatermelés modelljének megjelenése lehetővé teszi, hogy a vidéki területeket, az agglomerációk peremvárosait, a családi házakból álló lakóterületeket, a társasházi közösségeket és a lakásszolgáltató társaságokat hatalmas potenciállal rendelkező nagy erőműveknek tekintsük. Ugyanez érvényes a decentralizált erőforrások felhőjére, amelynek alapján megszületik az energiabiztonság új doktrínája, amely alulról felfelé építkezik, a háztartásoktól, a gazdaságoktól, a kisvállalkozásoktól és a mikrovállalkozásoktól kiindulva.

3.8. Az energiaágazatban az internet emberek milliói számára tette lehetővé – a megosztáson alapuló gazdaság keretében – a közösségi hálózatokban való részvételt, az energia előállítását otthonaikban, irodaépületekben és raktárpépületek tetején, majd annak megosztását az energia internetén (*Internet of Energy*) keresztül, éppen úgy, ahogyan manapság információkat hozunk létre és osztunk meg a hálózaton keresztül. A rendszer még jelentős mértékben fejlesztendő elemei között szerepel az energiatárolás, az energiahálózatok internetképesé tétele és az elektromos járművek.

4. Úton a megújuló és decentralizált energiaforrásokra való átállás felé

4.1. A piac kiegészítésére irányuló tisztaenergia-termelés és a fosszilis tüzelőanyagok helyettesítése szükségessé tette az energiarendszerek átalakítását és az új szereplők piaci részvételére vonatkozó szabályok bevezetését.

4.2. A Lisszaboni Szerződés 2. cikke (3) bekezdésének megfelelően a fenntartható fejlődés Európában a szociális piacgazdaságban valósul meg. A civil társadalmi partnerek fontos szerepet játszanak ebben, és központi jelentőségű kérdés az energiarendszereink átalakításának általános elfogadása, különösen helyi szinten.

4.3. Az Európai Unió célokat tűzött ki az energiaunióval és azzal kapcsolatban, hogy az EU 2030-ra egy energiahatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággá alakuljon át. A fő célok közül kettőt említünk: az egyik az üvegházhatású gázok kibocsátásának 40 %-os csökkentése, a másik pedig a megújuló energiaforrások arányának 27 %-ra való növelése, de ehhez nem határoztak meg országspecifikus mutatókat. Az alacsony energiafogyasztású gazdaság úgy gondoskodik az energiabiztonságról és a gazdasági növekedésről, hogy közben alacsony szinten tartja a szén-dioxid-kibocsátást, hosszabb távon pedig biztosítja a helyileg termelt energia előállításának és fogyasztásának növekedését. A legfrissebb rendelkezésre álló adatok szerint a megújuló energiaforrásoknak köszönhetően 2014-ben világszerte 380 millió tonnával lehetett csökkenteni a szén-dioxid-kibocsátást.

4.4. Az Európai Unió által kitűzött, 2030-ra elérendő egyedi célok egyike a magánháztartások és a vállalkozások energiára fordított kiadásainak csökkentése. Az új technológiák teremtette lehetőségeknek köszönhetően mindkét kategória képes lesz aktívan belépni az energiapiacra.

4.5. Az EU energiamérlege a kereskedelemtől függ. Az EU éves bruttó hazai energiafogyasztásának több mint a fele (400 milliárd EUR) importból származik. Néhány tanulmány szerint 2030-ra az EU külső energiaellátástól való függésének mértéke elérheti a 70 %-ot. Becslések szerint a megújuló energiaforrások 2014-ben lehetővé tették, hogy a fosszilis tüzelőanyagok fogyasztásának csökkenése világviszonylatban elérje a 114 millió tonna kőolaj-egyenértéket (Mtoe).

4.6. Az EU számára kulcsfontosságú, hogy javuljon az energiamérlege. Az egyik megoldás az, ha az energiát több helyi forrásból közvetlenül az egyes fogyasztók állítják elő. A helyi igények kielégítésére irányuló megújulóenergia-termelés széles körű helyi támogatása nélkül előfordulhat, hogy a meglévő keretben számos országnak gondot fog okozni az energiabiztonság szavatolása.

4.7. Sokat fejlődtek az otthoni berendezésekkel folytatott energiatermelési technológiák, és egyre hatékonyabb megoldások léteznek az energia ezekben a berendezésekben történő tárolására, az energia intelligens hálózatokon keresztül történő továbbítására, az intelligens fogyasztásmérőkre és a helyi keresletgazdálkodásra, aminek köszönhetően a fogyasztói berendezések jelentős hatással lehetnek minden egyes ország energiaszerkezetére.

4.8. A megújuló energiával foglalkozó ágazat fontos lendületet adhat a műszaki innovációnak, és nélkülözhetetlen az európai energiarendszer alapvető átalakításához a digitális egységes piaci stratégia keretében.

4.9. A passzív fogyasztók különböző ágazatokban aktív termelő-fogyasztókká válásáról, illetve arról a lehetőségről, hogy a mikrovállalkozásokat és az egységes piaci stratégiákat beépítsük a dolgok internete digitális korszakába, az Európai Bizottság „Európai digitális egységes piaci stratégia” című, 2016. májusi közleménye (COM(2015) 192 final) számol be részletesen. A stratégia három pillérré épül: 1. az internetes termékek és szolgáltatások elérhetőbbé tétele, 2. a digitális hálózatok és szolgáltatások fellendülését elősegítő feltételek megteremtése, és 3. az európai digitális gazdaság növekedési potenciálja. Ez évente 415 milliárd EUR-t hozhat az Európai Unió gazdaságának, és több százezer új munkahely létrejöttét eredményezheti, többek között a megújuló energia ágazatában.

4.10. A nagy energiatermelők és -elosztók által dominált piacot meg kellene nyitni az egyéni szereplők előtt, és több szegmensre kellene osztani. A villamos energia többé nem felülről lefelé irányulóan, nem központi szabályozott módon fog áramlani a nagy erőművektől a fogyasztókig. Az áramot több decentralizált megújuló energiaforrásból fogják előállítani.

4.11. A villamosenergia-termelés decentralizációjának mértékét az energiafogyasztók sajátosságaihoz kell szabni. E tekintetben a különbségek mindenekelőtt azzal függnek össze, hogy az adott országban működnek-e energiaintenzív iparágak.

4.12. Az energiabiztonság manapság egyre nagyobb mértékben függ az energiarendszernek a terrorista támadásokkal szembeni ellenálló képességétől. A decentralizált villamosenergia-termelés kialakításával az energiabiztonság is nő, mivel a decentralizált energiatermelés kevésbé érzékeny a terrorista fenyegetésekre.

4.13. A decentralizált energiaforrások lehetővé teszik, hogy az olyan szereplők energiaellátásának folytonosságával kapcsolatos problémákat is megvizsgáljuk, akiknek gazdasági tevékenysége jelentős mértékben függ az áramellátástól (pl. baromfityénésztő gazdaságok, feldolgozóüzemek, hűtőházak). Léteznek olyan EU-tagállamok, amelyekben az áramszünetek átlagos időtartama évente nem több mint húsz perc, viszont léteznek olyanok is, amelyekben az áramellátás szünetelésének éves átlagos időtartama 450–500 perc. A termelő-fogyasztói mikroberendezések az ilyen országban működő termelőknek biztosítják a rendszerműködés folytonosságát.

4.14. A decentralizált termelő-fogyasztói energiatermelés általános fejlesztése olyan lehetőségeket teremt, melyeket ki lehet aknázni az Európa 2020 stratégiában meghatározott, társadalmilag fontos uniós területeken, így például az idősödő társadalomhoz társuló demográfiai problémák megoldásához, illetve a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben.

4.14.1. A stratégia egyik célkitűzése az, hogy legalább 20 millióval csökkentse a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett polgárok hatalmas számát (122 millió fő). Támogatást operatív támogatási programok, aktív munkaerőpiaci eszközök és célzott alapok – többek között az Európai Szociális Alap költségvetésének legalább 20 %-a – fognak biztosítani. Ha logisztikai és pénzügyi támogatást nyújtunk a szóban forgó embereknek abban, hogy mikro-energiaközösségeket alapítsanak és/vagy részt vegyenek a dolgok internetéhez kapcsolódó, már működő helyi vállalkozásokban, akkor ezzel utat nyithatunk számukra a szakmai és társadalmi integráció felé, és segíthetünk nekik abban, hogy megmeneküljenek a fenyegető szegénységtől.

4.14.2. Hasonló kihívásokkal találkozunk az ezüstgazdasággal kapcsolatban is. Az Európai Unió olyan történelmi kihívással áll szemben, amellyel még egyetlen társadalomnak sem kellett szembesülnie, nevezetesen az élettartam meredek növekedésével és a mindennapi élet ezzel egyidőben zajló általános digitalizációjával, ami a megszokottaktól eltérő gazdasági megoldásokat és új társadalmi stratégiákat tesz szükségessé.

4.14.3. 2060-ban minden egyes fiatalra két idős állampolgár fog jutni⁽¹⁾. Az idős lakosságot és az idős munkavállalókat nem kellene a társadalomra veszélyt és terhet jelentő tényezőnek tekinteni, hanem esélynek arra, hogy a digitális forradalom korában létrejőjön egy munkahelyekben gazdag gazdaság (*job-rich economy*), amely arra használja az idősek rengeteg tapasztalatát és szabad idejét, valamint – akár szerény – pénzügyi tőkájüket, hogy biztonságosan beruházzon a digitális korszak vállalkozásaiba. Az egyik lehetőség az idősek „e-szeniorként” (vagyis az e-gazdaságban részt vevő idősként) való bevonása az energiatermelő tevékenységekbe, például a lakótelepeken vagy lakótömbökben működő szövetkezeti erőművekben.

5. Termelő-fogyasztóktól származó energia

5.1. A modern kapitalizmus megkülönböztető jegye, hogy a fogyasztás fogalmát a termelési és forgalmazási folyamatokkal összefüggésben határozza meg, így a fogyasztás már nem egy bőségben élő elit kiváltsága, hanem tömegjelenség.

5.2. A „termelő-fogyasztó” kifejezést elsőként Alvin Toffler író és jövőkutató használta 1980-ban. A „Harmadik hullám” című művében a termelő-fogyasztást olyan jelenségként határozta meg, amely elmosza a piaci termelés és fogyasztás közötti különbséget. A szóban forgó harmadik hullám egy folyamat, amelynek során az egyének vagy szervezett termelő-fogyasztói csoportok részt vesznek a saját használatra szánt termékek termelésében, elmozdítva a termelők és a fogyasztók közötti határt.

⁽¹⁾ HL C 389., 2016.10.21., 28. o.

5.3. A fogyasztókat, többek között a háztartásokat kizárólag passzív piaci szereplőként szemlélő piac fogalma többé már nem volt összhangban a technológiai fejlesztésekből következő kihívásokkal. Marshall McLuhan és Barrington Nevitt már 1972-ben jelezte, hogy az elektrotechnika fejlődésével a fogyasztó képessé válhat arra, hogy termelővé váljon.

5.4. A modern társadalomban a gazdaságok gerincét a fogyasztók biztos és megfizethető energiaellátása jelenti, melynek során az energiaszegénység elleni küzdelem keretében figyelembe veszik a sérülékeny társadalmi csoportok szükségleteit is.

5.5. A termelő-fogyasztók olyan személyek, csoportok vagy háztartások és mezőgazdasági üzemek, amelyek – adott esetben szervezett formában, például egyesületek, alapítványok vagy szövetkezetek keretében működve – egyidejűleg termelői és fogyasztói is annak az energiának, melyet a házuk udvarára vagy a lakó- és kereskedelmi épületekre szerelt kisméretű berendezésekkel (pl. mini szélturbinákkal, fotovoltaikus panelekkel, napkollektorokkal és hőszivattyúkkal) előállítanak. A termelő-fogyasztók lehetnek kisvállalkozások is, ideértve a szociális vállalkozásokat és a helyi önkormányzatokat is.

5.6. Az termelő-fogyasztás koncepciója a villamosenergia-termelésen túl a fűtést és a hűtést is magában foglalja.

5.7. A termelő-fogyasztók alapvetően saját felhasználásra termelnek energiát. Így az általuk fogyasztott javak társelőállításává válnak. Azok a személyek is termelő-fogyasztónak minősülnek, akik a saját fogyasztásuknak többé-kevésbé megfelelő energiamentisítést termelnek meg, akkor is, ha a két folyamat nem egy időben zajlik. Például előfordulhat, hogy főként nappal állítanak elő energiát, és ha ebből viszonylag keveset használnak fel saját szükségleteik kielégítésére, akkor a többletet más fogyasztóknak értékesítik, illetve az energia java részét akkor fogyasztják el, amikor ők maguk már jóval kevesebbet állítanak elő.

5.8. Az egyéni termelő-fogyasztás megváltoztatja a mindennapok szervezését. Hátterében gyakran a szabványosított tömegtermeléssel való elégedetlenség áll. A digitális kor modern fogyasztói azt szeretnék, ha egyénként kezelnék őket, és lehetőséget látnak arra, hogy személyre szabottan elégítsék ki szükségleteiket és vágyaikat. Tudatosan részt vesznek a környezetvédelemmel és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás elleni küzdelemmel kapcsolatos projektekben.

5.9. A termelő-fogyasztók a modern energiarendszerre való átállást a fejlődéshez, a kreativitás és függetlenség iránti igényhez társítják. A piacon legaktívabb termelő-fogyasztói csoport tagjai az úgynevezett netgenerációból kerülnek ki. Ez a generáció abban különbözik a többitől, hogy a világot nem a fogyasztás, hanem az alkotás szemszögéből szemléli. A szabadsághoz, a társadalommal szembeni hitelességhez, a gyors életritmushoz és az innovativitáshoz kapcsolódó szükségleteket kívánja kielégíteni.

5.10. Az első termelő-fogyasztói folyamatok a szolgáltatási és e-kereskedelmi ágazathoz tartozó egyszerű önkiszolgáló tevékenységekben, a fogyasztó nem piacorientált lépéseiben gyökereztek. A termelő-fogyasztás egyéb kiváltó okai között szerepelnek a munkaerőpiacon bekövetkezett változások, a mindennapi tevékenységek számítógépesítése, az otthonról való munkavégzés lehetősége (táv munka), a több szabadidő rendelkezésre állása és az az igény, hogy ezt a szabadidőt minél jobban hasznosítsuk.

5.11. A termelő-fogyasztás – nem csak az energiaágazatban való – fejlődésének piacra visszavezethető okai között említhetjük a háztartások jövedelmének a válság alatt bekövetkezett csökkenését, az áruk és szolgáltatások növekvő árait, a napi szintű takarékoskodás szükségességét, illetve áruk és szolgáltatások saját használatra történő, gazdaságilag motivált előállítását.

5.12. Számos ország elismeri a decentralizált energiaforrások, köztük mikrolétesítmények párhuzamos fejlesztéséből származó előnyöket. Az ilyen létesítmények teljesítményének felső határa rendszerint 50–100 kW. Ez különösen a termelő-fogyasztói berendezésekre érvényes.

5.13. A termelő-fogyasztóktól származó energia a decentralizált villamosenergia-termelésre való átállás alapvető elemének tekinthető, azaz olyan megoldásnak, amely az energiabiztonság szempontjából és a környezeti és társadalmi megfontolásokat szem előtt tartva általában véve kívánatos.

5.14. A termelő-fogyasztás koncepciójának széles körű megvalósítása jelentősen segítheti a párizsi COP21 konferencián vállalt feladatok teljesítését.

5.15. Az EU a fogyasztókat helyezte energiapolitikájának középpontjába, és lehetővé teszi számukra az új technológiák aktív kiaknázását. Az utóbbi években új megújulóenergia-technológiák jelentek meg mind a nagyipari berendezésekhez, mind a kisebb volumenű projektekhez, és ezzel párhuzamosan jelentősen csökkent a szükséges kezdeti beruházások költsége. A fotovoltaikus modulok költsége 2008 és 2012 között 80 %-kal csökkent. Ennek eredményeként a vállalkozások és a háztartások képessé váltak arra, hogy megkezdjék saját villamos energiájuk kifizetődő módon történő előállítását és fogyasztását.

5.16. A termelő-fogyasztóktól származó energia fejlesztésének előnyeit szem előtt tartva, ésszerű cél arra ösztönözni a potenciális termelő-fogyasztókat, hogy legyenek aktívak ezen a területen. Ez a támogatás magában foglalhatja az akadályok felszámolását és az adminisztratív eljárások egyszerűsítését, a hálózathoz való hozzáférés megkönnyítését, illetve az energiatöbblet értékesítéséhez kedvező feltételek kialakítását.

6. A termelő-fogyasztók villamosenergia-szövetkezetei

6.1. A termelő-fogyasztói szövetkezetek korlátlan számú, jogi személyiséggel rendelkező személy önkéntes gyülekezete azzal a céllal, hogy a tagok segítségével közösen fedezzék energiaszükségletüket.

6.2. A termelő-fogyasztók önállóan vagy a társasházban élő szomszédokkal együtt is folytathatják tevékenységüket. Szövetkezeetről akkor beszélünk, ha több ember fektet be egy adott termelő-fogyasztó berendezésbe. Itt lehet szó akár egy adott terület egész lakóközösségéről is. Az elképzelés lényege az, hogy megújuló energiaforrások felhasználásával villamos energiát vagy hőt termeljenek saját szükségletük kielégítése céljából, vagy adott esetben azért, hogy a többletet térítés ellenében betáplálják a hálózatba. Szövetkezetalapításhoz Németországban három természetes személy, Lengyelországban pedig tíz természetes személy vagy három jogi személy együttműködése szükséges.

6.3. A közelmúltbeli német tapasztalatok szerint a szövetkezetek célja nem a profit maximalizálása, hanem mindenekelőtt az, hogy gazdasági segítséget és támogatást biztosítsanak tagjaik számára. Közel ezer szövetkezet közül minden negyedik kizárólag a tagok hozzájárulásaiból tartja fenn magát. A többiek kétharmada szövetkezeti bankoktól kapott hitelekkel gazdálkodik. Minden tag egy szavazattal rendelkezik, függetlenül pénzügyi hozzájárulásának összegétől. A tagdíjak általában nem magasak, az összeget a szövetkezet alapszabálya határozza meg. Ha a szövetkezet veszteséget termel, akkor a tagok felelőssége a saját befektetésük mértékére korlátozódik.

6.3.1. A szövetkezeteknek gazdasági szempontból ugyanolyan hatékonyan kell működniük, mint minden vállalkozásnak. A szövetkezetek előnye a csődesemények elhanyagolható arányában mutatkozik meg (Németországban az összes csődesemény 0,1 %-a). Kezdetben átlagosan 5–6 %-os osztalék volt jellemző, jelenleg 2–3 %-os.

6.3.2. Németországban az önkormányzatok nagyon fontos partnerei az energiaszövetkezeteknek, és nem pusztán azért, mert a tetőket és az önkormányzati épületeket rendelkezésre bocsátják beruházások céljára. Gyakran előfordult, hogy a polgármesterek kezdeményezték az energiaszövetkezetek létrehozását, akik mindent megtettek annak érdekében, hogy megnyerjék a helyi lakosokat ennek az elképzelésnek.

6.4. Az energiaszövetkezetek létrehozásának egyik figyelemre méltó előnye az, hogy így kisebb költséggel lehet energiát termelni, mint egyénileg.

6.5. Az energiaszövetkezetek igen jelentősen erősítik a termelő-fogyasztók pozícióját az energiapiac nagy szereplőivel szemben.

6.6. Az energiaszövetkezetek emellett közvetlenül bevonják a helyi lakosokat az adott terület energiabiztonságának növelésébe. Ez rendkívül fontos a helyi közösségek szükségleteihez és feltételeihez szabott megoldások optimalizálásához.

6.7. A szövetkezeti mozgalom, különösen a régi EU-tagállamokban, jelentős szerepet játszott a gazdasági növekedés és a versenyképesség előmozdításában, valamint az olyan európai értékek támogatásában, mint a szolidaritás, az önrendelkezés és a demokrácia. A régi EU-tagállamok szövetkezeteinek gazdasági potenciálja még mindig óriási. Közép- és Kelet-Európa egykori szocialista országaiban azonban a szövetkezeti mozgalom szocialista gyökerei, valamint az egykor arra irányuló politika, hogy a szövetkezeteket a központi és regionális hatóságok ellenőrzése alá vonják, ma akadályozzák a szövetkezeti szektort a fejlődésben, és negatív hatással vannak a termelő-fogyasztó szövetkezetek felé tanúsított hozzáállásra.

6.8. A „saját fogyasztás modellje” megnyitotta a lehetőséget az energiaköltségek csökkentésére, különösen a kkv-k előtt, amelyek számára a magas energiaköltségek súlyos terhet jelentettek. A társasházban élő fogyasztók körében új modellek jelentek meg, a saját lakásnak vagy harmadik felek lakásának a tetejére telepített fotovoltaikus panelektől kezdve egészen az olyan megújulóenergia-projektekig, melyeket energiaszövetkezetek valósítanak meg.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tengeri energia: a megújuló energiaforrások fejlesztése**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2017/C 034/08)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	218/3/8

1. Következtetések

1.1. Tudósok és mérnökök évek óta dolgoznak az óceánok energiájának kiaknázásán. Végtelen megújuló energiaforrásokat jelentenek a folyóvizek, az árapály és a hullámenergia. Franciaországban az EDF-nek a Rance folyó torkolatában épült tengerienergia-üzeme, amelyet de Gaulle tábornok avatott fel 1966-ban, 240 MW energiát fejleszt 24 turbinával, amelyek egyenként 10 MW energiát termelnek. A szélenergia legújabb generációja legjobb esetben 8 MW-ot termel. E technológia tehát hatékony, még akkor is, ha a Rance-on épült gát volt hosszú időn át az ilyen berendezés egyetlen példája a világon. Ma már létezik egy másik, hasonló létesítmény a Sihwa tavon, Dél-Koreában, amelynek a teljesítménye 254 MW. Voltak tervek Nagy-Britanniában is, de azokat leállították vagy felfüggesztették az ökológiai okokra hivatkozó ellenzés miatt.

1.2. Ebből következik, hogy az ilyen létesítményeknek akkor van létjogosultságuk, ha földrajzilag kedvező helyszínekre telepítik őket, ahol az árapály-együtthatók erősek, és így a nemzeti energiaszerkezetben jobban figyelembe kellene venni őket.

1.3. Létrehozták az első ipari létesítményeket, ami azt mutatja, hogy ezeket a technikákat nem merész kísérleteknek, hanem fejlesztendő tiszta energiaforrásoknak kell tekintenünk.

1.4. Az EGSZB véleménye szerint tehát érdemes fejleszteni ezt a típusú megújuló elektromosenergia-termelést, és nem csupán a szélenergia- és napenergia-technikákra kell összpontosítani. Kétségtelen, hogy a tengeri energiák nem aknázhatók ki mindenhol, de káros volna egy előre kiszámítható megújuló energiaforrást mellőzni, amelynek a környezetre gyakorolt hatása csekély vagy kezelhető. Mindenki tudja, hogy az energia jövője az ellátási források változatosságán alapul majd.

1.5. Németország, Belgium, Dánia, Franciaország, Írország, Luxemburg, Norvégia, Hollandia és Svédország 2016. június 6-án arról döntöttek, hogy megerősítik együttműködésüket a tengeri szélenergia terén. Az energetikai és klímaügyi unió megbízott európai biztosával a kontinens északi-tengeri területeire vonatkozó külön cselekvési tervet írtak alá. Ez az együttműködés mindenekelőtt a szabályozások és a tengeri szélenergia támogatási rendszerének az összehangolásában, valamint az elektromos hálózatok összekapcsolásában nyilvánul majd meg.

1.5.1. Az EGSZB kifejezetten ajánlja egy hasonló együttműködési eljárás elfogadását a tengeri energiákra vonatkozóan, mind a hidraulikus energiafejlesztők, mind pedig az árapálygátak esetében, amely azon tagállamok egymás közötti, illetve az Európai Unióval szomszédos olyan országokkal való együttműködését jelentené, amelyek az ilyen jellegű létesítmények működtetésére alkalmas területekkel rendelkeznek; ilyenek főként az Atlanti-óceán, a Fekete-tenger és az Északi-tenger partján fekvő országok.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat a technológiákat sem, amelyek még nem forrottak ki teljesen, például a hullámokból vagy az árapályhóból nyert energiát, de olyan időszakokban, amikor kevés közpénz áll rendelkezésre, annak odaítélése során hatékonysági szempontoknak kell teljesülniük, és ezért prioritásként kell kezelni a legrövidebb időn belül eredményt hozó technológiákat.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az e területre fordított beruházások az Európai Unió számára lehetővé tennék, hogy idővel az új megújuló energiák élvonalába kerüljön. A megújuló energiaforrások terén a szabadalmak 40 %-ával már az európai vállalatok rendelkeznek. Az EGSZB további kutatási-fejlesztési erőfeszítéseket javasol a tengeri energia terén, csakúgy mint az ingadozó teljesítményű energiaforrásokból termelt energia tárolása kapcsán, hogy ezáltal a megújuló energiák termelését egyenletessé lehessen tenni.

1.8. Az EGSZB óva int attól a kísértéstől, hogy a támogatásokat kizárólag a klasszikus megújuló energiákra tartsák fenn, hiszen ez csökkentheti a lehetőségeket, és a hatékony lobbik által támogatott technikák javára torzítaná a megújulóenergia-gazdálkodást.

2. Általános megfontolások

2.1. Bolygónk nagy részét óceánok borítják, ezért inkább tengeranyának, mintsem földanyának kellene hívni. A halállományokat az ember mindig hasznosította táplálkozásához. A közelmúltban sikerült erőforrásokat kiaknázni a tengerfenékre vagy a tengerfenék alá fúrva (polimetál koncentrációk, kőolaj stb.). Az óceánok által generált energiát az egyes partvidékeken található árapálymalmok évszázadok óta használják, de kisüzemi keretek között.

2.2. Napjainkban a különféle szennyezések ellen folytatott küzdelem és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének szükségessége miatt a tenger energetikai potenciálja felé kellene fordítani figyelmünket. Mindent egybevetve az Európai Unió és a tengerparttal rendelkező tagállamok hogyan hagyhatnák figyelmen kívül azokat a lehetőségeket, amelyeket az energia területén az óceánok tartogatnak számukra?

2.3. Az európai tengeri terület jelentős méretű, ugyanakkor e hatalmas területek megújuló energiaforrásainak kiaknázása jelenleg még nagyon kezdeti szakaszban van. Pedig az Európai Unió és a tagállamok az energiaágazati innovációs vállalkozások és ipari csoportok révén hozzájárulhatnának a tengeri energiák kiaknázását célzó új technológiák megvalósításának elősegítéséhez. A tengeri energiák fóruma pont ezt kívánja elősegíteni.

2.4. A megújuló tengeri energiaforrások változatosak: hullámozgás, hullám, áramlás, árapálymozgások, hőmérsékletkülönbség a felszíni vizek között, szél. Minden egyes technika, minden egyes módszer eltérő földrajzi és ökológiai követelményekhez kötött, ami azt jelenti, hogy ezeknek az innovációs technikáknak a megvalósítása kizárólag a velük járó hátrányok és következmények figyelembevételével lehetséges.

3. Az áramlás, az árapály, a hullámozgás és a hullámok kiaknázása: a hidraulikus energiafejlesztők

3.1. Mindenki, aki látta már a nyugodt vagy a haragos óceánt, tudja, hogy ez a hatalmas víztömeg állandó mozgásban van és erőhatások működnek benne. Ezért természetes, hogy felmerül a kérdés, vajon a tenger által fejlesztett energiát ki lehet-e aknázni, meg lehet-e kötni.

3.2. Mely technikákat tanulmányozták vagy valósították meg a gyakorlatban?

— az árapályturbinás torkolatgátakat. Franciaországban a rance-i gát évtizedek óta kielégítően üzemel. Az Egyesült Királyságban két projekt létezik, amelyeket környezetvédő csoportok nyomására leállítottak,

— a nyílt tengerre telepített, oszlopokra vagy bójákra erősített turbinákat,

— a fenékre erősített turbinákat, amelyeket hidraulikus energiafejlesztőknek hívnak. Léteznek projektek Bretagne-ban, melyek hamarosan megvalósulnak.

3.3. A gyakorlatban a legígéretesebb technikának az árapályáramlások kiaknázása tűnik. Mindazonáltal e technikák potenciálja nagyban függ a telepítési helytől. A legérdekesebbek az atlanti-óceáni és fekete-tengeri területek, ahol az árapály-együtthatók a legjelentősebbek. A leginkább említésre méltó hatékonyság azon területeken található, ahol az árapály maximális kiterjedése nagy. Ennek a típusú kiaknázásnak az a hatalmas előnye, hogy előre kiszámítható és rendszeres energiát szolgáltat, mivel az árapály állandó és a mértéke előre jól ismert.

Az EDF szerint az Európai Unió számára kiaknázható energiapotenciál 5 GW körül lehet (melyből 2,5 a francia partokon), ami 12, egyenként 10 800 MW teljesítményű atomerőműnek felel meg. Mindazonáltal az árapályáramlások kiaknázása technológiai kutatási szakaszban van, még nem működőképes, a Rance-i gát esetét kivéve.

3.4. Melyek a tesztelt hidraulikus energiafejlesztési technológiák?

- Bretagne-ban Paimpol mellett egy Arcouest (1,5 MW) nevű hidraulikus energiafejlesztő prototípust helyeztek vízbe 2014-ben. Ezt a hidraulikus energiafejlesztőt az Open Hydro (DCNS hajóépítő vállalatcsoport) fejlesztette ki az EDF első, Paimpol/Bréhat-i hidraulikus energiafejlesztő erőművéhez. Négy, egyenként 2–3 MW telepített teljesítményű turbinából áll. Egyszerű és robusztus, közepén nyitott berendezésről van szó, amely csökkentett sebességű forgórészrel rendelkezik, és kenőanyag nélkül működik, ami révén minimálisra csökken a tengeri élővilágra kifejtett hatása. Ezt a hidraulikus energiafejlesztőt négy hónapig tesztelték. A turbina 1 500 órát forgott folyamatosan, és számos mechanikai és elektromos mérést végeztek rajta. A tesztek meggyőzőek voltak, igazolják e hidraulikus energiafejlesztő típus működőképességét. Az a döntés született tehát, hogy 2015 nyarán üzembe helyeznek egy bemutató erőművet. A turbinákat megépítették, telepítésre készek, de az időjárási és tengeri viszonyok miatt a telepítést későbbre kellett halasztani. Hangsúlyozandó, hogy e két turbinát Cherbourg-ban és Brestben gyártották, ami azt bizonyítja, hogy ezek az új technológiák a partvidéki régiókban ipari tevékenységet hozhatnak létre.
- A félig vízbe merülő hidraulikus energiafejlesztő, amely karbantartáshoz kiemelhető. Ez a Tidalstream társaság által kifejlesztett brit technika. A prototípust egy STT (*ship to turbine*) turbinahajó számra fejlesztették ki, amely a Pentland-szorosban működik. Négy, egyenként 20 m átmérőjű turbinából álló készülékről van szó, melynek maximális összteljesítménye 4 MW. Ha ezt a rendszert összehasonlítjuk egy offshore szélparkkal, akkor láthatjuk, hogy a szél erőműnek ugyanekkora teljesítmény eléréséhez, 10 m/s szélsősebesség mellett 100 m átmérőjűnek kell lennie. Továbbá a szél erőmű talapzata, amely a tengerszint alatt 25 méterre található, 25 %-kal nagyobb az STT talapzatánál. A Tidalstream becslései szerint ezért a rendszer versenyképes az offshore és onshore szél erőművekkel szemben. Az STT rendszer által termelt elektromos áram költsége 0,03 GBP/kWh körül van (körülbelül 0,044 EUR/kWh). Ezt a rendszert a Temzeben végzett tesztekkel vizsgálták és érvényesítették.
- A Marine Current Turbines oszlopra telepített hidraulikus energiafejlesztője. E technológiához az oszlopot a tengeri aljzatba kell rögzíteni, ami korlátozott merülési mélységet feltételez. A hidraulikus energiafejlesztő turbinái az oszlop hossza mentén gördülnek, így karbantartáshoz és javításhoz ki lehet emelni őket a vízből.
- Norvégiában, a Hammerfest-szorosban 2003-ban olyan hidraulikus energiafejlesztőket telepítettek, amelyeknek turbináit egy lehorgonyzott bójára rögzítették.
- Végezetül pedig a torkolatgát alatt rögzített árapályturbinákra példa a Rance-on megvalósult megoldás, amely a legrégebbi példája ennek a típusnak, mivel 1960 óta üzemel. Nagy-Britanniában két projektet tanulmányoznak, de környezetvédelmi okok miatt mindkettőt leállították.

4. A hullámzás és a hullámok kiaknázása: a hullámenergia

4.1. A hullámenergiát hasznosító megoldásoknak hosszú a listája, vannak vízbe helyezett, felszínre, partra vagy part mentén telepített prototípusok. Az energiamegkötő rendszerek prototípusonként változnak: felszíni (hullámzás) vagy víz alatti (égitest-eltolódások vagy -mozgások) mechanikus energiamegkötés, a hullámok áthaladásakor keletkező nyomásváltozás (a vízszint változása) megkötése vagy gát segítségével egy víztömeg fizikai megtartása.

4.2. A fő hátrány az, hogy az árapály áramlásokkal ellentétben a hullámenergia kevésbé kiszámítható. Jelenleg a hullámzás és a hullámenergia kiaknázása technológiai kutatási szakaszban van, még nem működőképes. Mindazonáltal hat különböző technikát tesztelnek:

- a vízen lebegő tagolt láncot, amit „tengeri kígyónak” is hívnak. Hosszú úszók láncolatáról van szó, amelyek a széliránynak megfelelően, a hullámokra merőlegesen fordulnak, és a láncolat feje egy kábellel a tengerfenékhez van rögzítve a víz alatt. A hullámok rezegtetik a láncolatot, és a rezgések nyomán összehúzóerő keletkezik a csatlakozásokban található hidraulikus folyadék, ami meghajtja a turbinát. E rendszert változó sikerességgel tesztelték,

- a vízbe merülő oszcillációs falat,
- a függőleges hullámszású oszlopot,
- a vízbe merülő nyomásérzékelőt,
- az oszcillációs vízoszlopot,
- hullámtörő csapdát.

5. A tengeri hőenergia vagy árapályhóból nyert energia kiaknázása

5.1. Az óceánok felszíni és mély vízrétegei közötti hőmérséklet-különbség hasznosításáról van szó. Gyakran használják erre az „OTEC” mozaikszót, amely az *ocean thermal energy conversion* (az óceán termikus energiájának átalakítása) kifejezést takarja. Az európai uniós szövegekben a hidrotermikus energia kifejezés a használatos „a felszíni vízrétegekben hő formájában tárolt energiára”.

5.2. A napenergiának köszönhetően a felszínen a víz hőmérséklete magas, és a trópusi területeken akár 25 °C-nál magasabb is lehet, míg a mélyebb rétegekben, ahová nem hatol le a napfény, a víz hideg, 2–4 °C körüli a hőmérséklete, kivéve a zárt tengereket, például a Földközi-tengert. Ráadásul a hideg vízrétegek nem keverednek a meleg vízrétegekkel. E hőmérséklet-különbséget termikus berendezéssel lehet kiaknázni. E berendezésnek egy hideg és egy meleg forrásra van szüksége az energiatermeléshez, és először a mély rétegekből érkező vizet, majd pedig a felszíni vízréteget használja fel forrásként.

5.3. Az optimális és megtérülő működéshez azonban ezt a típusú tengeri termikus berendezést olyan speciális területekre kell telepíteni, ahol a felszíni vízrétegek és a mélyebb vízrétegek hőmérséklete meghatározott hőmérsékleti tartományban mozog. A vezetékek akár ezer méter körüli mélységig is lemehetnek, ellenőrzött költségek és technológia mellett. Ezért értelmetlen volna tehát a partoktól kilométerekkel távolabb telepíteni a tengeri termikus berendezéseket, mivel hosszabb csővezetésekre lenne szükség, ami többletköltségekkel járna. A gyakorlatban az optimális terület a Ráktérítő és a Baktérítő között fekszik, vagyis +30 és –30 földrajzi szélességi fok között, tehát az Európai Unió számára az úgynevezett legkülső területeken.

6. A tengeri szélenergia kiaknázása: offshore szél erőművek

6.1. Noha nem a szó szoros értelmében vett tengeri energiákról van szó, meg kell említeni a tengerfenékhez rögzített vagy úszó (természetesen lehorgonyozott) szél erőműveket, amelyek messze a legfejlettebbek a tengeren, így szinte szokványosnak számítanak az előzőekben bemutatott technikákhoz képest. Ugyanakkor kétségtelenül van környezetre gyakorolt és vizuális hatásuk. Gyakran volt már szó a halászokkal fennálló területhasználati konfliktus kérdéséről. A gyakorlatban a tengerfenékhez rögzített szél erőműparkok a halak szaporodását elősegítő tengeri rezervátumok. Így közvetett módon ezek a létesítmények a halászsok javát is szolgálják, mivel ezek a halászat számára tiltott területek hozzájárulnak a halállomány helyreállításához, az oszlopok alapja pedig mesterséges zátonyként funkcionál.

6.2. Európában jelenleg leginkább ez a módszer elterjedt, alkalmazása fellendülőben van. Közel száz szél erőműtelep van jelenleg, főként az Északi-tengeren, az Atlanti-óceánon (Nagy-Britannia) és a Balti-tengeren. A Földközi-tengeren kevés létesítmény, illetve projekt van, mivel mély a tenger és kevés a kontinentális lemez, vagy egyáltalán nincsen.

6.3. E technikák megvalósításának fő lépései az alábbiakban foglalhatók össze:

- az első tengeri létesítmény 1991-ben Dániában (Vindeby) valósult meg, 450 kW energiát fejleszt,
- a legmélyebb talapzat 45 méteres és 2007-ben telepítették Nagy-Britanniában (Beatrice wind farm). Kétszer 5 MW energiát fejleszt,
- az első nagy mélyvízi lebegő szél erőművet (220 m) 2009-ben telepítették Norvégiában (Hywind), 2,3 MW energiát fejleszt,
- a legnagyobb teljesítményű offshore szélpark 6 MW energiát fejleszt és Belgiumban található (Bligh Bank),
- a legnagyobb offshore szélpark építése jelenleg folyamatban van, Nagy-Britanniában, a Dogger Bankon. 166 turbinával várhatóan 12 000 MW teljesítményt ér majd el. Megjegyzendő, hogy az energiafüggetlenségre törekvő Egyesült Királyságnak már 1 452 turbinája van, 27 szél erőműparkban.

6.4. A francia partok mentén is van két jelentős projekt, az egyik Bretagne-ban, a másik Noirmoutier és Yeu szigete között. Kiírták a közbeszerzési pályázatokat és kiválasztották a szolgáltatói konzorciumokat.

6.5. Az offshore szélparkok gazdasági hozama a helyszíntől és mindenekelőtt a szél erejétől és rendszerességétől függ, teljesítménye így akár meg is duplázódhat. Alacsony kereslet idején néha előfordult, hogy a szélerőmű által termelt energiátöbbletet negatív árakon értékesítették az azonnali piacokon. Ezért az ilyen típusú elektromos energiatermelés fellendülése nehezen kiaknázható többletet eredményezhet, mivel rendkívül erősen függ egyszeri és előre nem látható meteorológiai eseményektől (lásd Wolf professzor véleményét az időszakos energiákról).

6.6. A módszer fejlesztése és az elmúlt húsz év szélerőművekhez kapcsolódó technológiai előrelépései révén csökkennek a beruházási és az üzemeltetési költségek. A 2000-es évek elején egy megawattóra előállítási költsége 190 EUR volt, jelenleg 140–160 EUR. Összehasonlításképpen egy EPR-típusú modern atomreaktorban egy megawattóra előállítási költsége 130 EUR, de a termelés stabil és kiszámítható.

6.7. Egyértelmű, hogy a többi tengeri energiafejlesztési technikának fel kell tudnia venni a versenyt az offshore szélparkokkal ahhoz, hogy ipari szintre tudjon fejlődni, és bizonyítani kell, hogy versenyképes előnyöket nyújt az offshore szélparkokhoz képest, amelyek nem elhanyagolható karbantartási és felügyeleti költségekkel járnak. Napjainkban a hidraulikus energiafejlesztők és a torkolatgáták tűnnek a leghatékonyabb és leginkább megtérülő rendszereknek. Egyik előnyük, hogy előre tervezhető és rendszeres energiát szolgáltatnak.

7. Milyen jövő vár a tengeri megújuló energiákra?

7.1. Mivel zöldenergiákról van szó, a különböző európai és nemzeti támogatási rendszerekből támogathatók, nevezetesen a preferenciális vételár révén. Mindazonáltal az offshore szélerőművektől eltekintve e technológiákat, elsősorban a hidraulikus energiafejlesztőket még „nagy léptékben” tesztelni kell. Csak remélni lehet, hogy egyfajta ökológiai konzervativizmus nem gördít akadályt a kikísérletezett új technikák elé. Tudjuk, hogy a torkolatgáták fejlődése azért nem volt lehetséges, mert a környezetvédők és a halászok erősen ellenezték. Minden berendezésnek vannak környezeti hatásai. Ezért tehát a lehető legpontosabban mérni kell e hatásokat, hogy meg lehessen becsülni a költségek és az előnyök közötti tényleges egyensúlyt.

7.2. Nemrégiben Paimpol és Bréhat szigete között a tengerben helyezték el az első hidraulikus turbinaerőművet. Az árapály emelkedő és süllyedő áramlásai mozgatják a turbinák lapátjait; minden egyes turbina 1 MW teljesítmény fejlesztésére képes, és e hidraulikus energiafejlesztők 3 000 háztartás elektromos energiaigényét lesznek képesek kielégíteni.

7.3. Végezetül pedig a tengeri energia kitermelési technikai hatékonysági szempontból mind a telepítés helyétől függenek. Ezért tehát nem jelentenek egyetemesen hatékony energiaforrást. Ily módon e területen több észszerűséggel kell eljárni, mint bizonyos egyéb támogatott megújuló energiák, például a napkollektorok esetében, amelyeket esetenként inkább az adókedvezmények, mintsem a hatékonysági szempontok miatt telepítenek. Hangsúlyozni kell, hogy a szén-dioxid megadóztatása hozzájárul majd a ma még gyerekcipőben járó megújulóenergia-termelési technikák gazdaságossá tételéhez.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend – Az Európai Unió mint a globális fenntartható fejlődés elkötelezett támogatója

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 034/09)

Előadó: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	Eljárási szabályzat 29. cikk (2) bekezdés saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.29.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.20.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	141/1/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözi a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet, mivel a világunk megváltoztatására irányuló nagyratörő célkitűzéseket és célokat foglal magában, valamint történelmi jelentőségű változást képvisel a gazdasági, társadalmi és környezeti különbségek globális kezelése terén. Mivel az Európai Unió (EU) kiemelkedő nemzetközi szerepet tölt be a diplomácia, az emberi jogok előmozdítása, a kereskedelem, a fejlesztés és a humanitárius segítségnyújtás, valamint a multilaterális szervezetekkel folytatott munka, illetve a harmadik országokkal folytatott kétoldali együttműködés terén, ezért globális szinten nagy hatással lehet a fenntartható fejlesztési célok megvalósítására irányuló folyamatra. Az önkéntes jelentéstétel azonban alááshatja a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend egységes, eredményes és mérhető végrehajtását. Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtását tekintse kötelezettségnek és olyan lehetőségnek, amely révén a jövőbeli uniós szakpolitikák és programok kialakíthatók. Az EGSZB arra is rámutat, hogy az EU-nak fel kell karolnia a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet, mivel olyan újszerű, előrettekintő narratívát kínál és biztosít, amellyel az EU fenntartható fejlesztési unióvá tehető, következésképp az uniós polgárok és a világ számára új megvilágításba helyezi az inkluzív humánfejlődést.

1.2. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend maradéktalanul tükrözi a mindenki számára elérhető jólétre, az emberi jogokra, a társadalmi igazságosságra, a szegénység elleni küzdelemre, a demokratikus kormányzásra, a szociális piacgazdaságra és a környezetvédelemre vonatkozó európai értékeket. Ezért az EU-nak vezető szerepet kell betöltenie a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásában, és hozzá kell járulnia a fenntartható fejlesztési célok globális szintű megvalósításához. Így az EU elismerten vezető szereplője lesz a környezetileg, társadalmilag és gazdaságilag felelős és fenntartható fejlődés, valamint az emberi jogok tiszteletben tartása, a nemek közötti egyenlőség, a megkülönböztetésmentesség és a veszélyeztetett csoportok támogatása előmozdításának. A szegénység felszámolásának átfogó prioritást kell biztosítani az uniós szakpolitikákban és programokban. Ezen túlmenően teljes mértékben és eredményesen érvényesíteni kell az éghajlati igazságosság és az igazságos átmenet alapelveit és be kell őket illeszteni a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtására vonatkozó átfogó uniós stratégiába.

1.3. Az EGSZB rámutat, hogy az EU csakis akkor tudja globális szinten teljesíteni fenntartható fejlesztési kötelezettségvállalásait és következésképp lényegesen és eredményesen előmozdítani a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtását, ha megteszi a szükséges változtatásokat annak érdekében, hogy szakpolitikáit és programjait kiegyensúlyozott és inkluzív módon a fenntartható fejlesztési célok három pilléréhez igazítsa. Az EU-nak és a tagállamoknak erkölcsi és politikai kötelessége az uniós polgárok és a világ lakossága felé egyaránt, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtását politikailag egységes és összehangolt módon kezelje. Az uniós intézményeknek és a tagállamoknak a legmagasabb politikai szinten, az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament közötti intézményközi megállapodás révén sürgősen egyezségekre kell jutniuk a követendő útirányról, hogy így szilárd alapot hozzanak létre a további politikai lépések számára⁽¹⁾. Ennek a fenntartható fejlesztési célok végrehajtását érintő megállapodásnak a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend érvényesítésére irányuló átfogó stratégia számára kell biztosítania az alapot, amelynek célja hogy az EU-t fenntartható fejlesztési unióvá tegye.

1.4. Az EGSZB – ahogy azt már egy korábbi véleményében⁽²⁾ megtette – sürgeti egy fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai civil társadalmi fórum létrehozását, amelynek feladata a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásának előmozdítása és nyomon követése az EU bel- és külpolitikái és programjai összhangjának biztosítása érdekében. A fórumban valamennyi érdekelt fél – ideértve a Tanácsot, az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a civil társadalmat – egyaránt kulcsfontosságú szereplőként vesz részt, ami a fórum munkáját az európai polgárok számára átláthatóvá és elszámoltathatóvá teszi. Az EGSZB kész támogatni ezt az eljárást.

1.5. Az EU-nak 2017-től kezdődően proaktív módon rendszeres önkéntes felülvizsgálatot kell benyújtania bel- és külpolitikáiról és programjairól az ENSZ magas szintű politikai fórumának ülésén. Az EU lesz az első regionális szervezet, amely ilyen visz véghez. Ezen túlmenően az EU-nak éves tematikus jelentéseket kell készítenie az ENSZ magas szintű politikai fórumának éves tematikus felülvizsgálataival összhangban. Az említett jelentéstételi eljárásba teljes mértékben be kell vonni a civil társadalmat a fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai fórum keretében. Az EGSZB kész támogatni ezt az eljárást⁽³⁾.

1.6. Az EU kötelezettséget vállalt arra, hogy hiánytalanul teljesíti a környezet, az emberi jogok, valamint a gazdasági, szociális és kulturális jogok védelmére irányuló nemzetközi és európai szerződéseket és megállapodásokat. Következésképp a nemzetközi és európai jogszabályoknak alá kell támasztaniuk a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásával, nyomon követésével és felülvizsgálatával kapcsolatos uniós megközelítést. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend önkéntes jellege nem veszélyeztetheti a nemzetközi és európai jogszabályokkal kapcsolatos kötelezettségeknek a fenntartható fejlesztési célok megvalósítására vonatkozó átfogó uniós stratégiában való teljes és eredményes érvényesítésére és beillesztésére irányuló kötelezettséget. Az EU nemzetközi kötelezettségei valamennyi uniós politika és program tekintetében alkalmazandók.

1.7. Az Európai Bizottságnak kell megszabnia, hogyan veszik figyelembe a külső tevékenységek eszközeit a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendben. Az első lépés a külpolitikák feltérképezése, azonban ez önmagában nem elegendő, ezért ezt ki kell egészíteni egy részletes és átfogó hiányelemzéssel és -értékeléssel, hogy megállapítsák a tényleges eltéréseket a jelenlegi külpolitikák és programok, illetve azon jövőbeli külpolitikák és programok között, amelyeknek teljes mértékben, kiegyensúlyozott és tisztességes módon magukban kell foglalniuk, érvényesíteniük és integrálniuk kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend gazdasági, szociális és környezeti pillérjeit. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen konkrét lépéseket mindezek felvételére a fenntartható fejlesztési célok megvalósításáról szóló következő közleménybe.

1.8. Az Európai Bizottságnak teljesen be kell illesztenie és érvényesítenie kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet az Európai Unió külső tevékenységeiben. Az EU jelentős világpolitikai szereplő, aki más (állami, kormányközi, magán és nem kormányzati) érdekelt felekkel külső tevékenységei és eszközei útján folytat együttműködést. Az Európai Bizottságnak ezért fel kell használnia a kulcsfontosságú területeket – többek között a kereskedelmi és fejlesztési politikákat, a szomszédságpolitikát, a környezeti politikákat és az éghajlat-politikát, a kül- és biztonságpolitikát, a szociális és szolidaritási gazdaságot, az emberi jogok előmozdítását, a humanitárius segítségnyújtást, a katasztrófa kockázat-csökkentést és a technológiaátvitelt –, hogy tevékenyen elősegítse a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtását. Az Európai Bizottságnak teljes körűen integrálnia és hasznosítania kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet a fejlesztési politikáról szóló európai konszenzusban, és az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az nem érvényesül kellőképpen az EU globális kül- és biztonságpolitikai stratégiájában⁽⁴⁾. Az Európai Bizottságnak fel kell vennie a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendről szóló, régóta várt és sokat késlekedő közleményébe a politikai koherencia és politikai koordináció külső tevékenységekben és programokban való megvalósítására irányuló érdemi programot, hogy biztosítsa a fenntartható fejlesztési megközelítés érvényesülését valamennyi külpolitikában.

⁽¹⁾ A *Fenntartható fejlődés: az uniós kül- és belpolitikák feltérképezése* tárgyban kibocsátott NAT/693 sz. EGSZB-velemény ajánlásának megfelelően, előadó: Ioannis Vardakastanis, társelőadó: Jarmila Dubravská (2016. szeptember 21-én elfogadott vélemény) (HL C 487., 2016.12.28., 41. o.).

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság feltáró véleménye a következő tárgyban: *A fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai civil társadalmi fórum* (HL C 303., 2016.8.19., 73. o.).

⁽³⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁴⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

1.9. Az Európai Bizottságnak, pontosabban a külügyi és biztonságpolitikai főképviseletnek hatékony mechanizmusokat kell kialakítania a hivatalos fejlesztési segítségnyújtás és az addisz-abebai cselekvési program egységes módon való koordinálására, annak biztosítása érdekében, hogy a hivatalos fejlesztési támogatást olyan partnerségek, valamint konkrét programok és projektek számára ítéljék oda, amelyeket a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend három pillérével összhangban és a szegénység felszámolására, a „senki se maradjon le” törekvésére, az éghajlati igazságosságra, az igazságos átmenetre, az inkluzív növekedésre és fejlődésre, a modernizáció, az infrastruktúrafejlesztés és fenntartható vállalkozások előmozdítására, az egyenlőtlenség elleni küzdelemre, valamint az emberi jogok tiszteletben tartásának biztosítására vonatkozó alapelvek teljes körű figyelembevételével dolgoztak ki.

1.10. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság hasznosítsa az európai strukturális és beruházási alapok feltételelességen alapuló megközelítését a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend külső tevékenységekre vonatkozó eszközökbe való integrálása során, ezért a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend hasonló, feltételelességen alapuló megközelítését kellene alkalmazni valamennyi, a fenntartható fejlesztési célokhoz kapcsolódó szakpolitika és program esetében.

1.11. A harmadik országokban található uniós delegációknak vizsgálatokat kell végrehajtaniuk a fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatos lakossági tudatosság és tájékozottság felmérése céljából. Az Európai Bizottságnak tudatosság-növelő tevékenységeket és kampányokat kell szerveznie és végrehajtania, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend európai menetrenddé váljon. Az Európai Bizottságnak rendszeresen Eurobarométer vizsgálatokat kell végeznie a fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatos lakossági tudatosság és tájékozottság felmérése céljából. A civil szervezetekre alapvető fontosságú szerep hárul ebben a folyamatban.

1.12. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend tekintetében adjon ki éves jelentést a külső tevékenységek végrehajtásáról és a pénzeszközök felhasználásáról. Ezeknek a fenntartható fejlesztési célok megvalósítására vonatkozó, tervezett éves uniós jelentések részét kell képezniük. Az Európai Bizottságnak a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrenddel kapcsolatos mutatókat is ki kellene dolgoznia, és be kell illesztenie ezeket külső politikáiba és programjaiba annak érdekében, hogy elősegítse az értékelést, elbírálást és jelentéstételt arra vonatkozóan, hogy az EU külső eszközei mennyire hatékonyan juttatják el a finanszírozási forrásokat a fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatos projektek és programok számára és különösen abban a tekintetben, hogy milyen mértékben vették figyelembe a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend gazdasági, szociális és környezeti pilléreit az EU külső tevékenységekkel kapcsolatos eszközeiben.

1.13. Az Európai Bizottságnak elő kell mozdítania külső politikáiban és programjaiban a több érdekelt felet tömörítő kormányzási modell alkalmazását, így téve a harmadik országok civil társadalmi szervezeteit a fenntartható fejlesztési célok megvalósításának valódi partnereivé. A konzultáció és a részvételen alapuló döntéshozatal ezen új megközelítését átláthatósággal, elszámoltathatósággal és partnerséggel kell támogatni. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend demokratikus végrehajtásához valamennyi fázisban – beleértve a nyomon követést és a felülvizsgálatot is – a civil társadalmi szervezetek teljes körű bevonására van szükség.

1.14. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a civil társadalmi szervezetek kapacitásépítését foglalja bele a külső szakpolitikák és programok finanszírozási eszközeibe. Az Európai Bizottságnak egyedi programot és költségvetési tételt kell létrehoznia a civil társadalmi szervezetek kapacitásépítésének támogatásához, hogy azok teljes mértékben részt vehessenek ebben a folyamatban. A meglévő kapacitásépítő programokat nyilvánvalóbb módon meg kell nyitni a helyi problémák és a kormányzással kapcsolatos kérdések között kapocsként szolgáló civil szervezetek előtt ⁽⁵⁾.

1.15. Az EGSZB a világ sok országában számos partnerrel kerül kapcsolatba, ezért kész elősegíteni valamennyi (főleg civil társadalmi) partner tényleges és érdemi bevonását a fenntartható fejlesztési célok megvalósításába és nyomon követésébe, és e célból vállalja a civil társadalom nemzeti szinten való részvételének elősegítését.

2. Bevezetés

2.1. Az EGSZB üdvözlözi a világ vezetői által 2015. szeptember 25-én „Alakítsuk át világunkat” címmel, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend tekintetében tett kötelezettségvállalást, amely a szegénység megszüntetésére, bolygónk megóvására és a jólét mindenki számára való biztosítására irányuló célokat határoz meg. Valamennyi fejlesztési célon belül a következő 15 évben megvalósítandó egyedi célkitűzéseket határoztak meg. Következésképp a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend várhatóan elősegíti a szilárd és inkluzív partnerségek kialakítását és létrehozását valamennyi érdekelt fél között, és így jelentősen támogatja egy új kormányzási modell globális szintű megvalósítását.

2.2. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet a gazdasági, szociális és környezeti pillérekre vonatkozó egyetemes, oszthatatlan és integrált megközelítés jellemzi, ezért egyedülálló egyensúlyt teremt a fenntartható fejlődés három vetülete között. Ez az oka annak, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend történelmi jelentőségű változást képvisel a gazdasági, szociális és környezeti különbségek világszerte való kezelése terén.

⁽⁵⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

2.3. A 2030-as menetrend olyan cselekvési terv, amelynek középpontjában az emberek, a bolygónk és a jólét áll. A fenntartható fejlődés gazdasági, környezeti és szociális dimenzióját egyaránt érintő 17 fenntartható fejlesztési célt és 169 célkitűzést határoz meg, amelyek mindenki számára biztosítani kívánják a jólétet, a millenniumi fejlesztési célok eredményein alapulnak, kezelik a millenniumi fejlesztési célok hibáit és hiányosságait, valamint a világ számára a fenntartható fejlődésre és az inkluzív növekedésre vonatkozó olyan új elképzelést kínálnak, amely a lakosság minden rétege számára előnyös. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek célkitűzése továbbá az emberi jogok és az egyenlőség mindenkire kiterjedő megvédése, előmozdítása és megvalósítása, a nemek közötti egyenlőség hangsúlyozása mellett (5. célkitűzés).

2.4. Az EGSZB magáénak vallja és teljes mértékben támogatja a „senki se maradjon le” alapelv jelentőségét, ami valamennyi fenntartható fejlesztési célkitűzésre és célra vonatkozik, amit ezért teljes körűen érvényesíteni kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtására és nyomon követésére vonatkozó partnerségek, politikák és fellépések kialakítása során.

2.5. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend az ENSZ-en belül egy magas szintű politikai fórum (HLPF) elnevezésű, magas szintű kormányzati struktúrát hozott létre, amely a menetrend végrehajtására vonatkozó szisztematikus felülvizsgálatok és nyomon követés feladatával megbízott, több érdekelt felet tömörítő platform. A HLPF első ülését a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend aláírását követően 2016 júliusában tartották, és 22 kormány – köztük négy uniós tagállam – benyújtotta az első önkéntes nemzeti felülvizsgálatot, amelyben beszámolnak az országukban (Észtország, Finnország, Franciaország és Németország, valamint Egyiptom, Fülöp-szigetek, Grúzia, Kína, Kolumbia, Koreai Köztársaság, Madagaszkár, Marokkó, Mexikó, Montenegró, Norvégia, Sierra Leone, Svájc, Szamoa, Togo, Törökország, Uganda és Venezuela) a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtására tett erőfeszítéseikről.

2.6. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtása során nagyobb figyelmet kell fordítani az olyan fellépésekre, politikákra, programokra és a több érdekelt felet tömörítő, átlátható és részvételen alapuló partnerségek létrehozására, amelyek célja, hogy az egyetemesség, az oszthatatlanság, az átláthatóság, az elszámoltathatóság és az emberi jogok alapelveire alapozva világszerte felszámolja a gazdasági, szociális és környezeti különbségeket.

2.7. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend egyetemes és oszthatatlan jellege egyaránt vonatkozik a fejlődő és fejlett országokra, és végrehajtása minden féltől átalakító erejű gazdasági, szociális és környezeti változásokat követel meg. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásában az EU-tól elvárják, hogy jó példával járjon elől, ezért az EU-nak és a tagállamoknak össze kell hangolniuk valamennyi szakpolitikájukat és programjukat a szegénység és az egyenlőtlenség elleni küzdelem célkitűzéseinek elérése, bolygónk megóvása és az inkluzív gazdasági növekedés kiegyensúlyozott és koherens módon történő megvalósítása érdekében, mivel ez a lakosság minden rétege számára egyenlő mértékben előnyös, valamint integrálja és érvényre juttatja a fenntartható fejlesztési célok három pillérét.

2.8. Az uniós intézményeknek magas szintű eljárásokat kell indítaniuk, amelyek az EU-t fenntartható fejlesztési unióvá tevő magas szintű politikai döntéseket eredményeznek. Rendkívüli fontosságú tehát, hogy kidolgozzanak egy, a fenntartható fejlesztési célok megvalósítására irányuló átfogó stratégiát, hogy kiegyensúlyozott módon, a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend három pillérét egyformán figyelembe véve mozdítsák elő, biztosítsák és érvényesítsék a koherenciát és koordinációt az uniós politikákban és programokban.

3. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásában az EU által betöltött globális vezető szerep megvalósítása

3.1. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásának legnagyobb kihívása a szegénység valamennyi formájának – ideértve a mélyszegénységet is – felszámolása. Ez egyben az Európai Unió szerződéseiben foglalt kulcsfontosságú, több területet érintő alapelv és érték, valamint a fenntartható fejlődés megvalósításának előfeltétele (1. célkitűzés). Az EU jelentős globális jelenléttel rendelkezik és következőképp de facto az egyik legfőbb szereplővé vált, aki világszerte erőteljesen befolyásolja a gazdasági növekedési és a fejlesztési politikákat. Ezért egyedülálló lehetősége van arra, hogy külső politikáit és programjait a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend globális szintű végrehajtására irányítsa úgy, hogy biztosítsa a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend három pillérének kiegyensúlyozott beillesztését az EU valamennyi külső tevékenységekkel kapcsolatos eszközeibe. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend egyetemességére és oszthatatlanságára tekintettel az EU számíthat arra, hogy fokozott vizsgálatnak vetik alá, elsősorban és leginkább abban a tekintetben, hogy hogyan birkózik meg ezzel a kihívással.

3.2. Az EU-nak fel kell tárnia azokat a mechanizmusokat, amelyek révén megoszthatóak az éghajlatváltozással kapcsolatos terhek és előnyök, mivel az hatással van ez emberi jogokra, a szegénységre és az egyenlőségre. Az egyik ilyen mechanizmus az „éghajlati igazságosság”, amely a globális felmelegedést etikai és politikai, nem pedig csupán környezeti és fizikai kérdésként kezeli. Ez úgy történik, hogy az éghajlatváltozás hatásait összekapcsolják az igazságosság, kiváltképp a környezeti és szociális igazságosság elképzelésével, és megvizsgálják olyan kérdéseket, mint az egyenlőség, az emberi jogok, a kollektív jogok és az éghajlatváltozással kapcsolatos történelmi felelősségek. Az éghajlati igazságosság alapvető tétele, hogy az éghajlatváltozás azokat sújtja a legjobban, akik a legkevésbé felelősek érte.

3.3. Ugyanilyen fontos, hogy a külső és belső uniós szakpolitikákba és eszközökbe integrálják az „igazságos átmenet” elképzelését, amely segíti a lakosság és a munkavállalók jogainak érvényesítését (pl. méltányos munka), miközben korszerűsítést valósít meg és a nemzeti gazdaságokat és az üzleti szereplőket környezetbarátabbá és szociálisan felelősebbé teszi az EU külső eszközei révén.

3.4. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend gazdasági, szociális és környezeti pillérei külső uniós tevékenységek révén történő tisztességes végrehajtásának magában kell foglalnia olyan stratégiákat, amelyek előmozdítják a karbonszegény, körforgásos és együttműködésen alapuló gazdaságokat, a fenntartható élelmiszertermelést és -fogyasztást, az innovációba és a hosszú távú korszerűsítésbe való beruházást és a fenntartható vállalkozások ösztönzését⁽⁶⁾.

3.5. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend az önkéntesség elvén és megközelítésén alapul, és ez hátráltathatja a teljes körű és gyors végrehajtást. Ugyanakkor az EU-nak a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtását belső és külső viszonylatban is kötelező eljárássá kell tenni; 17 célja teljes mértékben összeegyeztethető az EU szerződésben foglalt alapelveivel és értékeivel, amelyeket ezért érvényesíteni kell és végre kell hajtani az uniós szakpolitikák és programok révén. Az EU külső tevékenységének ezen alapelvekben és értékekben kell gyökerezni.

3.6. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend teljes uniós végrehajtása tényleges elkötelezettséget követel meg a legmagasabb politikai szinten az uniós intézményektől és a tagállamoktól annak érdekében, hogy a fenntartható fejlesztési célokat eredményesen és gyorsan érvényesítsék, integrálják és belefoglalják valamennyi uniós politikába és programba.

3.7. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend egyetemes jellege és a világ országai által tett kötelezettségvállalások – függetlenül a szóban forgó országok gazdasági és szociális fejlettségének és életszínvonalának szintjétől – igen komoly kihívást jelentenek az EU számára a tekintetben, hogy vezető szerepet töltsön be és iránymutatást nyújtson a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend globális szintű fokozatos végrehajtásához. Mindazonáltal ennek megvalósításához és ahhoz, hogy az EU a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend megvalósításában fontos szerepet töltsön be, meg kell hozni a szükséges döntéseket és meg kell tenni a szükségeszerű változtatásokat a politikák és a programok terén.

3.8. Meg kell jegyezni, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend elfogadása óta eltelt egy év, amely alatt az Európai Bizottság nagyon következetlenül és összehangolatlanul kezelte a menetrend végrehajtását. A magas szintű politikai fórum első ülésére az ENSZ keretében 2016 júliusában került sor, ahol négy tagállam (Észtország, Finnország, Franciaország és Németország) nyújtotta be önkéntes felülvizsgálatát. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság nem készített koherens és koordinált stratégiát a magas szintű politikai fórum első ülésére, hogy elősegítse egyrészt az uniós tagállamok közötti, másrészt a tagállamok és az uniós intézmények közötti szinergiák jobb koordinálását és megvalósítását.

3.9. A koordináció hiánya tükröződik a globális kül- és biztonságpolitikai stratégia és a fejlesztési politikáról szóló új konszenzus konzultációs dokumentumaiban is, ami mutatja a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend korlátozott fokú integrálását és érvényesítését. Az év elején az Európai Bizottság konzultációt kezdeményezett a szociális jogok európai pilléréről úgy, hogy említést sem tett a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendről, illetve konkrétan annak szociális pilléréről. Megjegyzendő, hogy az EGSZB most dolgozza ki a szociális jogok európai pillérére vonatkozó véleményét, amely az EGSZB nézeteit fejt ki. Az EGSZB nyomatékosan hangsúlyozza, hogy nem lehet és az EU-nak nem is szabad részterületekre bontva végrehajtania a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendet.

3.10. Az EU és a tagállamok közel 150 ország számára nyújtanak fejlesztési támogatást; ők nyújtják a legnagyobb hivatalos fejlesztési segítséget, amely az évente világszerte biztosított hivatalos fejlesztési segítségnyújtás több mint 50 %-a. Az előzetes számadatok azt mutatják, hogy az EU (uniós intézmények és a tagállamok) által biztosított teljes hivatalos fejlesztési segítségnyújtás harmadik éve folyamatosan növekedve, 2014-et 15 %-kal meghaladva, 2015-ben 68 milliárd euróra emelkedett, és elérte eddigi legmagasabb szintjét. Az EGSZB sürgeti az EU-t és a tagállamokat, hogy növeljék a teljes hivatalos fejlesztési segítségnyújtást, amely 2015-ben az EU bruttó nemzeti jövedelmének (GNI) 0,47 %-a volt, és amelynek el kell érnie a 0,7 %-os célkitűzést.

3.11. Az Eurobarométer felmérése rámutat arra, hogy „tíz uniós polgárból közel kilencen támogatják a fejlesztési támogatást (89 % – ez közel négy százalékpontos emelkedés 2014-hez képest). Több mint felük gondolja úgy, hogy az ígért támogatási szinteket az EU-nak biztosítania kell”⁽⁷⁾. Az európai polgárok elvárják az EU-tól, hogy teljesítse a fenntartható Európára vonatkozó új elképzelést nyújtó fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatos kötelezettségvállalásait, és teljesítse végrehajtási kötelezettségeit.

⁽⁶⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁷⁾ Az Eurobarométer 441. számú különkiadása – A fejlesztés európai éve – az uniós polgárok véleménye a fejlesztésről, az együttműködésről és a segítségnyújtásról.

3.12. Az Európai Bizottságnak el kell végeznie a harmadik országokra irányuló politikák és programok felülvizsgálatát, hogy biztosítsa azok összeegyeztethetőségét a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrenddel. Az Európai Bizottság által végzett feltérképezést ki kell egészíteni egy átfogó és részletes hiányelemzéssel, hogy beazonosítsák a harmadik országokra szabott uniós politikák és programok egymás közötti és a fenntartható fejlesztési célokhoz viszonyított hiányosságait és következetlenségeit.

3.13. Nem állnak rendelkezésre megbízható és lebontott adatok a világ kiszolgáltató helyzetben lévő lakosságáról. Ezért az Európai Bizottságnak támogatnia kell a fenntartható fejlesztési célok mutatóival foglalkozó intézményközi és szakértői csoport munkáját. Az Eurostatnak növelnie kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend által az EU-n belüli kiszolgáltató csoportokra kifejtett hatás mérésére irányuló kapacitását. Az EGSZB kéri, hogy készüljön éves jelentés arról, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend tekintetében hogyan hajtották végre a külső tevékenységeket, illetve hogyan használták fel a pénzeszközöket. Ezeknek a fenntartható európai fejlesztési célok megvalósítására vonatkozó, tervezett éves Eurostat jelentések részét kell képezniük.

3.14. Az uniós intézményeknek meg kell tenniük a szükséges lépéseket ahhoz, hogy meg tudjanak felelni annak a kihívásnak, amit a „senki se maradjon le” alapelv életbeléptetése és ezen alapelv politikáikba és programjaikba való teljes körű integrálása jelent. Ennek megvalósításához jelentős mennyiségű lebontott, megbízható és hozzáférhető adatra van szükség.

3.15. Az Európai Bizottságnak mindig be kell vonnia és konzultálnia kell a civil társadalommal, amikor átfogó felülvizsgálatot hajt végre, vagy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásának nyomán követésére irányuló folyamatokat hoz létre. Ugyanakkor az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak be kell építenie a civil társadalmi kapacitásépítési tevékenységeket valamennyi politikájába és programjába, és így – az uniós civil társadalom és egyéb térségek civil társadalmi szervezetei közötti nemzetközi együttműködéshez nyújtott finanszírozás révén – tényleges partnerré kell tennie a civil társadalmat a fenntartható fejlesztési célok végrehajtásában. E célból az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy hagyja jóvá a fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai fórum létrehozását „A fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai civil társadalmi fórum⁽⁸⁾” című véleményében ajánlottakkal összhangban.

3.16. Az uniós intézményeknek intézményközi koordinációs mechanizmust kell létrehozniuk ahhoz, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend céljait és célkitűzéseit eredményesen, gyorsan és koherensen érvényesítsék és integrálják őket az EU valamennyi külső tevékenységgel kapcsolatos politikájába és programjába. A fenntartható fejlesztési célok globális szintű végrehajtásában való átfogó uniós részvételhez az EU külső politikáinak és programjainak jövőjére vonatkozó stratégiai tervezésre van szükség. Az EGSZB ezért az alábbiakat szorgalmazza:

3.16.1. Az Európai Bizottság a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendre vonatkozó következő közleményében nyújtson be érdemi programot arról, hogy külső tevékenységeiben és programjaiban miként valósítja meg a politikai koherenciát és a koordinációt. Egy olyan közlemény nem fog megfelelni a világ lakossága elvárásainak, amelyben nem található az EU külső politikáinak a 2030-as menetrenden alapuló politikákká való átalakítását célzó érdemi terv. Ennek egy olyan átfogó stratégia részét kell képeznie, amely kiterjed a szükséges intézkedésekre és megteszi a szükséges változtatásokat a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek az uniós politikákban és programokban való koherens, globális szintű végrehajtásához. A több érdekelt felet tömörítő kormányzási modell az átfogó stratégia alapvető alkotóeleme, amely biztosítja a civil társadalmi szervezetek teljes körű bevonását a fenntartható fejlesztési célok végrehajtásába⁽⁹⁾;

3.16.2. Az Európai Bizottság gondoskodjon arról, hogy az EU uniós globális kül- és biztonságpolitikai stratégiája tágabb mechanizmus legyen, hogy a 2030-as menetrendet is magában foglalja többek között a kereskedelem, a fejlesztés, a demokrácia, az emberi jogok, a humanitárius segítségnyújtás, a katasztrófa-kockázat-csökkentés, a technológiaátadás és az éghajlat-politika területén;

3.16.3. Az Európai Bizottság biztosítsa, hogy a fejlesztési politikáról szóló jövőbeli konszenzus tényleges koordinációt valósítson meg az uniós intézmények és a tagállamok között, amelyek segítséget nyújtanak a harmadik országoknak. E koordinációnak magában kell foglalnia az erőforrások összevonását. A konszenzusnak magában kell foglalnia a nemzeti prioritásokra, az EU-val kialakított partnerségekre és az egyéb állami és magánadonrok bevonására vonatkozó, az EU és a tagállamok közötti hatékony kétoldalú koordinációt. Ennek várhatóan multiplikátor hatása lesz a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend megvalósítására, és enyhíteni fogja a támogatások jelenlegi állapotot is jellemző elaprózódottságának és átfedéseinek kedvezőtlen hatását;

⁽⁸⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A fenntartható fejlődéssel foglalkozó európai civil társadalmi fórum*, előadó: Brenda King, 1.4. pont (HL C 303., 2016.8.19., 73. o.). Az EGSZB-véleménye a következő tárgyban: *Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról*, előadó: Stefano Palmieri (HL C 12., 2015.1.15., 105. o.).

3.16.4. Az Európai Bizottság mozdítsa elő a szociális és szolidaritási gazdaságot külső politikai és programjai révén. Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális és szolidaritási gazdaság teljes körűen összhangban áll a fenntartható fejlesztési célok megvalósításával, ezért a gazdaság ezen ágazatának nagy szerepe lehet a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend gazdasági, szociális és környezeti pillérei kiegyensúlyozott végrehajtásában.

3.16.5. Az Európai Bizottság pontosítsa és határozza meg a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásához használandó eszközöket, miközben határozott szinergiákat tár fel az addisz-abebei cselekvési programmal és a fejlesztésfinanszírozással foglalkozó fórummal.

3.17. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend új holisztikus megközelítése – a három egymással összefüggő pillér egyetemes és oszthatatlan jellegével együtt – az emberi fejlődés átfogóbb modelljére irányul, és ezért a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásának eredményei nem mérhetőek a hagyományos módon, amelynek során kizárólag a GDP-t használják a gazdasági növekedés és az inkluzív fejlődés mérésére.

3.18. Az Európai Uniónak egyedi szakpolitikákat és programokat kell kidolgoznia és végrehajtania a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend teljes körű végrehajtása céljából, kiemelt figyelmet szentelve a demokrácia, az emberi jogok, a környezeti politikák, a jogállamiság és a kiszolgáltatott csoportok életkörülményeinek tényleges javulását eredményező inkluzív növekedés előmozdításának. Ezeknek az EU külső tevékenysége, politikai és programjai alapvető alkotóelemének kell lennie, külön hangsúlyt fektetve a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend három pillére kiegyensúlyozott végrehajtásának előmozdítására.

3.19. Az Európai Külügyi Szolgálatnak ugyancsak ki kell dolgoznia és végre kell hajtania egy koherens tervet a számszerűsíthető fellépések és kezdeményezések bevonására. Ennek célja, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek az uniós tevékenységekben, politikákban és programokban való következetes érvényesítésében betöltött vezető szerepe révén az EU-t a világ a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend kiegyensúlyozott és tisztességes végrehajtása úttörőjének tekintsék.

3.20. Az Európai Bizottságnak létre kell hoznia a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendnek a 17 célkitűzés alapján kialakított feltételrendszerét, amelyet bele kell foglalnia az EU által, külső tevékenysége révén finanszírozott valamennyi politikába és programba. A programok kedvezményezettjeinek felelősséget kell vállalniuk a feltételrendszer teljesítéséért a programok végrehajtása során. Kétségtelen, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend feltételrendszerét egyenlő módon és teljes körűen alkalmazni kell valamennyi uniós politikára és programra. A feltételesség alapelvét már az EU strukturális és beruházási alapjainak szabályozási kerete⁽¹⁰⁾ is tartalmazza.

3.21. Széles körben elfogadott, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend paradigmaváltást hoz a fejlesztési menetrend tekintetében, és ennek teljes mértékben tükröződnie kell az EU fejlesztési együttműködési programjaiban. Következésképp a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend 17 célját teljes körűen érvényesíteni, integrálni kell és bele kell foglalni az EU fejlesztési együttműködési menetrendjébe. Az EU-nak külső tevékenysége kidolgozása és végrehajtása során teljes mértékben tiszteletben kell tartania és figyelembe kell vennie a nemzetközi szerződéseket, beleértve a környezetvédelmi és emberi jogi szerződéseket is⁽¹¹⁾.

3.22. Az Európai Bizottságnak külső politikáiba és programjaiba olyan intézkedéseket kell felvennie, amelyek révén felmérhető, hogy mi a lakosság nézete és elképzelése a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásának hatásáról. Következésképp az Európai Bizottságnak Eurobarométer felmérést kell végrehajtania az uniós tagállamokban, és megfelelő felméréseket a partnerszágokban. Megjegyzendő és kiemelendő, hogy az Eurobarométer szerint csak „az európai lakosság egyharmada (36 %) hallott vagy olvasott a fenntartható fejlesztési célokról”.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra, a Kohéziós Alapra, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és az Európai Tengertügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra és az Európai Tengertügyi és Halászati Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 320. o.).

⁽¹¹⁾ Nemzetközi egyezmény a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről 1965. december 21.
A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 1966. december 16.
A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 1966. december 16.
Egyezmény a nőekkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetések minden formájának kiküszöböléséről 1979. december 18.
Egyezmény a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód ellen 1984. december 10.
Egyezmény a Gyermek Jogairól 1989. november 20.
Nemzetközi egyezmény a migráns munkavállalók és családtagjaik jogainak védelméről 1990. december 18.
Nemzetközi egyezmény minden egyénnek az erőszakos eltüntetéssel szembeni védelméről 2006. december 20.
Egyezmény a fogyatékossgal élő személyek jogairól 2006. december 13.

4. Érdemi szerep biztosítása a civil társadalmi szervezeteknek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend globális végrehajtási folyamatában

4.1. A 2030-as menetrend felhívja a világot, hogy tegyenek lépéseket egy több érdekelt felet tömörítő kormányzási modell irányába, amelyben a civil társadalom nagyobb szerepet kap. Ez új, fokozottabban az együttműködésen alapuló és inkluzív munkamódokat foglal magában, amelyek a részvételen alapuló döntéshozatal köré épülnek fel.

4.2. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend tárgyalási folyamata új civil társadalmi szereplőket mobilizált és vonzott, és ezért a civil társadalom említett részvételét hasznosítani kell, meg kell erősíteni és formalizálni kell a végrehajtási folyamat során. A 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrendről folytatott tárgyalások során a civil társadalmi szervezetek pozitív és eredményes hozzájárulásai elengedhetlenné tették a civil társadalom szerepét a menetrend végrehajtásában, így a civil társadalom de facto partnerre vált ebben a folyamatban.

4.3. A civil társadalomnak alapvető szerepet kell játszania a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend globális, regionális és nemzeti szintű végrehajtásában. Biztosítani kell, hogy a civil társadalom hatékony szerepet töltsön be nemzeti szinten is a tagállamokban és a partnerországokban. Ezen részvétel és partnerség megvalósítása érdekében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a civil társadalmi kapacitásépítést érvényesítse, integrálja és foglalja bele politikáiba és programjaiba.

4.4. Az EGSZB tudatában van azoknak a korlátozásoknak, akadályoknak és nehézségeknek, amelyekkel a civil társadalmi szervezeteknek a világ több részén szembe kell nézniük, és hogy ez a sajnálatos helyzet hátráltatja tényleges és eredményes részvételüket ebben a folyamatban. Ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy kötelezze a partnerországokat a civil társadalom tényleges részvételének elősegítésére – kiváltképp az EU által finanszírozott – projektekhez és programokhoz kapcsolódó rendszeres konzultáció, valamint a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend tervezésébe, végrehajtásába és nyomon követésébe való bevonásuk révén. Ennek eléréséhez a partnerországokban található uniós delegációknak szorosan nyomon kell követniük mindezt, és jelentést kell tenniük az Európai Bizottságnak és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének. A partnerországokban lévő ENSZ-delegációknak ugyancsak konzultációs találkozókat kell szervezniük a civil társadalmi szervezetekkel az uniós finanszírozási programok kapcsán.

4.5. Ugyanakkor a civil társadalomnak tevékenyen kutatnia kell a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend követelményeihez való igazodás lehetőségeit annak érdekében, hogy hatékonyan befolyásolhassa a végrehajtását. Egyértelmű, hogy a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend felszólítja a civil társadalmi szervezeteket, hogy váljanak a menetrend végrehajtásának igazi hajtóerejévé, és ez azt jelenti, hogy a civil társadalomnak ezt a folyamatot a szervezeti felépítésben és a munkafolyamatban bekövetkező paradigmaváltásnak kell tekintenie. Ez csak abban az esetben valósítható meg, ha a civil társadalom felkészíti és átszervezi magát, hogy képes legyen teljes körűen részt venni a döntéshozatali folyamatban. A civil társadalmi szervezeteknek reprezentatívnak, demokratikusnak, átláthatónak és elszámoltathatónak kell lenniük.

4.6. Az EU-ban a jövőben létrehozandó fenntartható fejlődéssel foglalkozó fórum jó mintaplatform, amelyet a helyi körülményekre szabva a világ más térségeiben és országaiban is ki lehet alakítani⁽¹²⁾.

4.7. Az EGSZB kész elősegíteni a civil társadalmi szervezetek érdemi bevonását globális szinten a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtásába, nyomon követésébe és felülvizsgálatába. Ehhez az EGSZB úgy tud segítséget nyújtani, hogy teljes körűen kihasználja a világ számos térségében meglévő széles kapcsolattartói, partneri és érdekelt felekből álló hálózatát. Sürgeti továbbá az Európai Bizottságot, hogy külső politikáiba és programjaiba integráljon és építsen be strukturális és érdemi támogatást, hogy lehetővé tegye a harmadik országbeli civil társadalmi szervezetek számára, hogy teljes körű partnerként vegyenek részt a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó fenntartható fejlesztési menetrend végrehajtási folyamatában.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Lásd a 2. lábjegyzetet.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Horizont 2020 program féldős értékelése**(feltáró vélemény)**

(2017/C 034/10)

Előadó: **Ulrich SAMM**

Felkérés:	a Tanács szlovák elnöksége, 14/03/2016
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke feltáró vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.20.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	180/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a Horizont 2020 programot, amely a kiválóságot, a közös kutatási infrastruktúrát, a határokon átnyúló együttműködést, valamint a tudományos körök, az ipar, a kkv-k és a kutatási szervezetek között szinergiákat egyesítő erős és sikeres program.

1.2. A Horizont 2020 egyike azoknak a fő politikai eszközöknek, amelyek az Európa 2020 stratégia végrehajtását szolgálják a fenntartható európai gazdasági növekedéshez és versenyképességhez való hozzájárulás céljából, a tagállamok és az Unió innovációs kapacitásának megerősítése révén az európai társadalom előtt álló jelentős kihívások kezelése érdekében.

1.3. Ezért az EGSZB, összhangban az Európai Parlament Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottságával (ITRE), javasolja 2,2 milliárd euro visszacsoportosítását az Európai Stratégiai Beruházási Alapból (ESBA) az EU Horizont 2020 kutatási és innovációs programjához.

1.4. Az EGSZB üdvözli, hogy az innováció nagyobb súllyal szerepel a Horizont 2020 programban. Az innováció kulcsfontosságú a gazdasági növekedéshez. Az újonnan bevezetett kkv-eszköz a hatékony pályázati, kiválasztási és nyomonkövetési folyamat egy pozitív példája.

1.5. Az alapkutatás finanszírozása rendkívül sikeres. Az EKT támogatásai (ERC Grants) különösen nagy megbecsülésnek örvendenek: azokra mint az egyéni kutatóknak adott magas szintű díjra tekintenek, és Európa-szerte viszonyítási alapként szolgálnak.

1.6. Az EGSZB aggasztónak tartja, hogy a társadalmi kihívásokra (Societal Challenges) irányuló kutatások finanszírozása jelentősen csökkent. A 6. és a 7. kutatási keretprogram számos sikeres uniós szintű kutatási együttműködése ért véget a Horizont 2020-szal. Az együttműködésen alapuló kutatásnak ismét nélkülözhetetlen szerepet kell játszania a kutatási és innovációs láncban.

1.7. Az EGSZB alapos értékelést kér a három finanszírozási alappillér – Kiváló tudomány (Excellent Science), Ipari vezető szerep (Industrial Leadership) és Társadalmi kihívások (Societal Challenges) – közötti ésszerű egyensúly megtalálása érdekében. Az értékelésnek figyelembe kell vennie a hatás, az átfutási idő, a multiplikátorhatás és különösen a konkrét uniós hozzáadott érték terén meglévő különbségeiket.

1.8. Az Európai Uniónak jól kiegyensúlyozott támogatást kell biztosítania a kutatási és innovációs lánc egészének, az alapkutatástól a termékközpontú kutatásig.

1.9. Az EGSZB hangsúlyozza azt is, hogy a társadalom- és bölcsészettudományoknak kulcsszerepet kell játszaniuk azoknak társadalmi fejleményeknek az elemzésében és prognosztizálásában, amelyeket a munka- és életkörülményeknek a demográfiai változásokból, a globalizációból, az éghajlatváltozástól, a kialakulóban lévő technológiákból, a digitális átállásból és az új, színvonalas munkakörök ellátását lehetővé tevő képzésből eredő változásai idéznek elő.

1.10. Az EGSZB nagy érdeklődéssel követi az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) teljesítményét és a Számvevőszék által kibocsátott ajánlásokat. Reméljük, hogy az időközi értékelés jelentős javulást eredményez majd az EIT teljesítményében.

1.11. Az Európai Bizottság által létrehozni javasolt új, a vállalkozókat/innovátorokat közvetlenül megszólítani hivatott Európai Innovációs Tanács olyan ernyőszervezetté válhat, amely racionalizálja az innováció finanszírozásának eszközeit, hatékony eszközt nyújtva ezzel az innovációs szakadék megszüntetéséhez.

1.12. Az EGSZB erősen javasolja az új finanszírozási eszköz bevezetésekor a többi finanszírozási eszköz alapos áttekintését a számuk csökkentése, valamint a lehető legnagyobb mértékű harmonizációjuk céljából.

1.13. Az EGSZB szeretné kihangsúlyozni, hogy a mobilitás finanszírozása, valamint a kutatók határokon átnyúló infrastruktúrákhoz való hozzáférése és annak támogatása az Európai Kutatási Térség egyik fő előnye, amelyet még hatékonyabban kellene támogatni.

1.14. Az EGSZB rendkívüli aggodalmát fejezi ki a tagállamok között a kutatás és az innováció nemzeti finanszírozása terén meglévő nagy egyenlőtlenségek miatt. Ez nagy eltérésekhez vezetett az uniós finanszírozásokhoz való hozzájutás terén.

1.15. Az EGSZB valamennyi eszköz felülvizsgálatát javasolja, hogy olyan fejlesztéseket lehessen végrehajtani, amelyek segíthetik ezekben az eltéréseknek a felszámolását. Ebben fontos szerepet fog játszani a több tagállamot összefogó, együttműködésen alapuló kutatás, valamint a kiválóság terjesztése és a részvétel szélesítésére (Spreading Excellence and Widening Participation) irányuló új intézkedések.

1.16. Az EGSZB szükségesnek tartja a K+I nemzeti finanszírozásának megerősítését, és hangsúlyozni szeretné a tagállamok számára, hogy a K+I uniós finanszírozása nem helyettesítheti nemzeti erőfeszítéseiket.

1.17. Az EGSZB támogatja továbbá a 2016. május 27-i tanácsi következtetéseket, kiemelve, hogy a Horizont 2020 program keretében gondoskodni kell arról, hogy a hitelalapú finanszírozás ne bővüljön tovább a K+I támogatásalapú finanszírozásának kárára.

1.18. Elfogadható sikerességi rátát kell elérni az erőforrások pazarlásának, valamint az ipar és a tudományos körök legjobb résztvevői csaldottságának elkerülése érdekében. Számos, ellenintézkedésre irányuló javaslat áll rendelkezésre, és ezeket az Európai Bizottságnak azonnal be kellene vezetnie a Horizont 2020 program hátralévő idejére.

1.19. A Horizont 2020 eljárásainak további egyszerűsítése még mindig komoly problémát jelent. Elismerjük, hogy az Európai Bizottság sikeres erőfeszítéseket tett a pályázatok megkönnyítése érdekében. Ezzel ellentétben most a projekt végrehajtási szakasza jár többletterhekkkel. Az EGSZB javasolja, hogy amennyiben lehetséges, az Európai Bizottság fogadja el azt az alapelvet, miszerint a fő kritérium a nemzeti szabályoknak való megfelelés, feltéve, hogy ezek a szabályok elegendő tesznek a megállapodás szerinti normáknak.

1.20. Az időközi értékelésnek – ahelyett, hogy túlságosan is az olyan mennyiségi mérőszámokra koncentrálna, mint a publikációk és szabadalmak száma, illetve a megtérülési ráták, ahogy azt a 7. keretprogram tette – azt kell elemeznie, hogy minőségi szempontból hogyan járul hozzá a Horizont 2020 program a kiváló tudomány (Excellent Science) elősegítésének, a sürgős társadalmi kihívások (Societal Challenges) kezelésének, valamint az Európában valódi munkahelyeket teremtő, nagyobb gazdasági és inkluzív növekedést hozó ipari vezető szerep (Industrial Leadership) támogatásának célkitűzéseire. Az EGSZB javasolja továbbá kompatibilis mutatók létrehozását a kutatási és az innovációs beruházásokra a strukturális alapokon és az ESBA-n belül.

2. Bevezetés

2.1. A Horizont 2020 kutatási és innovációs keretprogram (2014–2020) programot 2014-ben indították a tudományos kiválóság megerősítése céljából, illetve az európai társadalom előtt álló főbb kihívások leküzdése és a gazdasági növekedés elősegítése érdekében. A program a hetedik kutatási és technológiafejlesztési keretprogramot (2007–2013) követte. A Horizont 2020 program felépítése jelentősen eltér a hetedik keretprogramétól, tekintettel arra, hogy az már az Európai Innovációs és Technológiai Intézetet (EIT) és a korábbi versenyképességi és innovációs keretprogram (CIP) egyes részeit is magában foglalja. Ahogyan az ebből az új felépítésből és a névből is látható, az innováció sokkal komolyabb szerepet játszik a Horizont 2020 programban, mint az elődjénél.

2.2. Az EGSZB 2012. márciusi véleményében⁽¹⁾ részletes elemzést adott a Horizont 2020-ra vonatkozó rendeletjavaslatokról.

2.3. Az EGSZB üdvözli a Horizont 2020-at, amely a kiválóságot, a kutatási infrastruktúrát, és mindenekelőtt a különböző uniós tagállamokból, a társult államokból és a világ egyéb részéről származó kutatókat egyesítő erős és sikeres program, amely fontos eredményeket szolgáltat, illetve a tudományos körök, az ipar, a kkv-k és a kutatási szervezetek közötti szinergiákat hoz létre. A Horizont 2020 a világ legnagyobb közfinanszírozású kutatási és innovációs programja, és egyértelmű üzenet arra vonatkozóan, hogy az EU befektet jövőjébe.

2.4. A Horizont 2020 alábbi három fő pillére a program költségvetésének több mint 90 %-át teszi ki:

1. a „Kiváló tudomány” (Excellent Science) pillér az Európai Kutatási Tanáccsal, a jövőbeni és feltörekvő technológiákkal, a kutatói mobilitással és az európai kutatási infrastruktúrákkal (24,4 milliárd euro);
2. az „Ipari vezető szerep” (Industrial Leadership) pillére, amely az európai ipar versenyképességére összpontosít hat alprogramban, különös hangsúlyt fektetve a kkv-k finanszírozására (17 milliárd euro);
3. a „Társadalmi kihívások” (Societal Challenges), hét alprogrammal (29,7 milliárd euro).

2.5. A program a Tanács és az Európai Parlament megállapodása értelmében hét év alatt több mint 70 milliárd euro (folyó áron közel 80 milliárd euro) teljes költségvetést fog kapni. A program költségvetését 2015-ben 2,2 milliárd euróval csökkentették, hogy ezt az összeget az ESBA-ra használhassák fel.

2.6. A Horizont 2020 sokoldalú szerepet tölt be az EU stratégiájában. A program jelenti a pénzügyi eszközt az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezésének, az Innovatív Uniónak a megvalósításához, amely Európa globális versenyképességét hivatott biztosítani. Azonban gyökerei a Lisszaboni Szerződésben keresendőek, nevezetesen annak 179. és azt követő cikkeiben, amelyek előírják az Európai Kutatási Térség létrehozásának célkitűzését, és kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs programoknak a vállalkozásokkal, kutatási központokkal és egyetemekkel való, illetve azok közötti együttműködés előmozdítása révén történő végrehajtásával bízzák meg az Európai Uniót.

2.7. A Horizont 2020 program létrehozásakor Európa súlyos gazdasági kihívásokkal és ifjúsági munkanélküliséggel nézett szembe, következésképpen a korábbi uniós kutatási programokhoz képest jóval nagyobb hangsúlyt fektetett az innovációra. Innováció alatt e tekintetben általánosságban az új vagy jelentősen továbbfejlesztett termékek és szolgáltatások kereskedelmi bevezetését értik.

2.8. Ezzel összefüggésben a gazdasági növekedésre összpontosító Horizont 2020 program létrehozott egy kifejezetten az egyes kkv-k innovatívabbá tételének elősegítésére tervezett új kkv-eszközt is. Ennek célja, hogy a 2. és 3. pillérből származó finanszírozás 20 %-át a kkv-k használják fel, és erősebb hangsúlyt fektet a pénzügyi eszközökre.

3. A kutatástól az innovációig

3.1. Az EGSZB elismeri a Horizont 2020 sikerét, és üdvözli a növekvő gazdaság érdekében a fokozott innováció irányába tett elmozdulást. Ugyanakkor szeretné kiemelni a kutatási és innovációs lánc néhány veszélyét, amelyek érzése szerint veszélyeztethetik a program sikerét.

⁽¹⁾ HL C 181., 2012.6.21., 111. o.

3.2. Az Európai Uniónak a kutatási és innovációs lánc egészét kezelnie kell, az alapkutatástól a termékközpontú kutatásig. Kizárólag a lánc egésze mentén nyújtott jól kiegyensúlyozott támogatás biztosíthatja, hogy az előállított know-how-t alkalmazzák is, és így az végső soron társadalmi és gazdasági előnyöket eredményezzen. Az EGSZB alapos értékelést kér a három finanszírozási pillér – Kiváló tudomány (Excellent Science), Ipari vezető szerep (Industrial Leadership) és Társadalmi kihívások (Societal Challenges) – közötti észszerű egyensúly megtalálása érdekében, figyelembe véve a hatást, az átfutási idő, a multiplikátorhatás és különösen a konkrét uniós hozzáadott érték terén meglévő különbségeket.

3.3. Az alapkutatás Európában rendkívül sikeres. A jövőbeni és feltörekvő technológiák, a Marie Skłodowska-Curie-cselekvések (MSCA-k) és az Európai Kutatási Tanács alulról felfelé irányuló finanszírozását egyértelműen magas szinten kell tartani. Az EKT támogatásai (ERC Grants) különösen nagy megbecsülésnek örvendenek: azokra mint az egyéni kutatóknak adott magas szintű díjra tekintenek, és Európa-szerte viszonyítási alapként szolgálnak.

3.4. Érdemes azt is megjegyezni, hogy a modern kutatásokat jórészt együttműködésben végzik. Ezért az egyéni kutatók támogatásának fontosságától függetlenül sajnáljuk, hogy az együttműködésen alapuló alapkutatás finanszírozása jelentősen csökkent a Horizont 2020 programban.

3.5. Az alapkutatásokat, amelyeknek az innováció elérését megelőző átfutási ideje nagy, és amelyeket főként a társadalmi kihívások motiválják, az Európai Kutatási Tanács a legtöbb esetben nem fedezi. Az ilyen típusú, együttműködésen alapuló kutatás nagyon sikeres volt a korábbi keretprogramok során, azonban a Horizont 2020-szal sokat veszített jelentőségéből. A társadalmi kihívások költségvetését 3,5 %-kal csökkentették az ESBA finanszírozása érdekében, az alacsonyabb, 1–5. technológiai készségi szinteken végzett, együttműködésen alapuló kutatás pedig háttérbe szorult a magasabb technológiai készségi szinteken végzettek mellett. Ez számos egyetemet és kutatási szervezetet tántorított el a társadalmi kihívások terén végzett kutatástól, amelynek eredményeképpen az ipar és a tudományos körök közötti kölcsönhatás nemhogy megerősödött volna, hanem inkább csökkent. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy orvosolja ezt az aggodalomra okot adó fejleményt. Alapvető fontosságú a társadalmi kihívások (Societal Challenges) finanszírozásának helyreállítása, és hogy az 1–5. technológiai készségi szinteken végzett kutatás hangsúlyosabban szerepeljen a Horizont 2020 társadalmi kihívások pillérében, lefedve a teljes kutatási és innovációs ciklust. Ezzel összefüggésben továbbra is rendkívüli fontosságú, hogy az Európai Bizottság kapcsolatot tartson fenn az érdekelt felekkel annak részletes kidolgozása során, hogy a társadalmi kihívások (Societal Challenges) hogyan jelenjenek meg a munkaprogramok szintjén.

3.6. Az EGSZB üdvözli, hogy az innováció nagyobb súllyal szerepel a Horizont 2020 programban. Az innováció kulcsfontosságú a gazdasági növekedéshez. Az újonnan bevezetett kkv-eszköz a hatékony pályázati, kiválasztási és nyomkövetési folyamat egy pozitív példája. Az eszköz sikerességét mutatja, hogy a kkv-k költségvetésből való 20 %-os részesedésének eredeti célkitűzését máris túllépték. Az értékelésnek elemeznie kell az eszköz hatását és hatékonyságát a különböző kkv-típusok tekintetében, valamint annak okát, hogy azok miért önálló vállalkozásként (ahogy a legtöbbjük tette), nem pedig (nemzeti vagy uniós szintű) konzorciumként pályáztak. Figyelmet kell fordítani annak elemzésére is, hogy a kkv-k nemzeti finanszírozásában bekövetkezett csökkenés milyen korrelációt mutat az uniós szintű finanszírozás iránti kérelmekkel. Lényeges, hogy a kkv-k finanszírozása továbbra is hozzáférhető legyen a kkv-k számára regionális és helyi szinten, valamint hogy az uniós finanszírozást ne használják fel a helyi szinten nyújtott támogatás e fő forrása csökkentésének indoklására.

3.7. Az ipar részvétele alapvető fontosságú a Horizont 2020 sikeréhez. Nyilvánvaló, hogy a Horizont 2020 programból az ipar számára nyújtott finanszírozás teljes összege az ipar a K+I-re költött kiadásaihoz viszonyítva kevésbé jelentős. Az ipari partnerek főként a hálózatépítésből, valamint az egyetemekkel, kutatási szervezetekkel és az egyéb érdekelt felekkel, például városokkal való új kapcsolatokról profitálhatnak. Az uniós projektek jelentős szerepet játszanak az új szabványok kidolgozásához szükséges kritikus tömeg biztosítása, valamint az ipar új szakértelemmel, új ügyfelekkel és piacokkal, illetve új tehetségekkel való ellátása terén. Ezt az Európa versenyképességére gyakorolt jótékony hatást tovább kell erősíteni. Megjegyzendő, hogy a siker olyan mutatói, mint az új munkahelyek száma, a Horizont 2020 programra még nem alkalmazhatóak, tekintettel az innováció és a munkahelyteremtés átfutási idejére.

3.8. Az EGSZB nagy érdeklődéssel követi az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) teljesítményét. Európának arra van szüksége, hogy az ipar, a kutatás és az oktatás szoros, kölcsönös kapcsolatban legyen egymással – és ez az EIT fő célja. A Számvevőszék egy 2016. áprilisi különjelentése szerint azonban az EIT több komoly kihívással küzd. Bár ezek közül néhányat a közelmúltban megoldottak, reméljük, hogy az időközi értékelés jelentős általános javulást hoz az EIT tevékenységében.

3.9. Az Európai Bizottság eszmezerét kezdeményezett egy Európai Innovációs Tanács hatályát és létrehozását illetően. Az Európai Innovációs Tanács feladata a vállalkozók/innovátorok közvetlen megszólítása lenne. Az Európai Innovációs Tanács az innovációs szakadék megszüntetése felé tett végső lépések megtételének egy gyorsabb mechanizmusa lehet. Az EIT olyan ernyőszerkezetté válhat, amelynek keretében az innováció szempontjából lényeges finanszírozási eszközök racionálisabban használhatók fel. Ehhez persze az egyéb finanszírozási eszközökkel való körültekintő szinkronizálás és harmonizálás szükséges. Az EGSZB üdvözli ezt a kezdeményezést, és a konkrét javaslatok rendelkezésre állását követően kész hozzájárulni a párbeszédhez.

3.10. Az elkövetkező évek fő kihívásainak egyike a Horizont 2020 program társadalmi innováció támogatására irányuló teljes potenciáljának kiaknázása, amely létfontosságú az EU 2020 stratégia céljainak teljesítéséhez. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a szociális gazdasági vállalkozások jellegűknél fogva fontos szerepet játszanak ebben, és sürgeti az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy ezen vállalkozások más szereplőkkel egyenlő feltételek mellett férhessenek hozzá a Horizont 2020 keretében nyújtott finanszírozáshoz.

3.11. Az EGSZB hangsúlyozza emellett, hogy a társadalom- és bölcsészeti tudományok nagyon fontosak Európa számára. Társadalmunk a lakosság elöregedése és a demográfiai változás miatt elkerülhetetlenül meg fog változni, ami új kutatási prioritások kijelölését teszi szükségessé⁽²⁾. Társadalmunk a fenntartható feltételek kialakítása során alapvető változásokon fog keresztülmenni. A peremfeltételek olyan jelenségekből eredő megváltozása, mint a globalizáció, az éghajlatváltozás, az energiához és a kialakulóban lévő technológiákhoz való hozzáférés – melynek a digitalizáció az egyik fő hajtóereje – még inkább felgyorsítják majd a társadalmi változásokat. Oktatási rendszerünk javításának kulcsszerepe jut majd abban, hogy a jövőbeli színvonalas munkahelyekhez szükséges megfelelő készségek kialakításával fel tudjunk készülni a jövőre. Kiemelt figyelmet kell fordítani mindezen fejlemények társadalmunkra gyakorolt hatásának – köztük a munka- és életkörülmények változásai által kiváltott esetleges problémáknak – a kiértékelésére, és ebben a társadalomtudományok kulcsszerepet kell hogy kapjanak.

4. A Horizont 2020 uniós hozzáadott értéke és az Európai Kutatási Térség

4.1. A Horizont 2020 kutatási és innovációs keretprogram célkitűzéseinek egyike az Európai Kutatási Térség (EKT) teljes körű létrehozása. A Horizont 2020 programot emellett az Európa 2020 és az Innovatív Unió kezdeményezések végrehajtása szakpolitikai eszközének is tekintik. Az EKT fő elemei a közös kutatási infrastruktúrára irányuló európai politika, az együttműködésen alapuló kutatási projektek, a kutatók határokon átnyúló mobilitása, valamint a jelentős kutatási programok koordinálása azon kedvezőtlen peremfeltételek mellett, amelyekben az uniós programoknak működniük kell, egy olyan környezetben, amelyben a legtöbb kutatási és innovációs közfinanszírozás a tagállamoktól érkezik.

4.2. A Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma (ESFRI) mind ez ideig hasznos koordinációs eszközként szolgált a páneurópai érdekeket szolgáló, új kutatási infrastruktúrák azonosításához. Bár a nagyszabású kutatási létesítmények létesítése elsősorban a nemzeti finanszírozástól függ, az európai szint a konzorciumok támogatásához, valamint a kutatók infrastruktúrához való, európai határokon átnyúló hozzáféréseinek biztosításához fontos. Az EGSZB osztja a kutatói közösségek aggodalmát a nem elégséges támogatás miatt, és arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy jelentősen fokozza azt, ezáltal hozzáférést biztosítva az európai kutatók részéről az EKT fő előnyét képező nemzeti és európai létesítményekhez.

4.3. Általában véve az EKT-n belüli mobilitás rendkívüli fontosságú, Nyomatékosan javasoljuk ezért, hogy az olyan finanszírozási programokat, mint pl. a Marie Skłodowska-Curie-cselekvések, továbbra is kiemelten kezeljék.

4.4. Üdvözöljük a Nyitunk a világra (Open to the World) kezdeményezést, feltételezve, hogy a tudományos minőség marad továbbra is e tevékenység fő mozgatórugója. Gondosan ki kell vizsgálni annak első jeleit, hogy a harmadik országok csökkenő részvétele még az iparosodott gazdaságokra (pl. az USA-ra) is hatással van, hogy megállapíthassuk ezen aggodalomra okot adó fejlemény okait.

4.5. Az EGSZB szeretné hangsúlyozni, hogy a legalább három, különböző tagállamokból származó partnert magában foglaló, együttműködésen alapuló kutatásnak kell továbbra is az európai kutatásfinanszírozás gerincét alkotnia. Lehetővé kell tenni uniós szinten, hogy az innovációban és a kutatásban érintett különböző szereplők közös erővel kezelhessék az egyetlen ország által önállóan nem leküzdhető kihívásokat, és szinergiákat alakíthassanak ki az Unió kutatási környezetén belül. Ez jelentős uniós hozzáadott értéket hozna létre.

⁽²⁾ HL C 229., 2012.7.31., 13. o.

4.6. Az EGSZB rendkívüli aggodalmát fejezi ki a tagállamok között a kutatás és az innováció nemzeti finanszírozása terén meglévő nagy egyenlőtlenségek miatt. Ez nagy eltéréseket eredményezett az uniós finanszírozásokhoz való hozzájutás terén. Mély aggodalommal tapasztaljuk, hogy ezek az egyenlőtlenségek valójában még növekednek is. Az EU 13 tagállamok különösen kevésbé voltak képesek finanszírozáshoz jutni a Horizont 2020 programból. Az innováció és kutatás nemzeti finanszírozása terén hatalmas különbségek tapasztalhatóak, ami nem kizárólag a GNP Unión belül eltéréseiből ered. Az erősebb tagállamok emellett arányait tekintve jóval többet költenek a kutatásra és az innovációra, mint gyengébb társaik.

4.7. Egyértelműen kijelenthető, hogy annak oka, hogy nem sikerült megvalósítani azt a célkitűzést, hogy a K+I elérje a GNP 3 %-át (Lisszabon 2007), alapvetően a kutatás és az innováció nemzeti finanszírozásának a hiánya. A Horizont 2020 ehhez csak csekély arányban járul hozzá. Az EGSZB szükségesnek tartja a kutatás nemzeti finanszírozásának fokozását, és hangsúlyozni szeretné a tagállamok számára, hogy a kutatás uniós finanszírozása nem helyettesítheti nemzeti erőfeszítéseiket. Ez lényeges az egyes tagállamokban tapasztalható agyelszívás veszélyeinek ellensúlyozása érdekében is.

4.8. Megfelelő elemzéssel fel kell tárni, milyen okai vannak annak, hogy a tagállamok között egyre növekszik a szakadék. Az EGSZB üdvözli a kiválóság terjesztésére és a részvétel szélesítésére irányuló (Spreading Excellence and Widening Participation) új intézkedéseket, amelyek segíthetnek a szakadék csökkentésében. Az egyéb intézkedések közt szóba jöhet a tanácsadás a pályázók számára a támogató struktúrákat illetően; vagy az EU-13 országok részvételének mint előnyt jelentő kritériumnak a figyelembevétele egyformán jó projektek esetén, feltéve, hogy az egymással versengő pályázók megfelelnek ugyanazoknak a kiválósági kritériumoknak. Különösen javasolnánk egy, már működő finanszírozási eszköznek – az együttműködésen alapuló kutatásnak – a megerősítését, amely hidakat épít a kutatóközösségek között, segítve ezzel az egyenlőtlenségek felszámolását.

4.9. Az EGSZB támogatja a nyílt tudománnyal kapcsolatos (Open Science) tevékenységeket⁽³⁾. A publikációkhoz való nyílt hozzáférés (Open Access) használata terén történtek előrelépések; ugyanakkor továbbra is komoly problémák vannak egyes kiadókkal – ez egy olyan akadály, amely koordinált uniós erőfeszítésekkel legyőzhető. Üdvözlendő a nyílt hozzáférésű adatok (Open Data) kidolgozása, azonban a végrehajtás részleteinek meghatározásához továbbra is szükség van a kutatói közösségeken belüli, alulról felfelé építkező folyamatra.

4.10. Az Európai Bizottság által javasolt európai tudományos felhő olyan virtuális környezetet kínálhatna Európa kutatói számára, amelyben a tudományágakon és a határokon átnyúlva tárolhatják, oszthatják meg és használhatják újra adataikat. Az EGSZB támogatja ezt a kezdeményezést⁽⁴⁾, mivel hisz abban, hogy az a nyílt hozzáférésű adatok (Open Data) egy fontos eleme lehet. Ösztönözzük az Európai Bizottságot, hogy gondosan vegye figyelembe az egyes tudományos közösségekben már meglévő és jól működő határokon átnyúló felhőrendszereket, valamint az ugyanezen célkitűzés elérését célzó nemzeti intézkedéseket.

5. A hatékony folyamatok felé

5.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által a Horizont 2020 további egyszerűsítése irányába tett erőfeszítéseket. Különösen a kisebb szereplők számára lesz vonzóbb a kevesebb bürokrácia, az egyszerűbb szabályok és a nagyobb jogbiztonság.

5.2. Az újonnan bevezetett kvv-eszköz a hatékony pályázati, kiválasztási és nyomonkövetési folyamat egy pozitív példája. A vállalkozások rendkívül kedvező véleménnyel vannak az olyan elemekről, mint a hitelkérelmek gyors elbírálása és az alulról felfelé építkező ötletek finanszírozása. Ezeket az elemeket a H2020 egyéb eszközei kapcsán mint bevált gyakorlatokat kellene alkalmazni.

5.3. Számos jelentős eredmény született a szabályok és eszközök – mint például a jelentős fejlesztésen átesett résztvevői portál – egyszerűsítése terén, de továbbra is fontos kérdések várnak megoldásra, mivel azok károsan befolyásolhatják a program vonzerejét. Például az ipar és a tudományos szervezetek nagy része által alkalmazott belső számlázás szinte teljesen ellehetetlenül, a létesítmények „teljes kapacitásáról” szóló szigorúbb rendelkezések pedig további komplikációkat jelentenek. Azt a problémát, hogy az Európai Bizottság vonakodik az utolsó lezárt pénzügyi év múltbéli összegei helyett a tényleges egyéni bérköltségeket visszatéríteni, részben orvosolták, de még így is külön adminisztrációs terhet eredményez. A Horizont 2020 programra vonatkozó szabályok még mindig gyakran párhuzamos könyvelést tesznek szükségessé. A H2020 program ezen aspektusának végrehajtásához a résztvevők oldaláról szükséges komoly adminisztrációs szakértelem különösen a kvv-k számára nehezíti meg a részvételt, emellett a nemzetközi partnereket is eltántorítja.

⁽³⁾ HL C 76., 2013.3.14., 48. o.

⁽⁴⁾ Vélemény „Európai számításháló-kezdeményezés – versenyképes adatközpontú és tudásalapú gazdaság kiépítése Európában” témában (TEN/592) (HL C 487., 2016.12.28., 86. o.).

5.4. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy egyszerűsítse tovább a Horizont 2020-at, és tartsa tiszteltben a program részvételi szabályait, melyek „a kedvezményezettek által szokásosan követett költségvetési gyakorlatok szélesebb körű elfogadását” tűzik ki célul. Javasolja továbbá, hogy a jövőbeni keretprogramokkal kapcsolatos elképzeléseknek az ebbe az irányba tett továbbhaladásra kell törekedniük, amikor csak lehetséges, elfogadva a résztvevők szokásosan követett költségvetési elveit, abból az alapelvből kiindulva, hogy a nemzeti szabályoknak való megfelelés a fő kritérium, feltéve, hogy e szabályok eleget tesznek a megállapodás szerinti normáknak. Ezeket a normákat az Európai Számvevőszékkel együttműködésben lehetne kidolgozni és tesztelni.

5.5. A következő keretprogram kapcsán emellett az EGSZB határozottan szorgalmazza, hogy ne hozzanak létre újabb eszközöket, ehelyett inkább arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy aktívan csökkentse az eszközök számát és használja fel a közös technológiai kezdeményezés értékelését ahhoz, hogy a leghatékonyabbakra szűkítse azokat.

5.6. Az EGSZB, összhangban az Európai Parlament Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottságával (ITRE), javasolja 2,2 milliárd euro visszacsoportosítását az Európai Stratégiai Beruházási Alapból (ESBA) az EU Horizont 2020 kutatási és innovációs programhoz a csökkentések által okozott jelentős negatív hatás kompenzálása érdekében. Az ESBA olyan projektekbe ruház be, amelyek nem tekinthetők a Horizont 2020 program keretében már nem végrehajtható projektek kompenzálásának, mivel az ESBA projektjeinek túlnyomó többsége nem kutatási aspektusokkal foglalkozik, hanem a meglévő technológiák megvalósításával. Ennek kétségtelenül vannak előnyei, azonban Európa versenyképessége érdekében nem szűkítheti az innovatív új technológiákra rendelkezésre álló forrásokat, amelyeket a Horizont 2020 biztosítani képes.

5.7. A Horizont 2020-ban a projektek klasszikus társfinanszírozása – amely során az Európai Bizottság konkrét projektekhez rendel támogatást, hozzájárulva ezzel a teljes költséghez – egyre inkább visszaszorul a pénzügyi eszközök javára. A kutatás hitelek révén történő finanszírozása azonban mind az ipar, mind a tudományos körök esetében kizárólag az innovációs lánc legvégén hasznos, nem pedig az áttörést jelentő innovációk területén. Emellett számos releváns szereplő számára nem elérhetőek ezek az eszközök, mivel sok tagállamban az állami kutatási szervezetek nem vehetnek fel hiteleket. Az EGSZB ezért nyomatékosan javasolja, hogy mind a Horizont 2020, mind az azt követő programok továbbra is elsősorban a társfinanszírozásra összpontosítsanak.

5.8. Az EGSZB ezért támogatja a 2016. május 27-i tanácsi következtetéseket, kiemelve, hogy a Horizont 2020 program keretében gondoskodni kell arról, hogy a hitelalapú finanszírozás ne bővüljön tovább a K+I támogatásalapú finanszírozásának kárára. Európa iparának hozzá kell férnie a magas kockázattal járó projektekből származó, áttörést hozó új technológiákhoz, és ezeket nem hitelek révén fogják felfedezni.

5.9. A Horizont 2020 program első évei egyes esetekben csupán 3 %-os sikerességi rátát produkáltak. Általánosságban, a sikerességi ráta a 7. keretprogram 1:5 arányához képest a Horizont 2020-ban 1:8-ra változott. Elfogadható sikerességi rátát kell elérni az erőforrások pazarlásának, valamint az ipar és a tudományos körök legjobb résztvevői családottságának elkerülése érdekében. Ha a sikerességi ráták sokkal alacsonyabbak, a javaslatokba fektetett erőfeszítések kapcsán felmerülő költségek meghaladhatják a nyújtott finanszírozást. Számos, ellenintézkedésre irányuló javaslat áll rendelkezésre (pontosabban meghatározott hatás, két szakaszból álló folyamatok, professzionális tanácsadók, bevált gyakorlatok követése), és ezeket az Európai Bizottságnak azonnal be kellene vezetnie a Horizont 2020 program hátralévő idejére.

5.10. A kiválósági pecsét (Seal of Excellence) a nem finanszírozott kiváló kérelmek esetén különösen előnyös lehet azon kkv-k számára, amelyek támogatáshoz szeretnének jutni az európai strukturális és beruházási alapokból. Még nem tisztázott az a kérdés, hogy az állami támogatással kapcsolatos szabályok problémát jelenthetnek-e ezekben az esetekben.

5.11. Az EGSZB azt javasolja, hogy az időközi értékelésnek – ahelyett, hogy túlságosan is az olyan mennyiségi mérőszámokra koncentrálna, mint a publikációk és szabadalmak száma, illetve a megtérülési ráták, ahogy azt a 7. keretprogram tette – azt kellene elemeznie, hogy minőségi szempontból hogyan járul hozzá a Horizont 2020 program a kiváló tudomány elősegítésének, a sürgős társadalmi kihívások kezelésének, valamint az Európában valódi munkahelyeket teremtő, nagyobb gazdasági és inkluzív növekedést hozó ipari vezető szerep támogatásának célkitűzéseivel. Az EGSZB javasolja továbbá kompatibilis mutatók létrehozását a kutatási és az innovációs támogatásokra a strukturális alapokon és az Európai Stratégiai Beruházási Alapon belül.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható európai akvakultúra előtt álló akadályok felszámolása

(feltáró vélemény)

(2017/C 034/11)

Előadó: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.4.29.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke feltáró vélemény
Elnökségi határozat:	2016.3.15.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott):	220/1/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB komoly aggodalmának ad hangot amiatt, hogy bár a közös halászati politika, a közös piacszerzés és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap kedvezően rendelkezik az akvakultúra támogatásáról, annak mégsem javult a helyzete.

1.2. Az EGSZB úgy látja, hogy az akvakultúra gyakorlásával kapcsolatos adminisztratív eljárások lassúsága és a rendelkezésre álló helyszínek hiánya elsősorban arra vezethető vissza, hogy a tagállami és a regionális hatóságok bonyolult módon alkalmazzák az Európai Unió környezetvédelmi jogszabályait, azokon belül is a víz-keretirányelvet, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvet és a Natura 2000 hálózatra vonatkozó jogszabályokat. Ez a helyzet azt eredményezi, hogy az akvakultúrával foglalkozó vállalkozásoknak gazdasági szempontból túlságosan szigorú követelményeknek kell megfelelniük, miközben – paradox módon – nem javul a környezetvédelem szintje.

1.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az akvakultúrával kapcsolatos közös kompetenciák koordinálásával összefüggő kötelezettségeinek maximálisan megfelelően egyszerűsítse az adminisztratív eljárásokat, és az intézkedésekbe vonja be az akvakultúra terén illetékes nemzeti és regionális szervek megfelelő részleget.

1.4. Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy biztosítsa, hogy a tagállamok alkalmazzák az európai környezetvédelmi jogszabályok végrehajtására vonatkozó iránymutatásokat, ugyanis erre van szükség ahhoz, hogy csökkenjenek az indokolatlan adminisztratív terhek, és közben garantálni lehessen a víz és az ökoszisztéma minőségének védelmét.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az adminisztratív eljárások és a hozzáférhető helyszínek problémájának megoldása nélkül az uniós akvakultúra a korábbi Európai Halászati Alaphoz (EHA) hasonlóan az ETHA-ból rendelkezésre álló forrásokat sem tudja megfelelően kihasználni. Az EGSZB amiatt is aggódik, hogy a tagállami költségvetési hiány csökkentésére irányuló intézkedések következtében leáll a fenntartható akvakultúrára vonatkozó kezdeményezések finanszírozása, amelyek pedig hozzájárulhatnának a fejlődéshez és a munkahelyteremtéshez.

1.6. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy minél előbb állítsa fel az akvakultúrával foglalkozó tanácsadó testületet, és aktívan működjön közre annak hatékony működtetésében. Ez a fórum csak akkor lesz hatékony, ha mind az érintett szereplők, mind pedig az európai és nemzeti állami szervek, de kiváltképp az Európai Bizottság részt vesznek a munkájában.

1.7. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy egyrészt a tagállamokkal együtt részletesen kövesse nyomon az akvakultúrára vonatkozó többéves nemzeti stratégiai terveket, hogy tisztában legyen az abban foglalt célkitűzések teljesítésének mértékével, másrészt pedig biztosítsa, hogy ezeknek a stratégiai terveknek a kidolgozásába bevonják a nemzeti hatóságok valamennyi környezetvédelemmel foglalkozó részlegét.

1.8. Az EGSZB figyelmezteti az Európai Bizottságot, hogy az elkövetkező évek kritikus fontossággal bírnak az uniós akvakultúra jövője szempontjából. A fenntartható akvakultúrának kedvező szabályozási keret kialakítására irányuló erőfeszítései hiábavalók lesznek, ha nem kísérik szigorúan figyelemmel a helyzetet, és nem biztosítják a jelenlegi szűk keresztmetszetek megoldását, amelyek – ahogyan arra már utaltunk – a tagállami hatóságok egyes szervezeti egységeivel kapcsolatosak, amelyek nem vettek részt az akvakultúrára vonatkozó többéves nemzeti stratégiai tervek elkészítésében.

2. Háttér

2.1. A közös halászati politikára, valamint a halászati és az akvakultúra-termékek közös piacszervezésére vonatkozó jelenlegi rendeletek korábban nem jellemző mértékű jelentőséget tulajdonítanak az akvakultúra fenntarthatóságának az Európai Unióban.

2.2. Az Európai Tengerügyi és Halászati Alap (ETHA) külön költségvetéssel rendelkezik a fenntartható akvakultúra fejlesztésével kapcsolatban, ami a 2014–2020 közötti időszakban 1,2 milliárd eurós bőkezű juttatást jelent.

2.3. Az EGSZB az elmúlt években két véleményt készített az akvakultúra témájában⁽¹⁾ ⁽²⁾. Mindkét véleményben hangsúlyt kap, hogy ez a tevékenység mennyire fontos az Európai Unió számára, és a két véleményben arra ösztönzik az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy támogassák a felelősségteljes és fenntartható akvakultúrát.

2.4. Az Európai Bizottság 2013-ban stratégiai iránymutatásokat tett közzé az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztéséhez. Ezen iránymutatások célja, hogy utat mutassanak a tagállamoknak az ezzel a tevékenységgel kapcsolatos nemzeti célkitűzéseik meghatározásában, figyelembe véve saját kiindulási helyzetüket, a nemzeti szinten érvényesülő feltételeket és az intézményi rendelkezéseket.

2.4.1. Az egyéb javaslatok mellett az iránymutatások azt ajánlották a tagállamoknak, hogy dolgozzanak ki többéves nemzeti stratégiai terveket az akvakultúrára vonatkozóan, amelyekben meghatározzák a közös célokat és – amennyiben lehetséges – az e célok megvalósításában elért eredmények mérésére szolgáló mutatókat. Ezeknek a stratégiai terveknek az akvakultúra-ágazat versenyképességének előmozdítását, az ágazat fejlődésének és innovációjának támogatását, a gazdasági tevékenységek ösztönzését, a diverzifikáció előmozdítását, a part menti és vidéki területeken az életminőség javítását, valamint annak biztosítását kell szolgálniuk, hogy az akvakultúra-ágazat szereplői a tengeri és szárazföldi területekhez való hozzáférés tekintetében egyenlő feltételeket élvezzenek.

2.4.2. 2013-ban az akvakultúrával rendelkező összes tagállam benyújtotta többéves nemzeti stratégiai tervét. Az ezekben a tervekben javasolt intézkedések és fellépések nagy részét később beépítették saját operatív programjaikba, hogy azok az Európai Tengerügyi és Halászati Alapból részesülhessenek finanszírozásban. Ennek célja ezen intézkedések és fellépések gyakorlati megvalósításának megkönnyítése.

2.5. Az új közös halászati politika egy, az akvakultúrával foglalkozó tanácsadó testület létrehozásáról rendelkezik, amely a korábbi halászati és akvakultúra-ágazati tanácsadó bizottság helyét veszi át (2. csoport: Akvakultúra). E testület feladata, hogy elősegítse az akvakultúra számára fontos kérdésekkel kapcsolatos vitát, valamint hogy ajánlásokat és javaslatokat fogalmazzon meg az európai intézmények részére. Ezzel párhuzamosan folyamatban van egy piaci tanácsadó testület létrehozása, amelynek célja az akvakultúra-termékek és a halászati termékek megfelelő piaci forgalomba hozatala.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: „Fenntartható jövő kialakítása az akvakultúra számára – Új lendület az európai akvakultúra fenntartható fejlődését szolgáló stratégiának” (HL C 18., 2011.1.19., 59. o.).

⁽²⁾ Az EGSZB véleménye: „Stratégiai iránymutatás az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztéséhez” (HL C 67., 2014.3.6., 150. o.).

3. Általános megjegyzések

3.1. A FAO becslései szerint 2050-ig az élelmiszer-termelésnek világszinten mintegy 70 %-kal kellene nőnie ahhoz, hogy ellássa a bolygó addigra valószínűleg 9 milliárdosra duzzadó népességét. A szervezet különös jelentőséget tulajdonít az akvakultúrának mint növekedési potenciállal rendelkező táplálékforrásnak, és – az élelmiszerellátáshoz, munkahelyteremtéshez, valamint a jóléthez való hozzájárulása fényében – annak fejlesztését javasolja.

3.2. A hal és egyéb vízi eredetű élelmiszerek fogyasztása tápértékük és az egészségmegőrzésben játszott szerepük miatt is ajánlott. Társadalmi prioritás, hogy lehetővé tegyünk az emberek számára, hogy olyan étrendhez juthassanak, amely elegendően gazdag akvakultúra-termékekben. Az Európai Unióban az akvakultúra-termékek egy főre jutó fogyasztása mintegy 23,9 kg, és enyhe növekedést mutat.

3.3. Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Unió külkereskedelmi mérlegében az emberi fogyasztásra szánt akvakultúra-termékek terén hiány tapasztalható. A belső piacon évente mintegy 13,2 millió tonna halászati, illetve akvakultúra-termékre van kereslet, amelyből mindössze 10 % származik az uniós akvakultúrából, míg 25 % a halászatból, 65 % pedig importból származik. A behozatal aránya folyamatosan nő, bár az elmúlt években stabilizálódott. Ez a helyzet mindenképpen jelentős egyensúlyhiányt mutat, ami gyengíti az Európai Uniót az élelmezésbiztonság jelenét és jövőjét illetően.

3.4. Az akvakultúra éves termelése az Európai Unióban eléri az 1,2 millió tonnát. Ebből 65,4 % a tengeri akvakultúrából, 34,6 % pedig a szárazföldi akvakultúrából származik. Az e termékek közvetlen értékesítéséből származó összeg mintegy 4 milliárd euro. A termelési módok nagyon sokfélék: vannak a tavakban vagy víztározó medencékben alkalmazott hagyományos rendszerek, illetve használnak technikailag fejlettebb módszereket is például tartályokban, nyílt tengeri kettecekben vagy recirkulációs akvakultúra-rendszerekben.

3.5. Az ETHA-ról szóló rendeletet 2014 májusában fogadták el és tették közzé. A tagállamok ETHA-ra vonatkozó operatív programjait az Európai Bizottság csak 2015 őszén hagyta végleg jóvá, egy évvel és öt hónappal ezután.

3.5.1. Az Európai Számvevőszék 2014-ben egy tanulmányt tett közzé arról, hogy mennyire volt hatékony a korábbi Európai Halászati Alapból (EHA) az akvakultúrának nyújtott támogatás. Ebben a tanulmányban a Számvevőszék megállapította, hogy az EHA nem támogatta hatékonyan az akvakultúra fenntartható fejlesztését. A tanulmány kimondta, hogy európai szinten a támogatási intézkedések nem voltak kellően kidolgozottak, azokat nem felügyelték megfelelően, és nem nyújtottak kellően egyértelmű keretet az akvakultúra fejlesztéséhez. A tagállamok szintjén a támogatási intézkedéseket nem dolgozták ki és nem alkalmazták megfelelően, és a nemzeti stratégiai tervek és azok operatív programjai nem nyújtottak kellően egyértelmű alapot az akvakultúra fejlesztéséhez.

3.6. Az akvakultúra az Európai Unióban jelenleg mintegy 85 000 közvetlen munkahelyet jelent, de ez a szám stagnál. Az EGSZB pozitívan értékeli az Európai Bizottság azon becslését, amely szerint az akvakultúra-termékek Európai Unióban történő fogyasztásában bekövetkező minden egyes százalékpontnyi növekedés 3 000–4 000 teljes munkaidős állást teremtene. Emellett meg kell említeni, hogy közvetlenül illetékes hatóságok részvételével és vezető szerepével, a tervek kidolgozásába nem vonták be a feldolgozás és a kiegészítő tevékenységek terén van még mintegy 200 000 munkahely.

3.7. Az EGSZB elismeri annak jelentőségét, hogy a tagállamok kidolgozták és az Európai Bizottsághoz benyújtották az akvakultúrára vonatkozó többéves nemzeti stratégiai terveiket. Úgy véli azonban, hogy szemben a hatóságok, pontosabban az akvakultúrában közvetlenül illetékes hatóságok részvételével és vezető szerepével, a tervek kidolgozásába nem vonták be a kellő mértékben a gazdasági, környezetvédelmi és szociális szereplőket.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB megállapítja, hogy az akvakultúra-termékek külkereskedelmi mérlegének az Európai Unióban tapasztalható egyensúlyhiánya nem elfogadható, sem gazdasági szempontból – az ebből következő kereskedelmi hiány miatt –, sem pedig társadalmi szempontból – a munkalehetőségek kihasználatlansága miatt.

4.2. Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Unióban az akvakultúra-termelés növekedése – miután 2000 körül bebizonyosodott e növekedés leállása – a különböző európai, nemzeti és regionális intézmények erőfeszítései ellenére sem indult újra. A termelési volumenek még mindig stagnálnak, bár az aggregált kereskedelmi értékben némi emelkedés tapasztalható.

4.3. Az uniós akvakultúra stagnálásának okait – miközben a világ többi részén az ágazat egyre gyorsabban növekszik – az Európai Bizottság egyértelműen leírta az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztésére vonatkozó 2013-as stratégiai iránymutatásában. Az Európai Bizottság által megállapított két fő ok a tevékenység folytatásával kapcsolatos adminisztratív eljárások bonyolultsága és a gazdaságoknak a helyszínhez vagy annak bővítéséhez való törvényes hozzáférése terén tapasztalható nehézségek.

4.4. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Bizottság erőfeszítéseket tett a nemzeti és regionális hatóságok támogatására, hogy azok megfelelően alkalmazzák az európai környezetvédelmi jogszabályokat anélkül, hogy szükségtelen terheket rónának az akvakultúra-gazdálkodókra. E célból tették közzé az akvakultúrára és a Natura 2000 területekre, valamint a víz-keretirányelvre vonatkozó iránymutatásokat, és kidolgozás alatt áll az az iránymutatás, amely a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvre vonatkozik. Ugyanakkor az EGSZB megjegyzi, hogy a nemzeti és regionális környezetvédelmi szervek nem ismerik és nem hajtják végre ezeket az iránymutatásokat.

4.5. Az EGSZB megállapítja, hogy az ETHA-rendelet és a tagállami operatív programok jóváhagyása terén tapasztalt késedelem miatt a tagállami vállalkozók legjobb esetben is csak 2016 végétől tudják majd ténylegesen felhasználni az ETHA-alapokat, ami közel hároméves késedelmet jelent.

4.6. A 2014-es számvevőszéki jelentéshez hasonló jelentések azt állapították meg, hogy az akvakultúra fenntartható fejlesztését a tengeri területek megfelelő rendezésének hiánya és az engedélyezési eljárások bonyolultsága lassítja. A Számvevőszék azt is megerősítette, hogy a mai napig nem sikerült elérni az akvakultúra ágazatának főbb növekedési célkitűzéseit, és hogy e növekedés sok éve stagnál.

4.7. Az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy az ETHA által a fenntartható akvakultúra-fejlesztésre szánt költségvetés gyakorlatilag a korábbi EHA által nyújtott költségvetés mintegy háromszorosa.

4.7.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy milyen nehézségekbe ütköznek az Európai Unió akvakultúrájának legfontosabb termelő tagállamai, amikor társfinanszírozással kívánják kiegészíteni az ETHA-finanszírozást, mivel a hiány csökkentésére irányuló kötelezettségvállalásaik teljesítéséből következően korlátozott a költségvetésük.

4.8. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a korábbi halászati és akvakultúra-ágazati tanácsadó bizottság mintájára mindenképpen egy olyan európai fórumra van szükség, amelyben valamennyi érintett szereplő részt vesz, hogy eszmét cseréljen az akvakultúra helyzetéről, és konszenzusos ajánlásokat fogalmazzon meg az európai és a nemzeti intézményeknek. Üdvözlí tehát az akvakultúrával foglalkozó új tanácsadó testületet, amelyben a gazdasági, szociális és környezetvédelmi szereplők, valamint kutatók és fogyasztók is helyet kaptak. Sajnálattal fejezi ki azonban a késedelmes létrehozás és működésbe lépés miatt, ami három évnyi üresjáratot eredményezett az előző testület felszámolása és a második testület elindítása között.

4.8.1. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság az akvakultúrával foglalkozó új tanácsadó testületben nem kap ugyanakkora szerepet, mint a megszűnt tanácsadó bizottságban. Ez a körülmény annak tulajdonítható, hogy a tanácsadó bizottságban maga az Európai Bizottság irányította a végrehajtó titkárságot, míg az új testületben a titkárság egyáltalán nem tartozik az Európai Bizottság hatáskörébe. Ez a körülmény érintheti az európai közintézmények bevonására irányuló képességét ugyanúgy, mint az ajánlások terjesztésének képességét. Aggasztja az EGSZB-t, hogy a testületben úgy tekinthetnek az Európai Bizottságra, mint pusztán egy szereplőre a sok közül, pedig neki kellene vezető szerepet betöltenie.

4.9. Az EGSZB megállapítja, hogy a tagállamok akvakultúrára vonatkozó többéves nemzeti stratégiai tervei még nem hoztak eredményt. Másrésztől e tervek nagy részében az eredmények nyomon követését szolgáló mechanizmusokat sem hajtják végre.

4.9.1. Az EGSZB-nek az a meglátása, hogy az akvakultúrára vonatkozó többéves nemzeti stratégiai tervek végrehajtásának eddigi csekély eredményessége annak tulajdonítható, hogy az akvakultúra fenntartható fejlesztését akadályozó szűk keresztmetszetekkel nem foglalkoznak megfelelő elszántsággal. Ezek az akadályok pedig nagyrészt a tagállamok hatóságainak olyan szervezeti egységeivel kapcsolatosak, amelyek nem vettek részt a stratégiai tervek elkészítésében, ezért nem is ismerik azokat. Az EGSZB ezért azt kéri, hogy aktívan vonják be ezeket az egységeket a stratégiai tervek végrehajtásába.

4.10. Az EGSZB arra biztatja az Európai Bizottságot, hogy a tagállami és regionális hatóságokat ösztönözze arra, hogy az európai környezetvédelmi előírások végrehajtása terén vegyék figyelembe a fenntartható fejlődés három tengelyét: a környezetvédelmi, a szociális és a gazdasági tengelyt, valamint ezzel kapcsolatban az Unió élelmezésbiztonsága javításának szükségességét is.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A villamosenergia-piacok újratervezése és ennek a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztókra gyakorolt lehetséges hatásai

(feltáró vélemény)

(2017/C 034/12)

Előadó: **Vladimír NOVOTNÝ**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2016.3.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke feltáró vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	146/66/43

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja egy új uniós villamosenergia-piac kialakításának alap gondolatát. Erre az európai energiaunió céljait szolgáló, stabil áramellátási rendszer garantálása érdekében van szükség. Az áramtermelés és -forgalmazás decentralizált struktúrára történő, közép- és hosszú távon szervezendő átállításához, valamint a megújuló energiákról szóló uniós irányelvben szereplő célkitűzések megvalósításához teljesen új formába kell önteni a villamosenergia-piacot. Az EGSZB ebben az összefüggésben felhívja a figyelmet TEN/577, TEN/578 és TEN/583 jelű véleményeire, melyekben erről a kérdésről, valamint a fogyasztók, a termelő-fogyasztók és az új piaci szereplők jövőbeli szerepéről is kifejti álláspontját.

1.2. Az EGSZB véleménye szerint az ún. „intelligens” elosztóhálózatok – intelligens fogyasztásmérőkkel és tárolási technológiákkal összekapcsolva – szintén fontos alkotóelemei lesznek a villamosenergia-piacok közép- és hosszú távú újraszervezésének. Ezek az intelligens hálózatok, valamint irányítási és tárolási technológiák ekkor fejthetnek ki kedvező hatásokat, legyen szó akár a villamosenergia-fogyasztás optimalizálásáról, akár az azzal való takarékoságról.

1.3. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra a potenciálra, amelyet a kisebb „termelő-fogyasztók”, de más új modellek, például az energiaközösségek is jelenthetnek az energiaszegénység csökkentése szempontjából. Ahhoz, hogy teljes mértékben integráljuk őket az energiapiacba, az EGSZB elengedhetetlennek tartja többek között mindazon adminisztratív nehézségek és szükségtelen akadályok felszámolását, amelyek hátráltatják tevékenységüket, és elő kívánja mozdítani ezeknek a „termelő-fogyasztók”-nak a forgalmazási hálózatokhoz való hozzáférését az e hálózatok működtetésének finanszírozására jellemző piaci viszonyok között.

1.4. Az EGSZB megítélése szerint az intelligens szabályozó eszközök használata az úgynevezett „intelligens otthonok”-ban szintén fontos eleme a villamosenergia-piacok újratervezésének. Ezek használata révén az otthonok aktívabb szerepet játszanak majd az energiaszegénység csökkentésében, illetve abban, hogy teljes körűen integrálódjanak a villamosenergia-piacok újratervezésébe. E fontos változásokat a lakosság jelentős részének szóló, motíváló képzési programok, valamint az energiapiacokon kiszolgáltatók helyzetben lévő háztartások és fogyasztók, például a kis- és középvállalkozások számára a megvalósításhoz nyújtott támogatások fogják majd elősegíteni.

1.5. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a villamosenergia-piacok újratervezésétől remélt valamennyi változás attól függ, hogy ez az új piac rövid távon olyan ármegjelöléseket (eladási ár), hosszú távon pedig olyan árjelzéseket (megtérülési költség) adjon, amelyek helyesek, és nagyszabású beruházási tevékenységeket tesznek lehetővé és segítenek elő az EU villamosenergia-ágazatában. Ide tartozik azonban az is, hogy az árak az összes valódi költséget tükrözzék, tehát az úgynevezett külső költségeket is magukban foglalják.

1.6. A villamosenergia-piacok fejlődése az elmúlt években a nagykereskedelmi árak jelentős csökkenéséhez vezetett, amiből azonban a kisfogyasztók és a kkv-k nem tudtak profitálni, mivel számukra az árak inkább emelkedtek, mint csökkentek.

1.7. Ha megfelelően tervezik meg a villamosenergia-piacokat, és ezzel párhuzamosan stratégiai beruházásokkal segítik az olyan berendezéseket, melyek működtetésébe kiszolgáltató helyzetű polgárokat is bevonnak – sőt, éppen ilyen polgárokat vonnak be, például energiaszövetkezetek formájában –, akkor a jövőben összefonódhat az energiapolitika, a szociálpolitika és a regionális értéktérmentés.

1.8. Ehhez a politikának világosan meg kell válaszolnia azt a kérdést, hogy a jövőbeli decentralizált termelés keretében kinek kell, szabad és/vagy lehet villamos energiát előállítania és forgalmaznia. Ez az energiaszegénység problémájának megoldásához is döntően fontos.

1.9. Jó példa erre a lengyel Podlasie vajdaság, ahol éppen most indítanak egy programot kis fotovoltaikus rendszerek támogatására. A 60 %-os beruházási támogatás, a Lengyelországban tervezett nettó fogyasztásmérési rendszerrel együtt, lehetővé teszi, hogy a fogyasztók villamosenergia-költségei megfeleljenek!

2. Bevezetés

2.1. 2016. március 14-én az Európai Unió Tanácsának szlovák elnöksége levelet küldött az EGSZB-nek, amelyben azt kérte, hogy az EGSZB készítsen véleményt a villamosenergia-piac újratervezésének társadalmi dimenziójáról mint a gazdasági és társadalmi fejlődés folyamatának részéről.

2.2. Kérelmében a szlovák elnökség megjegyezte, hogy a villamosenergia-piacok újratervezése lehetőségeket is tartogat a fogyasztók számára, ha lehetővé teszi számukra, hogy proaktívabb kapcsolatot alakítsanak ki a piaccal. A villamosenergia-árak lehetséges emelkedésének az Unió iparának versenyképességére gyakorolt hatásain túlmenően azonban azokat az esetleges veszélyeket is feltétlenül figyelembe kell venni, amelyeknek az áremelkedés a szociálisan kiszolgáltató helyzetben lévő fogyasztókat teszi ki.

2.3. Az EGSZB számos korábbi véleményében ⁽¹⁾ ⁽²⁾ vizsgálta mélyrehatóan az energiapiac várható alakulását, és véleménye szerint az azokban tett ajánlásai és következtetései mit sem veszítettek aktualitásukból. A mostani vélemény azokkal a kockázatokkal és esélyekkel foglalkozik, amelyeket a villamosenergia-piac újraszervezése a szociálisan kiszolgáltató helyzetben lévő népességcsoportok számára tartogathat, valamint az energiaszegénység azon sajátos megnyilvánulásaiival, amelyek a villamos energiához való hozzájutás lehetőségével függnek össze.

3. Az energiapiac újratervezésének elképzelése

3.1. A fenntarthatóság elvei alapján történő villamosenergia-piaci újratervezés legfontosabb célja az kell, hogy legyen, hogy minden fogyasztó számára biztosítsa a biztonságos és megfizethető, versenyképes áru villamosenergia-ellátást.

3.2. Az energiaunióra vonatkozó uniós stratégiai keret legfontosabb stratégiai céljai a következők:

- energiabiztonság, szolidaritás és bizalom,
- teljes körűen integrált belső energiapiac,
- az energiahatékonyság hozzájárulása az energiaszükséglet csökkentéséhez,

⁽¹⁾ HL C 82., 2016.3.3., 13. o.

⁽²⁾ HL C 424., 2014.11.26., 64. o.

- a gazdaság dekarbonizációja, valamint
- energiaunió a kutatásért, az innovációért és a versenyképességért.

3.3. A villamosenergia-piac stratégiai keretének főbb vonásai a következők:

- alacsony szén-dioxid-kibocsátású energetikai rendszerekre való áttérés,
- az időszakos megújuló energiaforrások gazdaságos integrációja,
- a hagyományos villamos erőművek elhagyása és áttérés a megújuló energiaforrásokból származó villamos energia decentralizált termelésére,
- a fogyasztók szerepének fejlesztése a villamosenergia-piacon,
- a villamosenergia-ellátás biztonságának és megbízhatóságának növelése.

3.4. A fogyasztók villamosenergia-piaci szerepét érintő változásnak kiemelt helyet kell elfoglalnia a piac újrászervezésében ⁽³⁾.

4. Az energiaszegénység és annak megelőzése

4.1. Az EGSZB a közelmúltban számos véleményt fogadott el az energiaszegénység kérdésével kapcsolatban, köztük „Az energiaszegénység megelőzését és leküzdését célzó összehangolt európai fellépés” című TEN/516. számú véleményt ⁽⁴⁾ (előadó: Pierre-Jean Coulon, 2013), amelyet nemzeti szinten részletes elemzésnek vetettek alá, például a bolgár Gazdasági és Szociális Tanácsban is – a „Az energiaszegénység felszámolására irányuló intézkedések Bulgáriában” című véleményben (ESC/3/030/2015). Az EGSZB véleménye szerint az ezekben a dokumentumokban megfogalmazott ajánlások és következtetések semmit sem veszítettek aktualitásukból, ezért azokat nem kívánja itt megismételni.

4.2. Az energiaszegénység kérdésével többek között a következő vélemények is foglalkoznak: „Új irányvonal az energiafogyasztók számára” (TEN/578) és „Termelő-fogyasztóktól származó energia és a termelő-fogyasztók energia-szövetkezetei: lehetőségek és kihívások az uniós országokban” (TEN/583).

4.3. Az energiaszegénységet az energiaipari infrastruktúrák hiánya vagy nem megfelelő működése miatt az energiaforrásokhoz való korlátozott hozzáférésként vagy a szolgáltatott energiatermékek kifizetésére való képtelenségként határozzuk meg. Ha fennáll a veszélye, hogy az infrastruktúrák nem működnek megfelelően, akkor növelni kell a villamosenergia-ellátás biztonságának és megbízhatóságának garantálására való kapacitásukat, vagy új kapacitásról kell gondoskodni. Ennek kapcsán időközben már a rendszerüzemeltetők is azt mondják, hogy a decentralizált termelő berendezések, például a magánházakra szerelt fotovoltaiikus rendszerek, hozzá tudnak járulni a regionális ellátás és a regionális szinten gyakran gyenge hálózatok stabilizálásához.

4.4. Még akkor is, ha sokszor a magán végfogyasztók felől tekintünk az energiaszegénységre, fontos megjegyezni, hogy azzal egyes kis- és középvállalkozások is gyakran szembesülnek, annak minden járulékos következményével versenyképességükre nézve.

4.5. Az energiaszegénység a leggyakrabban annak felel meg, hogy mennyire vagyunk képesek biztosítani a háztartások fűtését, de arra is vonatkoztathatjuk, hogy az EU déli államaiban a nyári meleg hónapok idején rendelkezésre áll-e a légkondicionálás. Az energiaszegénység konkrétan abban nyilvánul meg, hogy az emberek nem képesek kifizetni az áramszámlát. Ilyen esetben olyan megközelítéseket alkalmazunk, amelyek alapját a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók számára az energiaszegénység leküzdéséhez nyújtott közvetlen vagy közvetett támogatások képezik.

4.6. A kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztóknak nyújtott közvetlen támogatás elsősorban szociális jellegű támogatási programok, például a befizetések készpénzben vagy természetben való közvetlen visszatérítése formájában történik, és az egyes tagállamok szintjén a belföldi szociális védelmi rendszerek részét képezi.

⁽³⁾ HL C 82., 2016.3.3., 22. o.

⁽⁴⁾ HL C 341., 2013.11.21., 21. o.

4.7. A kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztót a konkrét helyzettől és a különféle tagállami szociális rendszerektől függően különbözőképpen határozzák meg az egyes tagállamokban.

4.8. A közvetlen támogatást szociális vagy különleges díjak formájában nyújtják. Jelenleg tíz tagállam alkalmaz szociális díjakat, nyolc tagállam határozta meg a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztó jogállását és összesen tizenhat tagállam alkalmaz szabályozott villamosenergia-árakat a belföldi piacon. Az EGSZB egyértelműen ellenezte az ilyen szabályozott árakat (lásd: TEN/578).

4.9. A villamosenergia-piac újraszervezésével összeegyeztethető intézkedések elfogadásával azonban csökkenteni lehet az energiaszegénység kockázatát. Ez a következőket foglalhatja magában:

- a különböző szolgáltatók által ajánlott villamosenergia-árakra vonatkozó információk elérhetőségének javítása,
- az energiaszolgáltató-váltás akadályainak megszüntetése,
- a verseny fokozása és az összetett energiaszolgáltatások átlátható kínálatának megerősítése,
- az energiaszerződések, -árak és -számlák átláthatóságának biztosítása,
- a fogyasztók képzése és oktatása önkormányzataik határozott és aktív részvételével,
- a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok és az energiaszolgáltatási szerződések során alkalmazott nyomásgyakorlási technikák megszüntetése,
- takarékos energiafogyasztás, valamint a saját fogyasztással kapcsolatos információk hozzáférhetővé tétele mindenki számára, az intelligens mérő- és szabályozó eszközök széles körben való hozzáférhetővé tétele a háztartások és egyéb kisfogyasztók számára,
- a lakások és a házak hőszigetelésének támogatása, régi épületek helyreállítása és felújítása az energiavesztés csökkentése érdekében,
- ösztönző és képzési programok támogatása a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók számára,
- az energiaszegénység elleni küzdelmet célzó helyi szintű kezdeményezések támogatása,
- az indokolatlanul magas díjak tilalma a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók számára,
- a villamosenergia-ellátás hatékonyságának és megbízhatóságának növelése.

4.10. A villamosenergia-piacok fejlődése az elmúlt években a nagykereskedelmi árak jelentős csökkenéséhez vezetett, amiből azonban a kisfogyasztók és a kkv-k nem tudtak profitálni, mivel számukra az árak inkább emelkedtek, mint csökkentek.

4.11. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a kisebb „termelő-fogyasztók” is kiemelt szerepet játszhatnak az energiaszegénység csökkentése szempontjából. Ezért ahhoz, hogy sikeresen integráljuk őket az energiapiacokba, minél előbb fel kell számolni minden adminisztratív akadályt, és lehetővé kell tenni számukra a hálózatokhoz való hozzáférést, a piaci feltételek megőrzése és a villamosenergia-szolgáltatásra vonatkozó minőségi előírások betartása mellett.

4.12. Az EGSZB véleménye szerint a kiszolgáltatók helyzetben lévő fogyasztók számára nyújtott közvetlen támogatással kapcsolatban fentebb említett, a piaci szabályoknak megfelelő elemek alkalmazása ellenére az energiaszegénység és annak következményei elleni küzdelem terhének legnagyobb része továbbra is a tagállami szociális rendszerekre hárul majd, mivel a piac szempontjából ezek jelentik az egyetlen megfelelő alternatívát.

4.13. Ha megfelelően tervezik meg a villamosenergia-piacokat, és ezzel párhuzamosan stratégiai beruházásokkal segítik az olyan berendezéseket, melyek működtetésébe kiszolgáltatók helyzetű polgárokat is bevonnak – sőt, éppen ilyen polgárokat vonnak be, például energiaszövetkezetek formájában –, akkor a jövőben összefonódhat az energiapolitika, a szociálpolitika és a regionális értéktérítés.

4.14. Ehhez a politikának világosan meg kell válaszolnia azt a kérdést, hogy a jövőbeli decentralizált termelés keretében kinek kell, szabad és/vagy lehet villamos energiát előállítania és forgalmaznia. Ez az energiaszegénység problémájának megoldásához is döntően fontos.

4.15. A megújuló energiák ugyanis teljesen új lehetőségeket nyitnak az energiaszegénység mint szociális probléma kezelésére. Így például az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjának egyik tanulmánya már 2014-ben arra a következtetésre jutott, hogy – fotovoltaikus rendszerek segítségével – alapvetően az európai népesség 80 %-a képes lenne akár a hálózati áramszolgáltatásnál olcsóbb áron is előállítani magának villamos áramot! Gondot jelent, hogy a lakosság egy része nem rendelkezik olyan tetővel vagy telekkel, amelyre fel lehetne szerelni ezeket a berendezéseket. Ebben segíthetne a „termelő-fogyasztó” fogalmi meghatározásának kibővítése, valamint a közösen működtetett berendezések (energia-szövetkezetek) támogatása.

4.16. A CE Delft egyik frissen közzétett tanulmányában kiszámították, hogy 2050-re a háztartások akár 83 %-a képes lehet arra, hogy előállítsa a szükségleteit fedező villamos energiát.

4.17. Fontos és sokrétű problémát jelent azonban az, hogy éppen a kiszolgáltatott helyzetben levő polgároknak nincs pénzük a szükséges beruházásokra. A megújuló energiák „hátránya” ugyanis az, hogy először viszonylag komoly befektetésekre van szükség, bár a működtetési költségek nagyon alacsonyak (a nap és a szél tudvalegőleg nem kerül semmibe). Politikai szinten azonban ezt a problémát is meg lehet oldani, például megfelelő stratégiai beruházásokkal.

4.18. Jó példa erre a lengyel Podlasie vajdaság, ahol éppen most indítanak egy programot kis fotovoltaikus rendszerek támogatására. A 60 %-os beruházási támogatás, a Lengyelországban tervezett nettó fogyasztásmérési rendszerrel együtt, lehetővé teszi, hogy a fogyasztók villamosenergia-költségei megfeleződjenek!

4.19. Az EGSZB ennek kapcsán szorgalmazza, hogy az Európai Bizottság, a Tanács és az Európai Parlament is többet foglalkozzon olyan közép- és hosszabb távú fejlesztésekkel, amelyek kedvezőek lehetnek a fogyasztók számára. Ehhez az elektromos közlekedés szolgálhat példaként. Előre látható, hogy a következő 20–30 évben egyre több elektromos autó kerül a piacra. Egy ilyen e-autó kb. 14 kWh-t fogyaszt 100 km-en, ami – ha a villamos energia ára 0,25 ct/kWh – 3,50 eurót jelent. Ha belső égésű motorral felszerelt gépjárműben utazunk 100 km-t – 7 l/100 km-es fogyasztás és 1,20 eurós literenkénti üzemanyagár mellett –, akkor ezért 8,40 eurót kell fizetnünk. Ahhoz, hogy annyi villamos energiát állítsunk elő, amennyire egy e-autónak 10 000 km megtételéhez szüksége van, elegendő egy kb. 6 modulós fotovoltaikus rendszer. Egy megfelelő autót tehát egy kb. 3 000 eurós befektetéssel 20 éven keresztül lehetne ellátni (saját) árammal! Egyelőre túlságosan keveset beszélünk azokról a gazdasági szempontokról, melyek – a polgárok és potenciálisan a régiók számára is – az elektromos közlekedésre való átálláshoz kapcsolódhatnak.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

MELLÉKLET

Az alábbi ellenvéleményt elutasították, és a Közgyűlés által elfogadott szekcióvélemény fogadták el, de a szöveg így is megkapta legalább a leadott szavazatok egynegyedét:

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB reméli, hogy a villamosenergia-piacoknak az Európai Bizottság által az őszi/téli energiapolitikai csomag részeként javasolt újratervezése a megújuló energiaforrások teljes körű integrációját eredményezi majd a közös villamosenergia-piacon, ami az éghajlatváltozással kapcsolatos uniós kötelezettségvállalások végrehajtásának fontos eszköze.

1.2. E javaslatnak arra kell irányulnia, hogy hosszú távon biztosítsa a villamosenergia-ellátás megbízhatóságát és biztonságát, a jelenlegi piaci torzulások megszüntetéséhez vezessen, olyan villamosenergia-árak lehetővé tétele mellett, amelyek biztosítják majd az európai gazdaság versenyképességét, illetve stabilak és hozzáférhetőek a végső fogyasztók számára, ideértve az alacsony jövedelmű népességcsoportokat is.

1.3. Az EGSZB meggyőződése, hogy a villamosenergia-piacok újratervezése végső soron lehetővé teszi majd az energiaszegénységre vonatkozó esetleges kedvezőtlen hatások kockázatának csökkentését vagy megszüntetését.

1.4. Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a villamosenergia-piac jelenlegi formájából az újraszervezés felé haladó átalakulási folyamat különösképpen hatással lehet a kiszolgáltattott helyzetben lévő villamosenergia-fogyasztók csoportjaira.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a villamosenergia-piacok átalakításával kapcsolatos kockázatok különösen ahhoz kapcsolódnak, hogy alapjaiban meg kell erősíteni a 220/440 kW-os nemzeti áramátviteli hálózatok teljesítményét, valamint rendszerösszekötő kapacitásait, ki kell terjeszteni az elosztóhálózatok szerepét, hogy magukban foglalják azokat a szerepköröket, amelyeket jelenleg kizárólag az átviteli rendszerek látnak el (például a hálózat stabilitásának biztosítását), valamint „intelligens” rendszerré kell alakítani azokat, meg kell oldani a nagy mennyiségű villamos energia tárolási problémáját, decentralizálni kell az energiatermelést, a decentralizált termelést az elosztóhálózatra kell csatlakoztatni, valamint változtatni kell a villamos energiát fogyasztók szerepének és magatartásának jellegén a piacon.

1.6. A fent felsorolt átalakulási folyamatok hosszú távra szólnak, megvalósításukhoz évtizedekre, ezen felül súlyos beruházásokra lesz szükség, amelyek elérhetik a több száz milliárd eurót, továbbá egyéb hasonló költségeket, melyek az új, gyakran még nem ismert műszaki megoldások kifejlesztéséhez szükségesek.

1.7. A piaci elvek maradéktalan végrehajtását illetően e költségek jelentős része a villamosenergia-árak szabályozott elemére vetítve jelenik majd meg, ami az átalakulás folyamata során negatív hatást eredményezhet a lakosság kiszolgáltattott csoportjainak energiaszegénysége szempontjából.

2. Bevezetés

2.1. 2016. március 14-én az Európai Unió Tanácsának szlovák elnöksége levelet küldött az EGSZB-nek, amelyben azt kérte, hogy az EGSZB készítsen véleményt a villamosenergia-piac újratervezésének társadalmi dimenziójáról mint a gazdasági és társadalmi fejlődés folyamatának részéről.

2.2. Kérte továbbá, hogy alaposabban elemezzék a villamosenergia-piacot befolyásoló tényezőket, valamint értékeljék azok hatását az uniós energiaárak alakulására annak érdekében, hogy ez a folyamat ne csak környezetvédelmi szempontból (éghajlatvédelem), hanem gazdasági és társadalmi téren is fenntartható legyen, különös tekintettel a villamosenergia-ellátás biztonságára és elérhetőségére.

2.3. Kérelmében a szlovák elnökség megjegyezte, hogy a villamosenergia-piacok újratervezése lehetőségeket is tartogat a fogyasztók számára: lehetővé teszi számukra, hogy proaktívabb kapcsolatot alakítsanak ki a piaccal. A villamosenergia-árak emelkedésének az Unió iparának versenyképességére gyakorolt hatásain túlmenően azonban azokat az esetleges veszélyeket is feltétlenül figyelembe kell venni, amelyeknek az áremelkedés a szociálisan kiszolgáltattott helyzetben lévő fogyasztókat teszi ki.

2.4. Az EGSZB számos korábbi véleményében vizsgálta mélyrehatóan az energiapiac várható alakulását, és véleménye szerint az azokban tett ajánlái és következtetései mit sem veszítettek aktualitásukból. A mostani vélemény kizárólag azokkal a kockázatokkal foglalkozik, amelyeknek a villamosenergia-piac újraszervezése a szociálisan kiszolgáltattott helyzetben lévő népességcsoportokat teheti ki, valamint az energiaszegénység azon sajátos megnyilvánulásával, amelyek a villamos energiához való hozzájutás lehetőségével függnek össze.

3. Az EU jelenlegi villamosenergia-piacának legfőbb problémái, illetve a középtávú fejlesztéséhez kapcsolódó kockázatok

3.1. Az EU villamosenergia-piacán tapasztalható főbb problémák a következőképpen foglalhatók össze:

- a villamosenergia-piac alapvetően torz,
- az új, rugalmas energiaforrásokkal kapcsolatos felszerelés-beruházások nem elégségesek,
- a megújuló energiaforrások ösztönzése érdekében háttérbe szorítják a szállítási infrastruktúrák fejlesztését,
- csökken és veszélybe kerül a villamosenergia-ellátás biztonsága és megbízhatósága,
- nem hatékony a nemzeti energiapolitikák összehangolása, figyelembe véve azonban azt is, hogy ez inkább a transznacionális régiók szintjén, a meglévő piacokon érvényesülő tényleges feltételek alapján megvalósuló együttműködést és koordinációt jelenti,
- a villamosenergia-piac torzulása egyre súlyosabb a nem hatékony piaci integráció miatt.

3.2. Az uniós villamosenergia-piacok nem megfelelő működésének egy másik fontos negatív tényezője valójában ahhoz kapcsolódik, hogy a megújuló energiaforrások egyes nagyobb csoportjai földrajzilag távol esnek a sok villamos energiát fogyasztó területektől; ezt tetézi még, hogy a tagállamokban nincs elegendő szállítókapacitás. A kontrollálatlan, többek között a szélenergiát kiaknázó villamosenergia-termelés következtében az átmeneti csúcsok idején a szomszédos országokba irányítják a villamos energiát, ami ezt követően válsághelyzeteket idéz elő a szállítóhálózatokban, és növeli az általános üzemzavar kockázatát.

3.3. Számos tagállamban a megújuló energiaforrásokból származó ellátás bizonytalanságára reagálva kapacitászabályozási mechanizmusokat vezettek be, amelyek olyan diszkriminatív elemekkel is járnak, mint például az előzetesen kiválasztott termelési technológiák felé irányítás vagy a határokon átnyúló szállítmányok kizárása. A villamosenergia-piac új modelljének figyelembe kellene vennie és meg kellene szüntetnie a meglévő hiányosságokat; mindenesetre elengedhetetlen az uniós villamosenergia-infrastruktúrák minőségének javítása.

3.4. A tagállamok szállítóhálózatai nem garantálják a helyi forráshiány tagállamok közötti operatív fedezését; ennélfogva a jelenlegi körülmények között nehezen folytatható a villamosenergia-piac integrációja. Európában van néhány regionális villamosenergia-piac is, amelyek nem működnek együtt egymással, és amelyek tevékenysége nem kellően összehangolt.

3.5. Ezek összekapcsolása fokozatosan történik a hatályos jogszabályoknak megfelelően (üzemi és kereskedelmi szabályzatok). Jelen pillanatban mind az üzembiztonság, mind pedig a termékek és szolgáltatások biztosításának árszintje szempontjából jelentős különbségek mutatkoznak e piacok között. Ez az integrációs folyamat elengedhetetlenül szükséges, ugyanakkor úgy tűnik, hogy nagyon nehéz lesz.

3.6. Az időszakos megújuló forrásoknak az energetikai rendszerekbe történő integrációja során felmerült problémákra reagálva számos tagállam alkalmaz kapacitászabályozási mechanizmusokat, amelyek biztosítják a villamosenergia-ellátás megbízhatóságát és rendelkezésre állását akkor, amikor a természeti feltételektől való függésük következtében nem állnak rendelkezésre megújuló energiaforrások. A kapacitászabályozási mechanizmusok igénybevétele kapacitáslekötési szerződések vagy stratégiai tartalékok formájában valósul meg. A kapacitáspiacok torzíthatják a piacot, míg a stratégiai tartalékok szerepe jellemzően semleges a villamosenergia-piac szempontjából, és inkább előnyben részesítendő mint piaci szempontból megfelelő megoldások.

3.7. Az energetikai helyzet következő húsz évre vonatkozó kilátások fontos tényezőt jelentenek, mely befolyással lesz arra, hogy a villamosenergia-piacok újratervezése milyen végleges formát ölt majd, valamint természetesen arra is, hogy ez milyen hatást gyakorol a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztókra. Ezzel kapcsolatban tekintetbe kell venni az alábbi tényezőket:

3.7.1. Az elmúlt tíz év során végbement változások következtében az EU energiakörnyezetének objektív stratégiai megfontolásokon alapuló, sürgős megoldásra van szüksége. Az elfogadható vagy megfizethető árú, fenntartható villamosenergia-ellátás megbízhatóságának kérdése nem merülhet ki csupán a nagy szólamokban, hanem azt a fenntartható fejlődés három alappilléreire építve, szilárdan meg kell alapozni. Maga a hálózatfelújítás minden valószínűség szerint 655 milliárd USD-t igényel majd.

3.7.2. A 2016 és 2025 közötti időszakban mintegy 150 GW-nak megfelelő meglévő hőkapacitás életciklusa jár le az EU-ban, ami az EU jelenlegi hőkapacitásának egynegyedét teszi ki. Ez azt jelenti, hogy a villamosenergia-termelő rendszer megfelelőségének és a fogyasztók ellátásának fenntartása érdekében 100 GW stabil teljesítményű, új hőkapacitást kell létrehozni annak tudatában, hogy a fosszilis energiaforrások 2035-ig 200 GW-ot állítanak elő még abban az esetben is, ha mind az energiahatékonyság, mind a villamosenergia-tárolás területén beigazolódnak a technológiai fejlődéssel kapcsolatos feltételezések.

3.7.3. A villamosenergia-piac jelenlegi helyzetében azonban az ilyen termelőkapacitásokba történő beruházás nem lehetséges, és az energiabiztonság garantálásához olyan radikális, rendszerszintű reformokra lesz szükség, amelyek a végfogyasztói árakra gyakorolt kedvező hatás mellett a piaci mechanizmusok szigorú alkalmazását vonják maguk után.

Az ellenvéleményt 91 szavazattal 141 ellenében, 22 tartózkodás mellett elutasították.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 520. PLENÁRIS ÜLÉSE (2016. OKTÓBER 19–20.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Európai szabványok a 21. század számára

[COM(2016) 358 final]

(2017/C 034/13)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.8.17.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke [COM(2016) 358 final]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.20.
Plenáris ülés száma:	520
A szavazás eredménye:	147/0/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetés és ajánlások

1.1. Az EGSZB alapvetőnek tartja egy olyan európai szabványosítási rendszer kialakítására vonatkozó új jövőkép meghatározását, amely képes alkalmazkodni a folyamatosan változó nemzetközi környezethez, és amely egyre több előnnyel jár a vállalkozások, a fogyasztók, a munkavállalók és a környezet számára.

1.2. A „civil társadalom otthonaként” az EGSZB különös jelentőséget tulajdonít az európai szabványosítási rendszer átláthatósága és inkluzivitása javításának, és annak proaktív szerepét hangsúlyozza a stratégiai orientációban, a szabályozás végrehajtásában és ismertetésében, valamint a szabványosítási kultúra támogatásában.

1.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy meg kell erősíteni a műszaki szabványosítás stratégiai szerepét az alábbiak biztosítása érdekében:

- az áruk és szolgáltatások minősége, biztonsága és teljesítménye,
- egyre magasabb szintű fogyasztó-, munkavállaló- és környezetvédelem,
- magasabb innovációs szint a vállalkozások versenyképessége számára.

1.4. Az EGSZB üdvözlí az európai szabványosítási rendszer köz- és magánszférabeli partnereinek részvételével megvalósuló közös szabványosítási kezdeményezés elindítását, amelynek célja egy közös megközelítés kialakítása a prioritások meghatározása, valamint a szabványok elfogadásának korszerűsítésére és egyszerűsítésére irányuló közös intézkedések kidolgozása terén.

1.5. Az EGSZB-t ugyanakkor nagymértékben aggasztja a konkrét megvalósításra vonatkozó iránymutatások és a vonatkozó pénzügyi keretösszegek korlátozott volta, hiszen azok alapvető szerepet játszanak abban, hogy egy közös innovatív jövőképből korszerűsítési stratégiák és konkrét intézkedések szülessenek.

1.6. Ezzel kapcsolatban az EGSZB azt javasolja, hogy a JIS ⁽¹⁾ köz-magán társulása mind strukturális, mind pedig pénzügyi szempontból találja meg a helyét a Horizont 2020 ⁽²⁾ közös technológiai kezdeményezéseinek keretén belül, annak érdekében, hogy:

- biztosítsa az ipari ágazatra, a szolgáltatásokra és a fogyasztásra vonatkozó, pontosan meghatározott műszaki szabályozási célkitűzések teljesítését,
- megvalósítsa a pénzügyi és emberi erőforrások, valamint a közös prioritásokkal kapcsolatos ismeretek nagyobb mértékű és hatékonyabb koncentrációját.

1.7. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot egy közös stratégia kidolgozására irányuló, integrált és strukturált rendszer kialakításában, amely csökkenti a szabványok és tervezési rendszerek széttagoltságát.

1.8. Az EGSZB ezért a szabályozási intézkedések stratégiáinak jobb irányítási rendszerét támogatja, mely figyelembe veszi a technológiák konvergenciáját, a vállalkozások és szolgáltatások digitalizálását, illetve az új és egyre növekvő társadalmi és környezetvédelmi szaktudást, valamint együtt tud működni a jelenlegi műszaki szabványügyi bizottsággal.

1.9. A szabványosításról folyó európai intézményközi párbeszédnek kiemelt szerepet kell biztosítani valamennyi érdekelt képviselői szerv számára. Állandó értékelő- és irányítócsoportokat kellene felállítani az uniós intézményeken belül, elsősorban az EGSZB-vel és a Régiók Bizottságával (RB), tekintettel az EUMSZ 114. cikkében kötelezően előírt konzultációkra.

1.10. Az EGSZB véleménye szerint meg kell erősíteni az európai szabványosítási kezdeményezés és az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságainak kapacitását az adott ágazatokra – különösen a szolgáltatási szektorra – vonatkozó műszaki szabványosítás eszközeinek összehangolt használatára.

1.11. Az EGSZB kiemelt fontosságot tulajdonít annak, hogy egy hatásos európai figyelemfelhívó kampány elindításával és támogatásával kialakuljon egy valódi európai szabványosítási kultúra, amely az alapfokú oktatástól kezdve a politikai döntéshozókig és a nemzetközi megállapodások tárgyalásaiban részt vevő felekig minden szintet áthat.

1.12. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy egy valóban innovatív európai szabványosítási politikának elsősorban a polgárok, a vállalkozások és a munkavállalók körében mért fogyasztói elégedettség elveinek kell megfelelnie, valamint magas szintű biztonságot, minőséget és hatékonyságot, új munkahelyek teremtését és nemzetközi versenyképességet kell eredményeznie egy, a szabványosítás és a kreativitás megfelelő arányát biztosító kiegyensúlyozott és rugalmas megközelítés révén ⁽³⁾.

2. A műszaki szabványosítási rendszer az Európa és a világ előtt álló kihívások közepette

2.1. A műszaki szabványosítás alapvetően fontos szerepet játszik a belső piac működésében, valamint a termékek és szolgáltatások nemzetközi versenyképességében. A javak és szolgáltatások minősége, teljesítménye és biztonsága stratégiai eszközöként biztosítja a hálózatok és a rendszerek interoperabilitását, a vállalkozások, a munkavállalók, a fogyasztók és a környezet magas szintű védelmét, valamint a magasabb szintű innovációt és társadalmi integrációt.

⁽¹⁾ Közös szabványosítási kezdeményezés.

⁽²⁾ Lásd például a közszektoron belüli társulás (P2P) metrológiáját.

⁽³⁾ Lásd: TEN/593 – Az ikt-szabványosítás prioritásai a digitális egységes piac érdekében, sz. vélemény (HL C 487., 2016.12.28., 92. o.).

2.2. A technológiai fejlődés, a politikai prioritások, a globális – különösen a szolgáltatásokkal kapcsolatos – tendenciák és az információs forradalom fényében, a számos sikeres elem megőrzése, a hibák kijavítása, az európai és a nemzeti dimenzió, illetve az innovációs szabadság, a kreativitás és a műszaki-szabályozási interoperabilitás közötti megfelelő egyensúly, valamint – nagyobb általánosságban – a vállalkozások, a fogyasztók, a munkavállalók és az egész európai társadalom új igényeinek kielégítése érdekében szükség van az európai szabványosítási rendszer felülvizsgálatára.

2.3. A „civil társadalom otthonaként” az EGSZB különös jelentőséget tulajdonít az európai szabványosítási rendszer átláthatósága és inkluzivitása javításának, és annak proaktív szerepét hangsúlyozza a stratégiai orientációban, a szabályozás végrehajtásában és ismertetésében, valamint a szabványosítási kultúra támogatásában, mely a jövőbeli vállalkozások és nemzedékek sikerének záloga.

2.4. Az EGSZB mindig is úgy vélte, hogy „egy gyors, hatékony és az érintett feleket bevonó európai szabványosítási folyamat nemcsak az egységes piac sarokköve, amely az európai integráció és az azt megvalósítani kívánó Európa 2020 stratégia központi eleme, hanem – és mindenek előtt – az európai gazdaság versenyképességének alapeleme és az innováció előrelendítő eszköze”⁽⁴⁾. Éppen ezért egyértelmű és átlátható, a fogyasztók és a vállalkozások, valamint a környezet és a társadalom védelmét szolgáló szabványokra van szükség.

2.5. Az európai szabványosítási rendszer legfőbb általános célkitűzése növelni a szabványok és az európai szabványosítási folyamat hozzájárulását az áruk és szolgáltatások belső piacon belüli szabad áramlásához a növekedés és az innováció ösztönzése, valamint az európai vállalkozások, főként a kkv-k versenyképességének elősegítése – ugyanakkor magas szintű fogyasztó-, munkavállaló- és környezetvédelem biztosítása – érdekében, átfogóbb, mégis gyors, inkluzív és átlátható, nemzeti és európai szintű folyamatok révén, amelyek elismert kritériumokra, például a kereskedelem technikai akadályairól szóló WTO-egyezmény és az 1025/2012/EU rendelet által meghatározott kritériumokra épülnek.

2.6. Az EGSZB a közelmúltban hangsúlyozta, hogy „az európai szabványosításnak – az összes szociális partner és érintett fél hozzájárulása révén – egyre inkább hozzá kell járulnia a világgazdasági folyamatok kiteljesítéséhez és gazdagításához”, valamint azt, hogy „az európai szabványosítási kultúrának nagyobb súllyal kellene jelen lennie a globális szabványosítási folyamatokban”,⁽⁵⁾ többek között a kommunikációval kapcsolatos tájékoztatás, könnyű hozzáférés és alacsony költségek révén.

2.6.1. Hasonló fontossággal bír a szabványosítás és a kreativitás közötti megfelelő egyensúly fenntartása⁽⁶⁾, biztosítva a lehetőséget – többek között a kézművesipari, illetve a kisebb vállalkozásoknak – a szabad véleménynyilvánításra és az áruk és szolgáltatások fejlesztésére a szabványok által meghatározott alapvető korlátokon belül.

2.7. Az európai szabványosításnak kulcsszerepet kell betöltenie az áruk és szolgáltatások egységes piacának megeremtésében és működésében a nemzeti szabványok fokozatos, uniós szintű harmonizációja révén, amelyek gyakran technikai akadályokat előidézve gátolhatják a nemzeti piacokhoz való hozzáférést, a kereskedelmet és az Európán belüli cserét.

2.8. A technológiák konvergenciájának és az informatikának a társadalom, a vállalkozások és a közszolgáltatások körében tapasztalt egyre nagyobb térnyerése hatására az általános szabványosítás és a digitális szabványosítás közötti hagyományos válaszvonal kezd elmosódni, ahogyan arról az EGSZB egy másik véleményében⁽⁷⁾ beszámol, és az Európai Bizottságon belül szükségessé tesz egy, a szabványosítás prioritásainak tervezésére és meghatározására vonatkozó egységes megközelítést.

2.9. Mivel az uniós gazdaság és ipar számos szereplője az ISO/IEC nemzetközi szabványait részesíti előnyben, rendkívül fontosá válik az európai szabványosítási rendszer megerősítése a gyors, hatékony és minden érdekelt felet – különösen a kisebb vállalkozások, a fogyasztók és egyéb érdekelt felek képviselőit – bevonó európai szabványosításhoz igazodó nemzetközi szabványok kidolgozása érdekében.

2.10. A szolgáltatásokkal kapcsolatos önkéntes európai szabványok fokozott fejlesztése előmozdíthatja a foglalkoztatást és a növekedést a határokon átnyúló nagyobb mértékű szolgáltatásnyújtás és a piacok nagyobb mértékű integrációja révén, lehetővé téve az ágazatban rejlő lehetőségek teljes kiaknázását az európai gazdaság javára, biztosítva a munkakörülmények és a helyi életkörülmények védelmét és tiszteletben tartását, valamint hozzájárulva a nemzeti tanúsítási rendszerek használatából fakadó akadályok megszüntetéséhez.

⁽⁴⁾ HL C 376., 2011.12.22., 69. o.

⁽⁵⁾ HL C 177., 2016.5.18., 1. o.

⁽⁶⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

⁽⁷⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

2.11. A technológiai ciklusok gyors változására, az ipari rendszerek fokozott összetettségére és kölcsönhatásaira, az áruk, a szolgáltatások és az ikt között egyre inkább elmosódó határookra adott válaszként az Európai Bizottság (EB) elindított egy közös szabványosítási kezdeményezést – az EGSZB kívánságának megfelelően – az európai szabványosítási rendszer köz- és magánszférabeli partnereinek részvételével. A kezdeményezés célja meghatározni egy közös jövőképet és egy 2019 végéig tartó olyan közös folyamatot, amely a szabványok kidolgozásának korszerűsítésére, prioritizálására, felgyorsítására és egyszerűsítésére törekvő különféle kezdeményezésekre összpontosít, az alábbiak révén:

- az európai szabványosítási rendszerre irányuló figyelemfelkeltés, oktatás és a rendszer megértése,
- időszerű és magas színvonalú prioritások és szabályozási tervek, valamint azok összeegyeztetése a kutatási és innovációs kerettel,
- a – többek között kisebb – képviseletek koordinációja, együttműködése, átláthatósága és inkluzivitása,
- valamennyi érdekcsoport aktív és átlátható részvétele,
- versenyképesség és nemzetközi dimenzió, valamint közös szabályozási modellek kidolgozása.

3. Az Európai Bizottság javaslatai

3.1. Az Európai Bizottság közleménye egy jövőképet ismertet, amelyet egy olyan szabványosítási csomag kísér, amely számos célkitűzést megfogalmaz az európai szabványosítási rendszer korszerűsítésére vonatkozóan:

- **közös szabványosítási kezdeményezés (JIS):** az európai és nemzeti szabványügyi szervezetek, az ipar és a szakmai szervezetek, a kkv-k, a fogyasztói egyesületek, a szakszervezetek, a környezetvédelmi szervezetek, a tagállamok, az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) és az Európai Bizottság partnerségén alapuló innovatív folyamat, amelynek célja a műszaki szabványosítás felgyorsítására és egyszerűsítésére irányuló konkrét intézkedések kidolgozása,
- **a szolgáltatásokra vonatkozó európai műszaki-szabályozási szabványok:** útmutató a szolgáltatási szektorra vonatkozó önkéntes európai szabványok kidolgozásának előmozdításához, a nemzeti szabványokból és tanúsítási rendszerekből fakadó akadályok csökkentéséhez és a szolgáltatóknak nyújtott információk javításához,
- **az Európai Bizottság, az Európai Parlament, a Tanács, az EGSZB és az RB részvételével zajló strukturált intézményközi párbeszéd:** éves jelentéstételi és visszacsatolási rendszer az uniós szabványosítási politika végrehajtásáról,
- **éves munkaprogramok bemutatása:** a 2017. évi munkaprogram rögzíti az európai szabványosítási rendszer éves prioritásait.

3.2. Az Európai Bizottságnak – különösen a szolgáltatási ágazatban – szándékában áll:

- elemzést készíteni a nemzeti szabványok közötti ellentmondásokról és átfedésekről,
- kritériumokat rögzíteni az európai szolgáltatási szabványok prioritásainak meghatározásához,
- elvégezni a jelenleg érvényes nemzeti szabványokról és a szabványokra és tanúsítványokra vonatkozó engedélyezési gyakorlatokról folyó információgyűjtés célzott felülvizsgálatát,
- bekérni a CEN-től a nemzeti szolgáltatási szabványok közötti potenciális ellentmondások vagy átfedések, illetve a szabványok kidolgozása terén felmerülő esetleges hiányosságok éves listáját,
- a nemzeti szabványok kidolgozására vonatkozó javaslat megfogalmazása előtt figyelembe venni az európai dimenziót,
- a tagállamokat ösztönözni az európai szolgáltatási szabványok használata által kínált előnyök feltárására.

3.2.1. Az Európai Bizottság ezenkívül azt tervezi, hogy az egységes piaci stratégiában szereplő egységes digitális portálhoz való jobb hozzáférés révén javítja a harmonizált európai szabványokról szóló információk rendelkezésre állását.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB ismételten⁽⁸⁾ egyetértését fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy sürgető szükség van az európai szabványosítási rendszer eredményes és hatékony korszerűsítésére, amelyről több mint öt éve folynak a tárgyalások, és elengedhetetlennek tartja egy új közös jövőkép és konkrét intézkedések kidolgozását ahhoz, hogy a szabványosítás terén jelentkező globális kihívásokra önkéntes alapon válasz szülessen egy olyan innovatív együttműködési folyamat keretében, amely a gyorsan változó technológiai környezetben a szabványok időben történő kidolgozásával kapcsolatos konszenzuson alapul.

4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a szabványosítási folyamatnak már a kutatás és fejlesztés szakaszában el kell kezdődnie társszabványosítási és előszabványosítási intézkedések révén, valamint fejleszteni kell az európai szabványok nemzetközi szintre emelését célzó mechanizmusokat az ipar, a kkv-k, a fogyasztók, a szociális partnerek és a környezetvédők képviselőinek és a civil társadalom releváns szereplőinek támogatásával.

4.3. Az EGSZB véleménye szerint ahhoz, hogy az európai szabványosítási rendszernek a közös szabványosítási kezdeményezés dokumentumában szereplő korszerűsítési intézkedései európai és nemzetközi szinten eredményesek és hatékonyak legyenek, elsősorban arra van szükség, hogy:

- összehangolják a különböző európai referenciakeretek tervezésére, kidolgozására és nyomon követésére szolgáló rendszereket és megerősítsék azok koordinációját,
- az európai szabványügyi szervezetek rendelkezésére álljon egy megerősített többéves pénzügyi keret a tervezett intézkedésekkel kapcsolatos konkrét lépések megtétele érdekében⁽⁹⁾,
- pénzügyi és szervezeti támogatást nyújtsanak a gyengébb és kevesebb eszközzel rendelkező szervezetek és képviselők inkluzív részvételéhez olyan területekre vonatkozó intézkedések révén, mint a műszaki-szabályozási szabványok kidolgozása, a „figyelemfelkeltés, oktatás és a rendszer megértése”, az európai inkluzivitás és a „nemzetközi dimenzió”.

4.3.1. Ezzel kapcsolatban az EGSZB javasolja egy köz-magán társulási kezdeményezés létrehozását a Horizont 2020 közös technológiai kezdeményezései terén, a közös szabványosítási kezdeményezésben felvázolt folyamat alapján, megfelelő pénzügyi keretösszeg rendelkezésre állása, illetve a stratégiák és prioritások meghatározása strukturált rendszerének kialakítása mellett.

4.4. Az EGSZB-t hasonlóképpen aggodalommal tölti el, hogy mind a különböző uniós politikák és az azokat végrehajtó főigazgatóságok, mind pedig a programozási eszközök szintjén hiányzik egy, a prioritások összehangolását szolgáló erős és innovatív struktúra, amely túlmutat a szabványügyi bizottságon és az egyébként dicséretre méltó kezdeményezéseken (a közös szabványosítási kezdeményezésen és a strukturált párbeszédén).

4.4.1. Az EGSZB véleménye szerint ezért új irányító szervre van szükség a szabványosítás valamennyi aspektusát – a tudományostól a technológiai át a társadalmi és környezetvédelmiig – felölelő szabályozási intézkedési stratégiák előkészítésében és nyomon követésében, és ennek a szervnek együtt kell tudnia működni a jelenlegi műszaki szabványügyi bizottsággal.

4.4.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a Tanács 2015. márciusi sürgős felhívásaira tekintettel egy, a változatlan ügymenet fenntartására irányuló modell nem képes hatékony választ adni az európai szabványosítási rendszer erőteljes korszerűsítésének és fejlesztésének sürgető szükségességére. A szabványosításról folyó strukturált európai intézményközi párbeszédnek kiemelt proaktív szerepet kellene biztosítania a képviselői szervek, különösen a Régiók Bizottsága és az EGSZB számára, tekintettel arra, hogy az EUMSZ 114. cikke előírja az utóbbival való kötelező konzultációt.

5. Konkrét megjegyzések

5.1. **Az európai műszaki szabványok gyorsasága és időszorúsága.** Eltérő érdekek találkoznak a folyamatok nyomon követéséhez szükséges idő és a felmerülő hiányosságok csökkentése érdekében egy minden helyzetre egyformán használható megoldás alkalmazásának gyorsaságát és nehézségeit illetően. Az időszorúság fontosabb, mint a gyorsaság, amennyiben ez utóbbi veszélyeztetheti a konszenzus kialakítását.

⁽⁸⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

⁽⁹⁾ Lásd a közös szabványosítási kezdeményezés egységes piaci stratégia keretébe tartozó 1. mellékletét, 2016. június 13., Amszterdam.

5.2. **Az európai vállalkozások versenyképességének támogatása.** A kkv-knak a szabályozás kidolgozásában/alkalmazásában való részvételét gátló akadályok lebontása, valamint a szabványosítás, az innováció és a kutatási projektek közötti kapcsolatok megerősítése, a kisebb vállalkozások kapacitásépítését támogató intézkedések révén is.

5.3. **Az uniós jogalkotás és politikák támogatása.** Egyre nagyobb igény mutatkozik az uniós jogalkotást és politikákat támogató szabványok iránt a kért szabványok megszerzése érdekében: javítani kell a különböző szereplők és érdekelttek közötti koordinációs és kommunikációs kapacitást.

5.4. **A felkészülésre vonatkozó kapacitás javítása.** Meg kell erősíteni azt a képességet, hogy az európai szabványosítási folyamatok meghatározásakor időben előre tudják jelezni a jogszabályok szükségességét, többek között a nemzeti szabályozás által jelentett veszélyek csökkentése érdekében, melyek gyengíthetik az európai szabványosítási rendszer általános hatékonyságát.

5.5. **Inkluzivitás.** Kapacitásépítési intézkedések révén javítani kell a civil társadalmi szereplők és a kisebb szervezetek képviselői kapacitását. Az EGSZB-nek már alkalma nyílt hangsúlyozni „annak fontosságát, hogy megkönnyítsék a kkv-k és a társadalom érintett szereplőinek hozzáférését a szabványosítási folyamathoz”, valamint hogy „biztosítsák a szabványosítási folyamat legfőbb szereplői erőfeszítéseinek részletes nyomon követését az európai szabványosítási rendszer inkluzivitásának megerősítése érdekében”⁽¹⁰⁾. A III. mellékletben szereplő szervezeteknek egyértelmű jogokkal – különösen a véleménynyilvánítás terén – és kötelezettségekkel rendelkező tag/partner státust kell biztosítani.

5.6. **Az európai szabványok globális szintű támogatása.** Nagyobb hatékonyságra, képviselői kapacitásra, több kompetenciára és koherenciára van szükség, különösen az ISO/IEC/ITU keretein belül, és főként a kisvállalkozások, a fogyasztók és a környezetvédelem, valamint a multilaterális és szabadkereskedelmi megállapodások tekintetében.

5.7. **Irányítás.** Az alábbi lépések megtétele szükséges:

- hatékony irányítási és koordinációs struktúrák kialakítása,
- az Európai Bizottság interoperatív kommunikációs hálózatainak javítása a szabványosítási folyamattal kapcsolatban,
- a munkamódszerek harmonizálása a köz-magán társulások átlátható és inkluzív tervezési struktúráival, valamint az interaktív párbeszédet biztosító mechanizmusokkal.

5.8. **Többéves pénzügyi támogatások.** Elengedhetetlen szükség van egy többéves költségvetési keretre, nemcsak az előzetes és egyidejű szabványosítási kutatás⁽¹¹⁾, a „tudomány és társadalom” és a „társadalomtudományok és bölcsészettudományok” terén zajló fellépések, valamint a szabványosítás széles körű ismertségének és kultúrájának kialakítása érdekében, hanem konkrét szabványosítási stratégiák és kísérleti intézkedések támogatására is a csúcágazatokban, a „Horizont 2020” általános és szabályozási keretén belüli társfinanszírozás felhasználásával.

5.9. **A jövő strukturái és stratégiái.** Elemezni kell a jövőbeli nemzetközi szabványok hatását az európai piacra, valamint az ágazati és ágazatközi kilátásokat. A bevezetett intézkedések hatékony végrehajtását rendszeresen értékelni kell és nyomon kell követni az intézmények e célból kialakított mechanizmusai – például az EGSZB-n belül felállított, a szabványosítással foglalkozó állandó csoport, illetve a Régiók Bizottságán és az Európai Parlamenten belül működő hasonló szervek – segítségével.

5.10. **A szabványosítás mint uniós politikai eszköz.** Valamennyi európai politika esetében meg kell erősíteni az európai szabványosítási kezdeményezés és az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságainak kapacitását az adott ágazatokra vonatkozó műszaki szabványosítás eszközeként megvalósítására és összehangolt használatára.

⁽¹⁰⁾ „Az európai szabványosításra vonatkozó 2016. évi munkaprogram” (HL C 303., 2016.8.19., 81. o.).

⁽¹¹⁾ Lásd a 2014–2020-as időszakra vonatkozó EMPIR metrológiai programot.

5.11. **Strukturált intézményközi párbeszéd.** Az EGSZB véleménye szerint ennek az eszköznek teljes mértékben interaktívnak és proaktívnak kell lennie, az európai intézményeken belül működő állandó csoportok tevékenységére kell épülnie, és a tervezési folyamat kezdetétől fogva be kell vonni a Régiók Bizottságát és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot a munkálatokba, mivel az EUMSZ ⁽¹²⁾ kimondja, hogy ez utóbbi hatáskörébe tartozik az egységes piac, melynek a szabványosítás szerves része.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Lásd különösen az EUMSZ 114. cikkét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a területi alapú tartalomkorlátozás, illetve a vevő állampolgársága, a belső piacon belüli lakóhelye vagy székhelye alapján történő egyéb megkülönböztetés elleni fellépésről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról

[COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]

(2017/C 034/14)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. Az Európai Unió Tanácsa, 2016.6.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke [COM(2016) 289 final – 2016/0152 (COD)]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	216/3/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli a területi alapú tartalomkorlátozásról szóló rendeletre tett javaslatot, amely mind a vállalatok, mind pedig a fogyasztók szempontjából megkerülhetetlen eleme a digitális egységes piacra irányuló stratégiának. Ez azonban csak egy kis lépés, az összképet nem befolyásolja. A vállalatok és ügyfelek – mind a fogyasztók, mind pedig a vállalatok mint végfelhasználók – továbbra is jelentős nehézségekkel szembesülnek, amikor az egységes piacon értékesítenek és vásárolnak.

1.2. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és a Tanácsot, hogy vezessenek be ambiciózus és jól meghatározott jogi rendelkezéseket egy sikeres, a fogyasztók és a vállalatok számára is kedvező digitális egységes piac érdekében, ami egyben a világ többi részével szemben ellenállóképes európai gazdaság létrehozásának előfeltétele is. Az ilyen intézkedések az Európai Unióról kialakított kedvező képet is előmozdíthatják.

1.3. Később derül majd ki, hogy ez a rendelet tényleg enyhíti-e a fogyasztók frusztrációit. Bár a hagyományos offline kereskedés továbbra is fontos lesz, a határokon átnyúló online kereskedésben jelenleg részt vevő vállalatok száma még korlátozott. Hatalmas lehetőségek rejlenek azonban az online vásárlásban és értékesítésben, különös tekintettel a határokon átnyúló ügyletekre.

1.4. Sürgősen egyenlő versenyfeltételeket kell teremteni az offline és online kereskedés számára. Következésképpen az EU-nak nemcsak arra kell összpontosítania, hogy véget vessen az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozásnak, de arra is, hogy felszámolja az egységes piacon még meglévő akadályokat, amelyek visszatartják vagy gátolják a kereskedőket, hogy határokon átnyúlóan online és/vagy offline értékesítést folytassanak.

1.5. Meg kell erősíteni a vállalatok és a fogyasztók közötti bizalmat, mégpedig további jogi rendelkezések párhuzamosan történő elfogadásával. A legfontosabb ezek között például a csomagkézbesítési szolgáltatásokról szóló rendelet⁽¹⁾ – melynek célja a szállítási problémák mérséklése és a költségek csökkentése a tisztességes verseny biztosítása révén, és amely szociális rendelkezéseket is tartalmaz és teljes mértékben tiszteletben tartja az e területen érvényes uniós jogszabályokat –, valamint az uniós szerzői jogi szabályok kiegyensúlyozott felülvizsgálata.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokról szóló rendeletre vonatkozó javaslatról, mely kiegészíti az e véleményben előterjesztett javaslatokat (lásd e Hivatalos Lap 106. oldalát).

1.6. Az EGSZB ellenzi az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozást, ugyanakkor elismeri, hogy számos olyan megalapozott indok létezik, amelyek miatt vállalatok, elsősorban kkv-k és mikro-vállalkozások elkerülhetik vagy elutasíthatják a határokon átnyúló online kereskedelmet, illetve a piacok közötti különbségekből adódóan az árak és/vagy feltételek kiigazítását. Ezek többek között az eltérő jogi környezetet, a további nemzeti követelményeket, a szállítási többletköltségeket, a szerződéskötés előtti tájékoztatással kapcsolatos nyelvi követelményeket és a háttérirodával (back office) kapcsolatos követelményeket stb. érintik.

1.7. Az EGSZB kiemeli, hogy az indokolt területi alapú tartalomkorlátozás – amelynek okai a tagállamok iparpolitikái közötti nagyfokú eltérések és a különböző jogrendek – akadályozza az európai szinten működő kkv-k és nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások spontán fejlődését. Ezek az eltérések ugyanakkor aláássák azt az átláthatóságot és kiszámíthatóságot, amelyre oly nagy szükség van a beruházások ösztönzéséhez és a piacok megnyugtatásához a digitális korban.

1.8. A javasolt rendelet helyesen nem kötelezi a kereskedőket arra, hogy árukat szállítsanak vagy szolgáltatásokat nyújtsanak a vevő országába, ha a kereskedő (még) nem szállít vagy működik az érintett országban.

1.9. Az egységes piacon minden vevő hozzáfér majd bármilyen ajánlathoz, és megvásárolhatja az árut vagy a szolgáltatást, amennyiben megszervezi az áru átvételét, illetve olyan országban kapja meg a szolgáltatást, ahol a kereskedő már működik, észszerű módon lehetővé téve a kereskedő számára, hogy a székhelye szerinti ország szabályait alkalmazza.

1.10. Az EGSZB üdvözli továbbá az átláthatóság javítása és a vevők tájékoztatása céljából a kereskedőkre vonatkozó, a fogyasztói jogokról szóló 2011. évi irányelvvel összhangban bevezetett tájékoztatási követelményeket. Egy uniós tájékoztató weboldal hasznos lenne e téren. A fogyasztók jogairól szóló 2011-es irányelv keretében a vállalatok kötelesek biztosítani az árak átláthatóságát. Az EGSZB arra biztatja a vállalatokat, hogy menjenek tovább a minimális szabványoknál a fogyasztók bizalmának megerősítése érdekében.

1.11. Az EGSZB üdvözli az e-kereskedelem ágazatáról végzett felmérésnek az Európai Bizottság által nemrég közzétett elsődleges megállapításait⁽²⁾, melyek azt bizonyítják, hogy az e-kereskedelem az árak átláthatóságának és versenyének fontos ösztönzője. Az indokolatlan tartalomkorlátozás gátolja ezt a természetes fejlődést.

1.12. Néhány szempont azonban további pontosítást igényel, különösen a következők:

1.12.1. Sürgősen pontosítani kell az alkalmazandó jogot meghatározó szöveg megfogalmazását – az 1. cikk (5) bekezdése megállapítja, hogy a kereskedő ugyanúgy „értékesíthet”, mint ahogy azt otthon teszi, a székhelye szerinti ország szabályai alapján.

1.12.2. Az értékesítés utáni szolgáltatásokat (nem megfelelés, visszaküldési költségek, kártérítési lehetőségek stb.) a rendelet nem szabályozza külön, ezért ezekről a fogyasztók jogairól szóló 2011-es irányelv rendelkezik. A területi alapú tartalomkorlátozásról szóló rendeletbe fel kell venni egy hivatkozást az alkalmazandó uniós jogszabályokra. Ez további mérlegelést igényel.

1.12.3. Néhány fontos rendelkezés, például a rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókról szóló 7. cikk és fogyasztóknak való segítségnyújtásról szóló 8. cikk, a rendelet végrehajtásával kapcsolatos felelősséget a tagállamokra ruházza. Biztosítani kell, hogy az adott esetben eltérő értelmezések ne eredményezzenek még széttagoltabb helyzetet, és következésképpen ne gyengítsék a rendelet hatását. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság a fogyasztói panaszokkal kapcsolatos uniós modellt szeretne létrehozni⁽³⁾.

1.13. A 11. cikkben említett, a 4. cikk (1) bekezdés b) pontjának alkalmazására vonatkozó dátumot – 2018. július 1. – nyitva kell hagyni és csak később kell meghatározni, a jogalkotási folyamat időtartamától függően.

1.14. Az EGSZB támogatja az egységes panasztételi formanyomtatványra tett európai bizottsági javaslatot.

⁽²⁾ A felmérést 2015. májusban tették közzé, az elsődleges megállapításokat pedig 2016. szeptember 15-én.

⁽³⁾ Az egyes országokban alkalmazott megközelítések közötti különbségeket tekintve ezt nem lesz könnyű elérni. A javaslatot jelenleg vitatja meg az Európai Bizottság és a Tanács.

2. Bevezetés

2.1. Szerte a világon gyorsan terjed a vállalatok digitális átalakulása és a digitális piac is. E dinamikus változások óriási következményei miatt az Európai Bizottság helyesen tette azt, hogy a digitális egységes piacot az egyik fő prioritásának nyilvánította.

2.2. Az EGSZB is intenzíven részt vesz a digitális átalakulásról folytatott vitákban. Az EGSZB már több véleményben is kifejtette észrevételeit a digitalizáció átfogó és horizontális szempontjairól, valamint az egyes kérdésekre vonatkozóan az Európai Bizottság által előterjesztett javaslatokról ⁽⁴⁾.

2.3. Az EGSZB véleménye szerint a digitális forradalom szilárd feltételeket követel meg ahhoz, hogy ebben az új korszakban előmozdítsa az egységes piacot. Ezeket a feltételeket egy megfelelő – új és/vagy felülvizsgált – jogalkotási keretnek kell meghatározni, amely garantálja a polgárok és fogyasztók jogait. Ezenkívül a vállalatokat is ösztönözni kell arra, hogy a határokon átnyúló működés céljából digitális eszközöket és innovatív megoldásokat alkalmazzanak.

2.4. Ebből kiindulva kell teljeskörűen figyelembe venni a digitális egységes piacra vonatkozó intézkedéscsomag 16 jogalkotási és nem jogalkotási javaslatának mindegyikét, és ugyanez érvényes a területi alapú tartalomkorlátozásról szóló javaslatra is.

2.5. A jelenleg alkalmazott gyakorlatok értékelése alapján nyilvánvaló, hogy még mindig számos akadály áll a határokon átnyúló online ügyletek útjában. A piac határokon átnyúló korlátozott fejlődése gyakran nem a tisztességtelen piaci szegmentáció következménye, hanem annak eredménye, hogy a kereskedők bizonytalanok a vevői attitűdök, a megmaradt adminisztratív akadályok, az eltérő szabályozási környezet és a nyelvi akadályok miatt. Az ilyen jellegű bizonytalanságok a fogyasztói bizalomra nézve is ártalmasak.

2.6. Az információhiány is hozzájárul ahhoz, hogy az e-kereskedelem (mind a vásárlói, mind pedig az értékesítési oldalon) nemzeti szinten gyorsan terjed, határokon átnyúló környezetben viszont elmarad a fejlődése.

2.7. A transznacionális kereskedésben jelentős eltérések vannak az egyes ágazatok, a nagyobb és kisebb vállalatok, valamint a piaci szereplők típusai között is (például kiskereskedők vagy közvetítők és weboldalak), miközben a nemzetközi online kereskedelem volumene is jelentősen eltér a tagállamok között.

2.8. A helyzet összetett. A szükséges egyenlő versenyfeltételek, valamint a vállalatok és vevők számára átlátható megoldások előmozdítása érdekében a digitális egységes piacra vonatkozó jogalkotási csomagot következetesen kell bevezetni, ugyanakkor pedig az ugyanebbe a keretbe tartozó egyéb jogalkotási rendelkezéseknek – például a hÉa, a csomagkézbesítés, a hulladékártalmatlanításról szóló rendelet és a fogyasztóvédelmi jog tekintetében – teljes mértékben összeegyeztethetőnek kell lenniük.

2.9. A gazdasági és technológiai trendek visszafordíthatatlanok. Ezért egy olyan világban, ahol az online kereskedelem amúgy is bővül, mind a polgárok, mind pedig a vállalatok érdekében a lehető leghamarabb meg kell teremteni az európai szinten egyenlő versenyfeltételeket.

3. Széles alkalmazási kör

3.1. Napjainkban a forradalmian új technológiák fejlődése miatt mind a gyártó, mind pedig a szolgáltató ágazatok folyamatosan változnak, a megosztásalapú gazdaság új üzleti modelljei alakulnak ki, a kereskedelem módszerei pedig igazodnak ezekhez. A közösségi média és szolgáltatások alapjaiban befolyásolják a kereskedelem és az áruvásárlás új mintáinak kialakulását. Mindezeknek óriási következményei vannak a vállalatokra és a fogyasztókra nézve egyaránt. Az Uniónak összhangba kell hoznia meglévő és új jogszabályait a piac új realitásaival, anélkül azonban, hogy túl merev megközelítést fogadna el, hogy ne akadályozza új üzleti modellek és innovatív megközelítések fejlődését.

3.2. A területi alapú tartalomkorlátozás az egységes piac egyik alapelveivel ütközik. Például a megmaradt piaci széttagoltság vagy a nemzeti piacok közötti különbségek miatt gyakran ugyan indokolt az eltérő bánásmód az árképzés vagy a feltételek tekintetében, a vállalkozások és a fogyasztók számára is előnyös az olyan nyitott és versengő piac, amely szélesebb választékot és jobb minőséget eredményez méltányos áron.

⁽⁴⁾ HL C 264., 2016.7.20., 86. o.;
HL C 264., 2016.7.20., 57. o.;
HL C 264., 2016.7.20., 51. o.;
HL C 71., 2016.2.24., 65. o.

3.3. Az elektronikus kiskereskedelem – ideértve a fogyasztókat és a vállalatokat mint végfelhasználókat – jelentőségét szélesebb összefüggésben kell vizsgálni. A vállalatoknak minden eddiginél nagyobb mértékben kell fejleszteniük, és mérsékelt áron hatékonyan kell működniük. Az új áttörő fejlesztések kitolják a határokat, és segítenek a vállalatoknak abban, hogy szilárdabb lábakon álljanak és ellenállóképesebbek legyenek. Az EGSZB többek között emiatt teljeskörűen támogatja azt a célt, hogy eltöröljenek a fogyasztókkal szemben az állampolgárság és/vagy lakóhely vagy székhely alapján alkalmazott mindenfajta megkülönböztetést.

3.4. Azonban a nemzetközi piacra való kilépésről hozott döntés jelenleg az egyes vállalatok kizárólagos hatáskörébe tartozik, és ez a jövőben sem fog változni. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a vállalatok (túlnyomó) többsége a nemzeti megközelítést választja.

3.5. Az USA-val szemben Európa még mindig le van maradva. A kínai és indiai digitális ágazat éppen erős pozíciókat épít ki. A világ 20 vezető internetes vállalata közül egyik sem európai. A nemzetközi vizsgálatok szerint Európában indul a legtöbb vállalkozás. Azonban az európai piac széttagoltsága akadályozza az európai szinten működő kkv-k és nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások spontán fejlődését. A piaci szegmentáció gyakran fékezi a piac fejlődését.

3.6. Az Európai Bizottság nagyon helyesen különbséget tesz az indokolt és az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozás között. A fogyasztói kereskedelemben az indokolt területi alapú tartalomkorlátozás gyakran az uniós piac széttagoltságára és az átláthatatlan helyzetekre vezethető vissza.

3.7. A területi alapú tartalomkorlátozás elleni küzdelem egyik nagyon sokatmondó mellékhatása, hogy egyértelműen feltárja a belső piac (új) gyenge pontjait. Minden egyes esetben gondosan elemezni kell, hogy indokolt-e az állampolgárság vagy a lakóhely/székhely alapján korlátozni a hozzáférést bizonyos szolgáltatásokhoz, illetve az árképzés és/vagy a feltételek tekintetében eltérő bánásmódot alkalmazni.

3.8. Rendkívül hasznos lett volna képet kapni arról, hogyan alakul a lehetséges területi alapú tartalomkorlátozás és a piac az olyan nagy hazai piacokon, mint az Egyesült Államok. Bármilyen nehéz és költséges is lehet egy ilyen elemzés, ez vélhetően követendő modellt jelenthet Európa számára. Európához hasonlóan az USA egyes államai is maguknál tartanak bizonyos jogalkotási hatásköröket, amelyek akadályozzák az országos műveleteket, azonban ezek korántsem olyan széles körűek, mint Európában. A szabad vállalkozás és a fogyasztói kereslet vélhetőleg alapvetően kedvez az elektronikus kiskereskedelemnek, és így termékeny talajt kínál a verseny, valamint a gyorsan növekvő induló innovatív vállalkozások és nagy növekedési potenciállal rendelkező vállalkozások számára az USA hazai piacán.

3.9. Egy ilyen helyzetkép segíthet az európai fejlődési kilátások értékelésében. Az Európai Bizottságnak a vállalkozások megkérdésén alapuló elemzései a piacokon uralkodó jelenlegi, túlnyomórészt nemzeti jellegű gyakorlatokat írják le. Az USA példája azt szemléltetheti, hogy milyen valós lehetőségek rejlenek az elektronikus kiskereskedelmet folytató gazdasági tevékenységben, ha minden jelentős akadályt felszámolnak.

3.10. A határokon átnyúló értékesítés előmozdítása már egy ideje az EU napirendjén van. Több irányelvet is elfogadtak, például a 2006. évi szolgáltatási irányelvet és a fogyasztói jogokról szóló 2011. évi irányelvet. Ezek a jogszabályok a fogyasztóvédelemre helyezik a hangsúlyt, ugyanakkor igyekeznek arra kényszeríteni a vállalatokat, hogy megfelelő szintű átláthatóságot garantáljanak a fogyasztók számára, és vessenek véget az indokolatlan megkülönböztetésnek a határokon átnyúló műveletekben.

3.11. Az EGSZB csalódott amiatt, hogy a meglévő uniós jogszabályok nem megfelelő átültetése és helytelen alkalmazása, valamint gyenge végrehajtása gyakran tartósan fennálló akadályokat emel.

3.12. A határokon átnyúló e-kereskedelem ösztönzését célzó jogi rendelkezések hatása azonban mindeddig csak korlátozott körben érvényesül. A vállalkozásokról és a fogyasztókról készített átfogó piaci vizsgálatok és felmérések alapján az Európai Bizottság azt a következtetést vonja le, hogy „míg az online vásárlás megszokottá vált a fogyasztók számára, addig a határokon átnyúló online vásárlás továbbra is kivétel. Az online értékesítést folytató vállalatoknak csak a fele folytat ilyen tevékenységet határokon átnyúlóan is”⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Lásd a területi alapú tartalomkorlátozás, illetve a vevő állampolgársága, a belső piacon belüli lakóhelye vagy székhelye alapján történő egyéb megkülönböztetés elleni európai fellépésről szóló hatásvizsgálatot (COM(2016) 289 final, 2. oldal). Az Európai Bizottság azonban helyesen állapította meg a szolgáltatásokról szóló 2012. évi közleményében, hogy a vállalkozások szabadon határozzák meg azt a földrajzi hatókört az EU-n belül, ahol tevékenységeiket folytatják, még akkor is, ha online értékesítenek.

3.13. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az állampolgársághoz vagy lakóhelyhez kapcsolódó, határokon átnyúló korlátozások aláássák az egységes piacba vetett bizalmat, és ezért ezekkel szemben fel kell lépni. A kiterjedt vizsgálatok teljeskörűen alátámasztják azt a következtetést, hogy a fogyasztók és az üzleti ágazat is elsősorban többséggel támogatja a fogyasztói online kereskedelem európai piacának megnyitását. Az Európai Parlamentnek is ugyanez a véleménye ⁽⁶⁾.

4. A jelenlegi helyzet

4.1. A határokon átnyúló vásárlás és értékesítés fejlesztése érdekében az Európai Bizottság intézkedéscsomagot dolgozott ki különböző területekre vonatkozóan, mint például az e-kerkedelem héa-regisztrációja és héa-szabályai, a csomagkézbesítési szolgáltatások, a szerzői jogok reformja, a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet reformja. Alapvető fontosságú az is, hogy a szállítók és a forgalmazók közötti vertikális megállapodások és az egyes vállalatok egyoldalú intézkedései teljes mértékben összhangban álljanak az uniós versenypolitikával.

4.2. A területi alapú tartalomkorlátozásról szóló rendeletre irányuló javaslat ezen átfogó csomag része. Megemlítendő, hogy a rendelet több fontos ágazattal nem foglalkozik, például a betegellátással/egészségügyi ágazattal, a vasúti személyszállítással, a (lakossági) pénzügyi szolgáltatásokkal, az elektronikus zenével, az audiovizuális szolgáltatásokkal és a szerencsajáték bizonyos formáival. Ennek oka az, hogy ezek az ágazatok specifikus ágazati rendelkezéseket igényelnek, amelyeket az EGSZB szerint mielőbb be kell vezetni a digitális egységes piaccal kapcsolatos jogszabályok hiányosságainak megszüntetése érdekében.

4.3. Ugyanez érvényes a szerzői jogok rendkívül fontos kérdéskörére is. Miközben a jelenlegi javaslat alkalmazási köréből helyesen kizárták a szerzői jogokat, pedig azok egyértelműen kapcsolódnak hozzá, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy hozzon megfelelő intézkedéseket a széttagoltság ellen ezen a területen, hogy enyhítse a vevők csalódottságát, és elősegítse a tényleges digitális egységes piac létrehozását.

4.4. A területi alapú tartalomkorlátozásról 2015-ben tartott nyilvános konzultáció összegzése azt a következtetést vonta le, hogy a fogyasztók és a vállalatok is általában véve elégedetlenek az egységes piac jelenlegi széttagoltsága miatt. Úgy tűnik viszont, hogy a vállalatok és vállalkozói szövetségek elfogadják a jelenlegi helyzetet, és azt a különböző tagállamok eltérő jogrendjeinek tudják be ⁽⁷⁾.

4.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy a kkv-k számára fontos, hogy a javaslat nem kötelezi őket az egész Európára kiterjedő szállításra. Mindazonáltal a kkv-k minden bizonnyal előnyt kovácsolnak majd azokból a lehetőségekből ⁽⁸⁾, hogy az egész kontinensen – különösen pedig a határ menti régiókban – értékesíthetik termékeiket és szolgáltatásaikat, végfelhasználóként pedig ugyanazokat a jogokat élvezik, mint a fogyasztók, ami hasznos, ha termékeket és szolgáltatásokat vásárolnak más tagállamokból. Ezenkívül az EGSZB hangsúlyozza, hogy a csomagkézbesítésről szóló rendelet sikeres végrehajtása szükséges a határokon átnyúló kereskedelem támogatásához és élénkítéséhez.

4.6. A jogrendek közötti eltérések segítségével lehet megmagyarázni az indokolt és indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozás közötti különbségtételt. A vállalatok azon kategóriáin kívül, amelyek egyszerűen úgy döntenek, hogy nem lépnek ki a nemzetközi piacra, a vállalkozásoknak a területi alapú tartalomkorlátozás eltörlésével kapcsolatos fenntartásai jórészt annak tudhatók be, hogy bizonytalanok az Európa-szerte jelenleg tapasztalható eltérő gyakorlatokkal kapcsolatban, ami akadályozza a nemzetközi kereskedelmet.

4.7. A fogyasztóknak számos panaszuk van a határokon átnyúló kereskedelemmel kapcsolatban, bár a rendelkezésre álló minta mérete némileg szűk körű, és további értékelésekre lenne szükség. A panaszok a problémák széles körét ölelik fel, mint például a tájékoztatás hiánya, a kiszállítási korlátozások vagy a kiszállítás megtagadása, az, hogy nem indokolják vagy magyarázzák meg, amikor a szolgáltatásnyújtást vagy áruszállítást megtagadják, a vevők átirányítása egy másik weboldalra, az árkülönbségek, bizonyos hitelkártyák elutasítása, differenciálás a számlázás, valamint a kézbesítési cím és a nyelv alapján. Ezek némelyike a jogrendek közötti eltérésekből adódik. Mások viszont szerződéses rendelkezésekből vagy összehangolt magatartásból erednek, amelyek elég elterjedt vertikális piaci szegmentációhoz vezetnek, pl. személyes jellemzők alapján, amit meg kell tiltani ⁽⁹⁾. A fogyasztók és vállalatok online piacok iránti bizalmának fokozása létfontosságú a határokon átnyúló e-kerkedelem fellendítéséhez a fogyasztók – a vállalkozások és a polgárok – előnyére.

⁽⁶⁾ Lásd az Európai Parlament 2016. január 19-i állásfoglalását a digitális egységes piaci intézkedéscsomag megvalósításáról (2015/2147 (INI)), 2. fejezet.

⁽⁷⁾ Az Európai Bizottság által a területi alapú tartalomkorlátozásról 2015-ben tartott nyilvános konzultáció összefoglalója, 15. o.

⁽⁸⁾ Lásd az Európai Kisvállalkozói Szövetséget (ESBA).

⁽⁹⁾ Lásd a Versenypolitikai Főigazgatóság által az e-kereskedelmi ágazattal kapcsolatban lefolytatott vizsgálat első megállapításait bemutató vitaanyagot is (SWD(2016) 70 final, 7. pont).

4.8. Ugyanígy meg kell tiltani az ugyanabban az időpontban és ugyanazon a helyen nyújtott szolgáltatás ára, feltételei vagy egyéb szempontjai tekintetében alkalmazott eltérő bánásmódot (pl. az IP-cím nyomon követése vagy profilalkotás alapján), valamint az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozást. Semmi sem indokolja a rendszeresített eltérő bánásmódot olyan szolgáltatások esetében, mint az autóbérlés, a szabadidőparkok vagy a szállodák. Meg kell engedni viszont az ideiglenes promóciókat vagy árkülönbségeket például iskolai szünidőben, vagyis átmeneti és horizontális jelleggel.

4.9. A határokon átnyúló értékesítésre vonatkozó szerződéses korlátozások többféle formában jelennek meg, a területi szerződéses korlátozások pedig minden termék kategóriában megtalálhatók⁽¹⁰⁾. Néhány látszólag indokolatlan korlátozás azonban valójában elfogadható, mint például az eltérő árképzés gyakori esete. Az Európai Bizottság ebben az összefüggésben joggal beszél szürke zónáról⁽¹¹⁾. Az árkülönbségek (legalábbis részben) magyarázhatók például a különböző piacokkal, a megcélzott fogyasztók különböző kategóriáival, valamint az eltérő vagy kiegészítő nemzeti szabályozások vagy jogi tanácsadás, a pénzforgalmi szolgáltatások, a kézbesítés és a visszáru kezelése miatti magasabb költségekkel⁽¹²⁾.

4.10. A fogyasztók, de ugyanígy a vállalkozások körében is igen elterjedtek a negatív percepciók, valamint ennek megfelelően az egységes piac hamis ígéreteivel kapcsolatos panaszok. Ezek a panaszok alapvetően két, egymást átfedő jelenségből erednek: a nemzeti iparpolitikákból és az eltérő jogszabályi környezetből.

4.11. Az EGSZB gyakran bírálta a 28-féle iparpolitikát, mivel a nemzeti irányultság akadályozza az uniós szintű üzleti tevékenységet, és aláássa különösen a kvk-k határokon átnyúló működési körét. Az összehangolatlan nemzeti politikák, amelyek nyilvánvalóan nem egységesek, adott esetben akadályozzák a határokon átnyúló tervezést. A kiszámíthatatlan vagy önkényes kormányzati intézkedések további bizonytalanságot teremtenek.

4.12. A jelenlegi környezet kétségtelenül sokszínű: eltérő nemzeti szabványok és tanúsítási rendszerek léteznek; egyes weboldalak blokkolnak a más országokból történő értékesítés megakadályozása céljából; a fizetési rendszerek általában eltérőek; a nyelvi követelmények korlátozó hatásúak lehetnek; a piacfelügyeleti hatóságok néha további követelményeket vezetnek be⁽¹³⁾, a meglévő uniós irányelveket pedig rosszul vagy egyáltalán nem hajtják végre. Közismert példa erre a szolgáltatási irányelv 20. cikke, amelyet a tagállamok módszeresen figyelmen kívül hagynak, pedig ebben az esetben nem egyértelmű, hogyan kell megfelelően végrehajtani ezt a cikket. Mindezek a tényezők aláássák mind a piac átláthatóságát, mind pedig a kívánatos egyenlő versenyfeltételeket.

4.13. A belső piac kulcsfontosságú kérdés. Az online társadalom kiemelten figyel az egységes piacra. Az egész kontinensen közelebb kerülnek egymáshoz a vállalatok és a fogyasztók. Csak egy kattintás, és döntési és választási lehetőségek széles köre nyílik meg. Gyorsuló ütemben bővül a sajátos lehetőségek és finomhangolási megoldások köre. Azt azonban szem előtt kell tartani, hogy még ha tökéletesen működne is az egységes piac, akkor is lennének különbségek az egyes régiók között.

4.14. A mesterséges akadályok gátolják a vállalatokat, különösen a kvk-kat a spontán fejlődésben. A vállalatok összehangolt intézkedéseket keresnek, hogy a piaci pozícióik biztosítása érdekében megkerüljék a problémákat vagy áthidalják az akadályokat. A kereskedők és forgalmazók közötti vertikális és horizontális megállapodásokat, valamint a piac szegmentálásának különböző formáit, amelyeket általában indokolatlan területi alapú korlátozásnak tekintenek, gyakran a vállalatok védekező intézkedéseiként kell értelmezni az általuk önkényes nemzeti akadályoknak tekintett jelenségekkel szemben. Például a nemzeti politika szabályozásának betudható szállítási költségek és értékesítés utáni szolgáltatások költségei a vártnál magasabbak lehetnek. Egy vállalat, amely köteles minden körülmények között teljesíteni a szállítást, az ismeretlen feltételek fényében olyan helyzetbe kerülhet, hogy nehezen tud eleget tenni kötelezettségeinek.

4.15. Bizonyos esetekben határokon átnyúló közvetítőket vesznek igénybe ahhoz, hogy elsimítsák a származási országbeli vállalat és egy másik országban lévő fogyasztó közötti bonyodalmakat. Bármennyire hasznos is ez, nem mozdítja elő általánosan a szállító vállalatok és a fogyasztók közötti közvetlen kapcsolatokat.

⁽¹⁰⁾ Uo. 98. és 99. pont.

⁽¹¹⁾ Uo. 102. pont. Ezt a *szürke zónát* egyértelműbben kellene meghatározni.

⁽¹²⁾ Uo. 114. pont.

⁽¹³⁾ Lásd például Németország esetét.

4.16. Kétségtelenül fel kell térképezni és fel kell számolni az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozást, az EGSZB azonban ragaszkodik ahhoz, hogy a megfelelő feltételek bevezetésekor le kell vonni a helyes következtetéseket is a belső piac jelenleg is fennálló széttagoltságából, amely az eltérő nemzeti megközelítések következménye.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről

[COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]

(2017/C 034/15)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. Tanács, 2016.6.30.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke [COM(2016) 283 final – 2016/0148 (COD)]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	219/4/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, és nagyra értékeli mind annak időszerűségét, mind pedig tartalmának megalapozottságát és alapos kidolgozását. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a javaslat alkalmazásától jelentős előnyök várhatók valamennyi érintett szereplő, a fogyasztók, a vállalkozások és a nemzeti hatóságok szempontjából, amint ezt maga a javaslat is említi.

1.2. Az EGSZB ugyanakkor komoly aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a javaslatban foglalt szabályozás érintheti az alapvető jogok védelmét és tagállamok általi érvényesítését.

1.3. Az EGSZB továbbá arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a 8. cikkben foglalt közös eljárási szabályokat hatékonyan és a helyes közigazgatási gyakorlat elveinek megfelelően alkalmazzák.

1.4. Végezetül az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy a jelen javaslatban előírt intézkedések végrehajtása érdekében megfelelően egyeztessen a tagállamokkal, és bővítse ki az összehangolt fellépések hatályát.

2. Előzmények

2.1. A fogyasztóvédelmi jogszabályok alkalmazásáért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködésről szóló, 2004. október 27-i 2006/2004/EK rendeletet ⁽¹⁾ (a továbbiakban: a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet) az EGSZB támogató véleményével ⁽²⁾ fogadták el.

2.2. A fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet oly módon hangolja össze az Európai Gazdasági Térség nemzeti hatóságai közötti együttműködési keretet, hogy a fogyasztóvédelemmel foglalkozó közigazgatási szervek tevékenysége az egységes piac valamennyi területére kiterjedjen.

⁽¹⁾ HL L 364., 2004.12.9., 1. o.

⁽²⁾ HL C 108., 2004.4.30., 86. o.

2.3. A fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet hatálya alá tartozó jogszabályokat a rendelet melléklete tartalmazza, amelyet az új jogszabályok hatálybalépésekor tesznek naprakésszé. Jelenleg a fogyasztók jogaira, valamint a termékek forgalmazására és a szolgáltatásokra vonatkozó uniós vívmányok területéről hús irányelvet és rendeletet foglal magában.

2.4. A rendelet igyekszik biztosítani a lakossági piacok megfelelő működését az egész Unióban.

2.4.1. A fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet megállapítja a nemzeti hatóságok minimumhatásköreit, és lehetővé teszi számukra, hogy megakadályozzák a határokon átnyúló jogsértéseket.

3. A fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet értékelése

3.1. A rendelet 21a. cikke megállapítja, hogy az Európai Bizottság megvizsgálja a hatékonyságot és az előírt működési mechanizmusokat, mérlegeli a további jogszabályok lehetséges felvételét, és adott esetben módosításra irányuló jogalkotási javaslatot készít.

3.2. Az Európai Bizottság a külső értékelés⁽³⁾ lefolytatása és a nyilvános konzultáció megtartása után közzétett egy jelentést⁽⁴⁾, amelyben megjelölte azokat a tényezőket, amelyek veszélyeztethetik a rendelet hatékonyságát:

- a) a hatóságok minimális hatásköreinek elégtelensége a hatékony és gyors együttműködéshez, különösen a digitális környezetben;
- b) az üzleti információk cseréjének elégtelensége;
- c) a mechanizmus korlátai annak vonatkozásában, hogy szembenézzen a számos országot érintő jogsértésekkel. A nemzeti hatóságok azt tapasztalják, hogy a piacokon gyakran egyidejűleg hasonló jogsértések merülnek fel. A hatóságoknak a kiterjedt és a viszonylag rövid ideig tartó, ám ártalmas hatású jogsértésekkel is foglalkozniuk kellene;
- d) a rendelet melléklete módosítandó, hogy kiterjesszék az alkalmazási körét az alábbi kritériumok alapján:
 - i. a fogyasztók kollektív érdekei;
 - ii. határokon átnyúló relevancia;
 - iii. szakpolitikai dimenzió és a mellékletben szereplő ágazati és horizontális jogszabályokkal való összhang;
- e) a vállalkozásokra rótt további jogi kötelezettségek elkerülése.

3.3. Összességében a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet végrehajtására irányuló együttműködési mechanizmusok megerősítésére és a fogyasztói jogoknak az erős és dinamikus egységes piac céljából történő hatékony alkalmazására tett javaslatot.

4. Az Európai Bizottság javaslata

4.1. A javaslat fő célja a versenytorzulások és a belső piaci akadályok megszüntetése. Emellett igyekszik megőrizni és fokozni az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályok határon átnyúló végrehajtási rendszerének hatékonyságát és eredményességét.

4.2. Az értékelésben megjelölt kérdések megoldása és az egységes piacon az uniós fogyasztóvédelmi jogszabályok határokon átnyúló érvényesítésének javítása érdekében korszerűsíti a jelenlegi fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendeletet a harmonizáció szintjének elmélyítésével.

⁽³⁾ A Consumer Policy Evaluation Consortium [Fogyasztóvédelmi Politikai Értékelési Konzorcium] 2012. december 17-i végleges jelentése.

⁽⁴⁾ COM(2016) 284 final, 2016. május 25.

4.3. A javaslat összhangban van a szubszidiaritás elvével, mivel a fogyasztóvédelem az unió és a tagállamok közös hatáskörébe tartozik. Másrészt az arányosság elvének is megfelel, mivel a tagállamok összes hatáskörrel rendelkező hatóságát közös minimális jogkörökkel ruházza fel az alkalmazási körén belül.

4.4. A kiterjedt jogsértések visszaszorítására terén végzett együttműködés során az egyéb eszközök mellett egy uniós szintű egységes eljárást javasol a tagállamok legalább háromnegyedét – amelyek összesen az EU népességének legalább háromnegyedét teszik ki – érintő, nagy jelentőségű ártalmas jogsértések visszaszorítására.

4.4.1. A javaslatnak megfelelően a kiterjedt jogsértések gyanúja esetén az Európai Bizottság fogja meghatározni az egységes eljárás bevezetését, és az eljárásban kötelező jelleggel koordinációs szerepet tölt be. Az érintett tagállamok számára szintén kötelező lesz a közös fellépésben való részvétel.

4.5. A javaslat bevezető rendelkezéseiben aktualizálja a meghatározásokat, figyelembe véve, hogy a rendelet hatálya alá vonja a kiterjedt jogsértéseket és a megszűnt jogsértéseket is.

4.6. Meghatározza a hatáskörrel rendelkező hatóságok és összekötő hivatalok kijelölésének módját, és pontosítja a szerepüket. Emellett megállapítja a minimális vizsgálati és végrehajtói jogköröket a jelenlegi jogkörök tisztázásával és új jogkörök hozzáadásával, amelyekről a hatáskörrel rendelkező hatóságok úgy vélik, hogy a határokon átnyúló kontextusban szükségesek lehetnek.

4.7. A maga részéről egy kölcsönös jogsegély mechanizmust állapít meg, amely két eszközből áll:

- információ iránti megkeresés, amely lehetővé teszi a hatáskörrel rendelkező hatóságok számára, hogy más országból információt és bizonyítékot szerezzenek, és
- végrehajtási intézkedések iránti megkeresés, amely lehetővé teszi egy hatáskörrel rendelkező hatóság számára, hogy egy másik tagállambeli hatáskörrel rendelkező hatóságot végrehajtási intézkedésekre kérjen fel.

4.8. A kiterjedt jogsértésekre vonatkozó koordinált megfigyelés, vizsgálat és végrehajtási mechanizmus tekintetében olyan eszközöket hoz létre, mint az összehangolt intézkedések, az uniós dimenziójú kiterjedt jogsértésekkel szembeni közös fellépések és a fogyasztói piacok összehangolt vizsgálatai.

4.8.1. Létrejön egy új eszköz a fogyasztók számára az Unió nagy részén kárt okozó uniós dimenziójú kiterjedt jogsértések kezelésére. Meghatározza azokat a határértékeket, amelyek alapján eldől, hogy mely gyanított jogsértéseknek van uniós dimenziója.

4.8.2. A határérték két kritériumon alapul: az érintett országok és az érintett lakosság számán. Mindkettőnek teljesülnie kell, továbbá a közös fellépést szükség esetén határozatban fogadják el. Ennek célja a jogsértés megszüntetése és szükség esetén a fogyasztóknak nyújtott kártérítés a kereskedő kötelezettségvállalásai révén.

4.8.3. A javaslat az összehangolt intézkedések és közös fellépések eljárásaira vonatkozó közös rendelkezéseket tartalmaz, úgymint a kereskedő meghallgatáshoz való jogát, a koordinátor szerepét, a határozathozatalt és a nyelvhasználati szabályokat. Továbbá meghatározza a jogalapot a fogyasztói piacok összehangolt vizsgálatához (átfogó vizsgálatok).

4.9. Végeztetül egyéb uniós szintű tevékenységeket is javasol, mint a megfigyelést és a végrehajtást elősegítő egyéb tevékenységek összehangolása, a tisztviselők cseréje a hatáskörrel rendelkező hatóságok között, a fogyasztóvédelmi politikával kapcsolatos információk cseréje és a nemzetközi együttműködés.

4.9.1. Ezenkívül tartalmaz egy mellékletet a fogyasztók érdekeinek védelmét szolgáló jogszabályok listájáról, és meghatározza a rendelet alkalmazási körének hatályát.

5. Általános megjegyzések

5.1. Az EGSZB pozitívan értékeli az Európai Bizottság javaslatát, amely megerősített együttműködéshez vezet és javítja a jogbiztonságot, továbbá modern, hatékony és eredményes mechanizmusokat fejleszt ki, amelyek csökkentik a több országot érintő jogsértések által a fogyasztók kollektív érdekeiben és az egységes piacon okozott károkat.

5.2. A javaslat kedvez minden kereskedőnek, aki károsul a nem jogkövető kereskedők – akik olyan üzleti modelleket alakítottak ki, amelyek más országbeli jogszabályok kikerülését és fogyasztók károsítását teszik lehetővé számukra – tevékenysége miatti tisztességtelen verseny miatt.

5.2.1. Ez erősíti a fogyasztóvédelmet, a vállalkozások jogbiztonságát, a következetesebb határokon átnyúló végrehajtást és az egyenlő versenyfeltételeket az egységes piacon, anélkül, hogy aránytalan terheket kellene róni a vállalkozásokra.

5.2.2. Ennek eredményeképpen az EGSZB emlékeztet arra, hogy a hatóságokra ruházott jogkörök gyakorlása során minden esetben meg kell találni a megfelelő egyensúlyt az itt felmerülő olyan alapvető jogok között, mint a magas szintű fogyasztóvédelem, a vállalkozás szabadsága és az információszabadság. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az eljárás során tiszteletben kell tartani a védelemhez, a meghallgatáshoz és a választott nyelv használatához való jogot.

5.3. A javaslat nemcsak a kiterjedt jogsértések jelentőségével és mértékével összhangban elvileg hatékony megoldásokat kínál, hanem olyan intézkedéseket is magában foglal, amelyek előmozdítják a fogyasztók és a felhasználók jogainak hatékony védelmét, és amelyeket érdemes lehet az e javaslat tárgyát nem képező esetekben is alkalmazni.

5.4. A javaslat tárgyának és céljának teljesülése érdekében a hatóságoknak rendelkezniük kellene azokkal a jogkörökkel és eszközökkel, amelyekkel hatékonyan tudnak együttműködni és meg tudják hozni a rendelet alkalmazásához szükséges intézkedéseket. Az EGSZB támogatja a hatáskörrel rendelkező hatóságok minimális vizsgálati és végrehajtói jogköreinek növelését, valamint a javaslatban megjelölt eszközeinek fejlesztését, figyelembe véve az egyes tagállamok eltérő jogi hagyományait.

5.4.1. A szabályozás hatékony alkalmazásához meg kell teremteni a jogsértések útján elért előnyök visszatérítése elrendelésének lehetőségét, amit az EGSZB már korábban is támogatott⁽⁵⁾. A javaslat helyesen különbséget tesz a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak a fogyasztó kártalanításával kapcsolatos minimális mérlegelési jogkörei és a jogsértés útján szerzett haszon kifizetése között.

5.4.2. A szankciók nyilvánosságát tekintve fontos megemlíteni, hogy a javaslat ezt a lehetőséget a piac megtisztítására szolgáló intézkedésnek tekinti, amelynek az a célja, hogy nagyobb átláthatóságot biztosítson a piac működését érintően, és érvényesítse az információ szabadságához való jogot⁽⁶⁾.

5.5. A javaslat ugyanakkor nem vizsgál meg olyan proaktív jellegű intézkedéseket, amelyek hozzájárulnának az általa kitűzött cél eléréséhez, inkább reaktív megközelítést alkalmaz, de ezek kényszerítő hatása nem feltétlenül ellensúlyozza a várt mértékben a jogsértések hatását, különösen akkor, ha a közös eljárások időigényesek vagy későn fejtik ki a hatásukat.

5.6. Ezenkívül felül kell vizsgálni a rendelet jövőbeli alkalmazását a piaci korrekcióra gyakorolt hatásának értékelése érdekében, mivel az alkalmazott szankciók nem mindig állnak összhangban sem a szabálytalan gyakorlatok kellő mértékű kiigazításával, sem pedig következményeik visszafordításával, különösen az ismétlődések és a visszaesés tekintetében.

5.7. Ha a javaslat integráltabb iránymutatást adna a kiterjedt szabálytalanságok megszüntetéséhez, az jobban garantálná a sikert, melyben a fogyasztók és a felhasználók benyomásai és elvárásai is vezető szerepet játszanak.

5.7.1. Ezért ezek ismerete és a proaktív és reaktív intézkedések egyidejű alkalmazása – különös hangsúlyt fektetve az önszabályozás és a társszabályozás értékére, valamint a fogyasztó közös felelősséget jelentő fellépéseire – szinergiákat hozhat létre, amelyek hozzájárulnának a javaslat nagyobb eredményességéhez és hatékonyságához.

5.8. Az EGSZB pozitívan értékeli a civil társadalmi szervezeteknek a javaslatban foglalt részvételi lehetőségét, mivel ez előmozdítja a felelős kormányzást, az átláthatóságot és az uniós intézmények nyilvános működésére vonatkozó elv⁽⁷⁾ alkalmazását.

⁽⁵⁾ HL C 175., 2009.7.28., 20. o. és HL C 162., 2008.6.25., 1. o.

⁽⁶⁾ HL C 248., 2011.8.25., 87. o. és HL C 218., 2011.7.23., 69. o.

⁽⁷⁾ HL C 11., 2013.1.15., 3. o.

5.8.1. A riasztási mechanizmus más intézményekre való kiterjesztése kulcsfontosságú a felelősség valamennyi szereplő közötti megosztása érdekében meghatározott célkitűzések megvalósításában.

6. Részletes megjegyzések

6.1. A javaslat megvizsgálhatta volna annak lehetőségét, hogy magában foglalja a pusztán pénzügyi szankciót kiegészítő vagy alternatív intézkedések ismertetését.

6.2. A más hatóságokkal és kijelölt testületekkel való együttműködést illetően érdemes koordinációs feltételeket szabni, amelyek biztosítják az egységes horizontális megközelítést a hatodik cikkben meghatározottak optimális teljesítéséhez, amely megakadályozza az eltérések vagy zavarok felmerülését az alkalmazása során.

6.3. Emellett helyesnek tartja a 8. cikk tartalmát, mivel az abban foglalt felsorolás egyértelművé teszi a hatóságok számára a fellépések során alkalmazható minimumintézkedéseket, ami remélhetően nem ritkán a jelenleg hatályos eszközöknél szélesebb teret ad majd a beavatkozásra.

6.4. Mindenesetre nagyon fontos, hogy a tagállamok biztosítsák, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok és az összekötő hivatalok rendelkezzenek a jogköreik eredményes gyakorlásához szükséges költségvetési forrásokkal.

6.5. Az EGSZB szerint biztosítani kellene, hogy a kölcsönös jogsegély mechanizmus fejlesztése és végrehajtása, valamint a javaslatban foglalt igazgatási eljárások összhangban legyenek az olyan elvek betartásával, mint az átláthatóság és az adminisztráció egyszerűsítése.

6.6. A kiterjedt jogsértésekre vonatkozó koordinált megfigyelésről, vizsgálatról és végrehajtási mechanizmusról szóló fejezet vonatkozásában nagyobb fokú egyértelműsége van szükség, hogy biztosítsák a szöveg jobb megértését és kényelmes és azonnali befogadását, figyelemmel az eljárásjogi körök és folyamatok bőségére és az ebből fakadó jogvitákra. Ugyanez elmondható minden egyes eljárás szakaszaira is.

6.7. A 24. cikket illetően nem egyértelmű, hogy amint a fogyasztók elfogadták a kereskedők kötelezettségvállalásait, ez egyben a már megkezdett egyéb korrekciós intézkedések vagy a később megkezdhető intézkedések megszüntetését is maguk után vonják-e, akkor is, ha a 25. cikk tartalmából az következik, hogy a kötelezettségvállalások és a szankcionáló intézkedések kölcsönösen kizárják egymást, ami ellentétes lehet a tagállamok területén jelenleg hatályos szabályozással.

6.7.1. Ugyanígy nem világos, hogy az összeegyeztethetetlen képletek alkalmazása minden felmerülő esetben lehetséges-e, mivel a konkrét körülmények elemzése szerint akár két eszköz használata is ajánlott lehet, eltérő mértékben. Ezt a kétértelműség a javaslat testreszabottabb alkalmazását teheti lehetővé, ám ennek mindig a nem egységes bánásmód kerülésének elvén kell alapulnia.

6.7.2. Végezetül a fogyasztói piacok összehangolt vizsgálatát illetően érdemes lenne a vizsgálati intézkedéseket egy megelőző jellegű adminisztratív gyakorlattá kiterjeszteni a fent említetteknek megfelelően, mivel ez nemcsak a kiterjedt jogsértések kockázatát magukban rejtő helyzetek felmerülését akadályozná meg, hanem gátolná az addig kialakított fellépésekből eredő ideiglenes torzulásokat, illetve lehetővé tenné a korai válaszadást.

6.8. Fontos megemlíteni, hogy a hatékonyság és eredményesség tekintetében a már beépített rendszerekben biztosítani kellene az átjárhatóságot a megfigyelési és a riasztási mechanizmusok között, illetve ezeket közvetlenül össze kellene kötni, és még kellene kísérlni integrált működésük egységesítését vagy szabályozását.

6.9. A VI. fejezethez egy olyan cikket lehetne hozzáadni, amely ismerteti a szükség esetén a lakosság felé történő hatékony kommunikáció folyamatát, és emellett meghatározza az alkalmazás feltételeit és módját.

6.10. Az adatbázist és a jogsértésekről szóló információk cseréjének rendszerét illetően megismételnénk a megfigyelési mechanizmus kezelésével kapcsolatban már leírtakat: itt is fontos a megfigyelési és riasztási mechanizmusok átjárhatósága.

6.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat alkalmazásáról szóló jelentés benyújtásának határideje túlságosan hosszú, és az abban kitűzött célok jelentőségéből adódóan úgy véljük, hogy ezt a határidőt csökkenteni kellene, vagy folyamatos részértékelést kellene alkalmazni, amely rá tud mutatni a működésében felmerülő eltérésekre azok korai szakaszában, és szükség esetén előmozdíthatja a javaslat vagy alkalmazása újratervezéséhez szükséges intézkedések meghozatalát.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokról

[COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]

(2017/C 034/16)

Előadó: **Raymond HENCKS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. Az Európai Unió Tanácsa, 2016.6.21.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke [COM(2016) 285 final – 2016/0149 (COD)]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma: xx.	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	212/0/8

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Bizottság megbízásából végzett különböző kutatások szerint a határokon átnyúló csomagkézbesítésért felszámított árak gyakran közel ötször magasabbak a belföldi küldemények árainál, különösen a magánszemélyek és a kkv-k esetében, és ezek a különbségek nem indokolhatók a célországban érvényes munkaerő- vagy egyéb költségekkel. Emiatt az uniós fogyasztók és az elektronikus kiskereskedők nem használhatják ki teljes mértékben az egységes piac kínálta lehetőségeket.

1.2. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Bizottságnak mindenképpen új intézkedéseket kellett hoznia annak érdekében, hogy valamennyi elektronikus kiskereskedő és fogyasztó – különösen a távoli területeken élő magánszemélyek és működő kkv-k – olyan határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokban részesülhessen, amelyek egyszerre elérhetőek, magas színvonalúak és megfizethetőek.

1.3. Az Európai Bizottság a vélemény tárgyát képező rendelettel kíván foglalkozni a túl magas árakkal, ez a rendelet azonban csak a csomagkézbesítési szolgáltatásokat nyújtó egyetemes szolgáltatókra vonatkozik.

1.4. Az EGSZB attól tart, hogy további intézkedések nélkül az említett rendeletben javasolt intézkedések, nevezetesen a tarifák és a végponti díjak átláthatóságának bevezetése, a referenciaajánlat közzététele, valamint a tarifák megfizethetőségére vonatkozó értékelés közzététele, amelyek szükségessége nem is vonható kétségbe, nem lesznek elegendőek és nemigen fogják arra ösztönözni az érintett határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokat nyújtókat, hogy észszerű tarifákat alkalmazzanak.

1.5. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság az esetleges szigorúbb intézkedéseket 2018 végére halasztja, hátha addig javul a helyzet. Az Európai Bizottság azonban semmit sem árul el arról, hogy a jövőben mit szándékozik tenni abban az esetben, ha a remélt javulás nem következik be.

1.6. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a mobiltelefonos barangolási díjak esetében tett lépésekhez hasonlóan, legalább utoljára sürgősen szólítsa fel az összes határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatót a tarifáik csökkentésére, és már most jelentse be, hogy ha ez nem történik meg, akkor szabályozás és a tarifák maximálása útján fog beavatkozni.

1.7. A megfizethető árak értékelésével kapcsolatban az EGSZB évek óta kéri, hogy tisztázzák az általános gazdasági érdekű szolgáltatások megfizethető jellegének fogalmát, és vezessenek be olyan jogalkotási intézkedéseket, amelyek az említett megfizethető jelleg meghatározása érdekében mutatók kidolgozására kötelezik a tagállamokat. Úgy véli tehát, hogy a mostani rendelet rendelkezései a helyes irányba tett első lépésként értékelhetők, tekintve, hogy egy ilyen értékelést adott esetben valószínűleg megfelelő intézkedések fogják követni.

2. Kézbesítési szolgáltatások az elektronikus kereskedelemben

2.1. Az e-kereskedelem bővülésének egyik kulcstényezője az online rendelések fizikai kiszállítása. Az Európai Unióban a határokon átnyúló e-kereskedelem sokkal lassabban fejlődik, mint a belföldi e-kereskedelem. 2014-ben például, és tagállamonként nagyon eltérő mértékben, a fogyasztók alig 15 %-a vásárolt online más tagállamból, míg a saját országukban ez az arány 44 % volt.

2.2. Többek között az interneten rendelt áruk fizikai kézbesítésének tarifái, minősége és eljárásai, valamint a csomag esetleges visszaküldésének feltételei azok a tényezők, amelyek befolyásolják egy fogyasztó döntését arra vonatkozóan, hogy online megrendelést adjon fel. Az internetes vásárló elégedettsége tehát részben a kézbesítésről szerzett tapasztalatától függ. A megfizethető árú és hatékony kézbesítési megoldásokhoz való hozzáférés rendkívül fontos az elzárt vagy periférikus térségekben található kkv-k, mikrovállalkozások és magánfogyasztók számára.

2.3. A legfeljebb 31,5 kg tömegű csomagok kézbesítése számos tagállamban gyorsan fejlődő szolgáltatás. Sok szolgáltató dolgozott ki olyan megoldásokat, amelyek jobban megfelelhetnek az ügyfelek elvárásainak, többek között egy sor olyan kiegészítő szolgáltatásnak köszönhetően, mint a közönséges vagy haladékkal kézbesíthető, gyors vagy aznap kézbesíthető küldemény, a küldemény nyomon követése, a kézbesítési bizonyíték, a kézbesítési hely kiválasztása, a csomagpontok, a csomagautomaták, az ajánlott küldemény, az értéknylvántás stb., miközben a 2 kg alatti postai küldeményeket, amelyek arányát az e-kereskedelemben keletkező küldemények 80 %-ára becsülik, gyakran a levélpostai tevékenység szerves részét képező „kiscsomagnak” tekintik.

2.4. A legfeljebb 10 kg tömegű – de akár 20 kg-ra is felemelhető – csomagok kézbesítésére egyetemes szolgáltatási kötelezettség vonatkozik, amely szerint a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a terület minden pontján és minden felhasználó számára megfizethető áron álljon rendelkezésre nemzeti és határokon átnyúló alapszolgáltatás.

2.5. Az e-kereskedelmi piac nagyon más. Azt gyakran néhány nagy online kereskedő uralja, amelyeknél naponta nagyon sok csomag keletkezik, és amelyek ennek következtében nagyon jól felfegyverezettek ahhoz, hogy tarifákat és csomagküldési feltételeket alkudjanak ki a csomagkézbesítési szolgáltatóktól, akikre nyomás nehezedik annak érdekében, hogy nagyon előnyös „kialkudott” tarifákat és különleges kézbesítési feltételeket adjanak meg. Az ilyen online kereskedők gyakran átvállalják a csomagkézbesítési költségeket, még a határon túliakat is. Csak néhány nagy csomagelosztó tud versenyezni ezen a „kialkudott” belföldi vagy határokon átnyúló piacon, miközben ez utóbbi terület esetében még egy nemzetközi elosztóhálózathoz is hozzáféréssel kell rendelkezni.

2.6. Ilyen lehetőségek azonban jelenleg nem léteznek sem a kisebb volumenű vagy alkalmi jellegű határokon átnyúló internetes vásárlások, sem az egyéni feladók, köztük számos kkv esetében; a kézbesítési szolgáltatók nem élveznek kialkudott tarifákat és csak olyan magas áron férnek hozzá a nemzetközi elosztóhálózatokhoz, hogy a végfogyasztónak végül gyakran túlárazott kézbesítési díjakat kell fizetnie. Ilyen esetekben a határokon átnyúló kézbesítésért felszámított árak háromszor-öttször magasabbak lehetnek, mint a belföldi küldemények esetében⁽¹⁾, és ezek a különbségek nem indokolhatók a célországban érvényes munkaerő- vagy egyéb költségekkel. Az Európai Bizottság által készített hatásvizsgálatban (SWD(2016) 166 final) szerepelnek példák a túl magas árakra és a kétirányú kapcsolatok tekintetében a különböző tagállamok között mutatkozó jelentős eltérésekre.

2.7. Az Európai Bizottság évek óta foglalkozik ezzel a problémával, és különféle közleményeket adott ki ezzel kapcsolatban:

— COM(2011) 942 final: Egységes keret az elektronikus kereskedelem és az online szolgáltatások digitális egységes piacába vetett bizalom megerősítésére,

— COM(2012) 698 final: Zöld könyv – Integrált uniós csomagkézbesítési piac az e-kereskedelem bővülése érdekében,

⁽¹⁾ Copenhagen Economics, „E-commerce and delivery” (Elektronikus kereskedelem és kézbesítés); Integrált uniós csomagkézbesítési piac az e-kereskedelem bővülése érdekében (COM(2012) 698 final).

- COM(2013) 886 final: Útiterv a csomagkézbesítés egységes piacának kialakítása felé – A kézbesítési szolgáltatások iránti bizalom növelése és az online értékesítés ösztönzése,
- COM(2015) 192 final: Európai digitális egységes piaci stratégia.

2.8. Az Európai Bizottság olyan megoldásokat kívánt kidolgozni, amelyek jobban megfelelhetnek a fogyasztók elvárásainak.

2.9. Mivel ezek a lépések csak részben vezettek eredményre, az Európai Bizottság kénytelen volt kiadni a jelen véleményben vizsgált rendeletet, amelyet egy kísérő dokumentummal (SWD(2016) 167 final), egy melléklettel (COM(2016) 285 final) és egy terjedelmes, 289 oldalas hatásvizsgálattal (SWD(2016) 166 final) egészített ki.

3. A rendeletjavaslat célja

3.1. A határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatások javítása az „Európai digitális egységes piaci stratégiában” meghatározott intézkedések között szerepel, és az a célja, hogy az egész Unióban előmozdítsa a fogyasztók és a vállalkozások hozzáférést a digitális árukhoz és szolgáltatásokhoz.

3.2. A javasolt intézkedések az alábbiakra vonatkoznak:

- egyrészt a piacok működésének javítása a csomagkézbesítési piac szabályozói felügyelete hatékonyságának és egységességének fokozása révén, másrészt a verseny előmozdítása a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatások területén,
- a tarifák és végponti díjak átláthatóságának fokozása egyrészt az indokolatlan tarifakülönbségek mérséklése, másrészt a magánszemélyek és kisvállalkozások által fizetett tarifák csökkentése érdekében, különösen az elszigetelt területeken,
- a kézbesítési tarifák megfizethető jellegének értékelése a nemzeti szabályozó hatóság által,
- a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatások nyújtásához szükséges szolgáltatásokhoz és infrastruktúrákhoz való átlátható és megkülönböztetésmentes hozzáférés.

4. Általános megjegyzések

4.1. Mivel az Európai Bizottság különböző kezdeményezései, például az „Integrált uniós csomagkézbesítési piac az e-kereskedelem bővülése érdekében” című 2012-es zöld könyv és az „Útiterv a csomagkézbesítés egységes piacának kialakítása felé – A kézbesítési szolgáltatások iránti bizalom növelése és az online értékesítés ösztönzése” című 2013-as útiterv⁽²⁾ csak korlátozott sikerrel jártak a határokon átnyúló tarifák esetében, az Európai Bizottság részéről új fellépésre lett szükség annak érdekében, hogy valamennyi elektronikus kiskereskedő és fogyasztó – különösen a távoli területeken élő magánszemélyek és működő kkv-k – végre olyan határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatásokban részesülhessen, amelyek egyszerre elérhetőek, magas színvonalúak és megfizethetőek.

4.2. A brüsszeli Université Saint-Louis tanulmánya szerint a szolgáltatók által a csomagkézbesítésre vonatkozóan közzétett, magánszemélyek és kisvállalkozások által fizetendő árak csaknem ötszörösét tették ki a belföldi küldemények árainak, a Copenhague Economics vizsgálata pedig azt állapította meg, hogy az egyéb szolgáltatók árai háromszor-öttször magasabbak, mint a belföldi tarifák, és hogy ezek a különbségek nem indokolhatók a célországban érvényes munkaerő- vagy egyéb költségekkel.

4.3. Az EGSZB tehát megállapítja, hogy a magánszemélyeknek és kisvállalkozásoknak kiszámlázott árak minden csomagkézbesítési szolgáltatás esetében túlárzottak. Az Európai Bizottság azzal kíván belefogni e probléma megoldásába, hogy a határokon átnyúló kézbesítési tarifák megfizethető jellegének értékelését írja elő a nemzeti szabályozó hatóság számára.

4.4. Az EGSZB helyesli, hogy a további idővesztés elkerülése érdekében az Európai Bizottság rendelethez folyamodott. Ugyanakkor tart attól, hogy az említett rendeletben ajánlott intézkedések továbbra is hatástalanok lesznek. Ha további intézkedések nélkül csupán a tarifák és a végponti díjak átláthatóságának bevezetésére, a referenciaajánlat közzétételére, valamint a tarifák megfizethetőségére vonatkozó értékelés közzétételére akarnak szorítkozni, amelyek szükségessége nem is vonható kétségbe, ez aligha fogja arra ösztönözni az érintett csomagkézbesítési szolgáltatásokat nyújtókat, hogy észszerű tarifákat alkalmazzanak.

⁽²⁾ HL C 451., 2014.12.16., 51. o.

4.5. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az Európai Bizottság az esetleges szigorúbb intézkedéseket 2018 végére halasztja, és megvárja a vélemény tárgyát képező rendelet végrehajtásának értékeléséről készített jelentést. Ebben a jelentésben az Európai Bizottság azt szeretné értékelni, hogy javult-e a határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatások megfizethető jellege, és hogy a határokon átnyúló nagykereskedelmi hozzáférést átláthatóan és megkülönböztetésmentesen adják-e meg azok az egyetemes szolgáltatók, amelyek csomagkézbesítési szolgáltatásokat nyújtanak. Az Európai Bizottság azonban semmit sem árul el arról, hogy a jövőben mit szándékozik tenni abban az esetben, ha a fent említett javulás és megkülönböztetésmentes hozzáférés nem valósul meg.

4.6. Az EGSZB inkább azt szeretne volna, ha az Európai Bizottság, a mobiltelefonos barangolási díjak esetében tett lépésekhez hasonlóan, legalább utoljára sürgősen felszólította volna az összes határokon átnyúló csomagkézbesítési szolgáltatót a tarifáik csökkentésére, és ha már most bejelentette volna, hogy ha ez nem történik meg, akkor szabályozás és a tarifák maximálása útján fog beavatkozni.

4.7. Ezenkívül a rendeletnek a tarifák és a végponti díjak átláthatóságának bevezetésére, a referenciaajánlat közzétételére, valamint a tarifák megfizethetőségére vonatkozó értékelés közzétételére és az átlátható és megkülönböztetésmentes határokon átnyúló hozzáférésre vonatkozó javaslatai kizárólag a csomagkézbesítési szolgáltatásokat nyújtó egyetemes szolgáltatókra vonatkoznak.

4.8. Azonban a teljes csomagkézbesítési piacon az egyetemes szolgáltatók aránya 10 % (Bulgária, Spanyolország, Egyesült Királyság, Olaszország) és 25 % (Cseh Köztársaság, Dánia, Franciaország, Észtország) között mozog, míg e csomagoknak mindössze egy kis hányadára (5–10 %-ára) vonatkozik az egyetemes szolgáltatási kötelezettség. Ebből következően a véleményben szereplő rendelet a piacnak csak egy kisebb részével foglalkozik, mely ugyanakkor alapvető fontosságú a távoli területek fogyasztói és kkv-i számára, akik nem rendelkeznek más alternatívával.

4.9. A megfizethető árak értékelésével kapcsolatban az EGSZB évek óta kéri, hogy tisztázzák az általános gazdasági érdekű szolgáltatások megfizethető jellegének fogalmát, és vezessenek be olyan jogalkotási intézkedéseket, amelyek az említett megfizethető jelleg meghatározása érdekében mutatók kidolgozására kötelezik a tagállamokat ⁽³⁾. Úgy véli tehát, hogy a mostani rendelet rendelkezései a helyes irányba tett első lépésként értékelhetők, tekintve, hogy egy ilyen értékelést adott esetben valószínűleg megfelelő intézkedések fogják követni.

4.10. A vélemény tárgyát képező rendeletben előírt értékelés azonban kizárólag a rendelet mellékletében meghatározott határokon átnyúló tarifák nyilvános listájában felsorolt kategóriákba tartozó küldemények, azaz a 0,5, 1, 2 vagy 5 kg-os csomagok tarifáira korlátozódik (nyomon követéssel és helymeghatározással vagy anélkül). Az EGSZB véleménye szerint ezt az értékelést – a határokon átnyúló csomagkézbesítési tarifák esetleges jövőbeli szabályozása érdekében is – a 10, 15 és 20 kg-os csomagokra is ki kellene terjeszteni.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽³⁾ HL C 177., 2014.6.11., 24. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2015. évi jelentés a versenypolitikáról

[COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]

(2017/C 034/17)

Előadó: **Juan MENDOZA CASTRO**

Felkérés:	Európai Bizottság, 17/08/2016
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke [COM(2016) 393 final – SWD(2016) 198 final]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	211/1/4

1. Következtetések és ajánlások

- 1.1. Az EGSZB pozitívan értékeli a 2015. évi jelentést, mivel a valamennyi ágazatban azonos versenypolitika alapvető fontosságú az Európai Unió szociális és piacgazdasága számára.
- 1.2. A tisztességtelen versenyen alapuló behozatal veszélyt jelent az európai vállalatokra. A dömpingellenes intézkedések nélkülözhetetlenek a munkahelyek megmentéséhez és az érintett gazdasági ágazatok védelméhez.
- 1.3. Az EGSZB osztozik az Európai Unión belüli kkv-k, szakszervezetek és munkáltatói szervezetek aggodalmában annak lehetőségével kapcsolatban, hogy elismerik Kína piacgazdasági jellegét.
- 1.4. A gazdasági fellendüléshez alapvető fontosságú kkv-k a legkiszolgáltatottabbak az erőfölénnyel való visszaélésekkel szemben.
- 1.5. Az állami támogatások ellenőrzése az erőforrások hatékonyabb felhasználását teszi lehetővé és javítja az államháztartás kezelését. Ugyanakkor az ilyen támogatások kulcsfontosságúak lehetnek az általános gazdasági érdekű szolgáltatások biztosításában.
- 1.6. Az EGSZB szorgalmazza a nagyobb nyilvánosság és átláthatóság érdekében nyújtott állami támogatásokról szóló tájékoztatás továbbfejlesztését.
- 1.7. A digitális innovációt néhány Unión kívüli globális szereplő uralja, és Európa számára alapvetően fontos, hogy a digitális egységes piacnak köszönhetően biztosítsa vezető szerepét.
- 1.8. Az európai versenypolitika egyik nagy kihívása a technológiai óriások uralta ágazatban az, hogy biztosítsa a fogyasztók számára a legjobb termékekhez és a legjobb árakhoz való hozzáférést, és hogy a kis- és nagyvállalatok is egy nyitott piacon versenyezzenek, ahol a termékek minősége a mérvadó. Az EGSZB úgy véli, hogy a kritikák ellenére az EU fellépése általánosságban kiegyensúlyozott, és megfelel a szabályozásoknak.

1.9. Az európai energiaunió fontos eredményeket ért el az energiaellátás biztonságában (amely stratégiai sikernek tekinthető), az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésében, a megújuló energiaforrások előmozdításában és a fogyasztók választási lehetőségeinek növelésében. Ennek ellenére komoly kihívásokkal néz szembe az energia költségeinek, a hálózatok jobb összekapcsolásának és a párizsi megállapodás végrehajtásában játszott vezető szerep terén.

1.10. Az energetikai ágazatban az összefonódások ellenőrzését összhangba kell hozni a termelési költségek csökkentése céljával végzett fúziók és felvásárlások előrejelzésével, ami csökkenti a vállalatok számát.

1.11. Az 1/2003/EK rendelet megerősítette a nemzeti versenyhatóságok szerepét, és hozzájárult az uniós versenypolitika nemzetközi hírnevének megerősítéséhez. A nemzeti versenyhatóságok közti, illetve e hatóságok és az Európai Bizottság közti koordináció hatékonyabbá teszi a fellépéseket a határokon átnyúló műveletek esetében.

1.12. A pénzügyi válsággal kapcsolatban az EGSZB megismétli, hogy csökkenteni kell az adófizetők kitétségét a bankok megmentésének költségeit illetően.

1.13. Az EGSZB szorgalmazza, hogy a betéti és hitelkártyák bankközi díjait korlátozó uniós szabályokat a kibocsátó székhelye szerinti országtól függetlenül alkalmazzák, és hogy ne akadályozzák meg, hogy a bankok alacsonyabb bankközi díjakat kínáljanak az Európai Gazdasági Térséghez (EGT) tartozó másik tagállamban működő kiskereskedőknek.

1.14. Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy az Európai Bizottságnak folytatnia kell az arra irányuló munkáját, hogy a 28 különböző adórendszer eltéréseiből eredő torzulások csökkentése révén előmozdítsa a versenyt.

1.15. A globalizáció következtében számos különféle versenyügyi rendszer jött létre, emiatt a nemzetközi együttműködés nélkülözhetetlen. A növekvő várakozások és a különféle fórumokon (OECD, UNCTAD, Nemzetközi Versenyügyi Hálózat) való részvétel tekintetében az EGSZB megjegyzi, hogy az EU-nak rendelkeznie kell az ahhoz szükséges erőforrásokkal, hogy továbbra is odafigyeljenek rá, és megőrizze a jelenlegi presztízsét.

2. A versenypolitikáról szóló 2015. évi jelentés

2.1. Az Európai Bizottság kijelenti, hogy az „erős és hatékony uniós versenypolitika mindig az európai projekt egyik sarkköve volt”.

2.2. A jelentés központi elemeit három fejezetben ismertetik:

— a versenypolitika mint az innováció és a beruházás ösztönzője az egész Európai Unióban,

— a digitális egységes piacon rejlő lehetőségek megragadása, és

— egységes és éghajlatbarát európai energiaunió létrehozása.

2.3. Az Európai Bizottság az ezeken a területeken hozott konkrét intézkedéseiről tájékoztat, és kiemeli, hogy a versenyjog érvényesítésének irányelvei között szerepel a pártatlanság megőrzése, a jogállamiság megerősítése, valamint a közös európai érdek szolgálata.

2.4. Az elmúlt huszonöt évben a világban működő versenyügyi rendszerek száma látványosan emelkedett: az 1990-es években még csak 20 körül volt, 2015-ben pedig már kb. 130, és ezek már a világ népességének 85 %-át lefedik.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az uniós versenypolitika

3.1.1. Az EGSZB pozitívan értékeli a 2015. évi jelentést, amely a gazdaságfejlesztéssel és az uniós polgárok jóllétével kapcsolatos alapvető kérdésekkel foglalkozik.

3.1.2. A valamennyi ágazatban egyenlő feltételeken alapuló versenypolitika az európai szociális piacgazdaság sarkköve. Emellett a dinamikus, hatékony, fenntartható és innovatív belső piac helyes működése biztosításának és a gazdasági növekedés, a munkahelyteremtés és a versenyképesség világszerte történő előmozdításának lényeges eszköze.

3.1.3. A versenypolitika nem akadályozhatja meg az európai gazdasági szereplőket abban, hogy vezető iparági szereplőkké váljanak. Ahhoz, hogy hatékony és hiteles legyen, nem helyezheti előtérbe kizárólag a fogyasztói árak csökkentését, hanem elő kell segítenie az európai vállalkozások fejlődését és világszertei versenyképességét is.

3.1.4. Az erős ipari háttér létfontosságú a jóléthez és a növekedéshez. Mivel a tisztességtelen verseny veszélyt jelent az európai vállalatokra nézve, az EGSZB emlékeztet arra, hogy a dömpingellenes intézkedések több tízezer közvetve vagy közvetlenül érintett munkahelyet mentenek meg, továbbá védik a gazdasági ágazatokat a tisztességtelen behozatali politikáktól.

3.1.5. A több ezer uniós munkahelyet veszélyeztető dömpingelt behozatal tisztességtelen versenynek minősül. Az EGSZB szerint Kína aligha mondhatja el, hogy piaci feltételek között működik, hiszen az Európai Bizottság gyakorlatában és a 1225/2009/EK rendeletben ⁽¹⁾ meghatározott öt kritériumból négyet nem teljesít.

3.1.6. Az EU strukturális alapjai nem használhatók fel olyan módon, hogy közvetlenül vagy közvetve támogassák szolgáltatások vagy termelés másik tagállamba történő áthelyezését.

3.1.7. A kkv-k Európában a gazdasági talpra állás alapját jelentik. Méreteik miatt ugyanakkor őket veszélyeztetni leginkább az erőfölénnyel való visszaélés, ami sok esetben megszüntetésre is kényszeríti őket. Ennek a versenypolitika keretében különleges figyelmet kell szentelni, különösen a nagy vállalatcsoportok gyakorlataival kapcsolatos esetekben.

3.1.8. Az EGSZB ismét rámutat, hogy nincsen olyan valódi bírósági kollektív kereseti mechanizmus, amellyel megfelelőképpen érvényesíteni lehetne az antitröszt szabályok megsértése áldozatainak kártérítéshez való jogait, és továbbra sem véli úgy, hogy a 2014. november 26-i 2014/104/EU irányelv és a versenyszabályok megsértésének eseteire vonatkozó kollektív konfliktuskezelési mechanizmusok közös elveiről szóló ajánlás alkalmas lenne arra, hogy megfelelőképpen biztosítsa az ilyen szabálysértések által érintett áldozatok jogainak kollektív jogorvoslatát.

3.2. Állami támogatások

3.2.1. Az állami támogatások korszerűsítése lehetővé teszi az Unió számára, hogy hatékonyabban használja fel az erőforrásokat, és javítsa az államháztartás színvonalát. Emellett hozzájárul a költségvetési konszolidációhoz és ahhoz, hogy a tagállamok teljesítsék a növekedésre vonatkozó Európa 2020 stratégiát.

3.2.2. Az állami támogatások azonban alapvető fontossággal bírhatnak az általános gazdasági érdekű szolgáltatások, így például az energetikai, a közlekedési és a hírközlési szolgáltatások garantálásában. Emellett az Unió elszigetelt, távoli vagy külső régióiban és szigetein az állami támogatás gyakran a leghatékonyabb politikai eszköz a gazdasági és társadalmi feltételek biztosításához nélkülözhetetlen szolgáltatások biztosításához.

3.2.3. Az EGSZB szükségesnek tartja a versenypolitika és a többi uniós politika közti koherencia fenntartását, különösen az innováció és a kutatás – például az említett K+F+I –, a kockázatfinanszírozás és a széles sávú hálózatok elterjesztésének ösztönzésébe történő beruházások esetében.

3.2.4. Az uniós polgárok úgy vélik, hogy nem kapnak elég tájékoztatást az állami támogatások bonyolult rendszeréről, és kiemelik, hogy nehéz információkhoz jutni azokról a vállalatokról, amelyek ilyen támogatásban részesülnek ⁽²⁾. A nagyobb nyilvánosság és átláthatóság érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy a tagállamok minden esetben tegyék közzé a kedvezményezettek, a támogatási összegek és a támogatási célok listáját.

3.3. Verseny a digitális egységes piacon

3.3.1. A digitális egységes piac egy alapvető uniós stratégia, amely meg kívánja szüntetni a nemzeti piacok sokfélesége által jelentett széttagoltságot, és azokat egyetlen európai megközelítésben fogná össze ⁽³⁾. A digitális innovációt néhány Unión kívüli globális szereplő uralja, és Európa számára alapvetően fontos, hogy a digitális egységes piacnak köszönhetően biztosítsa vezető szerepét.

⁽¹⁾ HL C 389., 2016.10.21., 13. o. Lásd továbbá az ESZSZ–BusinessEurope közös nyilatkozatát Kína piactudasági státusáról (2016. július 19.) és a következő dokumentumot: „Granting of Market Economy Status to China” [A piactudasági státus megadása Kínának], Európai Parlament, 2015. december.

⁽²⁾ „Perception and awareness about transparency of state aid” [Az állami támogatások átláthatóságával kapcsolatos tájékozottság és az arról kialakult benyomás]. Eurobarométer, 2016. július.

⁽³⁾ HL C 71., 2016.2.24., 65. o.

3.3.2. Az európai versenypolitika egyik nagy kihívása a technológiai óriások által uralt ágazatban az, hogy biztosítsa a fogyasztók számára a legjobb termékekhez a legjobb áron való hozzáférést, és hogy a kis- és nagyvállalatok is egy nyitott piacon versenyezhesenek, ahol a termékek minősége a mérvadó.

3.3.3. Az Európai Bizottság által vizsgált esetek:

- Internetes keresési szolgáltatások. Az Európai Bizottság kifogásközlése azon alapul, hogy a Google az árak összehasonlításánál szisztematikusan a saját termékeit részesíti előnyben. Emellett másik három aggálllyal kapcsolatban is végeznek vizsgálatot.
- Elektronikus könyvek. Az Amazon olyan záradékokat alkalmaz, amelyek akadályozhatják a versenyt, például a versenytársai által kínált kedvezőbb vagy alternatív feltételekről való tájékoztatáshoz való jog mellőzésével.
- Az Egyesült Királyságban és Írországban nyújtott, határon átnyúló fizetős televíziós szolgáltatások. A Sky UK és hat nagy egyesült államokbeli filmstúdió között létrejött licencmegállapodások megkövetelik, hogy a Sky UK tiltsa le a hozzáférést az engedélyezett területén kívül.
- Mobil eszközök, például okostelefonok és táblagépek. Az Android egybeként előírja a gyártók számára, hogy előre telepítsék a Google Search alkalmazást és a Google Chrome böngészőt, továbbá kötelezi őket arra, hogy a Google bizonyos kizárólagos alkalmazásaihoz tartozó licenccel rendelkező odaítélésének feltételeként a Google Search alkalmazást válaszszák alapértelmezett keresőmotoroként a készülékeikben.
- Az elektronikai készülékekben használt alapsávú lapkakészletek. Azt vizsgálják, hogy a világ vezető szolgáltatója, a Qualcomm pénzügyi ösztönzőket ajánlott-e egy okostelefonokat és táblagépeket készítő fontos gyártónak azzal a feltétellel, hogy kizárólag az ő termékeit használja.

3.3.4. Általában a monopolhelyzettel és az erőfölénnyel való lehetséges visszaélés esete áll fenn. A vizsgált esetek technikai összetettsége és nagy hatása miatt olyan kritikák születnek, mint például hogy az EU „háborút indított a Szilícium-völgy ellen”. Az EGSZB nem ért egyet ezekkel a bírálatokkal, és támogatja az Európai Bizottság fellépéseit, amelyeket kiegyensúlyozottnak és a szabályozással összhangban lévőnek tekint.

3.3.5. A Google – amely 2015-ben 74,5 milliárd dolláros bevételt könyvelhetett el – az általános internetes keresőszolgáltatások, az okostelefonok engedélyhez kötött operációs rendszerei és az Android alapú mobiltelefonok operációs rendszereihez kapcsolódó „app store” üzletek piacán több mint 90 %-os erőfölénnyel rendelkezik az Európai Gazdasági Térségben. Azt is állítják, hogy az Európai Bizottság vizsgálata aláásta annak a lehetőségét, hogy az Európai Unió az innovatív ötletek központjává váljon, és helytelen technikai érveket hozott fel. Az Egyesült Államok Szövetségi Kereskedelmi Bizottságának technikai szolgálatai ugyanakkor 2012-ben azt találták, hogy az amerikai piac 2/3-át uraló Google versenyellenes taktikákat alkalmaz, és a felhasználók és a versenytársak kárára visszaél domináns piaci pozíciójával⁽⁴⁾. Ugyanerre a következtetésre jutott az USA-ban végzett másik vizsgálat⁽⁵⁾ is.

3.4. Éghajlatbarát európai energiaunió

3.4.1. Az éghajlatbarát európai energiaunió fontos eredményeket tud felmutatni:

- Az energiaellátás biztonsága: az Unió stratégiai sikert ért el, és jelenleg sokkal jobban fel van készülve a 2009. évihez hasonló válságokkal való szembenézésre. Európa oroszországi földgáztól való függését egyharmadára csökkentették, és jelentősen javították a belső földgázelosztási infrastruktúrát, a külső ellátási lehetőségeket és a tárolási kapacitást.
- Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése és a megújuló energiaforrások felhasználásának növelése terén kitűzött célokat (2020-ra 20-20-20) határidő előtt lehetne teljesíteni, az energiahatékonyság pedig látszólag csaknem eléri a célkitűzést, bár ez részben a gazdasági visszaesésnek köszönhető.
- Piacok nyíltak meg, és növekedett a fogyasztók választási lehetősége.

⁽⁴⁾ <http://www.wsj.com/articles/inside-the-u-s-antitrust-probe-of-google-1426793274>

⁽⁵⁾ „Does Google content degrade Google search? Experimental evidence” (A Google-tartalom rontja-e a Google kereső minőségét? Kísérleti bizonyíték), Harvard Business School 2015.

3.4.2. Ennek ellenére az EGSZB-nek – amely biztosította támogatásáról a 2015. évi keretstratégiát⁽⁶⁾ – különös hangsúlyt kell fektetnie az Európai Unió által az elkövetkezendő években leküzdendő alábbi kihívásokra:

- az energiaköltségek csökkentése, amelyek a szociális (az energiaszegénység kockázata) és gazdasági (a kkv-kra gyakorolt erős hatás) következmények, valamint a vállalkozások külső versenyképessége (az energia lényegesen olcsóbb más piacokon, például az Egyesült Államokban) miatt az európai fogyasztók számára még mindig magasak,
- a piacok integrációjának javítása a hálózatok jobb összekapcsolásával, és
- vezető szerep vállalása a párizsi COP 21 konferencia céljainak megvalósításában, hogy sikeresen véghezvigyék a karbonszegény gazdaságra való fokozatos, költséghatékony átállás okozta radikális változásokat.

3.4.3. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot az antitröszt szabályok határozott érvényesítésében, ami alapvető fontosságú a piacon uralkodó gazdasági szereplők visszaélészerű magatartásainak korlátozásában. Ki kell emelni az Európai Bizottság és a Bulgarian Energy Holding vállalat között létrejött, jogilag kötelező érvényű megállapodást.

3.4.4. 2012-ben az energiaipar 122 milliárd euro köztámogatásban részesült (EU-28)⁽⁷⁾. E támogatás nélkül a már így is magas energiaköltségeket a fogyasztók már nem tudnák kifizetni. Az állami támogatási politikák végrehajtása során⁽⁸⁾ az Európai Bizottságnak figyelembe kell vennie, hogy a – legtöbb támogatásban (44 milliárd euro) részesülő – megújuló energiaforrások bizonyos fajtáinak előállítására magas költségekkel jár, ami megakadályozza, hogy a szolgáltató vállalkozások versenyképesek legyenek a piacon.

3.4.5. Az EGSZB elismeri, hogy az Alstom energetikai üzletágának az észak-amerikai General Electric (GE) általi felvásárlását az Európai Bizottság jóváhagyta⁽⁹⁾.

3.4.6. Az Európai Bizottság kijelenti, hogy „az uniós összefonódás-ellenőrzés továbbra is hatékony eszköz abban, hogy az EU energiapiaca nyitott maradjon”. Ezt összhangba kell hozni azzal, hogy az alacsony kőolajárak elkerülhetetlenné tehetik a termelési költségek csökkentése érdekében végrehajtott vállalati összefonódásokat. Egyes előrejelzések szerint a kőolaj- és földgáztermelő vállalatok száma egyharmadával csökkenni fog.

4. Az uniós egységes piac megerősítése

4.1. Adóügyi kérdések

4.1.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az átláthatóság és az adóterhek méltányos megosztása az egységes piac létezéséhez elengedhetetlen feltételek. Az adókiájtás, az adócsalás és az adóparadicsomok magas költségekkel járnak az európai adófizetők számára, és torzítják a versenyt. Becslések szerint az Európai Unió évente 50-70 milliárd euro összegű adóbevételről esik el az adócsalás miatt, ami az uniós állami beruházások kicsit több mint 16 %-át teszi ki. Ha ehhez hozzáadjuk a legális – vagy vélhetően legális – adókikerülési gyakorlatokból eredően kieső bevételeket, ez az összeg jelentősen megnő⁽¹⁰⁾.

4.1.2. A méltányos és hatékony társasági adó alkalmazására irányuló cselekvési terv fontos lépés az agresszív adótervezés csökkentése felé, amely mérsékli a tagállamok adóalapját és tisztességtelen versenyt okoz⁽¹¹⁾.

4.1.3. Az EGSZB hangsúlyozni szeretné, hogy az Európai Bizottságnak folytatnia kell az arra irányuló munkáját, hogy a 28 különböző adórendszer eltéréseiből eredő torzulások csökkentése révén előmozdítsa a versenyt. A jelenleg a csoporton belüli ügyletekre alkalmazandó bonyolult transzferárazási rendszer igen drága és terhes az Unióban működő vállalkozások számára, vitákat szít a tagállami közigazgatási szervek között, és a vállalkozások kettős adóztatásához vezet. Helyénvaló volna létrehozni egy közös konszolidált társaságiadó-alapot (KKTA) a határokon átnyúló tevékenységeket végző vállalkozások számára.

⁽⁶⁾ HL C 383., 2015.11.17., 84. o.

⁽⁷⁾ „Subsidies and costs of EU energy” [Az uniós energia támogatásai és költségei] (2014. november 11). <http://ec.europa.eu/energy/en/content/final-report-ecofys>

⁽⁸⁾ HL C 200., 2014.6.28., 1. o.

⁽⁹⁾ A GE bejelentette, hogy 2016-ban és 2017-ben 6 500 munkahelyet szüntet meg Európában, ebből 765-öt Franciaországban. Le Monde, 2016.1.14.

⁽¹⁰⁾ Lásd: *Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union* [A társaságiadó-politikák Európai Unión belüli átláthatóvá tétele, összehangolása és közelítése], 2015. szeptember.

⁽¹¹⁾ HL C 71., 2016.2.24., 42. o.

4.1.4. Az Európai Bizottság vizsgálatot kezdett egyes tagállamok és nagy multinacionális vállalatok közti adóügyi megállapodások ügyében (Luxemburg: Fiat, Starbucks, McDonald's, Amazon; Hollandia: Starbucks). Az Európai Bizottság úgy véli, hogy a kedvezményes adóügyi elbánásnak köszönhetően az Apple az EGT-ben értékesített termékei után gyakorlatilag egyáltalán nem fizetett adót, ezért mintegy 13 milliárd eurót vissza kell fizetnie Írország számára. A végleges döntéstől függetlenül az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot a potenciálisan versenyellenes adóügyi megállapodások ügyében végzett vizsgálataiban.

4.2. Nemzeti versenyhatóságok

4.2.1. Az 1/2003/EK rendelet⁽¹²⁾ megerősítette a nemzeti versenyhatóságok szerepét, és hozzájárult az uniós versenypolitika nemzetközi hírnevéhez. Az Európai Bizottság nyilvános konzultációra bocsátotta a nemzeti versenyhatóságok megerősítését, amelyekre jelenleg a legtöbb feladat hárul. A nemzeti versenyhatóságok közti, illetve e hatóságok és az Európai Bizottság közti koordináció hatékonyabbá teszi a fellépéseket a határokon átnyúló műveletek esetében.

4.3. Kártyás fizetés

4.3.1. Habár már mindenhol elterjedtek a különféle elektronikus fizetési rendszerek, világszinten a fogyasztók vásárlásaik 85 %-át még mindig készpénzzel bonyolítják. Az Európai Unióban több tagállamban hasonló a helyzet, habár a skandináv országokban ez csak 10 %-ot ér el. Mindenesetre a kártyás fizetés kulcsszerepet játszik a kereskedelmi forgalomban, és nagyon fontos a fogyasztók számára is. A 2015/751/EU rendelet korlátozza a bankközi díjak mértékét⁽¹³⁾.

4.3.2. A Mastercard elleni kifogásközlés alapja az, hogy a Mastercard megakadályozza, hogy a bankok alacsonyabb bankközi díjakat kínáljanak az Európai Gazdasági Térséghez (EGT) tartozó másik tagállamban működő kiskereskedőknek, illetve az, hogy a világ más térségeiben kibocsátott kártyák esetében magasabb bankközi díjakat számol fel. Az európai fogyasztói szövetségek többször is jelentették a Visához és a Mastercardhoz hasonló kártyakibocsátók visszaélészszerű gyakorlatait, amelyeket megkönnyített e vállalatok piaci dominanciája. Az EGSZB azt szeretné, ha a vizsgálatok eredményeképpen meg lehetne szüntetni ezt az akadályt, és ha az Unióban meghatározott bankközidíj-korlátozásokat a kártyakibocsátó országtól függetlenül alkalmaznák.

4.4. Állami támogatás bankok számára

4.4.1. Az Európai Bizottság beszámol a különböző országokban található számos banknak nyújtott állami támogatásról. A válság eddig is nagyon sokba került már az európai adófizetők számára. A bankrendszer teljes összeomlásának megelőzése érdekében a nemzeti kormányok sürgős, eddig mértékű támogatást nyújtottak a bankok megmentésére. Az euróövezetben 2008 és 2014 között a pénzügyintézetek állami megsegítésére a GDP közel 8 %-át költötték, amelyből csak 3,3 %-ot fizettek vissza⁽¹⁴⁾.

4.4.2. Amellett, hogy nagy terhet jelent a költségvetésre, a bankmentés – melyet a 2015. január 1. óta hatályos jogszabály⁽¹⁵⁾ értelmében kell végrehajtani – torzíthatja a versenyt.

Az EGSZB fenntartja az alábbiakat:

- az adófizetők kitettségének csökkentése a bankok megmentésének költségeit illetően,
- a közigazgatási hatóságok szükséges hatáskörökkel való felruházása arra, hogy megelőző jelleggel felléphessenek,
- hatáskör biztosítása a szanalási hatóságoknak arra, hogy leírják a csődbe jutott intézmény biztosítékkal nem rendelkező hitelezőinek követeléseit, és a követeléseket saját tőkévé alakítsák át⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – Az antitröszt szabályok 1/2003/EK rendelet alapján történő érvényesítésének tíz éve: Eredmények és jövőbeli kilátások.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52014DC0453>

⁽¹³⁾ HL L 123., 2015.5.19., 1. o.

⁽¹⁴⁾ Az EKB jelentése.

⁽¹⁵⁾ HL L 173., 2014.6.12., 190. o.

⁽¹⁶⁾ HL C 44., 2013.2.15., 68. o.

5. Verseny a globalizáció korában

5.1. A globalizáció következtében számos különféle versenyügyi rendszer jött létre, emiatt a nemzetközi együttműködés nélkülözhetetlen. Az EGSZB lelkesen támogatja, hogy az Európai Bizottság aktívan részt vesz olyan fórumokban, mint az OECD Versenyügyi Bizottsága, az ENSZ Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciája (UNCTAD) és a Nemzetközi Versenyügyi Hálózat (ICN).

5.2. Az EU-ra ezeken a fórumokon hallgatnak és felnéznek. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ezzel járó felelősségnek megfelelő pénzügyi és emberi erőforrásokat fenn kell tartani.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalba való bevonását ösztönző, konkrét tevékenységeket támogató, a 2017–2020 közötti időszakra szóló uniós program létrehozásáról

[COM(2016) 388 *final* – 2016/0182 (COD)]

(2017/C 034/18)

Előadó: **Reine-Claude MADER**

Felkérés:	Európai Parlament, 22/06/2016
	Tanács, 11/07/2016
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
	[COM(2016) 388 <i>final</i> – 2016/0182 (COD)]
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	223/2/4
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság figyelembe veszi a fogyasztók és a megtakarítással rendelkezők érdekeit, és segítséget nyújt a szervezeteiknek. Véleménye szerint ugyanis a nem szakavatottak számára kevésbé érthető szakkifejezések és a kérdéshez kapcsolódó kihívások miatt kiemelt figyelmet kell fordítani a pénzügyi szolgáltatásokra.

1.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság által 2011-ben elindított kísérleti program keretében megvalósuló kezdeményezést, amely a fogyasztókat és a pénzügyi szolgáltatások végfelhasználóit szolgáló pénzügyi szakértelem központjának létrehozását támogatja, hogy az említett csoportok részt vehessenek a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalban, és emellett helyreálljon az európai pénzügyi rendszerbe vetett bizalom.

1.3. Az EGSZB megállapítja, hogy a két nem kormányzati szervezet, a Better Finance és a Finance Watch is megfelel az Európai Bizottság által nyílt pályázati felhívás útján nyújtott működési támogatásra való jogosultság feltételeinek, és hogy a tevékenységüket 2015-ben összességében pozitívnak értékelték.

1.4. Ugyanakkor véleménye szerint hasznos lenne néhány teljesítendő feltételt kiemelni.

Jogszerűség

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy e szervezetek legitimitásának a tagjaikra, irányításukra, valamint azokra a tevékenységekre kell épülnie, amelyeket annak érdekében tesznek, hogy a pénzügyi jogszabályok és a pénzügyi eszközök szakmai jellege érthetővé váljon a nyilvánosság számára.

1.6. Ezzel összefüggésben az EGSZB úgy látja, hogy különös erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a végfelhasználókat valóban bevonják az említett szervezetek munkájába. Ennek a Finance Watch és a Better Finance összetételében és irányításában, valamint új, megfelelő munkamódszerekben is testet kell öltenie.

Függetlenség, átláthatóság és pénzügyi felelősség

1.7. Az EGSZB üdvözlöi a Finance Watch ⁽¹⁾ által meghirdetett pénzügyi átláthatóságot, másrészt úgy véli, hogy a Finance Watch és a Better Finance részéről további erőfeszítésekre van szükség a nagyobb pénzügyi függetlenség, köztük az Európai Bizottságtól való függetlenség elérése érdekében, hiszen a nyilvánosság előtt a tevékenységeik hitelessége és a legitimitásuk a tét.

1.8. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy szabálytalanság esetén ezek a szervezetek pénzügyileg felelősségre vonhatók: az Európai Bizottság és a Számvevőszék ugyanis hatáskörrel rendelkezik arra vonatkozóan, hogy dokumentumok alapján és helyszíni ellenőrzés révén ellenőrizze az uniós forrásokból közvetlenül vagy közvetetten részesülő gazdasági szereplőket. Az OLAF helyszíni ellenőrzéseket és vizsgálatokat végezhet, hogy megállapíthassa, történt-e csalás, korrupció vagy bármely más, az Unió pénzügyi érdekeit sértő jogellenes cselekmény ⁽²⁾.

1.9. Az EGSZB üdvözlöi, hogy a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak részvételét ösztönző program végrehajtására szánt pénzügyi keret több évre szól, mivel ez nagyobb pénzügyi stabilitást biztosít a kedvezményezett szervezetek számára. Utóbbiak így hosszabb távra szervezhetik meg működésüket és dolgozhatják ki programjukat.

Láthatóság a nyilvánosság körében

1.10. Az EGSZB kiemeli, hogy a kommunikáció és a láthatóság terén tett erőfeszítések, különösen a gazdasági sajtóban megjelent cikkek és a megrendezett konferenciák ellenére a Finance Watch és a Better Finance még továbbra is nagyrészt ismeretlen a nyilvánosság és a nemzeti fogyasztói szervezetek számára, amelyeknek egyébként közvetlenül meg kellene kapniuk a hírleveleiket.

1.11. Tudomásul veszi az Európai Bizottság által a fogyasztókat és a pénzügyi szolgáltatások végfelhasználóit szolgáló pénzügyi szakértelem központja létrehozásának támogatására 2011-ben elindított kísérleti program utólagos értékelésének eredményeit ⁽³⁾. Arra kéri ezeket az NGO-kat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy a növeljék a végfelhasználók és a fogyasztók szerepét és jelentőségét a pénzügyi ágazatra vonatkozó uniós szakpolitikák kidolgozásában, és javítsák tájékoztatásukat.

A szakmabeliek és a felhasználók közötti egyensúly

1.12. Az EGSZB elismeri, hogy fejleszteni kell a technikai szaktudást annak érdekében, hogy a pénzügyi szolgáltatások felhasználói egyenrangúan tárgyalhassanak a pénzügyi ágazat szakembereivel. A fejlettebb eszközökkel rendelkező pénzügyi világgal szemben ez a szakértelem a kulcsa az érintett szervezetek tevékenysége hitelességének.

1.13. Az EGSZB azt szeretné, hogy megfelelő egyensúly alakuljon ki, amely előreviszi a stabil, fenntartható és hosszú távra tervezett pénzügyvilágról alkotott elképzelést.

2. A rendeletjavaslat bemutatása ⁽⁴⁾

2.1. A rendeletjavaslat azoknak a kezdeményezéseknek a sorába illeszkedik, amelyeket az Európai Bizottság 2007 óta tesz a fogyasztók bizalmának a pénzügyi válság nyomán történő helyreállítása érdekében.

⁽¹⁾ A Finance Watch 2015. évi összes forrása: adományozók és alapítványok: 32,1 %, kutatási projektek: 7,4 %, európai támogatások: 56,4 %, rendezvényszervezés: 1,3 %, tagdíjak: 2,7 %. Forrás: <http://www.finance-watch.org/about-us/governance-and-funding>

⁽²⁾ A fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalba való bevonását ösztönző, konkrét tevékenységeket támogató, a 2017–2020 közötti időszakra szóló uniós program létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletjavaslat 8. cikke, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) által lefolytatott vizsgálatokról, valamint az 1073/1999/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1074/1999/Euratom tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. szeptember 11-i 883/2013/EU, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL L 248., 2013.9.18., 1. o.), valamint az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek csalással és egyéb szabálytalanságokkal szembeni védelmében a Bizottság által végzett helyszíni ellenőrzésekről és vizsgálatokról szóló 1996. november 11-i 2185/96/Euratom, EK tanácsi rendelet (HL L 292., 1996.11.15., 2. o.).

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/finance/finservices-retail/docs/users/151222-staff-working-document_en.pdf

⁽⁴⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalba való bevonását ösztönző, konkrét tevékenységeket támogató, a 2017–2020 közötti időszakra szóló uniós program létrehozásáról; COM(2016) 388 final – 2016/0182 (COD).

2.2. Az Európai Bizottság célja annak elérése, hogy a fogyasztók szempontjait jobban figyelembe vegyék, aminek eredményeként 2010-ben létrehozták a pénzügyiszolgáltatás-felhasználói csoportot (FSUG), szisztematikussá tették a fogyasztók és a civil társadalom képviselőinek részvételét a létrehozott szakértői csoportokban, majd 2011-ben elindították a pénzügyi szakértelem központja létrehozásának támogatását célzó kísérleti támogatási projektet.

2.3. Az Európai Bizottság pályázati felhívása nyomán két nonprofit szervezetet választottak ki: a 2011-ben a belga jog szerinti nemzetközi nonprofit társulásként létrejött Finance Watch-t, melynek küldetése abban áll, hogy védelmezze a civil társadalom érdekeit a pénzügyi ágazatban, és a Better Finance-t, amely 2009 óta létező európai befektetői és részvényesi szövetségek átszervezéseinek eredményeként jött létre, és amelynek célja, hogy többek között magánbefektetőkből, megtakarítással rendelkezőkből és egyéb végfelhasználókból álló pénzügyi szakértelmet tömörítő központot alkosson.

2.4. Ezek a szervezetek 2012 és 2015 között működési támogatást kaptak az Európai Bizottságtól. A Finance Watch 3,04 millió eurót kapott 2012 és 2014 között, a Better Finance pedig három év alatt 0,9 millió eurót. Ezek a támogatások a szervezetek támogatható költségeinek 60 %-át teszik ki.

2.5. A 2015-ben végzett értékelés megállapította, hogy az Európai Bizottság által kitűzött stratégiai célokat elérték, és kiemelte, hogy javítani kellene a fogyasztók tájékoztatásával és a szempontjaik figyelembevételével kapcsolatos aspektusokat.

2.6. Az Európai Bizottság azt is kiemeli, hogy erőfeszítéseik ellenére ezeknek a szervezeteknek nem sikerült stabil és elegendő finanszírozásra szert tenniük a pénzügyi ágazat független adományozói részéről, minek következtében a tevékenységeik végzéséhez elengedhetetlen az uniós finanszírozás.

2.7. A rendeletjavaslat a 2017 és 2020 közötti időszakra kutatási és tudatosságnövelési programot határoz meg, a nem szakértői közönség részére is, valamint olyan tevékenységeket, amelyek célja a támogatott szervezetek tagjai közötti interakció megszilárdítása, valamint a szervezetek uniós szinten elfoglalt pozícióját támogató képviselői tevékenységek megerősítése.

2.8. A célok arra irányulnak, hogy a fogyasztókat és a pénzügyi szolgáltatások végfelhasználóit még nagyobb mértékben bevonják a témával kapcsolatos uniós szakpolitikai döntéshozatalba, és hogy hozzájáruljanak a pénzügyi ágazat szabályozását érintő kihívásokkal kapcsolatos tájékoztatásukhoz.

2.9. A Finance Watch és a Better Finance finanszírozását legfeljebb 6 000 000 euróban rögzítették a 2017. január 1-jétől 2020. december 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan.

2.10. A kedvezményezetteknek minden évben leírást kell adniuk a végrehajtott és a jövőbeli tevékenységekről.

3. Általános és konkrét megjegyzések

3.1. A pénzügyi válság következtében az Európai Bizottság és az Európai Parlament tudatára ébredt annak, hogy a különböző fórumokon nincs egyensúly a pénzügyi ágazat szakembereinek és e szolgáltatások felhasználóinak a képviselői között.

3.2. Az EUMSZ 169. cikke (2) bekezdésének b) pontja alapján, amely kimondja, hogy a fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása az Unió feladata, az Európai Bizottság a pénzügyi szolgáltatások területén a szakmai szervezetek tevékenységének társfinanszírozását javasolja.

3.3. Az EGSZB csak támogatni tudja ezt a célt, amelyet már több véleményében is meghatározott, hangsúlyozva, hogy valamennyi szakpolitika középpontjába a fogyasztókat kell állítani, amihez a fogyasztók képviselői számára eszközöket kell biztosítani ⁽⁵⁾.

3.4. A többek között a megtakarításokkal és a befektetésekkel kapcsolatban felmerülő kérdések összetettsége miatt az EGSZB támogatja a pénzügyi köröktől független pénzügyi szakértelem központjának felállítását, amely a pénzügyi szakértelemmel nem rendelkező fogyasztók, megtakarítással rendelkezők és végfelhasználók érdekeit képviselő szervezetek rendelkezésére áll, tekintettel a nem szakavatottak számára kevésbé érthető szakkifejezésekre és a kérdéshez kapcsolódó kihívásokra.

⁽⁵⁾ HL C 181., 2012.6.21., 89. o.

- 3.5. Ezzel összefüggésben úgy véli, hogy nagyon oda kell figyelni arra, hogy semmilyen olyan pénzügyi vagy más kapcsolat ne álljon fenn, amely negatívan befolyásolhatná ezen szervezetek tevékenységét.
- 3.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy e szervezetek legitimitásának a tagságukra, irányításukra, valamint azokra a tevékenységekre kell épülnie, amelyeket annak érdekében tesznek, hogy a pénzügyi jogszabályok és a pénzügyi eszközök szakmai jellege érthetővé váljon a nyilvánosság számára.
- 3.7. Az EGSZB kiemeli, hogy a kommunikáció és a láthatóság terén tett erőfeszítések, különösen a gazdasági sajtóban megjelent cikkek és a megrendezett konferenciák ellenére a Finance Watch és a Better Finance még továbbra is nagyrészt ismeretlen a nyilvánosság és a nemzeti fogyasztói szervezetek számára, amelyek egyébként közvetlenül megkaphatnák a hírleveleiket.
- 3.8. Az EGSZB véleménye szerint a szakértőknek nem az a feladatuk, hogy a civil társadalom képviselőit helyettesítsék, hanem az, hogy eszközöket adjanak a képviselők számára ahhoz, hogy behatárolhassák a kockázatokat, értékelhessék a meghozandó intézkedéseket és javaslatokat tehessenek.
- 3.9. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy elő kell segíteni a fogyasztók és az egyéb végfelhasználók részvételét az uniós szakpolitikák kidolgozásában, és emellett helyre kell állítani az európai pénzügyi rendszerbe vetett bizalmukat.
- 3.10. Az EGSZB tudomásul veszi az EU rendeletjavaslatban kidolgozott programját és annak céljait, és kiemeli, hogy az európai intézmények és szervezetek számára rendkívül nehéz kapcsolatot teremteni a nagyközönséggel.
- 3.11. Az EGSZB megjegyzi, hogy a Finance Watch és a Better Finance létrehozása egybeesik a kísérleti projekt⁽⁶⁾ bevezetésével, és hangsúlyozza, hogy biztosítani kell, hogy valamennyi tagjuk független legyen az ipari, kereskedelmi vagy gazdasági köröktől.
- 3.12. Az EGSZB úgy véli, hogy a finanszírozás javasolt időtartama és formája megfelelő: üdvözlöi, hogy a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak részvételét ösztönző uniós program végrehajtására szánt pénzügyi keret több évre szól, mivel ez nagyobb pénzügyi stabilitást biztosít a kedvezményezett szervezetek számára. Utóbbiak így hosszabb távra szervezhetik meg működésüket és dolgozhatják ki programjukat, jóllehet a kitűzött célokhoz képest a tervezett támogatás összege meglehetősen szerény.
- 3.13. Az EGSZB úgy gondolja továbbá, hogy e szervezeteknek további finanszírozási forrásokat kell találniuk fejlődésük, költségvetési egyensúlyuk és többek között az Európai Bizottságtól való függetlenségük biztosítása érdekében.
- 3.14. Az EGSZB szorgalmazza a rendelet mihamarabbi elfogadását annak érdekében, hogy a kísérleti projekt által adott lendület ne törjön meg.
- 3.15. Az EGSZB támogatja az értékelési eljárást, amely elengedhetetlen annak megállapítására, hogy elérték-e a kitűzött célokat, és hogy betartották-e a rendeletjavaslat 8 cikkében említett átláthatósági és pénzügyi felelősségre vonatkozó szabályokat⁽⁷⁾.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ 2011-ben azzal a céllal elindított kísérleti támogatási projekt, hogy létrehozzák a pénzügyi szakértelem központját a végfelhasználók és ágazaton kívüli érdekelt felek javára, valamint fokozzák arra való képességüket, hogy részt vegyenek a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos uniós szakpolitika kialakításában – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletről a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatások egyéb végfelhasználóinak a pénzügyi szolgáltatásokhoz kapcsolódó uniós szakpolitikai döntéshozatalba való bevonását ösztönző, konkrét tevékenységeket támogató, a 2017–2020 közötti időszakra szóló uniós program létrehozásáról; COM (2016) 388 final – 2016/0182 (COD), 2. o.

⁽⁷⁾ Lásd fent.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv és a 2009/101/EK irányelv módosításáról

[COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]

(2017/C 034/19)

Előadó: **Javier DOZ ORRIT**

Felkérés:	Tanács, 2016.8.19. Európai Parlament, 2016.9.12.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 50. és 114. cikke [COM(2016) 450 final – 2016/0208 (COD)]
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2016.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	182/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a terrorizmus és annak finanszírozása, a pénzmosás, valamint az ehhez kapcsolódó egyéb gazdasági bűncselekmények elleni küzdelemnek az uniós politikák állandó prioritásának kell lennie.

1.2. Az EGSZB alapvetően egyetért a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló irányelv⁽¹⁾ módosítására irányuló javaslatban foglalt intézkedésekkel és ezek nemzeti jogba való átültetésének sürgősségével.

1.3. Mivel világjelenségről van szó, az EGSZB amellet szól, hogy az EU és a tagállamok a jövőben még jelentősebb szerepet vállaljanak, és hűzószeret játsszanak a pénzmosás és az ehhez kapcsolódó súlyos bűncselekmények elleni küzdelem területén aktív nemzetközi szervezetekben és fórumokon. Nemzetközi és globális szinten összehangolt cselekvésre és intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy határozottabban léphessünk fel és eredményesebbek lehessünk, és ebben Európa mértékadó szerepet játszhat.

1.4. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy az irányelvhez való alkalmazkodás jelentős erőfeszítést igényel a vállalkozások és a kötelezett szolgáltatók, valamint az ellenőrző hatóságok részéről. Ugyanakkor fontos, hogy ezt az erőfeszítést mindenki megtegye, hogy teljesíteni lehessen a mindenki által elfogadott célkitűzéseket, többek között gondoskodni kell arról, hogy a pénzügyi rendszert és a többi kötelezettet ne lehessen bűncselekmények elkövetésére kihatásolni. Az EGSZB azt javasolja, hogy vizsgálják meg ezen intézkedések végrehajtásának hatásait.

⁽¹⁾ A továbbiakban: a pénzmosás elleni ötödik irányelv, COM(2016) 450 final.

1.5. Az EGSZB ugyanakkor aggodalmát fejezi ki, mivel számos tényező súlyosan visszavetheti a pénzmosás elleni negyedik és ötödik irányelv hatékonyságát a gyakorlatban. Először is, a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országok 2016. július 14-én közzétett jegyzékében nem szerepel több olyan ország vagy joghatóság sem, amelyek vonatkozásában egyértelmű jelek mutatnak arra, hogy pénzmosási célú adóparadicsomként működnek, és a Panama-iratokban említett 21 ország közül egyik sem szerepel benne. Mivel a pénzmosás elleni ötödik irányelv szerinti kötelezően alkalmazandó fokozott átvilágítási intézkedések kizárólag a kiemelt kockázatúnak nyilvánított harmadik országokra alkalmazandók, az EGSZB azt javasolja, hogy vagy készítsenek egy újabb jegyzéket a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokról, vagy terjesszék ki a pénzmosás elleni ötödik irányelv 18a. cikkében előírt intézkedések alkalmazási körét. Az EGSZB kiemelten fontosnak tartja a bankszámlák valódi tulajdonosai, a vállalkozások, a bizalmi vagyongazdálkodási konstrukciók és a tranzakciók nemzeti nyilvántartásainak létrehozását és azt, hogy ezek hozzáférhetőek legyenek a kötelezett szolgáltatók számára.

1.6. Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy erősítsék meg az adóparadicsomok megszüntetésére irányuló politikáikat. Szükségesnek tartja, hogy a pénzmosás elleni ötödik irányelvben előírt valamennyi – így különösen a bankszámlák valódi tulajdonosai, a vállalkozások, a bizalmi vagyongazdálkodási konstrukciók és a tranzakciók azonosítására vonatkozó – kötelezettséget terjesszenek ki minden olyan területre vagy joghatóságra, amelynek szuverenitása a tagállamoktól függ.

1.7. Még erőteljesebben hangsúlyozni kell a pénzmosás elleni küzdelem intézkedéseinek fontosságát, amelyekkel fel kell lépni az adókijátszás és adókikerülés, a korrupció és más kapcsolódó bűncselekmények – fegyver-, kábítószer- és emberkereskedelem stb. –, valamint a gazdasági bűnözésben részt vevő szervezetek ellen. Új kezdeményezések kidolgozása szükséges az említett bűncselekmények és a pénzmosással való kapcsolódásaik ellen. Emellett intézkedéseket kell megállapítani a tisztességtelen adóverseny ellen.

1.8. A terrorizmus és a pénzmosás elleni küzdelem szorosabb együttműködést igényel a tagállamok különböző hírszerző és nemzetbiztonsági szolgálatai között, valamint e szolgálatok és az Europol között.

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy a szabadkereskedelmi és gazdasági partnerségi megállapodásokba egy új fejezetet kell illeszteni az adókijátszás és az adókikerülés, a pénzmosás, valamint a terrorizmus finanszírozása elleni intézkedésekről. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy a folyamatban lévő – különösen a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről tartott – tárgyalások során, valamint a már hatályos szerződéseknél azok felülvizsgálatakor fogalmazza meg a fentieket uniós javaslatként.

1.10. A tagállamok pénzügyi információk egységeinek munkája és ezek állandó európai koordinációja alapvető fontosságú. Az EGSZB véleménye szerint érdemes lenne kialakítani egy európai eszközt a technológiai változások nyomon követésére, koordinálására és előrejelzésére.

1.11. A pénzmosás elleni küzdelem rendkívüli jelentősége miatt, illetve annak érdekében, hogy minden tagállamban egyenlően és hatékonyan alkalmazzák a kapcsolódó szabályokat, nagyon fontos, hogy a javasolt intézkedésekre vonatkozó szövegek és elképzelések minél világosabbak legyenek. Ez egyúttal a szükséges jogbiztonságot is elősegíti mindazok számára, akiknek alkalmazniuk kell ezeket a szövegeket.

1.12. Európai szinten össze kell hangolni a pénzmosásra, az adókijátszásra, a korrupcióra és a terrorizmus finanszírozására irányuló és az ezekhez kapcsolódó bűncselekmények összességének jogi szabályozását (meghatározások és büntetések). Emellett a pénzmosás elleni irányelvek rendelkezéseinek nemteljesítéséből fakadó szankciókat is össze kell hangolni.

1.13. Az EGSZB azt javasolja, hogy ne csak az ügyfeleket kövessék nyomon, hanem vezessenek be ellenőrző intézkedéseket a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokban kötelezett szolgáltatók leányvállalatai vonatkozásában is.

1.14. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy fontolja meg a polgárok jogainak védelmére irányuló kiegészítő intézkedések meghozatalát a hatáskörrel rendelkező hatóságok vagy a kötelezett szolgáltatók részéről nyilvántartott információk jogellenes vagy visszaélészerű használatára vonatkozóan.

1.15. Az EGSZB üdvözli a szóban forgó javaslatok gyors feldolgozását, és reméli, hogy ezek hamarosan és rövid határidőn belül hatályba léphetnek, megőrizve az eredmények minőségét. Ehhez a szövegek tagállami átültetésére és alkalmazására vonatkozó realisztikus ütemtervre, valamint egyértelmű iránymutatásokra van szükség.

2. Háttér és az Európai Bizottság javaslata

2.1. A Franciaországban, Belgiumban és más európai országokban elkövetett brutális terrortámadások és az adóparadicsomokban a bűncselekményekből származó pénzüsszegek tisztára mosásáról szóló kiszivárogtatások – az utolsót az Oknyomozó Újságírók Nemzetközi Konzorciuma⁽²⁾ (ICIJ) végezte a Panama-iratokról – miatt az Európai Bizottság új intézkedésekre tett javaslatot a pénzügyi rendszereknek a pénzmosás, valamint terrorizmus finanszírozása céljára való felhasználása ellen. Az Európai Bizottság a pénzmosás elleni ötödik irányelvre irányuló javaslattal együtt egy másik javaslatot is elfogadott 2016. július 5-én a pénzmosással kapcsolatos információkhoz való adóhatósági hozzáférés megkönnyítéséről⁽³⁾, illetve egy közleményt is az adózási átláthatóság, valamint az adókijátszás és az adókikerülés elleni küzdelem fokozása érdekében hozott további intézkedésekről⁽⁴⁾.

2.2. Az Európai Parlament egy nemrég készült tanulmányában⁽⁵⁾ rámutatott: „A Panama-iratok nyilvánvalóvá tették az adóparadicsomoknak az adókikerülés megkönnyítésében játszott szerepét, valamint az olyan adókikerülési gyakorlatok agresszív jellegét is, amelyek elmosás az adókijátszás és az adócsalás közötti különbséget. Ebben az értelemben a titkolózás által okozott átláthatatlanság, a nyomon követhetőség hiánya és az adóügyi információk cseréjének mellőzése fontos szerepet játszott a gazdasági szankciók be nem tartásában, és hasznos és szükséges információkat rejtett el a szervezett bűnözéssel kapcsolatban, ideértve a terrorcselekményekkel kapcsolatos pénzmosást, a korrupciót és a kábítószer-kereskedelmet”.

2.3. Az ICIJ hozta nyilvánosságra a Panama-iratokat. Az *Offshore Leaks Database*⁽⁶⁾ nevű adatbázisa 45 131 uniós vállalatra vonatkozó hivatkozást tartalmaz⁽⁷⁾. A Mossack Fonseca irodája által adókijátszásra és adókikerülésre, valamint pénzmosásra használt 21 terület közül három uniós tagállam, három pedig valamely uniós tagállam fennhatósága alá tartozó joghatóság⁽⁸⁾.

2.4. A pénzmosás elleni ötödik irányelv a terrorizmusfinanszírozás elleni küzdelem fokozásáról szóló cselekvési terv⁽⁹⁾ javaslatainak egy részét a következőképpen határozza meg: a pénzmosás elleni negyedik irányelvet⁽¹⁰⁾ módosító javaslatok és a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló irányelvet⁽¹¹⁾ módosító javaslatok. A cselekvési terv 2017. június 26-ról 2017. január 1-re szeretné előrehozni a pénzmosás elleni negyedik irányelv nemzeti jogba történő átültetésére előírt határidőt, amely egybeesik a két 2016. július 5-i irányelv átültetésének határidejével.

2.5. A pénzmosás elleni ötödik irányelv összetett szakpolitikai és jogszabályi kerete csak 2015-ben magában foglalt két másik kezdeményezést is: az *Európai biztonsági stratégia*⁽¹²⁾ című közleményt és a *terrorizmus elleni küzdelemről szóló irányelvre*⁽¹³⁾ irányuló javaslatot, amely a terrorizmus finanszírozásával kapcsolatos bűncselekmények újfajta osztályozását vezeti be.

2.6. Az Európai Bizottság 2016. július 14-én elfogadott egy felhatalmazáson alapuló rendeletet és egy mellékelt jegyzéket a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országok megállapításáról⁽¹⁴⁾, amely jegyzék tartalmazza a FATF által Busanban (Koreai Köztársaság) 2016. június 24-én jóváhagyott jegyzéket.

2.7. A pénzmosás elleni ötödik irányelvre irányuló javaslat új kötelezettségvállalásokat fogalmaz meg a kötelezett szolgáltatók – pénzügyi intézmények, kapcsolódó szakemberek, bizalmi vagyonkezelési tevékenységet végző szolgáltatók, szerencsejáték-szervezők, ingatlanszolgáltatók stb. – által az új és meglévő ügyfelekre kötelezően alkalmazandó ügyfél-átvilágításra vonatkozóan. Mindenekelőtt pedig a 18a. cikkben a kiemelt kockázatúnak nyilvánított harmadik országokban tevékenykedő ügyfelekre kötelezően alkalmazandó fokozott átvilágítási intézkedéseket ír elő. A tagállamok ellenintézkedéseket is alkalmazhatnak a kiemelt kockázatot jelentő joghatóságokra, ideértve például az ilyen területeken a fióktelepek vagy képviselői irodák létrehozásának vagy pénzügyi tranzakciók végzésének tilalmát.

2.8. Az egyik újdonság az, hogy a virtuális pénzváltó platformokat és letétkezelő pénztárca-szolgáltatókat is felveszi az alkalmazási körébe, és ezek az ügyfél-átvilágítási intézkedések alkalmazásában szintén kötelezett szolgáltatóknak minősülnek. A javaslat korlátozza az előre fizetett kártyák online használatának anonimitását, és a személyes használat során az azonosítási kötelezettség alsó határát 250 euróról 150 euróra csökkenti.

⁽²⁾ International Consortium of Investigative Journalists.

⁽³⁾ COM (2016) 452 final.

⁽⁴⁾ COM (2016) 451 final.

⁽⁵⁾ EPRS-EP: „The inclusion of financial services in EU free trade and association agreements: Effects on money laundering, tax evasion and avoidance. Ex-Post Impact Assessment”; 18. o.

⁽⁶⁾ Offshore Leaks Database.

⁽⁷⁾ EPRS, ugyanott; 19. és 20. oldal.

⁽⁸⁾ EPRS, ugyanott; 21. oldal.

⁽⁹⁾ COM(2016) 50 final.

⁽¹⁰⁾ HL L 141., 2015.6.5., 73. o.

⁽¹¹⁾ HL L 258., 2009.10.1., 11. o.

⁽¹²⁾ COM(2015) 185 final.

⁽¹³⁾ COM(2015) 625 final, 2. o.

⁽¹⁴⁾ C(2016) 4180 final.

2.9. A pénzmosás elleni ötödik irányelv továbbá a pénzügyi információk egységek hatásköreinek megerősítését és a közöttük lévő együttműködés előmozdítását is szorgalmazza; emellett javasolja a bank- és fizetésiszámla-tulajdonosok azonosítását bank- és fizetési számlákra vonatkozó nemzeti automatizált központi nyilvántartások létrehozásával, valamint szorgalmazza a társaságok, a bizalmi vagyonkezelési konstrukciók, az alapítványok és a hasonló jogalanyok tényleges tulajdonosainak kötelező azonosítását és nyilvántartását (a 25 %-os részesedési küszöb 10 %-ra csökkentésével), illetve az ezekhez az információkhoz való nyilvános hozzáférést meghatározott feltételek mellett.

3. Általános megjegyzések

3.1. A pénzmosáshoz és az adóparadicsomok által az egész népesség alapvető jogai ellen elkövetett különféle bűncselekmények igen súlyosak. A pénzmosás mértéke az európai és a nemzeti hatóságok által támogatott erőfeszítések ellenére továbbra is nő.

3.2. A világ pénzforgalmának liberalizációja és az új digitális technológiáknak a tranzakciókban való alkalmazásának gyorsasága megnehezíti a pénzügyi rendszerek bűncselekmény céljára való felhasználásának megakadályozását. Az Európában legutóbb elkövetett dzsihádisták terrorcselekmények felderítése új információkat szolgáltatott a terrorcselekményeknek a pénzmosás elleni negyedik irányelvben nem tárgyalt finanszírozási formáiról. Ez indokoltá teszi az irányelv hatálybalépése előtti módosítását és az átültetési határidejének előrehozását.

3.3. Az EGSZB alapvetően egyetért a pénzmosás elleni ötödik irányelvben javasolt intézkedésekkel, és úgy véli, hogy ezek hasznos segítséget nyújthatnak a terrorizmus és a pénzmosás megszüntetéséhez.

3.4. Egy fenntartás felmerülhet az alapvető jogok, így különösen a személyes adatok védelme kapcsán, ha a hatáskörrel rendelkező hatóságok nem megfelelően kezelik a nagy mennyiségű érzékeny információt. A pénzmosás elleni ötödik irányelvre irányuló javaslat számos óvintézkedést fogalmaz meg e tekintetben. A WikiLeaks (2010 és 2012) és a Snowden-iratok (2013) által feltárt egyes kormányzati gyakorlatok ismeretében azt javasoljuk, hogy az Európai Bizottság fontolja meg a polgárok jogainak a nyilvántartott információk visszaélészerű felhasználása elleni védelmére irányuló kiegészítő intézkedések meghozatalát. Ezenkívül elemezze valamilyen közös büntetőjogi kategória létrehozásának lehetőségét az információk és személyes adatok jogellenes felhasználására vonatkozóan. Az EGSZB segítséget nyújthat egy ilyen tanulmány megalkotásában.

3.5. Az EGSZB által a jelen véleményben támogatott európai szintű javaslatok és egyéb kezdeményezések, cselekvések mellett nagyon fontos, hogy az EU és a tagállamok a jövőben még jelentősebb szerepet vállaljanak, és húzószerepet játszanak a pénzmosás és az ehhez kapcsolódó súlyos bűncselekmények elleni küzdelem területén aktív nemzetközi szervezetekben és fórumokon, mivel ezek a bűncselekmények általában átnyúlnak a határokon és világjelenségnek tekinthetők. Nemzetközi és globális szinten összehangolt cselekvésre és intézkedésekre van szükség annak érdekében, hogy határozottabban léphessünk fel és eredményesebbek lehessünk, és ebben Európa mértékadó szerepet játszhat.

3.6. Továbbra is nagyon sok európai polgár szenved a válság következményeitől, a kiigazítási politikáktól és a szegénység és egyenlőtlenség növekedésétől, miközben arról értesülnek, hogy a multinacionális vállalatok adókikerülést és adókijátszást alkalmaznak, és a gazdasági, politikai, kulturális világ ismert személyiségei és a sportolók kikerülnek az adófizetést és adóparadicsomokban mossák a pénzüket. Néhány folyamatot és joghatóságot pedig arra is felhasználnak, hogy Európában és a világ más részein a legborzasztóbb terrorcselekményeket elkövetni képes terrorszervezeteket finanszírozzák. Ez a helyzet tarthatatlan. Az európai és a nemzeti hatóságoktól hatékony intézkedéseket kell megkövetelni ennek felszámolása érdekében.

3.7. A 3.2. pontban említettektől eltérően a pénzmosás elleni irányelvek célkitűzéseinek megvalósítása komoly nehézségekbe ütközhet az adóparadicsomok mint a pénzmosáshoz elengedhetetlen csomópontok megszüntetésére irányuló gyenge politikai fellépés következtében. Ennek másik oka lehet az, ha a pénzmosás elleni kezdeményezések nem kapcsolódnak megfelelően az ezt elősegítő bűncselekmények (adókijátszás, terrorista vagy bűnszervezetekhez tartozás, fegyver-, kábítószer- és emberkereskedelem stb.) elleni küzdelemmel kapcsolatos kezdeményezésekhez egy olyan környezetben, amelyet a tisztességtelen adóverseny gyakorlata jellemez az Unióban.

3.8. Az Európai Bizottság által 2016. július 14-én közzétett, kiemelt kockázatot jelentő országokat tartalmazó jegyzék⁽¹⁵⁾ a Panama-iratok jegyzékében foglalt egyetlen országot sem tartalmaz. Ez ellentmondásos, mivel az Európai Bizottság által a pénzmosás elleni ötödik irányelvre irányuló javaslat mellett felhozott egyik érv éppen az említett iratokban feltárt információ volt. A listán kizárólag egy kiemelt kockázatot jelentő ország szerepelt, amely nem működik közre: Észak-Korea. A II. csoportban – amely olyan országokat tartalmaz, amelyek kötelezettségvállalást tettek a feltárt hiányosságok kezelésére, és az FATF által kidolgozott cselekvési terv végrehajtásához technikai segítségnyújtást igényelnek – Irán szerepel. Az I. csoportban – amelyben olyan országok vannak feltüntetve, amelyek már megalkották cselekvési tervüket a listáról való lekerüléshez, amennyiben teljesítik a követelményeket – kilenc ország szerepel (ezek közül négy háborúban áll: Afganisztán, Irak, Szíria és Jemen). A terrorizmus finanszírozásához szükséges pénz egy része ezen országokon halad át. Ugyanakkor a témáról szóló összes elemzés és vizsgálat azt mutatja, hogy az egyéb bűncselekményekből eredő pénzmosást nem ezekben az országokban végzik.

3.9. Sajnálatos, hogy egy olyan szervezet, mint az FATF, amely ilyen fontos munkát végez a nemzetközi pénzügyi bűncselekmények elemzésében és az ezek elleni küzdelemhez szükséges eszközök előterjesztésében, nem találta meg a megfelelő módot a kiemelt kockázatot jelentő országok listájának összeállításához. Logikus, hogy az Európai Bizottság az FATF ajánlásaira⁽¹⁶⁾ és egyéb javaslataira támaszkodik a pénzmosás elleni küzdelemben. Ám ebben az esetben az ezekhez a javaslatokhoz való ragaszkodás ronthat a pénzmosás elleni ötödik irányelv hatékonyságán, mivel a 18a. cikkben foglalt fokozott intézkedéseket csupán a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokra kell alkalmazni.

3.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzmosás elleni ötödik irányelv gyakorlati végrehajtásához vagy a kiemelt kockázatot jelentő harmadik országok listájának alapos felülvizsgálatára van szükség, hogy felvegyék a listára azokat az országokat vagy területeket, ahol a pénzmosás főbb műveleteit végzik, vagy ki kell terjeszteni a 18a. cikk alkalmazási körét minden olyan kötelezett szolgáltatóra és joghatóságra, amely a pénzügyi információs egységek birtokában lévő információk alapján vélhetően pénzmosási műveleteket végez. Az EGSZB emellett javasolja, hogy készítsenek egy külön listát azokról a joghatóságokról, amelyek nem működnek együtt a gazdasági bűncselekmények üldözésében.

3.11. Annak, hogy a pénzmosás nem elhanyagolható részét az uniós tagállamok fennhatósága alá tartozó joghatóságokban végzik, arra kellene ösztönöznie valamennyi uniós intézményt, hogy erős politikai kötelezettségvállalást tegyen a területén lévő adóparadicsomok felszámolására. Konkrétan a bankszámlák, a társaságok, a bizalmi vagyonkezelési konstrukciók és tranzakciók valamennyi tényleges tulajdonosának azonosítására irányuló kötelezettségeket, amelyeket a pénzmosás elleni ötödik irányelvre irányuló javaslatban az Unió valamennyi kötelezett szolgáltatótól megkövetel, ki kellene terjeszteni minden olyan területre, amely a tagállamok fennhatósága alá tartozik, ideértve a különleges adójogszabályok hatálya alatt álló területeket is. Ennek kapcsán a kötelezett szolgáltatók számára lehetővé kellene tenni, hogy kötelességeik teljesítése érdekében a nemzeti (hatósági) nyilvántartások adataira is támaszkodhassanak. Ezenkívül a 18a. cikkben foglalt fokozott intézkedéseket az uniós tagállamok fennhatósága alá tartozó azon joghatóságokra is alkalmazni kellene, amelyek pénzmosási műveleteket hajtanak végre.

3.12. Az adókijátszás és az adókikerülés szoros kapcsolatban áll a pénzmosással. A tisztára mosott pénz egy része adókijátszásból és adókikerülésből származik. A két bűncselekmény megelőzését és visszaszorítását össze kell hangolni nemcsak a jogalkotás, hanem a politikai fellépés és a hírszerzési szolgálatok és a rendőrségi és bírósági rendszerek fellépéseinek területén is. Az EGSZB pozitívan értékeli az Európai Bizottság legutóbbi kezdeményezéseit az Unió területén az adókijátszás és az adókikerülés elleni küzdelemben, ám ezek még mindig nem elegendőek, ezért egyéb kiegészítő intézkedésekre van szükség, amelyek illeszkednek a pénzmosás ellen meghozott intézkedésekhez.

3.13. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem szoros együttműködést igényel a tagállamok különböző hírszerző és nemzetbiztonsági szolgálatai között, valamint e szolgálatok és az Europol között. El kell ismerni, hogy az együttműködés jelenlegi szintje nem megfelelő. Az európai és nemzeti felelősök nyilvános nyilatkozatai és az ilyen együttműködés megerősítéséhez nyújtott állampolgári segítség ellenére minden terrortámadás után egy újabb fontos hiányosságra derül fény a koordinációban. Egyes esetekben a koordináció hiányosságai ugyanannak a tagállamnak a különböző szolgálatai között merülnek fel. Minden eszközt be kell vetni ennek a helyzetnek a felszámolására.

⁽¹⁵⁾ C(2016) 4180 felhatalmazáson alapuló rendelet és az országok jegyzékéről szóló melléklet: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2016/HU/3-2016-4180-HU-F1-1-ANNEX-1.PDF>

⁽¹⁶⁾ International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation

3.14. Az elmúlt években az Unió fontos szabadkereskedelmi és gazdasági partnerségi megállapodásokról tárgyalt és ilyen megállapodásokat kötött. Az Unió éppen ezekben a pillanatokban tárgyalja a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről szóló nagy jelentőségű megállapodást. Ezek a megállapodások kiváló alkalmat nyújtanak arra, hogy kétoldalú vagy biregionális intézkedéseket hozhassanak az adókijátszás és az adókikerülés, a pénzmosás, valamint a terrorizmus finanszírozása ellen. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg, hogyan illeszthetnének be egy ilyen jellegű fejezetet a jelenleg tárgyalt megállapodásokba és a már hatályban lévő megállapodásokba azok felülvizsgálata során. Az EGSZB teljesen egyetért az Európai Parlament e tárgyban megállapított, fent említett következtetéseivel ⁽¹⁷⁾.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A tagállamok pénzügyi információs egységeinek fontos munkát kell végezniük az információszerzés, megfigyelés és megelőzés területén, ideértve a pénzmosásban és a terrorizmus finanszírozásában alkalmazható technológiákban történő gyors változások előrejelzését. Nagy szükség van a gyors nemzeti válaszadásra és az egyes tagállami vizsgálatok európai összehasonlására. A pénzügyi információs egységek állandó és gyors koordinálása elengedhetetlen. Az EGSZB véleménye szerint érdemes lenne kialakítani egy európai eszközt a technológia nyomon követésére, koordinálására és előrejelzésére.

4.2. A pénzmosás elleni negyedik és ötödik irányelvben meghatározott kötelezett szolgáltatóknak ellenőrzési és megfigyelési feladatokat kell végezniük a gyanús személyek és mozgások vonatkozásában. Ezek az irányelvek ugyanakkor a kötelezett szolgáltatók által kiemelt kockázatot jelentő harmadik országokban végzett tevékenységekre vonatkozóan nem fogalmaznak meg követelményeket vagy előírásokat. Véget kell vetni annak a helyzetnek, hogy jobban figyelik az ügyfeleket, mint magukat a szolgáltatókat.

4.3. Az EGSZB „Korrupció elleni küzdelem” című, CCMI/132. számú véleményéből ⁽¹⁸⁾ különösen hasznosak az alábbi ajánlások a jelenlegi vélemény vonatkozásában: a) a korrupció elleni küzdelem ötéves koherens és globális stratégiájának és a hozzá kapcsolódó cselekvési tervnek a kidolgozása; b) Európai Ügyészség felállítása és az Eurojust kapacitásainak megerősítése; c) a multinacionális vállalatok kötelezése a tevékenységükre vonatkozó kulcsfontosságú pénzügyi adataik közzétételére minden országban, ahol tevékenykednek.

4.4. Az EGSZB véleménye szerint európai szinten kellene összehangolni a pénzmosásra, az adókijátszásra, a korrupcióra és a terrorizmus finanszírozására irányuló és az ezekhez kapcsolódó bűncselekmények összességének büntetőjogi szabályozását (meghatározások és büntetések). Az Európai Bizottságnak és az Európai Bankhatóságnak elő kell mozdítania a kötelezettségeknek a kötelezett szolgáltatók általi nemteljesítésére vonatkozó szankciók összehangolását.

4.5. A pénzmosás elleni küzdelem igen nagy jelentőséggel bír, ezért erélyes, lendületes és hatékony módon kell történnie. Ezért nagyon fontos, hogy a javasolt intézkedésekre vonatkozó szövegek és elképzelések minél világosabbak legyenek. Ez egyúttal a szükséges jogbiztonságot is elősegíti mindazok számára, akiknek alkalmazniuk kell ezeket a szövegeket, valamint elősegíti az Unió-szerte egységes alkalmazást.

4.6. Az EGSZB üdvözlöi a szóban forgó javaslatok gyors feldolgozását, és reméli, hogy rövid időn belül jóváhagyják őket és hatályba léphetnek. Ez azonban nem mehet az eredmények minőségének rovására. Ehhez a szövegek tagállami átültetésére és alkalmazására vonatkozó realisztikus ütemtervre, valamint egyértelmű iránymutatásokra van szükség.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁷⁾ EPRS, ugyanott, 59–62. o.

⁽¹⁸⁾ HL C 13., 2016.1.15., 63. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre a 2011/16/EU irányelvnek a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos információkhoz való adóhatósági hozzáférés tekintetében történő módosításáról

[COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]

(2017/C 034/20)

Előadó: **Petru Sorin DANDEA**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2016.7.27.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 113. és 115. cikke.
	[COM(2016) 452 final – 2016/0209 (CNS)]
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	227/3/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság kezdeményezését, és támogatja erőfeszítéseit, amelyek az adókikerülés és a pénzmosás elleni küzdelemre, vagyis olyan gyakorlatok ellen irányulnak, melyek nem csupán a tagállamok adóalapjának erózióját idézik elő, hanem globális szinten a bűnözői és terroristaszervezetek egyik fő pénzügyi forrását is jelentik.

1.2. Az adócsalás és az adókijátszás következményeinek súlyosságára való tekintettel az EGSZB egyetért a közigazgatási együttműködésről szóló irányelvet módosító irányelvre vonatkozó javaslatban rögzített szabályokkal. A pénzmosás elleni küzdelem közigazgatási kapacitását és hatékonyságát növelheti, ha a tagállamok adóhatóságai közötti információcsere tárgyát képezik majd az olyan pénzügyi műveletek tényleges tulajdonosaira vonatkozó információk, amelyek – az ellenőrzések, vizsgálatok és átvilágítások eredményei alapján – jogszerűségüket tekintve gyanúsak lehetnek, vagy akár pénzmosással kapcsolatos műveleteknek bizonyulhatnak.

1.3. Mivel a közigazgatási együttműködésről szóló irányelv csak abban az esetben hajtható végre maradéktalanul, ha a negyedik pénzmosási irányelv módosítására irányuló irányelvjavaslatot⁽¹⁾ jóváhagyják, az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak és az Európai Parlamentnek, hogy teljes egészében hagyják jóvá az Európai Bizottság által előterjesztett szabályozási csomagot.

Az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak, hogy az adóhatóságok számára biztosítsák azokat az emberi, pénzügyi és logisztikai erőforrásokat, amelyek a pénzmosás elleni küzdelem terén hozott új szabályok sikeres végrehajtásához szükségesek.

⁽¹⁾ COM(2016) 450 final.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1. Az adókijátszás és az adókikerülés elleni küzdelemre irányuló program, valamint a terrorizmus finanszírozása elleni cselekvési terv keretében az Európai Bizottság 2016 júliusában szabályozási csomagot terjesztett elő, melynek célja, hogy az adóhatóságok számára jobb hozzáférést biztosítson a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos információkhoz. Ennek részét képezi a 2011/16/EU irányelvnek (közigazgatási együttműködésről szóló irányelv) a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos információkhoz való adóhatósági hozzáférés tekintetében történő módosításáról szóló tanácsi irányelvre tett javaslat⁽²⁾.

2.2. Az Európai Bizottság javaslata módosítja a közigazgatási együttműködésről szóló irányelv 22. cikkét oly módon, hogy a tagállamok adóhatóságai közötti információcsere kiterjedjen a pénzmosást elősegítő pénzügyi műveletekre vonatkozó információkra is.

2.3. E kezdeményezés célja tehát az, hogy az adóhatóságok bármikor hozzáférhessenek a pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos információkhoz annak érdekében, hogy nyomon követhessék a közigazgatási együttműködésről szóló irányelv pénzügyi intézmények általi helyes alkalmazását.

2.4. Az irányelvjavaslat szabályokat állapít meg a belső piac működését közvetlenül érintő adókikerülési gyakorlatok elleni küzdelem jegyében. Hasonlóképpen lehetővé teszi, hogy az adóhatóságok hozzáférjenek az olyan pénzügyi műveletek tényleges tulajdonosaira vonatkozó információkhoz, amelyek – az ellenőrzések, vizsgálatok és átvilágítások eredményei alapján – jogszerűségüket tekintve gyanúsak lehetnek, vagy akár pénzmosással kapcsolatos műveleteknek bizonyulhatnak.

3. Általános és konkrét megjegyzések

3.1. Az irányelv felkéri a tagállamokat, hogy egységes módon hajtsák végre azokat a szabályokat, amelyek az adóhatóságok közötti azon pénzügyi műveletek tényleges tulajdonosaival kapcsolatos információk cseréjére vonatkoznak, amelyekkel kapcsolatban felmerülhet a pénzmosás gyanúja. Amint azt már korábbi véleményeiben⁽³⁾ hangsúlyozta, az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság kezdeményezését, és támogatja erőfeszítéseit, amelyek az adókikerülés és a pénzmosás elleni küzdelemre, vagyis olyan gyakorlatok ellen irányulnak, melyek nem csupán a tagállamok adóalapjának erózióját idézik elő, hanem globális szinten a bűnözői és terroristaszervezetek egyik fő pénzügyi forrását is jelentik.

3.2. Az EGSZB egyetért azokkal a szabályokkal, amelyek az adóhatóságoknak azon pénzügyi műveletekkel kapcsolatos mechanizmusokhoz, eljárásokhoz, dokumentumokhoz és információkhoz való hozzáférést szabályozzák, melyek kapcsán felmerülhet a pénzmosás gyanúja. A G20-ak április 18-i nyilatkozata felszólította a Pénzügyi Akció Munkacsoportot (FATF), hogy tegyen előzetes javaslatokat az átláthatóságra vonatkozó nemzetközi normák végrehajtásának javítására, beleértve a tényleges tulajdonosokra vonatkozó információk elérhetőségét és az ilyen információk nemzetközi szintű cseréjét. Az EGSZB ezért felkéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a nemzetközi szintű tárgyalásokon, például az OECD vagy a G20-ak keretében fokozzák arra irányuló erőfeszítéseiket, hogy lehetővé váljon ezen rendelkezések nemzetközi szintű alkalmazása.

3.3. Mivel a közigazgatási együttműködésről szóló irányelvet módosító irányelvjavaslat csak abban az esetben hajtható végre maradéktalanul, ha a negyedik pénzmosási irányelv módosítására irányuló irányelvjavaslatot⁽⁴⁾ jóváhagyják, az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak és az Európai Parlamentnek, hogy teljes egészében hagyják jóvá az Európai Bizottság által előterjesztett szabályozási csomagot.

3.4. Tekintettel arra, hogy globális szinten egyre szélesedik a terrorista tevékenységek köre és nő a merényletek száma, melyek már számos emberéletet követeltek több tagállamban, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság által javasolt szabályokat a lehető leghamarabb jóvá kell hagyni. A pénzmosás elleni küzdelemmel kapcsolatos rendelkezések javítása a terroristaszervezetek egyik fő finanszírozási forrását szüntetné meg.

⁽²⁾ COM(2016) 452 final.

⁽³⁾ HL C 271., 2013. 9. 19., 31. o.

⁽⁴⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

Az EGSZB azt javasolja a tagállamoknak, hogy biztosítsák az Európai Bizottság által javasolt csomagban ismertetett új, pénzműködés elleni szabályok végrehajtásához szükséges emberi, pénzügyi és logisztikai erőforrásokat. Az EGSZB emellett úgy véli, hogy az új szabályok végrehajtásának eredményesebbé tételét elősegíthetné olyan programok kidolgozása, amelyek célja a bevált gyakorlatok cseréje a tagállamok adóhatósági szakértői között.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az élelmiszer-ellátási lánc vállalkozások közötti, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól

[COM(2016) 32 final]

(2017/C 034/21)

Előadó: **Peter SCHMIDT**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.3.4.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése
	[COM(2016) 32 final]
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	221/0/5
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy foglalkozni kell az élelmiszer-ellátási lánc legsebezhetőbb szereplőinek gyenge helyzetével, és ennek érdekében véget kell vetni az élelmiszer-kiskereskedők (megjegyzés: ebben a dokumentumban a „kiskereskedő” kifejezés a nagy áruforgalmat bonyolító kiskereskedelmi vállalatokra utal) és egyes multinacionális cégek tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatainak, amelyek az élelmiszer-ellátási lánc összes szereplője számára növelik a kockázatokat és a bizonytalanságot, és ezzel szükségtelen költségeket generálnak.

1.2. Az EGSZB felismeri, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elkerülése önmagában nem teszi lehetővé a strukturális piaci problémák – például az időszakos piaci egyensúlyzavarok, a gazdálkodók kiszolgáltatott helyzete stb. – megoldását.

1.3. Az EGSZB megismétli „A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszer-beszállítók kereskedelmi kapcsolatai” című korábbi véleményében megfogalmazott aggályait és ajánlásait ⁽¹⁾. Az EGSZB ismét arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az európai jogszabályokat igazítsa hozzá az élelmiszerágazat különféle szereplőinek sajátosságaihoz.

1.4. Az EGSZB felhívja a figyelmet bizonyos piaci hiányosságok fennállására, mivel a helyzet tovább romlik ebben a nem megfelelően szabályozott rendszerben ⁽²⁾.

1.5. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Parlament 2016. június 7-i állásfoglalását ⁽³⁾, amely rámutat arra, hogy szükség van egy uniós szintű keretjogszabályra az élelmiszer-kiskereskedők és néhány multinacionális cég tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatainak kezelése és annak biztosítása céljából, hogy az európai mezőgazdasági termelők és fogyasztók számára tisztességes értékesítési és vásárlási feltételeket biztosítsanak. Az EGSZB úgy véli, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok természetéből adódóan elvárható és szükséges, hogy létezzen olyan uniós jogszabály, amely tiltja ezeket a gyakorlatokat.

⁽¹⁾ HL C 133., 2013.5.9, 16. o.

⁽²⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2016. június 7-i állásfoglalása az élelmiszer-ellátási lánc tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól (2015/2065(INI)).

1.6. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a jogalkalmazó hatóságok szóban forgó célt szolgáló, uniós szinten összehangolt hálózatának létrehozásával tegyenek gyors lépéseket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozása érdekében, és teremtsenek egyenlő versenyfeltételeket a belső piacon.

1.7. Az EGSZB üdvözli az uniós szintű ellátásilánc-kezdemenyezés (SCI) és az egyéb önkéntes nemzeti rendszerek létrehozását, de csak a tagállami szintű hatékony és erőteljes végrehajtási mechanizmusok kiegészítéseként. Gondoskodni kell azonban arról, hogy az összes érintett (pl. gazdálkodók és szakszervezetek) részt vehessen a rendszerben, és hogy a panaszokat névtelenül lehessen benyújtani. Ezenkívül visszatartó erejű büntetéseket kell kiszabni, továbbá ezeknek a platformoknak képeseknek kell lenniük önálló reagálásra. Az EGSZB javasolja emellett egy ombudsmani intézmény felállítását, amely szabályozási hatáskörrel rendelkezik a tárgyalás-előkészítő közvetítői eljárásban.

1.8. Az EGSZB felszólít a – például a vélemény 3.3. pontjában felsorolt – visszaélészerű gyakorlatok betiltására.

1.9. Az EGSZB egyebek között azt ajánlja, hogy a beszállítóknak, például a gazdálkodóknak a termékeikért fizetett ár ne legyen alacsonyabb az előállítási költségeiknél. Ezenfelül az EGSZB az előállítási ár alatti élelmiszer-kiskereskedelmi értékesítés hatékony tilalmát sürgeti.

1.10. Az EGSZB ajánlja, hogy – például tagállami közbeszerzési politikákon keresztül – ösztönözzenek és támogassanak olyan alternatív üzleti modelleket, amelyek hozzájárulnak az élelmiszertermelők és a végfelhasználók közötti ellátási lánc lerövidítéséhez.

1.11. Az EGSZB javasolja, hogy a hatalmi egyensúly helyreállítása érdekében erősítsék meg a szövetkezetek és a termelői szervezetek szerepét és pozícióját. Ezek ugyanis megfelelő és fontos vállalkozástípusok, amelyekben a gazdálkodók mint tulajdonosok közös erővel az uniós belső piaci körülmények között is javítani tudják piaci helyzetüket, és aktívan kiegyensúlyozhatják az alkupozíciókat az élelmiszer-ellátási láncban.

1.12. Az EGSZB szorgalmazza, hogy az élelmiszer-ellátási lánc szereplői hosszú távú és stabil szerződéseken alapuló, tisztességes kereskedelmi kapcsolatokat építsenek ki, és működjenek együtt a fogyasztói igények és kereslet közös kielégítése érdekében.

1.13. Az EGSZB felszólít a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat leleplező személyek védelmére, és anonimitásuk szavatolására.

1.14. Az EGSZB a csoportos kereseti jog bevezetését ajánlja.

1.15. Az EGSZB javasolja egy egész Európára kiterjedő tájékoztató és figyelemfelkeltő kampány lefolytatását „az élelmiszerek értékéről”. Ez ahhoz lenne szükséges, hogy hosszú távon változzon a fogyasztói magatartás.

2. Bevezetés

2.1. Az agrár-élelmiszer-ipari ellátási lánc az európai gazdaság különböző fontos ágazatait kapcsolja össze, melyek nélkülözhetetlenek az európai lakosság gazdasági, szociális és környezeti jóléte, valamint egészsége szempontjából. Az elmúlt években azonban az ellátási láncban módosultak az alkupozíciók – többnyire a kiskereskedelmi ágazatnak és néhány multinacionális cégnek kedvező módon, a beszállítók és különösen az elsődleges termelők kárára.

2.2. Ma alig néhány vállalat uralja az élelmiszerek marketingjét és eladását is. Például, ha a modern kiskereskedelmet nézzük, egyre több tagállamban sok élelmiszerpiac három-öt kiskereskedő többségi ellenőrzése alatt áll, és ezek együttes piaci részesedése 65 és 90 % között mozog ⁽⁴⁾, ⁽⁵⁾.

2.3. A piaci erő koncentrációja a domináns pozíciókkal való visszaélésekhez vezetett, ami miatt a gyengébb szereplők még inkább sebezhetővé váltak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben. Így a gazdasági kockázatok a piacról áthárulnak az ellátási láncban felfelé elhelyezkedő szereplőkre, ami különösen negatívan hat a fogyasztókra és több más érintett félre, köztük a gazdálkodókra, a munkavállalókra és a kkv-kra.

2.4. Az EGSZB már tárgyalta a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kérdéskörét „A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszer-beszállítók kereskedelmi kapcsolatai” című, 2013. februári véleményében ⁽⁶⁾. Azóta a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat tekintve a helyzet aligha javult. Épp ellenkezőleg: a kiskereskedelmi láncok hatalma még tovább növekedett, ami visszaélésekhez vezethet több szereplővel, köztük a gazdálkodókkal, a munkavállalókkal és a kkv-kkal szemben.

3. Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok és azok hatásai

3.1. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok alapvetően olyan gyakorlatokként határozhatók meg, amelyek jelentősen eltérnek a helyes üzleti magatartástól, és ellentétesek a jóhiszeműség és a tisztesség elvével ⁽⁷⁾.

3.2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az ellátási lánc bármelyik szakaszában megjelenhetnek, bármely gazdasági szereplők között. Gyakrabban fordulnak azonban elő az ellátási lánc későbbi szakaszaiban, ahol a kiskereskedők és néhány multinacionális cég körében jobban koncentrálódik a hatalom. Az ellátási lánc korai szakaszaiban a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok gyakran a későbbi szakaszokban alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokból fakadó kockázatok áthárításának következményeiként jelennek meg.

3.3. Néhány példa az ilyen jellegű gyakorlatokra – a teljesség igénye nélkül:

- a kereskedelmi kockázat tisztességtelen áthárítása,
- nem tisztázott vagy meg nem határozott szerződési feltételek,
- a szerződés egyoldalú és visszamenőleges hatályú módosítása, az árat is ideszámítva,
- gyengébb termékminőség vagy fogyasztói tájékoztatás a vevők értesítése, megkérdése vagy beleegyezése nélkül,
- hozzájárulás megkövetelése a promóciós vagy marketingköltségekhez,
- késedelmes kifizetések,
- listázási vagy hűségdíjak,
- polcpénz megfizettetése,
- kárigények a tönkrement vagy eladatlan termékekért,
- a termék küllemével kapcsolatos előírások alkalmazása az élelmiszerszállítványok visszautasítása vagy a kifizetett ár leszorítása érdekében,

⁽⁴⁾ A Föld barátai, 2015. *Eating From The Farm [Étel a farmról]*.

⁽⁵⁾ Consumers International, 2012. *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers? [A szupermarketek és a beszállítók kapcsolata – következmények a fogyasztók számára]*.

⁽⁶⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽⁷⁾ Európai Bizottság, 2014. *Az élelmiszer-ellátási lánc vállalkozások közötti, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatainak kezelése COM(2014) 472 final*.

- nyomásgyakorlás az árak csökkentése érdekében,
- fiktív szolgáltatásokért felszámított díjak,
- a megrendelések visszavonása az utolsó pillanatban és mennyiségi csökkentések előrevetítése,
- kilitázással való fenyegetés,
- átalánydíjak, amelyekkel a vállalatok a beszállítókat megterhelik a beszállítói listára történő felvétel követelményeként („fizess, hogy maradhass”).

3.4. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok nagyon sokféle következménnyel járnak a piaci szereplőkre, a fogyasztókra és a környezetre nézve. Jellegükből fakadóan azonban az ilyen gyakorlatok igen kifizetődőek, és ezért rövid távon előnyösek az őket alkalmazók számára, az ellátási lánc más érintettjeinek a rovására. Hosszú távon az élelmiszer-ellátási lánc szereplőinek fenntartható kapcsolatokra van szükségük a beszállítókkal, és mindent meg kell tenniük a beszállítói lánc zavarainak megelőzése érdekében, ha versenyben akarnak maradni, és továbbra is ki akarják elégíteni a folyton változó fogyasztói igényeket.

3.5. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok hatásai a beszállítókra

3.5.1. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok sokféle módon és messzemenően sújthatják az érintett szereplőket, és ezek a hatások a beszállítók bevételeinek csökkenéséhez vezethetnek egyfelől az árakból történő levonásokon keresztül, másfelől pedig azért, mert az ilyen gyakorlatok következtében megemelkednek a termelők költségei. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a becslések szerint 30-40 milliárd eurós költséget jelentenek a beszállítóknak⁽⁸⁾. Az ilyen gyakorlatok – az árak csökkentése érdekében a beszállítókra gyakorolt folyamatos nyomás mellett – bizonytalanságot teremtenek, emiatt stagnál az innováció és a beruházás a beszállítói láncban, és ez tevékenységük feladására kényszeríthet hozzáértő és felelős beszállítókat.

3.5.2. A gazdálkodókra és az élelmiszer-feldozókra gyakorolt nyomás, valamint ebből fakadóan az árak csökkentésére irányuló nyomásgyakorlás következtében mind a mezőgazdasági, mind pedig az élelmiszer-ipari ágazat dolgozóinak kifizetett bérek is csökkennek. Az állandóbb munkák esetében a lehető legalacsonyabb árak elérésére irányuló verseny szintén alacsonyabb béreket eredményez, hogy a beszállítók nyereséget érhessenek el.

3.5.3. Gyakran a kkv-k a legérzékenyebbek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, például a globális banánkereskedelem területén, ahol a kis területen gazdálkodók termékeit a nagy ültetvények terményeinek kiegészítésére használják fel. Ha ugyanis kellő előzetes értesítés nélkül törölnék egy megrendelést, elsőként ezeket a beszállítókat fenyegeti az a veszély, hogy már nem tartanak igényt termékeikre⁽⁹⁾.

3.5.4. Az élelmiszer-termelésnek és -feldolgozásnak vannak olyan területei, ahol már nem létezik szerződési szabadság. Németországban a közelmúlt fejleményei azt mutatják, hogy a kiskereskedelmi árakat a beszállítók megkérdezése nélkül, egyoldalúan csökkentik. Az Egyesült Királyságban a tej gyakran egy veszteséggel értékesített forgalomépítő, „vásárlóbehúzó” termék az élelmiszerboltokban, miközben a brit tejtermelőknek egyre kevesebbet, egyes esetekben termelési költség alatti árakat fizetnek a megtermelt tejért. Spanyolországban a feldolgozóiparban legálisnak számít a költség alatti ár, ami nagyon rossz hatással van az árképzésre az ellátási lánc mentén.

3.5.5. A friss termékek ágazata különösen érzékeny a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben, mivel gyorsan romló termékeket szállít az európai piacra. A gazdálkodóknak korlátozott időn belül kell eladniuk termékeiket, hogy az ügyfél és a végfelhasználó számára megfelelő legyen az eltarthatósági idő, de a kiskereskedőknek dolgozó kereskedelmi felvásárlók és a közvetítők ezzel gyakran visszaélnak azáltal, hogy az áruk átvételét árcsökkentéshez kötik, mindenféle tárgyalás lehetősége nélkül.

⁽⁸⁾ Europe Economics. Estimated costs of Unfair Trading Practices in the EU Food Supply Chain [A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok becsült költségei az Unió élelmiszer-ellátási láncában].

⁽⁹⁾ Méltányos gyümölcsöt!, 2015. Banana Value Chains in Europe and the Consequences of Unfair Trading Practices [A banán értéklánca Európában és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok következményei]. http://www.makefruitfair.org/wp-content/uploads/2015/11/banana_value_chain_research_FINAL_WEB.pdf.

3.5.6. Már több vizsgálat is megállapította, hogy bizonyos szereplők egyértelmű vevői erővel rendelkeznek, ami visszaélésekhez vezet tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok formájában⁽¹⁰⁾. Ezek a visszaélészszerű gyakorlatok az ellátási lánc bármely szakaszában felmerülhetnek, és egyértelműen jelen vannak a gazdálkodók és az élelmiszeripar közötti kapcsolatokban is, mivel a hatalom viszonylagos koncentrációja miatt az ehhez az ágazathoz tartozó cégek is rendelkeznek „vevői erővel”⁽¹¹⁾.

3.5.7. A kiskereskedők által értékesített saját márkás termékek (azaz „fehér címkés” vagy a kiskereskedő tulajdonában lévő márkanéven árusított termékek) terjedése lehetővé teszi, hogy a kiskereskedők gyakran cseréljék beszállítóikat, ha találnak egy olcsóbb termelőt, akkor is, ha már megkezdődött a szerződéses viszony. A saját márkás termékek azonban önmagukban nem tisztességtelenek, és megkönnyíthetik a kkv-k számára a piacra lépést, emellett nagyobb választékot kínálnak a fogyasztóknak.

3.5.8. Ha egyes kiskereskedelmi tevékenységeket vertikális integráció révén kiterjesztenek a beszerzésre és feldolgozásra, akkor előfordulhat, hogy a kiskereskedők letörrik az árakat. Ez jó példa arra, hogy a piaci erő folyamatos koncentrációja miként vezet az alkupozíció erősödéséhez.

3.5.9. Az előállítási költség alatti áron történő értékesítés és az, hogy a nagy áruforgalmat bonyolító kiskereskedők és néhány multinacionális cég veszteséggel (azaz beszerzési költségen alul) értékesített, forgalomnövelő terméként használják az alapvető mezőgazdasági élelmiszereket – például a tejtermékeket, a gyümölcsöket és a zöldségeket – veszélyt jelent az ilyen cikkek hosszú távú, fenntartható európai termelésére nézve.

3.6. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok hatása a fogyasztókra

3.6.1. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok súlyos negatív hatásokat gyakorolnak az európai fogyasztókra. A nagyobb szereplők gyakran „lenyelik” a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok által okozott költségeket, a kisebb vállalkozásokra azonban nagyobb nyomás nehezedik, és ezért nem képesek beruházásokat és innovációkat végrehajtani, ami kizárja őket a magas piaci értékű termékek piacáról⁽¹²⁾. Ez csökkenti a fogyasztóknak kínált választékot és az áruk elérhetőségét, és végeredményben megnöveli a fogyasztói árakat.

3.6.2. A címkék átláthatóságának hiánya hátrányos a fogyasztókra nézve, akik így vásárláskor nem tudnak megalapozott döntéseket hozni, annak ellenére sem, hogy már több alkalommal kifejezték, hogy a helyi körzethez kapcsolódó egészséges, környezetbarát és minőségi agrár-élelmiszer-ipari termékeket részesítik előnyben. Az átláthatóságnak ez a hiánya negatív hatást gyakorol a fogyasztói bizalomra, és ez tovább súlyosbítja a mezőgazdasági ágazatot sújtó válságot.

3.6.3. Az árnyomás a lehető legolcsóbb termelésre kényszeríti az élelmiszer-feldolgozókat, ami a fogyasztók rendelkezésére álló élelmiszerek minőségét is befolyásolhatja. A költségek csökkentése érdekében a vállalatok egyes esetekben olcsóbb nyersanyagokat használnak fel, ami kihathat az élelmiszerek minőségére és értékére. Így például számos termékben transzzsírok váltották fel az Európából származó egészségesebb olajokat és zsírokat.

3.7. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok hatása a környezetre

3.7.1. Fel kell ismerni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok környezetre gyakorolt hatásait. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok bátorítják a túltermelést mint olyan eszközt, amelynek használatával a beszállítók bebiztosíthatják magukat a bizonytalansággal szemben. Ez a túltermelés élelmiszerpazarláshoz vezethet, ami szükségtelenül kimeríti az erőforrásokat, többek között a termőföldet, a vizet, a mezőgazdasági vegyszereket és az üzemanyagot⁽¹³⁾,⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Weekly Report, Berlin 13/2011, a 4. oldaltól kezdve.

⁽¹¹⁾ Lásd az 1. lábjegyzetet.

⁽¹²⁾ Fair Trade Advocacy Office, 2014. *Who's got the power? Tackling imbalances in agricultural supply chains* [Kie a hatalom? A mezőgazdasági ellátási láncban tapasztalható egyensúlyhiányok kezelése], 4. oldal.

⁽¹³⁾ EP IMCO, 2016. Jelentés az élelmiszer-ellátási lánc tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól (2015/2065(INI)).

⁽¹⁴⁾ Feedback, 2015. *Food Waste In Kenya: uncovering food waste in the horticultural export supply chain* [Élelmiszerpazarlás Kenyában: az élelmiszerpazarlás leleplezése a kertészeti termékek exportjának ellátási láncában].

4. Az élelmiszer-ellátási lánc vállalkozások közötti tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló európai bizottsági jelentés összegzése

4.1. Az Európai Bizottság jelentést készített⁽¹⁵⁾, amelyben felmérte a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozására szolgáló intézkedések betartatásához létrehozott nemzeti keretek meglétét és hatékonyságát, valamint az egész Unióra kiterjedő önkéntes ellátásilánc-kezdeményezés és az ahhoz tartozó nemzeti platformok szerepét.

4.2. Az Európai Bizottság 2016. évi jelentése kiemeli azt a tényt, hogy a tagállamok nagy többsége már bevezetett szabályozási intézkedéseket és állami végrehajtási rendszereket a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kezelésére. Egyes tagállamok tovább is léptek másoknál, de sok tagállam még ma sem képes megszüntetni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok áldozatait által tapasztalt, félelemmel teli légkört. Mivel többféle megközelítéssel is hatékonyan fel lehet lépni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok ellen, az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy egy célzott uniós jogszabály pillanatnyilag nem képviselne többletértéket.

4.3. Az ellátásilánc-kezdeményezés⁽¹⁶⁾ nyolc uniós szövetség közös kezdeményezése. Ezek a szervezetek az élelmiszer- és itálpárt, a márkás áruk gyártóit, a kiskereskedelmi ágazatot, a kkv-kat és a mezőgazdasági kereskedőket képviselik. Az ellátásilánc-kezdeményezés „az élelmiszer-ellátási lánc működésének javításával foglalkozó magas szintű fórum”⁽¹⁷⁾ keretei között indult újtára azzal a céllal, hogy segítséget nyújtson az érintetteknek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kezelésében.

4.4. A jelentés azzal a megállapítással fejeződik be, hogy az ellátásilánc-kezdeményezés növelte a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos tájékozottságot, és a bírósági eljárásoknál gyorsabb és olcsóbb alternatívát kínálhat. A határokon átnyúló problémák megoldásához is hozzájárulhat. Az Európai Bizottság az ellátásilánc-kezdeményezés fejlesztési lehetőségeire is rámutatott. Ilyen például az irányítási struktúra pártatlanságának növelése és a panaszok egyedi, bizalmas kezelésének lehetővé tétele.

5. Általános megjegyzések

5.1. Az EGSZB-nek az Európai Bizottság jelentésével kapcsolatos álláspontja összhangban áll az Európai Parlament 2016. június 7-én elfogadott, az élelmiszer-ellátási láncban tapasztalható tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló állásfoglalásával⁽¹⁸⁾, amelyet a pártok erőteljesen támogattak. A Parlament rámutat arra, hogy szükség van uniós szintű keretjogszabályra, és felszólítja az Európai Bizottságot, hogy nyújtson be javaslatokat az élelmiszer-ellátási láncban tapasztalható tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok leküzdésére, hogy a gazdálkodók tisztességes jövedelemhez juthassanak, a fogyasztóknak pedig széles választék álljon a rendelkezésére. A Parlament arra a tényre is rávilágított, hogy az ellátásilánc-kezdeményezést, valamint az egyéb tagállami és uniós önkéntes rendszereket nem alternatívaként kell támogatni, hanem „tagállami szinten összehangolt hatékony és robusztus végrehajtási mechanizmusok kiegészítéseként, annak biztosításával, hogy a panaszokat névtelenül lehessen benyújtani, illetve visszatartó erejű szankciók bevezetése által, az uniós szintű összehangolással együtt”⁽¹⁹⁾.

5.2. Az Európai Bizottság úgy véli, hogy az ellátásilánc-kezdeményezés még túlságosan új, ezért sikerességét még nem lehet felmérni. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy az ellátásilánc-kezdeményezésnek nem sikerült csökkentenie a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat és a vevői erővel történő visszaéléseket, a következő okok miatt:

5.2.1. A kiskereskedelmi ágazat vezető szerepe az ellátásilánc-kezdeményezésben jelentős elrettentő erőt képvisel minden gazdálkodóval szemben, akik így nem mernek ténylegesen bekapcsolódni a platform tevékenységébe, mivel ezek az érintettek nagyon bizalmatlanok egymással szemben. Ezért az ellátásilánc-kezdeményezés nem képes biztosítani a beszállítók számára azt a névtelenséget, amelyre szükségük lenne a „félelem légkörének” leküzdéséhez. Ezenkívül az ellátásilánc-kezdeményezés nem képes proaktív módon vizsgálni az ellátási láncokat, ezért a szereplők panaszaira támaszkodik, és így a bizonyítás terhét a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok áldozataira hárítja.

⁽¹⁵⁾ COM(2016) 32 final.

⁽¹⁶⁾ <http://www.supplychaininitiative.eu/de/homepage>

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/growth/sectors/food/competitiveness/supply-chain-forum/index_en.htm

⁽¹⁸⁾ Az Európai Parlament 2016. június 7-i állásfoglalása a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról az élelmiszer-ellátási láncban (2015/2065(INI)).

⁽¹⁹⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása (2015/2065/INI), ugyanott.

5.2.2. Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy az ellátásilánc-kezdemenyezés tegye lehetővé a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok önszabályozását. Am a pénzügyi szankciók elmaradása azt eredményezi, hogy a beszerzőket semmi sem riasztja el az egyébként nyereséges tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok alkalmazásától. Például a Tesco PLC vállalatról a közelmúltban kiderült, hogy tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat folytat a beszállítókkal fenntartott kapcsolataiban, annak ellenére, hogy tagja az ellátásilánc-kezdemenyezésnek. A Tesco a brit jogszabályok alapján (a Groceries Code Adjudicator felügyeleti szervtől) kapott egy nem pénzügyi szankciót, de az ellátásilánc-kezdemenyezés semmilyen módon nem büntette. Az ellátásilánc-kezdemenyezés egyetlen visszatartó erejű eszköze az, hogy felmondja a tisztességtelen gyakorlatokat folytató vállalatok tagságát, ami a Tesco PLC esetében egyelőre nem történt meg. Ez egyértelmű példa arra, hogy az ellátásilánc-kezdemenyezés nem képes megakadályozni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat.

5.2.3. Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy a gazdálkodók és a szakszervezetek nem vesznek részt az ellátásilánc-kezdemenyezésben. Miközben egyes szervezetek soha nem csatlakoztak ehhez a kezdemenezéshez vagy annak tagállami megfelelőihez, a Finn Mezőgazdasági Termelők és Erdőtulajdonosok Központi Szakszervezete, az ellátásilánc-kezdemenyezést Finnországban végrehajtó tagállami platform alapító tagja kilépett a kezdemenezésből azzal az indoklással, hogy nem működik, ugyanis a névtelenség hiánya miatt növeli a gazdálkodók kockázatait.

6. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzésére irányuló jelenlegi európai végrehajtási mechanizmusok

6.1. Húsz tagállamban léteznek jogszabályi rendelkezések és szabályozási kezdemenezések, de ezek csak mérsékelt sikerrel működnek⁽²⁰⁾. Ezek közül a tagállamok közül tizenötben vezettek be intézkedéseket az elmúlt öt év során, ami jól szemlélteti a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok jelentős előfordulási arányát az ellátási láncban. Am hatalmas egyenlőtlenség tapasztalható a szabályozás különféle szintjei között, és sok tagállami jogalkalmazó nem képes pénzügyi szankciókat kivetni vagy a névtelen panaszokat fogadni.

6.2. Az Egyesült Királyság Élelmiszerbolt-beszállítóinak Magatartási Kódexét⁽²¹⁾ (GSCOP) a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozására irányuló egyik leghaladóbb jogalkotási intézkedésnek tekintik⁽²²⁾. A kódex létrehozása előtt létezett egy önkéntes magatartási kódex, de a tapasztalatok szerint a jogszabályok hiánya miatt nem tudta megakadályozni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokat. A GSCOP-t az élelmiszer-áruházakkal foglalkozó ombudsman szabályozza, aki jogi felhatalmazással rendelkezik a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos névtelen panaszok átvételére, vizsgálatok hivatalból történő elindítására, az érintett vállalkozások által elkövetett visszaélések közzétételére, és éves forgalmuk 1 %-áig meg is bírságozhatja a kiskereskedőket a GCSOP megsértéséért. Am mindezen vívmányok ellenére az élelmiszer-áruházakkal foglalkozó ombudsman kizárólag a kiskereskedők és közvetlen beszállítóik közötti kapcsolatokat szabályozhatja (akiknek székhelye többnyire az Egyesült Királyságban található). Ez „erkölcsi kockázatot” jelent, amennyiben mind a kiskereskedők, mind pedig közvetlen beszállítóik a közvetett beszállítókra hárítják át a kockázatokat, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok révén.

6.3. Az Egyesült Királyság Versenyjogi Bizottsága által lefolytatott vizsgálatokhoz hasonló vizsgálatokat végeztek Spanyolországban⁽²³⁾, Finnországban⁽²⁴⁾, Franciaországban⁽²⁵⁾, Olaszországban⁽²⁶⁾ és Németországban, amelyek kimutatták a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elterjedtségét az élelmiszer-ellátási láncban.

6.4. Sok európai szereplő több tagállamban is kereskedik, ami lehetőséget biztosít ezeknek a vállalkozásoknak a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztására („forum shopping”), és ezáltal a tagállami szintű jogszabályok aláadására. Az európai szinten összehangolatlan jogalkotási szintér egyenlőtlen versenyfeltételeket hozott létre a belső piacon. Ezenkívül ott, ahol a jogszabályok csak a közvetlen beszállító és a kiskereskedők közötti viszonyt szabályozzák, a kiskereskedők közvetítő szervezeteket alkalmaznak az élelmiszerek felvásárlására, és ezáltal csökkentik ezeknek a jogszabályoknak a hatékonyságát, például az Egyesült Királyságban. Ez is indokolja egy egész Európára kiterjedő jogszabály kidolgozását.

⁽²⁰⁾ Lásd a 15. lábjegyzetet.

⁽²¹⁾ UK GOV. 2016: www.gov.uk/government/publications/groceries-supply-code-of-practice

⁽²²⁾ A kódexet az Egyesült Királyság Versenyjogi Bizottsága által lefolytatott vizsgálat eredményeként hozták létre, amely vizsgálat megállapította, hogy a kiskereskedők aránytalanul nagy hatalommal rendelkeznek a beszerzési láncban, és ez oda vezet, hogy felfelé hárítják a kockázatokat az ellátási láncban.

⁽²³⁾ Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia, Informe sobre las relaciones entre fabricantes y distribuidores en el sector alimentario, 2011.

⁽²⁴⁾ A finn versenyhivatal (FCA) 2012-es tanulmányából kiderül, hogy a napi fogyasztási cikkekkel kereskedők gyakran versenyszempontból kétséges módszerekkel használják ki vevői erejüket.

⁽²⁵⁾ Autorité de la Concurrence, Avis n° 12-A-01 du 11 janvier 2012 relatif à la situation concurrentielle dans le secteur de la distribution alimentaire à Paris.

⁽²⁶⁾ Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, „Indagine conoscitiva sul settore della Grande Distribuzione Organizzata”, 2013

6.5. A tengerentúli beszállítók általában importőrökön és más közvetítőkön keresztül szállítanak az uniós kiskereskedőknek. Ezért nagyon keveset tudnak ezeknek a hatóságoknak a létezéséről⁽²⁷⁾, és akik tudnak róluk, azok sem férnek hozzá a legtöbb jogalkalmazó hatósághoz, ahol jogorvoslatot kérhetnének a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok ügyében.

7. Felhívás a nemzeti jogalkalmazók európai hálózatának létrehozására a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzése érdekében

7.1. A fentiekben felvetett megjegyzések fényében az EGSZB felszólít a jogalkalmazó hatóságok európai hálózatának létrehozására a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzése céljából. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok természete megköveteli és indokolja az ezeket tiltó uniós jogszabály létezését, az összes élelmiszer-beszállító védelme érdekében, bárhol is működnek, a harmadik országokat is ideszámítva. Annak érdekében, hogy ez a hálózat hatékonyan működhessen, az általa összefogott jogalkalmazó hatóságoknak a következő funkciókkal kell rendelkezniük:

- szabad hozzáférés az uniós élelmiszer-ellátási lánc összes szereplője és érintettje számára, a földrajzi helytől függetlenül,
- intézkedések a névtelenség és a titoktartás hatékony védelméhez azoknál az érintetteknel, akik panaszt kívánnak benyújtani tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok miatt,
- képesség vizsgálatok hivatalból történő lefolytatására vállalkozásoknál, a vevői erővel történő visszaélések tekintetében,
- pénzügyi és nem pénzügyi szankciók kivetésének képessége a szabálysértő vállalkozásokkal szemben,
- uniós szintű koordináció a tagállami jogalkalmazók között,
- nemzetközi koordináció lehetősége Unión kívüli jogalkalmazó szervekkel a belső piacon belüli és kívüli tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozása érdekében.

7.2. Minden tagállamnak célul kell maga elé tűznie nemzeti jogalkalmazó szervek létrehozását a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatos panaszok kezelésére. Ezeket a szerveket legalább a fenti funkciókkal felruházva kell kijelölni.

7.3. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozására irányuló jogalkotási intézkedések költséghatékony-sága megoldható és fontos.

7.4. Az Európai Parlament állásfoglalása arra is felszólítja az Európai Bizottságot, hogy gondoskodjon hatékony végrehajtási mechanizmusokról. Ilyen lehet például „az uniós szinten kölcsönösen elismert nemzeti hatóságok hálózatának” létrehozása és összehangolása⁽²⁸⁾.

7.5. A Nemzetközi és Összehasonlító Jog Brit Intézete (BIICL) azt javasolja, hogy az Unió fogadjon el irányelvet a tagállami jogalkalmazó hatóságok közös célkitűzéseinek meghatározására a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozása terén, és ez az irányelv rendelkezzen az említett szervek európai szintű összehangolásáról⁽²⁹⁾.

8. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megelőzése terén jelenleg alkalmazott bevált gyakorlatok

8.1. A beszerzők és a beszállítók közötti tisztességes tárgyalásokra épülő, rögzített árat vagy minimális garantált árat kikötő szerződések nagyobb biztonságot kínálnak a beszállítóknak, mint ha a nyílt piacon adnák el termékeiket. Az ilyen típusú szerződések rögzített árakat garantálnak ugyan a beszállító számára, de hasznosabb lehetne ez a gyakorlat akkor, ha rögzítenék a termelési mennyiségeket, vagy minimumgaranciákat kínálnának hozzá. Jelenleg a mennyiségeket visszamenőleges hatállyal is lehet módosítani, és a beszerző visszautasíthat adott termékeket, ha a piaci kereslet – néha az utolsó pillanatban – megváltozik, ami előre nem látható költségekhez vezet az élelmiszerek újraértékesítésével, újracsomagolásával vagy ártalmatlanításával kapcsolatban.

⁽²⁷⁾ Feedback, 2015, ugyanott.

⁽²⁸⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása (2015/2065/INI), ugyanott.

⁽²⁹⁾ Lásd: http://www.biicl.org/documents/872_biicl_enforcement_mechanisms_report_-_final_w_exec_sum.pdf?showdocument=1

8.2. Az uniós piac egyes beszállítói elkezdtek külső ügynököket alkalmazni, akik a rendeltetési helyre történő megérkezéskor ellenőrzik a termékeket annak megakadályozására, hogy az importőrök hamis kifogások alapján megtagadják az áruk átvételét. Ilyen kifogásokat akkor szoktak bejelenteni, amikor az előre jelzett kínálat és kereslet megváltozik, és ez megnöveli a beszerzők kockázatait az ellátási lánc későbbi szakaszaiban. Ez szezonális jellegű probléma, mivel ha a kínálat magas és ezért az árak alacsonyak, a beszállítók nagyobb valószínűséggel kapnak kifogásokat, mint amikor szűkös a kínálat. Jóllehet a külső ügynökök igénybevétele miatt minden bizonnyal ritkábban fordul elő, hogy valamilyen kifogással megtagadják a termékek átvételét az exportőröktől, ez a szolgáltatás további költségeket jelent a beszállítók számára, és ilyen módon még tovább korlátozza beruházási és innovációs képességeiket. Ezenkívül a kisebb beszállítók általában nem engedhetik meg maguknak ennek a segítségnek az igénybevételét, ezért nem is élvezhetik ennek a gyakorlatnak az előnyeit.

9. Alternatív élelmiszer-ellátási láncok

9.1. Sok példát láthatunk alternatív ellátási láncokra, ahol tisztességesebb kereskedelmi gyakorlatok léteznek, és tisztességesebb az elosztás vagy az újraelosztás mérlege. Létezik néhány ígéretes megközelítési mód a szövetkezetek területén, de ezeknek szembe kell nézniük a vállalatcsoportok és a multinacionális vállalatok növekvő befolyásának egyre fokozódó fenyegetésével.

9.2. Az uniós élelmiszer-ellátási lánc tisztességesebb működése és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok megakadályozása érdekében több egymással összefüggő lépésre van szükség az ellátási láncban részt vevő nagyvállalatok hatalmának megtöréséhez, illetve a megfelelő ellensúly biztosításához a szövetkezetek és az élelmiszer-elosztás alternatív csatornáinak fejlődésének bátorítása révén.

9.3. Az európai és a tengerentúli szövetkezetek és gazdálkodói egyesületek lehetővé teszik, hogy a beszállítók összesítsék termelési mennyiségeiket a szállítói erő növelése érdekében, belépjenek a legfontosabb piacokra, és jobb árakat érjenek el a tárgyalásokon. Az ilyen üzleti modellek lehetővé teszik, hogy a kisbeszállítók nagyobb befolyással rendelkezzenek termékeik előállítására és értékesítésére fölött, és alternatívát kínálnak a nagy volumenű termelési műveletekkel szemben. Az Európai Parlament arra kérte az Európai Bizottságot, hogy olyan üzleti modelleket támogasson, amelyek erősítik a vállalkozások alkupozícióját és az élelmiszer-ellátási láncban elfoglalt helyüket⁽³⁰⁾. Emellett határozottabban támogatni kell a termelők és a szövetkezetek közötti ágazati és regionális együttműködést⁽³¹⁾.

9.4. A közösség által támogatott mezőgazdasági rendszerek és más gazdálkodói-fogyasztói szövetkezetek lehetővé teszik, hogy a fogyasztók közvetlenül hozzájáruljanak az általuk elfogyasztott élelmiszerek megtermeléséhez. A közelmúltra vonatkozó adatok azt mutatják, hogy jelenleg 2 776 ilyen közösség által támogatott mezőgazdasági rendszer működik Európában, és ezek 472 055 fogyasztó ellátásáról gondoskodnak⁽³²⁾. A termékdoboz-rendszerek nagyobb modelljei szintén kihasználhatják a rövid szállítási láncokat, és közvetlenül eljuttathatják a termékeket vagy a fogyasztói háztartásokhoz, vagy pedig központi gyűjtőpontokhoz.

9.5. Az agrár-élelmiszer-ipari termékek gazdálkodók általi, közvetlen értékesítése, például a *termelői piacokon*, kettős előnnyel jár: megszűnnek a termelőkre nézve hátrányos visszaélészszerű gyakorlatok, emellett a termelők nagyobb önállósággal rendelkeznek és nagyobb bevételekre tesznek szert, a fogyasztók pedig friss, eredeti és fenntartható termékekhez jutnak hozzá, amelyeknek egyértelmű a származási helyük. Egy tanulmány⁽³³⁾ megállapította, hogy a gazdálkodók sokkal magasabb jövedelemhez jutnak termékeik után ezeknek az ellátási láncoknak a használatával, mint a hagyományos piacokon. Az ilyen kezdeményezéseket közpénzekből is támogatni kell, például a közös agrárpolitika második pillérének kifizetéseiből, mivel ezek növekedést és munkahelyeket generálnak, emellett reagálnak a fogyasztók igényeire.

9.6. A tagállamoknak módszereket kell kidolgozniuk arra, hogy az új közbeszerzési irányelvek végrehajtása során miként javíthatják a gazdálkodók és a helyi élelmiszer-ipari vállalkozások helyzetét állami hatóságokkal kötött közvetlen szerződéseken keresztül, túllépve a maximális engedmények logikáján.

⁽³⁰⁾ Az Európai Parlament állásfoglalása (2015/2065/INI), ugyanott.

⁽³¹⁾ HL C 303., 2016.8.19., 64. o.

⁽³²⁾ European CSA Research Group, 2015. Overview of Community Support Agriculture in Europe [Az európai mezőgazdaság közösségi támogatásának áttekintése]. <http://urgenci.net/wp-content/uploads/2016/05/Overview-of-Community-Supported-Agriculture-in-Europe.pdf>

⁽³³⁾ http://www.foeurope.org/sites/default/files/agriculture/2015/eating_from_the_farm.pdf

9.7. Ezenkívül egy egész Európára kiterjedő tájékoztatási és figyelemfelkeltő kampányt kellene indítani az élelmiszerek értékéről. Egyre fontosabb, hogy a fogyasztók jobban tudatában legyenek az élelmiszertermelés jelentőségének, és jobban értékeljék az élelmiszereket. Ez a tisztességesebb kereskedelmi gyakorlatok alkalmazását is ösztönözheti.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a halászhajók jellemzőinek meghatározásáról (átdolgozás)

[COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]

(2017/C 034/22)

Előadó: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

Felkérés:	Tanács, 2016.6.1. Európai Parlament, 2016.6.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése [COM(2016) 273 final – 2016/0145 (COD)]
Elnökségi határozat:	2016.6.14.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	222/0/2

1. Következtetések

1.1. Az EGSZB támogatja a halászhajók jellemzőinek meghatározásáról szóló (átdolgozott) európai parlamenti és tanácsi rendeletre előterjesztett javaslatot, mivel szükségesnek és nagyon hasznosnak tartja azt az uniós joganyag szempontjából.

2. Háttér

2.1. Az európai bizottsági javaslat célja a halászhajók jellemzőinek meghatározásáról szóló, az 1994. december 22-i 3259/94/EK rendelettel módosított 1986. szeptember 22-i 2930/86/EGK tanácsi rendelet kodifikációja.

2.2. Ez az eljárás az Európai Tanács 1992. decemberi edinburgh-i ülésén kelt elnökségi következtetések folyamánya, ahol megerősítették az Európai Bizottság arra vonatkozó döntését, hogy minden (eredeti és később módosított) jogszabályt legkésőbb a tizedik módosítást követően kodifikálnak.

2.3. A kodifikációra az uniós joganyag egyszerűsítése, valamint egyértelművé és átláthatóvá tétele szempontjából van szükség, annak érdekében, hogy az a polgárok számára világosabb és könnyebben hozzáférhető legyen, így tovább bővítve a számukra biztosított jogok gyakorlásának lehetőségeit.

2.4. A kodifikációt a szokásos uniós jogalkotási eljárással összhangban kell elvégezni.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az Európai Bizottság javaslata teljes mértékben tiszteletben tartja a kodifikált szövegek tartalmát.

3.2. Ugyanakkor a 2930/86/EGK rendelet 5. cikkének (3) bekezdésén érdemi módosításokat eszközöl annak érdekében, hogy az Európai Bizottság felhatalmazást kapjon az állandó motorerő meghatározására vonatkozó előírásoknak a műszaki fejlődéshez való igazítására. Ezért az Európai Bizottság a javaslatot átdolgozás formájában nyújtja be.

3.3. Az átdolgozási javaslatot a 2930/86/EGK tanácsi rendelet és a módosító aktusok előzetes, 23 hivatalos nyelven készült, egységes szerkezetbe foglalt változata alapján az Európai Unió Kiadóhivatala készítette adatfeldolgozó rendszer segítségével.

3.4. A javaslatához három melléklet tartozik, melyek a 3259/94/EK rendelet (átdolgozott) mellékletének módosítását, valamint a rendelet cikkeinek az eredeti rendeletben és a rendeletjavaslatban – adott esetben – eltérő számozása közti megfeleltetést tartalmazzák.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB egyetért az 5. cikk (3) bekezdésének módosításaival. Az említett bekezdés felhatalmazza az Európai Bizottságot, hogy felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el az állandó motorerő meghatározására vonatkozó előírásoknak a műszaki fejlődéshez való igazítására, a Nemzetközi Szabványügyi Szervezet 1981. októberi ISO 3046/1 sz. nemzetközi szabványa második kiadásának ajánlásában elfogadott követelményekkel összhangban.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottságot (ICCAT) létrehozó egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról, valamint az 1936/2001/EK, az 1984/2003/EK és az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról

[COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]

(2017/C 034/23)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.22. Tanács, 2016.6.30.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke. [COM(2016) 401 final – 2016/0187 (COD)]
Elnökségi határozat:	2016.7.12.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem”
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	224/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság (ICCAT) által 2008 óta elfogadott intézkedések uniós jogba való átültetését. Sürgeti egyúttal az Európai Bizottságot, hogy játsszon határozottabb szerepet ebben, illetve más, regionális halászati gazdálkodási szervezetekben.

1.2. Az EGSZB valamennyi érdekelt felet arra kér, hogy a lehető legnagyobb szigorúsággal szerezzen érvényt ezeknek és a többi védelmet célzó intézkedésnek. A halászok többsége szabályszerűen végzi tevékenységét, és megérdemli az egyenlő versenyfeltételeket.

1.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy ellenőrizze, és ha szükséges, törölje a 7. cikk 2. bekezdését, illetve hogy az ebben a véleményben javasoltakkal összhangban módosítsa a 9. cikk 1. bekezdését, a 31., 32. és a 34–36. cikket, valamint a 38. cikk 4. bekezdését. A tengeri átrakásra vonatkozó, az 52–59. cikkben javasolt kivételt ugyancsak körültekintően át kellene gondolni és esetleg eltávolítani, ha az a cél, hogy döntően a kikötői átrakás általános kötelezettsége érvényesüljön.

2. Háttér

2.1. A kétoldalú megállapodások – például fenntartható halászati partnerségek vagy viszonyossági megállapodások – mellett a közös halászati politika lehetőséget ad az EU-nak arra, hogy többoldalú megállapodásokat kössön a regionális halászati gazdálkodási szervezetekkel. Ezeknek a megállapodásoknak az a céljuk, hogy erősítsék a regionális együttműködést, biztosítva ezzel a halászati erőforrások védelmét és fenntartható kiaknázását.

2.2. Az ICCAT felelős az Atlanti-óceánban és a szomszédos tengerekben élő tonhal és tonhalszerű fajok (összesen mintegy 30 faj) védelméért. 1997 óta ezen a területen az egyes tagállamok helyett az EU a szerződő fél.

2.3. Az ICCAT-nak joga van kötelező érvényű ajánlásokat tenni, amelyeket, amennyiben az addigi jogszabályokban még nem szerepelnek, be kell építeni az uniós jogba.

3. Megjegyzések

3.1. A javaslat 7. cikkének 2. bekezdése, amely a hajók helyettesítését csak velük azonos vagy náluk kisebb kapacitású hajókkal teszi lehetővé, az ICCAT 14-01. sz. ajánlására épül, amely azonban már nincs hatályban. A 15-01. sz. ajánlás, azaz a trópusi tonhalfélékre vonatkozó új ajánlás, jelenlegi formájában nem tartalmaz semmiféle korlátozást a helyettesítéseket illetően.

3.2. A 9. cikk 1. bekezdése, amely a halcsoportosulást előidéző eszközökre (FAD) vonatkozó gazdálkodási tervekről szól, minden év július 1-jében szabja meg azt a határidőt, ameddig az ICCAT titkársága számára továbbítani kell az információkat, ami a 14-01. sz. ajánlásban foglalt határidőnek felel meg. A 15-01. számú ajánlásban január 31-i határidő szerepel. Mivel ez az Európai Bizottságra vonatkozik, a tagállamok számára korábbi határidőt kell megszabni, például január 15-ét.

3.3. A 31., 32., 34., 35. és 36. cikke amely kirakodási tilalmat határoz meg a nem engedélyezett cápafajok esetében, tartalmazhatna egy hivatkozást a közös halászati politikáról szóló alaprendelet⁽¹⁾ 15. cikkének 4. bekezdésére, amely kivételeket rögzít az általános kirakodási kötelezettség alól.

3.4. A 38. cikk 4. bekezdésének a 07-07. számú ICCAT-ajánláshoz hasonlóan a „where practical” („ha ésszerűen megoldható”) szavakkal kellene kezdődnie. Ez nem zárja ki, hogy kötelezőbb érvényű kompromisszumról történjen megállapodás az ICCAT-on belül.

3.5. Az 54. és 55. cikk a tengeri átrakás vonatkozásában az ICCAT kivételeit kívánja bevezetni a horogsoros hajók esetében, de az uniós flotta esetében az az általános szabály alkalmazandó, hogy minden átrakási műveletet kikötőben kell végezni.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁾ 1380/2013/EU rendelet.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról (átdolgozás)

[COM(2016) 270 final – 2016/133(COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségéről és a 439/2010/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

[COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)]

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre [az egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló 604/2013/EU rendelet] hatékony alkalmazása érdekében az ujjnyomatok összehasonlítását, valamint a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok vagy hontalan személyek azonosítását szolgáló Eurodac létrehozásáról, továbbá a tagállamok bűnüldöző hatóságai és az Europol által az Eurodac-adatokkal való, bűnüldözési célú összehasonlítások kérelmezéséről (átdolgozás)

[COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]

(2017/C 034/24)

Előadó: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa: 2016.6.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke [COM(2016) 270 final – 2016/133(COD)], [COM(2016) 271 final – 2016/0131(COD)], [COM(2016) 272 final – 2016/0132(COD)]
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2016.9.27.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott):	215/1/4

1. Következtetések

1.1. Az üldöztetésnek kitett emberek jogainak védelme miatt az EGSZB elengedhetetlennek tartja a közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) hatékony és eredményes reformját és az Európai Unióba jutás legális lehetőségeinek javítását.

1.2. Ebben az összefüggésben egy olyan valódi közös és kötelező rendszert kellene javasolni valamennyi tagállam számára, amely összehangolja a nemzeti jogszabályokat, vagy – ennek hiányában – legalább egy, a menekültügyi ügyekben hozott határozatok valamennyi uniós tagállamban való kölcsönös elismerésére vonatkozó közös rendszert kellett volna bevezetni, amely valódi közös európai menekültügyi rendszer (KEMR) létrehozását tenné lehetővé.

1.3. Az EGSZB mindenesetre pozitívan értékeli, hogy a nagyobb hatékonyság érdekében a meghatározási eljárások javítását és felgyorsítását javasolják, ám úgy véli, hogy tisztázni kell és elő kell irányozni védelmi rendelkezéseket is az eljárással, a kérelmezők egyedi kezelésével, a mérlegelési záradékokkal, az átvételi kötelezettség megszűnése határidejének egy tagállam általi fenntartásával, a kérelmezők jogaival és a korrekciós célú elosztási mechanizmus korlátozásával kapcsolatos kérdésekre vonatkozóan.

1.4. Mindenképpen biztosítani kell, hogy a rendeletben javasolt intézkedések összhangban legyenek az idevonatkozó hatályos szabályozásokkal, illetve azokkal a kapcsolódó intézkedésekkel, amelyeket a KEMR átfogó módosításának keretében tervez az Európai Bizottság, valamint a többi uniós politikával.

1.5. A 4. cikkben előírtaknak megfelelően minden egyes tagállamnak részletes és aktualizált információkkal kell szolgálnia a kérelmezőnek a dublini rendszerhez kapcsolódó eljárásokról.

1.6. Garantálni kell az arányosság elvének betartását, hogy a rendszer valóban fenntartható legyen abból a szempontból, hogy a kérelmezők könnyen hozzáférjenek a menedékjogi eljárásokhoz, a tagállami szerveknek pedig elegendő kapacitásuk legyen a rendszer üzemeltetéséhez.

2. Előzmények

2.1. Az Európai Bizottság 2016. április 6-án közleményt adott ki, amelyben megállapítja a közös európai menekültügyi rendszer kialakításával és alkalmazásával – így különösen a dublini rendelkezésekkel – kapcsolatos hiányosságokat, és öt kiemelt területet határoz meg a helyzet javítására.

2.2. Az Európai Bizottság a közös európai menekültügyi rendszer olyan megreformálására tesz javaslatot, amellyel egy igazságosabb, hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszert hoznak létre azáltal, hogy módosítják a nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló hatályos 604/2013/EU rendeletet.

2.3. Az Európai Bizottság megállapítja, hogy a dublini rendszer kialakításakor nem tartották szem előtt a menedékkérelmek elbírálásáért való felelősség EU-n belüli fenntartható, igazságos és hatékony megosztásának biztosítását. Az ún. dublini rendszer nem működött megfelelő és egységes módon: az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a tömeges migrációs áramlások esetében csak egy kis számú tagállamnak kell a nemzetközi védelem iránti kérelmek nagy részét megvizsgálnia, ami egyes esetekben az Európai Unió menekültügyi jogszabályainak egyre gyakoribb megszegését vonja maga után.

2.4. A fenti hiányosságok enyhítése érdekében az Európai Bizottság a következő célkitűzéseket javasolja a rendelet módosításához:

- a rendszer hatékonyságának megerősítése úgy, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért egyetlen tagállam lesz felelős,
- elrettentés a menedékjogi rendszerrel kapcsolatos visszaélésektől és a menedékkérők EU-n belüli továbbutazásának megakadályozása,
- méltányosabb elosztási rendszer kialakítása egy korrekciós mechanizmus alkalmazásával, amely automatikusan életbe lép, amikor egy ország aránytalanul nagy számban kezel menedékjog iránti kérelmeket,
- az Európai Unióban menedékjogot kérelmezők kötelezettségeinek, illetve az e kötelezettségek megszegéséből eredő következményeknek az egyértelművé tétele,
- az Eurodac-rendelet módosítása oly módon, hogy hozzáigazítsák a dublini rendszer módosításaihoz, és biztosítsák a rendszer helyes alkalmazását,
- az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének létrehozásával az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal (EASO) megbízatásának megerősítése.

3. Elemzés

3.1. A tagállamok felelősségének meghatározására javasolt dublini kritériumok

A hatályos 604/2013/EU rendeletben a dublini transzfer eldöntésekor a legszélesebb körben alkalmazott általános feltétel a dokumentációra és a belépés helyére vonatkozik, amely hatalmas felelősséget ró a külső határral rendelkező tagállamokra. Az Eurodac-rendszerben és a Vízuminformációs Rendszerben (VIS) tárolt adatokat a legtöbb tagállam elfogadja, ám néhány esetben ezeket nem gondolják elegendő bizonyítéknak.

A javaslatban a felelős tagállam meghatározásának feltételét csak egyszer alkalmazzák, és a 9. cikk előírja, hogy a kérelmezőnek az első beléptető tagállamban kell benyújtania kérelmét függetlenül attól, hogy szabálytalan beutazásról vagy jogszerű tartózkodásról van szó. A 10–17. cikkben ismertetett feltételek rangsora az alábbi rendelkezéseket tartalmazzák:

3.1.1. **Kiskorúak:** a reformjavaslat kizárólag a nemzetközi védelmet kérő, kísérő nélküli kiskorúak vonatkozásában tartja fenn a megállapított szempontokat.

3.1.2. **Családtagok:** a javaslat két értelemben is kiterjeszti a családtag fogalmát: már ide tartoznak a testvérek is, és figyelembe veszik a tagállamba érkezés előtt létezett azon családokat is, amelyek nem feltétlenül a származási országban jöttek létre, ahogy azt a Dublin III. rendelet tartalmazta. Mindkét megfontolás alapvető jelentőségű, és itt különösen azokra a nehéz helyzetekre szeretnénk felhívni a figyelmet, amelyek ténylegesen megtörténnek, amikor a testvéreket nem tekintik „családtagoknak”, és hogy ez sok esetben a kísérő nélküli kiskorúakat érinti, akiknek az adott tagállamban a testvérek jelentik az egyetlen családi kapcsolatot.

3.1.3. **Tartózkodásra jogosító engedély vagy vízum:** a javaslat a tagállam hatáskörében tartja, hogy az említett dokumentumok kibocsátásakor megvizsgálja a nemzetközi védelem iránti kérelmeket, ugyanakkor felvázol bizonyos megfontolásokat a felelősségi körök feltételeinek tisztázása érdekében.

3.1.4. **Az egyik tagállam területén keresztül történő szabálytalan belépés:** a javaslat eltörli az arra vonatkozó rendelkezéseket, hogy 12 hónappal a szabálytalan határátlépést követően megszűnik a felelősség.

3.1.5. **Mérlegelési záradékok:** a javaslat korlátozza a tagállamok mozgásterét, és csupán annak a lehetőségét teremti meg, hogy a tagállamok a családtagok meghatározásába nem tartozó családi kapcsolatok alapján megvizsgálják azokat a nemzetközi védelem iránti kérelmeket, amelyek megvizsgálásáért nem felelősek.

3.1.6. Az eltartott személyekkel kapcsolatban a javaslat nem tartalmaz módosításokat, így amennyiben egy kérelmező várandósság, újszülött gondozása, súlyos betegség, súlyos fogyatékoság vagy előrehaladott kor miatt valamely tagállamban jogszerűen tartózkodó gyermeke, testvére vagy szülője támogatására szorul, vagy amennyiben a kérelmező valamely tagállamban jogszerűen tartózkodó gyermeke, testvére vagy szülője szorul a kérelmező támogatására, a tagállamok gondoskodnak a kérelmező és a gyermek, testvér, illetve szülő együtt tartásáról vagy egyesítéséről, feltéve, hogy a családi kötelek már a származási országban is fennálltak, és a gyermek, testvér, illetve szülő vagy a kérelmező képes gondoskodni az eltartott személyről, valamint az érintett személyek e kívánságukat írásban kifejezték.

3.2. A nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározásának folyamata

3.2.1. A Dublini Rendelet reformjavaslatának célja, hogy egy fenntarthatóbb és méltányosabb rendszert hozzon létre, amelyben egyszerűsödnek az eljárások és nő a hatékonyság, azonban a bevezetett módosítások nem minden esetben irányulnak e célkitűzések megvalósítására.

A reformjavaslat 3. cikke ismerteti, hogy bizonyos, a nemzetközi védelem iránti kérelmek elfogadhatóságára vonatkozó feltételek elemezhetők a felelős tagállam meghatározása előtt anélkül, hogy elkezdenék vizsgálni, hogy vannak-e más tagállamokban tartózkodó családtagok, illetve milyen igényeik vannak a kiskorúaknak.

Ilyen előzetesen vizsgálható elfogadhatósági feltételek a biztonságos harmadik ország, az első menedékjogot nyújtó ország és a biztonságos származási ország fogalma, valamint a *biztonságra nézve veszélyt jelent* meg nem határozott jogi fogalom.

A javaslat módosításokat tartalmaz a határidők vonatkozásában is, mivel ezeket jelentősen lecsökkenti, és felgyorsítja a visszafogadásra vonatkozó eljárásokat.

3.2.2. A reformjavaslat megszünteti a jelenlegi 19. cikk szerinti kötelezettségek megszűnésének eseteit (azaz azt, hogy a kérelmező önkéntesen legalább három hónapra elhagyta az Unió területét vagy kitoloncolták): azt feltételezi, hogy ugyanaz a tagállam a felelős az adott személy által bármikor benyújtott összes kérelemért, még akkor is, ha a kérelmező hosszabb időre visszatér a származási országába, ha személyes és családi körülményei ezen időszak alatt megváltoztak, vagy ha lényegesen megváltoztak az adott tagállam feltételei.

3.3. **Eljárási biztosítékok és az emberi jogok tiszteletben tartása a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárásban**

3.3.1. **Tájékoztatáshoz való jog:** a 6. cikk (1) bekezdése megerősíti a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárás alá vont nemzetközi védelmet kérők tájékoztatáshoz való jogát, és részletesen ismerteti a kötelezően közzétett információkat.

3.3.2. **A hatékony jogorvoslathoz való jog:** a reformjavaslat 27. cikke előírja, hogy a felelős tagállamnak történő átadásra vonatkozó határozatról írásban, késedelem nélkül értesítsék a kérelmezőt, illetve tájékoztassák arról, hogy jogorvoslattal élhet a határozattal szemben. A 28. cikk pedig halasztó hatályt biztosít a nemzetközi védelmet kérők átadására vonatkozó határozatok elleni jogorvoslat esetén, és határidőket állapít meg a felülvizsgálati eljárás lefolytatására – bár ezek túlságosan rövidek (csupán 7 nap áll rendelkezésre a jogorvoslatok igénybevételére).

3.3.3. **A szabad mozgáshoz való jog és a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárás alá vont kérelmezők letartóztatása:** a javaslat 29. cikke a felére csökkenti az eljárásokra vonatkozó határidőket, amennyiben a kérelmezőt őrizetben tartják. Ezenkívül 6 hétről 4 hétre csökkenti az átadás végrehajtására, illetve a szabadságra bocsátásra nyitva álló határidőt.

3.4. **Kötelezettségek és szankciók**

3.4.1. A javaslat kifejezetten a nemzetközi védelmet kérelmezőkre is vezet be kötelezettségeket:

- a nemzetközi védelem iránti kérelmet az első országban kell benyújtania, ahova a kérelmező szabálytalanul belépett vagy abban az országban, amelyben legálisan tartózkodik,
- minél előbb, de legkésőbb a felelős tagállam meghatározására irányuló meghallgatáson be kell nyújtania az összes információt és bizonyítékot, továbbá együtt kell működnie a felelős tagállam meghatározásával megbízott tagállam hatóságaival,
- meg kell jelennie a felelős tagállam meghatározását végző tagállam hatóságai előtt és e hatóságok rendelkezésére kell állnia,
- együtt kell működnie a felelős tagállamnak való átadásban.

3.4.2. A fenti kötelezettségek megszegése esetén az 5. cikk aránytalan eljárási és befogadási következményeket állapít meg, amelyek ellentmondanak az eljárásról szóló hatályos (2013/32/EU) irányelvben és a befogadásról szóló (2013/33/EU) irányelvben foglalt rendelkezéseknek és az Európai Unió Alapjogi Chartájának:

- Amennyiben nem abban a tagállamban nyújtják be a kérelmet, amelyben a kérelmező legálisan tartózkodhat, vagy amelybe szabálytalanul belépett, a kérelmet a 2013/32/EU irányelv 31. cikkének (8) bekezdése szerinti gyorsított eljárásban vizsgálják meg. Az említett cikk azonban nem foglalkozik ezzel az esettel, ami azt jelenti, hogy kibővítik azoknak az eseteknek a körét, amikor olyan eljárást alkalmaznak, amely a gyakorlatban a kérelmek érdemi vizsgálatára nyitva álló határidők lerövidítését, a biztosítékok csökkentését jelenti és komolyabb nehézségeket okoz az érintettek kiszolgáltatottságának – ilyen rövid határidőn belül történő – felmérésében. Ez különösen a 2013/32/EU irányelv 24. cikkének (3) bekezdésében foglalt kötelezettség tekintetében bír relevanciával, amelynek értelmében nem alkalmazható gyorsított eljárás a különösen kiszolgáltatott helyzetű kérelmezőkkel szemben.
- Kizárólag a felelős tagállam meghatározására irányuló meghallgatásig begyűjtött információkat és dokumentumokat veszik figyelembe. A családi kapcsolatok igazolásához azonban a származás megállapítására irányuló vizsgálatok szükségesek, amelyek elhúzódhatnak.
- A 2013/33/EU irányelv 14–19. cikkében megállapított befogadási feltételek kizárása bármely más tagállamban: az ilyen kizárandó befogadási feltételek között található a kiskorúak iskoláztatása (2013/33/EU irányelv 14. cikke), amely a kiskorúak oktatáshoz való joga egyértelmű megsértésének számít (az Európai Unió Alapjogi Chartájának 14. és 24. cikke), a sürgősségi ellátástól eltérő egészségügyi ellátás (2013/33/EU irányelv 19. cikke) vagy a kérelmezők megélhetését és fizikai vagy szellemi egészségének védelmét biztosító életszínvonal (2013/33/EU irányelv 17. cikke).

- A javaslat kizárja a jogorvoslat lehetőségét a nemzetközi védelem iránti kérelmek elutasítása esetében olyan elutasított kérelmezők számára, akiket más tagállamnak adtak át (a javaslat 20. cikkének (5) bekezdése). Ez a rendelkezés sértheti a 2013/32/EU irányelv 46. cikkét és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkét.

3.5. *Korrekción célú elosztási mechanizmus*

Egy korrekciós mechanizmust hoznak létre, mivel a fenti feltételek alapján egyes tagállamokhoz vélhetően aránytalan mennyiségű kérelmet nyújtanak be. Ennek megállapításához a GDP és a lakosságszám alapján kiszámítják annak referenciaértékét, hogy az egyes tagállamok mennyi kérelmezőt és áttelepített személyt képesek befogadni. Ha ez a szám meghaladja a 150 %-ot, automatikusan életbe léptetik a korrekciós mechanizmust, és az adott tagállamból (kedvezményezett) más, kevésbé megterhelt (elosztás szerinti) tagállamokba telepítik át a nemzetközi védelmet kérelmezőket.

3.6. *Az EUODAC-rendszer megerősítése*

Az Európai Bizottság javaslata az Eurodac-rendszer átalakítását is tartalmazza, és a 2000-ben létrehozott rendszer javítását tűzi ki célul, hogy abból egy, a nemzetközi védelmet kérők és a különböző kategóriákba tartozó illegális bevándorlók ujjlenyomatait nyilvántartó európai adatbázist hozzon létre. E rendszer célja, hogy megkönnyítse a Dublini Rendelet alkalmazását, mivel a segítségével meghatározható, hogy melyik tagállamban léptek be először az Unió területére a nemzetközi védelmet kérelmező személyek. A javaslat rendelkezik arról a lehetőségről, hogy kiterjesszék a cselekvések körét és olyan harmadik országokból származó személyek adatait is betáplálják és tárolják a rendszerben, akik nem kértek nemzetközi védelmet, de szabálytalanul tartózkodnak az Unióban.

3.7. *Az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének új megbízatása*

Az Európai Bizottság az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal megbízatásának módosítására tesz javaslatot, hogy megkönnyítse a közös európai menekültügyi rendszer és a Dublini Rendelet alkalmazását.

Az Európai Bizottság az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal átalakítását irányozza elő a megbízatása kiterjesztésével, amelynek célja, hogy kibővítsa a feladatkörét, valamint biztosítsa a közös európai menekültügyi rendszer hatékony végrehajtását.

4. *Konkrét ajánlások*

4.1. *Kísérő nélküli kiskorúak*

A rendelkezések ellentmondanak „a gyermek mindenképp felett álló érdeke” elvének, mivel számos olyan kísérő nélküli kiskorú van, aki különböző okok miatt nem fér hozzá a nemzetközi védelmi eljáráshoz, illetve akinek nem mérik fel egyéni szükségleteit.

4.2. *Az egyik tagállam területén keresztül történő szabálytalan belépés*

A felelősségnek 12 hónappal az engedély nélküli határátlépést követő megszüntetése látszólag eltávolodást mutat a reformjavaslat egyik alapvető célkitűzésétől, azaz a felelősségek fenntartható megosztásától és a méltányosabb rendszer biztosításától. A megszűnés törlése nem biztosítja ezt a méltányosságot a külső határon lévő tagállamok számára.

4.3. *Mérlegelési záradékok*

4.3.1. Az EGSZB nem ért egyet ennek a záradéknak a kizárólag a családtag fogalom meghatározásától eltérő családi kapcsolatokra való korlátozásával, mert feltétlenül figyelembe kell venni, hogy ez néhány tagállamban nemcsak – a nemzetközi védelmet kérelmezők száma miatt okozott – mennyiségi, hanem minőségi torzulásokhoz is vezethet, amelyek hatással vannak a nemzetközi védelmet kérelmezők menekültügyi eljárásához való hozzáférése, a tájékoztatás és tanácsadás, az eljárási biztosítékok és a különleges eljárások tekintetében a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló 2013/32/EU irányelv hatékony alkalmazásával kapcsolatos kérdésekre is. A befogadásra vonatkozó szabályok megállapításáról szóló átdolgozott 2013/33/EU irányelv is tartalmaz közös szabályokat arra vonatkozóan, hogy valamennyi tagállamban hasonló életfeltételeket biztosítsanak a nemzetközi védelmet kérelmezők számára, illetve garantálják az alapvető jogaik tiszteletben tartását.

4.3.2. Felmerülhetnek olyan helyzetek, amikor valamelyik tagállam nem lesz képes az említett irányelvekben foglalt rendelkezések biztosítására, ezért meg kell tartani a Dublin III. rendelet szövegét arra vonatkozóan, hogy minden tagállam határozhat úgy, hogy megvizsgálja a hozzá benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelmet akkor is, ha annak megvizsgálásáért nem felelős.

4.3.3. Emellett azt is figyelembe kell venni, hogy a sok nemzetközi védelmet kérelmező súlyos betegséggel és/vagy fogyatékossgal küzd, és egyik tagállamban sem rendelkezik családi kapcsolatokkal: ám különleges helyzetükből adódóan, egészségügyi okokból nem lehet őket a felelős tagállamba átszállítani, és így azzal a tagállammal kerülnek függési helyzetbe, amelyben benyújtották a nemzetközi védelem iránti kérelmüket. Fontosnak tartjuk, hogy a fenti eseteket beépítsék a mérlegelési záradékok szövegének új javaslatába.

4.3.4. Elengedhetetlen, hogy továbbra is megmaradjon a humanitárius és kulturális okokból történő felelősségvállalás, hogy a 2013/32/EU irányelv rendelkezései értelmében különösen kiszolgáltatott helyzetűnek számító személyek ellátást kapjanak, és speciális körülményeik vizsgálata során megkülönböztetett bánásmódban részesüljenek.

4.4. *A nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározásának folyamata*

4.4.1. Ellentétes lehet az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7. cikkében és az emberi jogok európai egyezménye 8. cikkében elismert családi élethez való joggal az, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmeket úgy utasítják el, hogy előtte nem ellenőrzik, hogy vannak-e hozzátartozók más tagállamokban, illetve előzetesen nem vizsgálják a kiskorúak szükségleteit.

4.4.2. A biztonságos harmadik ország, az első menedékjogot nyújtó ország és a biztonságos származási ország fogalma, valamint a biztonságra nézve veszélyt jelent jogi fogalom automatikus alkalmazása a személyek nemzetisége és a menekülési útvonalak szerinti diszkriminációhoz vezethet. Emellett a biztonságos származási ország és a biztonságra nézve veszélyt jelent fogalmak esetében a 3. cikk (3) bekezdése alapján gyorsított eljárást alkalmaznak: nem szabad, hogy a rövidebb határidők miatt a gyorsított eljárás aláássa az eljárási garanciákat. Emellett nem eredményezheti azt sem, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmeket nem egyénileg bírálják el, ami a 2013/32/EU irányelv 10. cikke (3) bekezdésének a) pontja értelmében tilos is.

4.4.3. A javaslat 33. cikke nem hoz semmilyen javulást a kiszolgáltatottak eseteire, az orvosi esetekre és az átadásra váró kérelmezők egyéb különleges eseteire vonatkozó információk tagállamok közötti cseréjére vonatkozóan annak ellenére, hogy ez a dublini rendszer gyakorlati alkalmazásában megfigyelt egyik legnagyobb hiányosság.

4.4.4. A kötelezettségek olyan esetben történő megszűnésére vonatkozó rendelkezés, amikor a kérelmező önkéntesen legalább három hónapra elhagyja az Unió területét vagy kitoloncolták, olyan helyzeteket teremthet, amelyekben nem veszik figyelembe az első nemzetközi védelem iránti uniós kérelem benyújtását követően a származási országban létrejött családi kötelezettségeket, vagy amelyekben a második kérelem benyújtásának időpontjában nem biztosítják az első kérelem során betartott eljárási és befogadás feltételeket a felelős tagállamban.

4.5. *Eljárási biztosítékok*

4.5.1. A tájékoztatáshoz való jog tekintetében az információk tájékoztató füzetben történő továbbítására vonatkozó rendelkezés nem veszi figyelembe, hogy a füzet a legtöbb tagállamban csupán általános információkat tartalmaz olyan nyelven, amely a kérelmezők számára nem vagy csak alig érthető. Ezeket az információkat a meghallgatás során mindig ismertetni kell.

4.5.2. A hatékony jogorvoslathoz való jog vonatkozásában úgy gondoljuk, hogy nem kell a jogorvoslat lehetőségét a három ismertetett esetre korlátozni, mivel ez korlátozná a hatékony bírósági jogorvoslathoz való hozzáférést:

— embertelen és lealacsonyító bánásmód kockázata a felelős tagállamban a menekültügyi rendszer hibái miatt,

— a kiskorúakra vonatkozó feltétel (10. cikk), a családra vonatkozó feltétel (11., 12. és 13. cikk) és a rászorulóakra vonatkozó feltétel (18. cikk) alapján hozott átadási döntések,

— a vizsgálat felelősségének vállalására (átadás elmaradása) vonatkozó döntések, amikor nem alkalmazzák a családi feltételeket.

4.5.3. A szabad mozgáshoz való jogra és a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárás alá vont kérelmezők őrizetbe vételének lehetőségére vonatkozóan az őrizetbe vételre nyitva álló határidő (két hét) nem vezet be újdonságokat azzal kapcsolatban, hogy milyen kivételes esetekben lehet elrendelni az őrizetbe vételt. Az Európai Bizottság által a tagállamok között észlelt eltérő gyakorlatokból kiindulva egyértelmű és pontos feltételeket kellene meghatározni az őrizetbe vétel kivételes eseteire és az intézkedés szükségességére és arányosságára vonatkozóan.

4.6. *Korrekción célú elosztási mechanizmus*

4.6.1. A szóban forgó tagállam kapacitását illetően egy ilyen magas feltétel, 150 % alkalmazása mindaddig veszélyeztetheti azokat az eljárási és befogadási feltételeket, amelyekkel az adott tagállamban tartózkodó nemzetközi védelmet kérelmezők szembesülnek, amíg el nem érik a megadott számot. Ha a feltételek szerint már megállapították a tagállam befogadóképességét, logikusnak tűnik már akkor aktiválni a mechanizmust, amikor elérik ezt a befogadóképességet, és nem várni a 150 % eléréséig. Emellett ahhoz, hogy ez a mechanizmus eredményesen működhessen, az elosztást – függetlenül a származási országától – mindenkire alkalmazni kellene, aki jogosult menedéjog iránti kérelem beadására.

4.6.2. Ezt a mechanizmust a felelős tagállam meghatározása előtt alkalmazzák, és a meghatározást az a tagállam végzi el utólag, amelyikbe elosztották a kérelmezőt: ez azt jelenti, hogy miután a nemzetközi védelmet kérelmezőt áthelyezték a kedvezményezett tagállamból az elosztás szerinti tagállamba, egy harmadik tagállamba is áthelyezhetik, ahol a hozzátartozói tartózkodnak, ami rontja a rendszer hatékonyságát és nagymértékben késlelteti a nemzetközi védelem jogállásának meghatározására irányuló eljáráshoz való hozzáférést.

4.6.3. Emellett az automatikus volta miatt nem veszi figyelembe sem a nemzetközi védelmet kérelmezők egyéni körülményeit, sem a különleges igényeket – úgymint a kiszolgáltatott helyzetet –, és emiatt esetleg nem javasolt az elosztás szerinti tagállamba való átadás.

4.6.4. A korrekciós mechanizmus nem veszi figyelembe a reform hatálybalépését megelőzően érkezett nemzetközi védelmet kérelmezőket, és a 3. cikk alapján kizárja az elosztásból a felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek alkalmazását megelőzően elutasított kérelmezőket, valamint a 150 %-os befogadóképesség elérése előtt az adott tagállamba érkező kérelmezőket. Mindezek elferdíthetik a mechanizmus végső célját, és nagyon korlátozott hatással lehetnek a kérelmek vizsgálatával kapcsolatos felelősség megosztására és a befogadásra.

4.6.5. Megkülönböztetéshez vezethet az a lehetőség, hogy a tagállamok leválhatnak erről a korrekciós mechanizmusról, ha minden egyes, a területükre el nem osztott, nemzetközi védelmet kérelmező után egy bizonyos összeg fizetnek. Ez ugyanis lehetővé teheti a tagállamok számára, hogy vallás, etnikum vagy nemzetiség alapján válogassanak a kérelmezők között, hogy kiket engednek be a területükre és kiket nem.

4.7. *Az EURODAC-rendszer*

A rendelet módosításával kapcsolatos bármilyen megfontolás során – a feldolgozott adatok érzékeny jellege miatt – ügyelni kell arra, hogy minden elfogadott intézkedés valóban szükséges és arányos legyen, különös tekintettel a nemzetközi védelmet kérelmezőkre és az eljárás bizalmas jellegére.

4.8. *Az Európai Unió Menekültügyi Ügynökségének megbízatása*

Az EGSZB támogatja az előterjesztett javaslatokat, mivel az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal elindítása óta nem teljesültek az előirányzott várakozások: úgy véljük, hogy az új javaslatban meg kell erősíteni és tovább kell fejleszteni a szervezetek közötti konzultációs fórum jelenlegi szerepét, amelynek hatáskörei a gyakorlatban igen erőtleneek. A jövőbeli ügynökségnek az említett szervezetektől származó információkra, illetve arra az általuk az egyes tagállamokban végzett munkára kell támaszkodnia, amelyet a közös európai menekültügyi rendszer helyes alkalmazásának és a rendszer végrehajtásának ellenőrzése érdekében végeznek.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió hőtechnikai stratégiájáról

[COM(2016) 51 final]

(2017/C 034/25)

Előadó: **Baiba MILTOVIČA**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.2.16.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
	[COM(2016) 51 final]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	229/3/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A hőtechnikára és annak az uniós polgárok életére gyakorolt közvetlen, mindennapi hatására összpontosító stratégia már régóta esedékes és rendkívül üdvözlendő. A bevált gyakorlat követése, egy következetes szakpolitikai keret kidolgozása és a rendelkezésre álló forrásokból történő támogatása révén számos fejlődési lehetőség kínálkozik Európa egész területén.

1.2. Az átfogó uniós stratégia rendkívül ambiciózus. Ez azt jelenti, hogy az uniós éghajlat-politikai és energiapolitikai célok elérése jelentős mértékben függ a stratégia tagállami szinten történő hatékony és következetes alkalmazásától. Azt sugallja, hogy a hőtechnikai eljárások terén a megújuló energiaforrások szerepének a megerősítése járulna hozzá a legnagyobb mértékben a közép- és hosszú távú célok eléréséhez, és ezt az energiaunió folyamatos programjában el kellene ismerni.

1.3. Az EGSZB ennél fogva azt javasolja, hogy az energiaunióról szóló éves jelentés külön fejezetet tartalmazzon e stratégia előremeneteléről.

1.4. Az EGSZB méltányolja az Európai Bizottságnak a fűtéssel és hűtéssel kapcsolatos adatok meghatározása és összegyűjtése terén tett erőfeszítéseit. Az ilyen adatok létfontosságúak. Az Eurostatnak prioritásként kell kezelnie egy átfogóbb adatgyűjtemény összeállítását, különösen a fűtéshez használt energiával kapcsolatos adatok tekintetében.

1.5. Bármely átfogó stratégia hatékonnyá tételében kritikus fontosságú szerepet játszanak a fogyasztók, és az EGSZB sürgyeti egyrészt az átfogó európai energiaügyi párbeszédre irányuló javaslata továbbfejlesztését a tájékozottság jelentős növelése érdekében, másrészt a fogyasztói magatartás megváltoztatására irányuló egyértelmű ösztönzők kialakítását. Az ilyen ösztönzőknek nemcsak pénzügyi jellegűeknek kell lenniük, hanem a stratégiában foglalt intézkedések pozitív társadalmi hatását is hangsúlyozniuk kell, továbbá a kiszolgáltatottakat és az energiaszegényekben élőket kell célozniuk.

1.6. Az EGSZB azt javasolja, hogy sürgősen készítsenek összehasonlító elemzést az állami és magánszektor hatékony, alacsony szén-dioxid-kibocsátású fűtési és hűtési programokat támogató rendszereiről.

1.7. A stratégia végrehajtása érdekében valamennyi tagállamban a várostervezési politikával kapcsolatos – a javasolt stratégiával összhangban álló – új megközelítést kell életbe léptetni regionális és önkormányzati szinten. Az EGSZB kiemeli a Polgármesterek Szövetsége e tekintetben betöltött szerepét.

1.8. A magas szintű uniós energia- és éghajlat-politikai célokat konkrét tagállami hozzájárulásokká kell alakítani, és végrehajtásukról nemzeti tervekben kell gondoskodni, például ötéves, ágazatok szerint meghatározott célkitűzések formájában, melyekhez specifikusan hőtechnikai célokra kifejlesztett mérési módszerek kapcsolódnak.

2. Bevezetés

2.1. A hőtechnikai stratégia nyújtja az első kifejezett uniós értékelést az ágazat egészére nézve. A hőtechnikai szolgáltatások az uniós energiafogyasztás mintegy 50 %-át teszik ki, és még sokáig az energiaigény legnagyobb forrásai maradnak (ennek messze a legnagyobb részét az épületek fűtése képezi). Az, hogy az épületfűtési technológiák hosszú távra szólnak, azt jelenti, hogy e technológiák rendkívül fontos szerepet fognak játszani abban a tekintetben, hogy az EU el tudja érni közép- és hosszú távú éghajlat- és energiapolitikai céljait. Az épületek helyiségeinek a fűtése és a háztartási víz melegítése képezi jelenleg a legnagyobb ágazati energiafogyasztást, és ezek a legproblémásabbak a dekarbonizáció tekintetében. A fűtés jelenleg elsősorban fosszilis tüzelőanyagokból előállított – közvetlenül az épületekbe jutó – energiával valósul meg, helyi szintű biztonsági és kibocsátási problémákat okozva ezzel.

2.2. A civil társadalom valamennyi szegmense érintett. A nagy feldolgozó iparágaknál, ahol a hőenergia fogyasztására széles körben kerül sor, az energiaigény közvetlenül befolyásolja a versenyképességet; a hűtés létfontosságú az élelmiszerfeldolgozási, -elosztási, -kiskereskedelmi és -raktározási lánc legnagyobb részében, míg a háztartások fűtő- és hűtőrendszereinek költsége és hatékonysága mindenkit érint.

2.3. Valamennyi tagállamban egyre több háztartás költi jövedelme jelentős részét energiára, növelve ezzel az energiaszegénység mértékét. Különösen az idősek, a kiszolgáltatott és alacsony jövedelmű csoportok vannak ennek kitéve; az EGSZB ezért már javasolta egy energiaszegénységgel kapcsolatos megfigyelőközpont létrehozását e probléma elemzése és kezelése érdekében⁽¹⁾. A valódi eredmények elérése érdekében egyszerre kell szociális, pénzügyi és műszaki intézkedéseket alkalmazni. A fűtéssel kapcsolatos pontos adatok gyűjtésére fektetett nagyobb hangsúly hozzájárul majd az energiaszegénység elleni törekvések hatékonyságához.

2.4. A fűtéshez és hűtéshez használt energia szállítása nem oldható meg egyszerűen és gazdaságosan. Ez pedig jelentősen helyhez kötött és fragmentált „piacokat” eredményez. Az energiaszükségleteknek a hűtés csak 5 %-át, míg a fűtés 95 %-át teszi ki, és a fűtőenergia-szükséglet jelentősen meghaladja a hűtéshez használt energiaszükséglet mértékét – bár a melegebb éghajlatú tagállamokban a hűtés létfontosságú. A fűtő- és hűtőrendszerekbe való tőkeberuházások jellemzően közép- és hosszú távra szólnak, a technológia fejlődése és az innováció azonban meglehetősen gyors ebben az ágazatban.

2.5. Az EGSZB korábbi véleményeiben⁽²⁾ egyrészt az energiaágazat egészében integrált és következetes szakpolitikai megközelítés kidolgozását, másrészt a civil társadalom határozottabb bevonását – és a szereplőivel folytatott párbeszédet – kérte e problémákkal kapcsolatban. Az energiaunióról szóló csomag keretében ez most hivatalosan is kiemelt szerepet kapott, a hőtechnikai szolgáltatások létfontosságú ágazatként való meghatározása pedig lehetőséget kínál a számos kidolgozás alatt álló éghajlat- és energiapolitikai jogalkotási csomagban a kölcsönös hivatkozásokra és a következetesség elérésére.

3. Az európai bizottsági közlemény tartalmának áttekintése, megjegyzések

3.1. Az európai bizottsági közlemény azt értékeli, hogy az ágazat hogyan tud hozzájárulni az Európai Unió éghajlat- és energiapolitikai stratégiai célkitűzéseiseihez. A közleményt egy szolgálati munkadokumentum kíséri, amely analitikai és tudományos alapot nyújt a fentiekhez. Célja, hogy a fűtést az energiahatékonyság szempontjából kiemelt szakpolitikai területként kezelje, továbbá információkon alapuló vitát és konszenzust ösztönöz e témáról, valamint az energiaszükséglet csökkentése és a dekarbonizáció idevonatkozó kérdéseiről.

⁽¹⁾ HL C 341., 2013.11.21., 21. o.

⁽²⁾ HL C 383., 2015.11.17., 84. o., HL C 198., 2013.7.10., 56. o., HL C 318., 2011.10.29., 155. o., HL C 277., 2009.11.17., 75. o.

3.2. E stratégiai keret négy kritikus fontosságú intézkedési területet határoz meg, amelyek a következők: az épületek termikus hatásfoka; hatékony és fenntartható fűtéstechológiák; az iparból származó fel nem használt energiapotenciál integrálása a hatékonyság növelése mellett; szorosabb szinergia a villamosenergia-szolgáltatási rendszerrel, amelyben fontos szerepet kapnak a hőszivattyúk és más megújulóenergia-rendszerek. A közlemény számos lehetséges intézkedést felvázol, részletes megoldásokat azonban majd az energiaunióról szóló jogszabály-felülvizsgálati csomag részeként fognak javasolni.

3.3. A fő célt az épületek dekarbonizálása jelenti, ami felújítással, hatékonyabb hőtechnikai rendszerekkel, a távfűtés kiterjesztésével és a fosszilis tüzelőanyagokról alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokra történő átállással érhető el. A lakóépületek teszik ki Európa épületállományának a legnagyobb részét, ebből az uniós lakóingatlanok 60–70 %-a 1980-ban vagy annál régebben épült, és a lakóingatlanok felelősek a legnagyobb fajlagos energiafogyasztásért ($\text{kWh}/\text{m}^2/\text{év}$). Az alacsony épületfelújítási arányok növelik a fogyasztók pénzügyi terheit. Az uniós háztartások a rendelkezésre álló jövedelmük 6,4 %-át (COM(2014) 520 final) költik lakással kapcsolatos energiafogyasztásra, ennek körülbelül kétharmadát fűtésre, egyharmadát pedig egyéb célokra. Egyre több háztartás számára okoz problémát az energiaköltségek fedezése. A megfizethető fűtés és hűtés elengedhetetlen a háztartási fogyasztók jó életminőségének fenntartásához.

3.4. Mivel nem minden iparág tud átállni az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiafogyasztásra, különösen mivel számos feldolgozó iparágban nagy energiataralmú fosszilis tüzelőanyagokra van szükség, elengedhetetlen az egyes ipari és villamosenergia-termelő létesítmények által melléktermékként előállított hulladékhő lényegesen nagyobb arányú felhasználása. A munkadokumentum elismeri, hogy az ipari hulladékhő távfűtési rendszerekben való felhasználása, valamint az új technológiák és alternatív tüzelőanyagok egyre növekvő szerepe jelentős hozzájárulás lehet.

3.5. A stratégia számos jelentős kihívásra hívja fel a figyelmet. A fosszilis tüzelőanyagok a felhasznált energia több mint 80 %-át teszik ki, aminek következtében ez az ágazat kritikus az alacsony szén-dioxid-kibocsátás célkitűzésének elérése és egy hatékonyabb és biztonságosabb energiarendszerre való átállás szempontjából. Az uniós épületek kétharmada – amelyek többsége 2050-ben még mindig használatban lesz – az energiahatékonysági követelmények bevezetése előtt épült. A „fejlesztésre” irányuló ösztönzők hatékonyságát ronthatja mind a tulajdonosi, illetve bérlői jogok sokfélesége, mind pedig a megfelelő finanszírozási rendszerek hiánya. A fűtési ágazatban nincs piacvezérelt verseny, a kivitelezők és a szerelők képzése és szakértelme hiányos, és a lakossági fogyasztók is hiányos ismeretekkel rendelkeznek a lehetséges előnyökkel kapcsolatban. Az épületek felújítási aránya alacsony (évi 0,4–1,2 %), ráadásul az energiaszegénység az Európai Unió egész területén egyre növekvő probléma.

3.6. Az épületek közel 50 %-ában olyan kazán üzemel, amelynek hatékonysága még a 60 %-ot sem éri el, pedig a jelenlegi legfejlettebb technológiákkal 90 %-nál magasabb hatékonyság is elérhető (kazáncsera esetében ezt az értéket már törvény írja elő). Ezenkívül Európa egyes részein a lakások (fosszilis tüzelőanyaggal és biomasszával történő) fűtése jelentős hatással van a légszennyezésre. A kazánok jelentős része azonban lényegesen tovább működik műszaki élettartamuknál. A csere tekintetében továbbra is hangsúlyos tényező a költség, és bár a megtérülés változatlanul nagyon jó, vannak nehézségek a kezdőtőke megszerzése terén, különösen amikor a napenergia-, geotermikus vagy hőszivattyús technológiákhoz hasonló megújuló fűtési energiaforrásra akarnak átállni az emberek. Az iparnak ebben a században már jelentős energiahatékonysági megtakarításokat sikerült elérnie, különösen a kvv-k számára azonban problémát jelent a fejlesztések prioritásként történő kezelése és finanszírozása.

3.7. A közlemény hangsúlyozza, hogy a fűtési ágazaton belül a távfűtés aránya – amely az EU-ban jelenleg 9 % – jelentősen növelhető, és a hulladékhő felhasználásának köszönhetően a távfűtési rendszerek az egyéni háztartásoknál könnyebben át tudnak állni megújuló vagy vegyes hőforrásokra. A hő és a villamos energia kapcsolt termelése hasonlóan fejletlen, és az intelligens – lakó-, szolgáltató- és ipari – épületekben rejlő potenciál intelligens energiahálózatokkal párosítva hatékonyságot, valamint nagyobb részvételi lehetőséget kínál a háztartások mint „termelő-fogyasztók” számára. A stratégia közvetetten azt javasolja, hogy új fűtési technológiák segítségével és alaposabb tájékoztatással mozdítsák elő az egyéni háztartások „termelő-fogyasztói” tevékenységét.

3.8. A közlemény eszközöket és megoldásokat is javasol. A stratégia alapköveit az uniós eszközöknek a kidolgozás alatt álló energiaunió program keretében történő következetes integrálása, felülvizsgálata és végrehajtása jelenti. Különösen az energiahatékonysági irányelvet, az épületek energiahatékonyságát szabályozó irányelvet, a környezettudatos tervezést és az energiafogyasztás címkézéssel történő jelölését meghatározó uniós keretet, a megújulóenergia-irányelvet és a kibocsátáskereskedelmi rendszert lehet kiemelni. A stratégia hasznosnak bizonyulhat ezen intézkedések hatékonyabb koordinálása terén.

3.9. A közlemény olyan konkrét intézkedéseket is részletesen kifejt, amelyeket az Európai Bizottság a felvázolt kihívásokkal való szembenézés érdekében, valamint a már hatályban lévő jogszabályi intézkedések támogatásaként fog tenni. Ezek többek között a következők: a megújuló energiaforrások használatának előmozdítása, a polgári részvétel ösztönzése, a fogyasztói szervezetekkel való fokozottabb együttműködés, az innováció iránti erőteljesebb elköteleződés például a stratégiai energiatechnológiai (SET) terv révén, valamint az intézkedések finanszírozásával kapcsolatos új megközelítések ösztönzése. A stratégiának fogyasztóközpontúnak kell lennie, és hangsúlyoznia kell a megújuló energiaforrásokon és a hulladékhőn alapuló dekarbonizált rendszerekre történő átállást.

4. Általános megjegyzések

4.1. A fűtés és a hűtés létfontosságú szerepet tölt be az iparban, az élelmiszer-feldolgozásban és -raktározásban, valamint a szolgáltatói ágazatban. Emellett az uniós polgárokat is érinti, hiszen mindnyájan azt szeretnénk, hogy kényelmes körülmények között élhessünk és dolgozhassunk. A fűtő- és hűtőrendszerek költsége és elérhetősége nem pusztán egy adott társadalmon belüli energiaszegénység mértékét határozza meg, hanem egész üzletágak versenyképességét is. Az EGSZB ennél fogva üdvözli az uniós hőtechnikai rendszerek első stratégiai áttekintését.

4.2. A dokumentum szerint a felvázolt stratégiák végrehajtása alapvető fontosságú a költségek csökkentése, az energiabiztonság fokozása, az energiabehozattól való függés csökkentése és az éghajlat-politikai célok teljesítése terén. Az EGSZB teljes mértékben egyetért ezzel, de felhívja a figyelmet a stratégiában bemutatott és egyes esetekben talán alábecsült kihívások mértékére és összetettségére. Ilyenek például a tagállamokkal szemben támasztandó komoly elvárások, a polgárok oldalán szükséges magatartásbeli változás, a pénzügyi támogatási rendszerek hatékonysága, az energiaárak kiszámíthatatlansága elleni fellépés, valamint a leghatékonyabb műszaki megoldások meghatározása és végrehajtása.

4.3. Számos tagállamban távfűtési rendszerek szolgálják ki a fogyasztókat, ami komoly előnyökkel járhat a költségek, a hatékonyság és a hulladékhő hasznosítása tekintetében is. Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy ismerjék el a stratégia által erre az ágazatra fektetett egyértelmű és pozitív hangsúlyt, és pénzügyi intézkedésekkel és a felújítások és műszaki fejlesztések lehetővé tételével támogassák a városi távfűtési rendszerek kialakítását és fejlesztését. A hőerőművek korszerűsítése jelentős előnyökkel járhat az energiahasznosítás és a kibocsátások tekintetében is, a kidolgozás alatt álló új piactervezési szabályoknak pedig elő kellene írniuk az elérhető legjobb technológiák alkalmazását. Különösen a hulladékokat energiává átalakító folyamatok (és a bennük rejlő komoly potenciál), illetve a távfűtés közötti lehetséges szinergiák létrehozását kell előmozdítani.

4.4. Nagyobb figyelmet lehetne fordítani a stratégiában a fogyasztók szerepére és különösen az oktatás és képzés jelentőségére a fogyasztói magatartás megváltoztatása szempontjából. Különösen nagy kihívás a fűtési rendszerek többlakásos épületekben való használatával és költségeivel kapcsolatos tájékozottság. Az intelligens épületekhez és intelligens fűtési rendszerekhez intelligens, megfelelő digitális jártassággal rendelkező lakókra van szükség. A stratégia nem hangsúlyozza kellőképpen azt, hogy a fogyasztóknak milyen szerepük van bármely átfogó stratégia hatékonnyá tételében. Figyelembe kell venni azt a tendenciát, hogy a fogyasztók hajlamosak az energiahatékonysági megtakarításokat feláldozni a kényelem oltárán, és nem hajlandóak jelentősen változtatni életvitelükön az új technológiák nyújtotta előnyök lehető legnagyobb fokú kihasználása érdekében. Ezért további alapos kutatásra van szükség a fogyasztói magatartás megváltoztatására irányuló ösztönzők tekintetében.

4.5. A stratégia egyértelművé teszi, hogy a szükséges állami és magánbefektetések ösztönzéséhez alapvető fontosságúak a célzott finanszírozási csomagok. Az EGSZB megjegyzi, hogy az energiaszektor Európai Stratégiai Beruházási Alapból történő – az EBB által jóváhagyott – finanszírozásának csak nagyon kis hányadát fordítják a szóban forgó hőtechnikai projektekre. A munkadokumentum nem tartalmaz részleteket vagy elemzéseket a szóban forgó – tagállami – rendszerekről, amelyek közül csak néhány bizonyult sikeresnek a beruházások ösztönzése terén.

4.6. Mivel a fűtési és a hűtési rendszerek óriási jelentőséggel bírnak az Európai Unió éghajlat- és energiapolitikai céljainak elérésében, az EGSZB azt javasolja, hogy az energiaunióról szóló éves jelentés tartalmazzon külön fejezetet az elért fejlődésről és a további lépésekről a stratégia harmadik fejezetében megnevezett kihívások alapján. Ennek a következő két komoly előnye lenne:

— felhívna a figyelmet arra, hogy a fűtési rendszerek központi szerepet játszanak a célok elérésében, amit az energiaunió programja valamennyi aspektusának el kell ismernie,

- konkrét fogyasztói szempontokkal gazdagítaná a jelentést, és támogatná azt az törekvést, hogy a fogyasztókat és a sérülékeny csoportokat helyezze a középpontba.

5. Részletes megjegyzések

5.1. A kísérő munkadokumentum számos forrás adatai segítségével alkotja meg a képet arról, hogy az Európai Unió területén hogyan használják fel az energiát a fűtéshez és a hűtéshez. A dokumentum becsléseket és észszerű következtetéseket is tartalmaz, de gyakorlatilag az ágazat 2012/2013-as helyzetét festi le. Hasznos lett volna, ha több adatot használt volna az elmúlt tíz évben jellemző tendenciákra vonatkozóan. Az Eurostatnak prioritásként kellene kezelnie egy átfogóbb adatgyűjtemény összeállítását, különösen a fűtéshez használt energiával kapcsolatos adatok tekintetében ⁽³⁾.

5.2. Azt is meg kell jegyezni, hogy ha a fűtéshez használt megújuló energiaforrások 2020-ra várható növekedése 90 %-ban biomasszából származik, akkor a biomassza égetési folyamata során keletkező részecske- és gázkibocsátások csökkentése továbbra is kihívást fog jelenteni. A fenntartható bioenergiáról szóló, 2020–2030 közötti időszakra vonatkozó módosított uniós szakpolitika következtetései különösen fontosak lesznek (a 2016 vége előtt várható, megújuló energiaforrásokról szóló uniós csomag részét fogják képezni), és figyelembe kell venniük – egyéb problémák mellett – egyes biomasszák negatív egészségügyi hatásait is.

5.3. A tagállamok között jelentős eltérések mutatkoznak az energiarendszerek, a jogi struktúrák, az építési technológiák és az üzleti modellek tekintetében. A stratégia végrehajtásával kapcsolatos jövőbeni jogalkotási csomagoknak a nemzeti kiigazításokhoz is teret kell biztosítaniuk.

5.4. A tagállamok közötti eltéréseket elismerve fontos, hogy – a szükséges célok meghatározását követően – a technológiasemlegesség megőrzésével sikerüljön e célokat a leghatékonyabb módon elérni nemzeti és helyi szinten. A városok és helyi önkormányzatok fenntartható energetikai tervek kidolgozásával kapcsolatos – a Polgármesterek Szövetsége által is kifejezésre juttatott – széles körű tapasztalata értékes iránymutatásokkal szolgál.

5.5. A stratégia azt javasolja, hogy a lakossági bankok tegyenek elérhetővé különleges hitelt a magántulajdonban lévő bérlakások felújítására, de az európai jelzáloghitel-nyújtóknak (Európai Jelzáloghitel Szövetség – Európai Fedezettkötvénytanács) már vannak azzal kapcsolatos terveik, hogy lehetővé teszik a lakástulajdonosok számára a jelzáloghitel kedvezményes visszafizetését, ha energiahatékonysági felújításokat végeznek, valamint azt, hogy ilyen munkálatokra alacsonyabb kamatra kapnak hitelt. Az EGSZB sürgeti az európai szabályozókat, hogy mielőbb komolyan vegyék fontolóra ezt a kezdeményezést.

5.6. Az EGSZB több véleményben is felhívta a figyelmet az energiaszolgáltató vállalatok növekedésére ⁽⁴⁾, valamint arra, hogy milyen szerepet játszhatnak e vállalatok abban, hogy a fogyasztók körében előmozdítsák az energiahatékonyságot és az ennek megfelelő energiaforrás-választást. Amellett, hogy üdvözli e hozzájárulást, az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy ösztönözze a tagállamokat az energiaszolgáltató vállalatok, illetve a fogyasztói érdekeket védő hasonló magánszervezetek megfelelő felügyeletének és monitoringjának a biztosítására. A fogyasztók ilyen szolgáltatásokba és hasonló energiaügyi tanácsadó programokba vetett bizalma létfontosságú kérdés ⁽⁵⁾.

5.7. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottságnak a londoni lakossági energiafórummal kapcsolatos kezdeményezését, és fokozottabb lakossági részvételt sürget az európai fogyasztói szervezetek nagyobb támogatása mellett. Ahhoz, hogy az energetikai átállást alátámasztó bonyolult jogszabályi, szabályozási, technológiai, társadalmi és életmódbeli folyamatokban rejlt lehetőségek teljes körűen kibontakozhassanak, szükség lesz a lakosság megértő hozzáállásához és szerepvállalásához. A lakossági részvételre fektetett nagyobb hangsúly mellett szóló érveket az EGSZB az e törekvések sorába tartozó, az európai energiaügyi párbeszédre irányuló javaslatában sorolta fel.

⁽³⁾ HL C 264., 2016.7.20., 117. o.

⁽⁴⁾ HL C 120., 2005.5.20., 115. o., HL C 162., 2008.6.25., 62. o., HL C 24., 2012.1.28., 134. o.

⁽⁵⁾ HL C 383., 2015.11.17., 84. o.

5.8. A stratégia azt szorgalmazza, hogy a lehető legnagyobb prioritás legyen a fűtéssel és hűtéssel kapcsolatos radikális, összehangolt megközelítés kidolgozása. E megközelítést be kell építeni a jelenlegi jogszabály-felülvizsgálatokba és -csomagokba. Ennek megfelelően az energiahatékonyságról szóló 2012/27/EU irányelv és az épületek energiahatékonyságáról szóló 2010/31/EU irányelv felülvizsgálatának, a 2020–2030 közötti időszakra vonatkozó új megújulóenergia-irányelvnek, valamint a bioenergia fenntarthatóságára vonatkozó módosított uniós politikának kifejezetten hivatkozni kell a fűtés és a hűtés központi szerepére, és el kell fogadnia az ebben a stratégiában javasolt, koordinálással kapcsolatos intézkedéseket.

5.9. Az EGSZB ennél fogva aggódalmának ad hangot amiatt, hogy a közös kötelezettségvállalásról szóló rendeletre irányuló, nemrégiben közzétett javaslat nem említi prioritásként az energiahatékonyságot (COM(2016) 482 final). A kelet-európai tagállamok jobban ki tudnák használni az épületfelújítást a szennyezés, az energiafüggőség és az energiaszegénység problémáinak a megoldására, ez a rendelet pedig rendelkezésre tudná bocsátani az ehhez szükséges erőforrásokat.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 2010/13/EU irányelvnek a változó piaci körülményekre tekintettel való módosításáról

[COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]

(2017/C 034/26)

Előadó: **Raymond HENCKS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2016.7.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 53. cikkének (1) bekezdése és 62. cikke [COM(2016) 287 final – 2016/0151 (COD)]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésein:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	218/2/7
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB elismeri, hogy az audiovizuális piacnak az új szolgáltatási formák kialakulásából, új szereplők megjelenéséből és új „lekérhető” fogyasztási formák kialakulásából eredő változása következtében elengedhetetlenül szükség van az audiovizuális médiaszolgáltatások európai szabályozási keretének kiigazítására. Az EGSZB a következő észrevételekkel támogatja az Európai Bizottságnak az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010-es irányelv aktualizálására irányuló lépéseit.

1.2. Az audiovizuális médiaszolgáltatások nem kezelhetők úgy, mintha csak üzleti értékkel rendelkeznének. Az EGSZB úgy véli, hogy a kiskorúak és serdülőkorúak védelmére irányuló intézkedések, valamint a fogyatékosággal élő személyek, idősek, szegények vagy kirekesztettek társadalmi és kulturális életben való részvételének biztosítására irányuló intézkedések nem rendelhetők alá gazdasági megfontolásoknak.

1.3. Az EGSZB tudomásul veszi az AVMS-irányelv fogyatékosággal élő személyek hozzáférhetőségével foglalkozó jelenlegi 7. cikkének tervezett eltörlését, és hogy annak helyébe a termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés követelményeire vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló irányelv [COM (2015) 615 final] lép várhatóan. Ha az Európai Bizottság e javaslata nem valósulna meg, újra kellene fogalmazni az említett 7. cikket, mely arra kötelezi a tagállamokat, hogy mozdítsák elő többek között a jelbeszédet, a feliratozást, a hangos kísérőszöveget és a közérthető képernyőmenüket.

1.4. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Unió a kulturális sokszínűség szellemében támogassa az európai alkotások terjesztését, és hogy a nagy audiovizuális médiaszolgáltatók kötelesek legyenek egy meghatározott arányt kínálni a programjaikban vagy a katalógusaikban. Ugyanakkor azt javasolja, hogy a televíziós műsorszolgáltatásra vonatkozóan rögzített minimális arány mintájára a lekérhető videókat nyújtó nagy szolgáltatók számára előírt legalább 20 %-os arányt emeljék fel 50 %-ra. Javasolja továbbá, hogy az alacsony árbevétellel vagy alacsony nézettséggel rendelkező szolgáltatókra vonatkozóan legalább 20 %-os arányt határozzanak meg, pontosan leírva, hogy mi értendő alacsony árbevétel vagy alacsony nézettség alatt.

1.5. Az EGSZB ellenzi, hogy a tagállamokat feljogosítsák arra, hogy a joghatóságukban lekérhető médiát szolgáltatók számára, valamint a határaikon kívül bejegyzett és a tagállam nemzeti nézőközönségét megcélzó szolgáltatók számára pénzügyi hozzájárulásokat írhatnak elő az alkotásokba való közvetlen befektetések vagy a nemzeti filmalapba történő befizetések formájában, ami attól függően torzíthatja a versenyt, hogy a tagállam bevezet-e vagy sem ilyen hozzájárulásokat, és hátrányosan érintheti a tagállamok azon audiovizuális szolgáltatásait, amelyeket a valamely másik tagállamban letelepedett állampolgáraiknak szánnak.

1.6. A kiskorúak védelmével kapcsolatban az EGSZB üdvözli, hogy az irányelvjavaslat a lekérhető videomegosztóplatform-szolgáltatókra vonatkozó védelmi szabályokat össze kívánja hangolni a televíziós műsorszolgáltatásra vonatkozó védelmi szabályokkal. Kéri ugyanakkor, hogy az alkalmat kihasználva pontosítsák az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010/13/EU irányelv 27. cikkének rendelkezését, mely előírja, hogy a tagállamok hozzanak megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy az adások azokban az órákban, amikor a kiskorúak ennek tanúi lehetnek, ne tartalmazzanak olyan programokat, amelyek súlyosan károsíthatják fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésüket. Az EGSZB pontos időkeret meghatározását, illetve ebben az időszakban az alkoholtartalmú italok reklámozásának tilalmát javasolja.

1.7. Az EGSZB helyesli az új 6. cikkben javasolt módosítást, amely szerint a médiaszolgáltatók által nyújtott audiovizuális médiaszolgáltatások nem tartalmazhatnak nem, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor vagy szexuális irányultság alapján meghatározott személyek csoportjával vagy ilyen csoport valamely tagjával szemben erőszakra vagy gyűlöletre való uszítást. Ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy a videomegosztó platformokról szóló új 28a. cikkből kimaradt a nemre, faji vagy etnikai származásra és fogyatékoságra való utalás, és hogy időnként más terminológiát használnak. Javasolja, hogy a 28a. cikk (1) bekezdésének b) pontjában ugyanaz a megfogalmazás szerepeljen, mint a 6. cikkben.

1.8. Az EGSZB magatartási kódexek révén létrejövő társszabályozási és önszabályozási rendszerek előmozdítását támogatja a polgároknak az erőszakra vagy gyűlöletre uszító tartalmaktól, illetve a kiskorúaknak a fejlődésükre esetlegesen ártalmas tartalmaktól való védelme keretében, amennyiben az audiovizuális médiaszolgáltatások európai szabályozói csoportja valóban létrejön, és megkapja azokat az eszközöket, amelyek révén elláthatja a 30a. cikk (3) bekezdésének c) pontja által kifejezetten számára előírt feladatokat.

1.9. Az EGSZB ellenzi az Európai Bizottság azon javaslatát, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatások több reklámhelyet kapjanak, illetve rugalmasabban kezeljék a reklámokat a fogyasztók rovására, akiknek főműsoridőben és a nagy nézettségű műsorok alatt hosszabb reklámokat, és ezek miatt több programmegszakítást kell elviselniük. Fennáll a veszélye, hogy ezek a reklámszünetekre vonatkozó új szabályok az alkotások integritását és az alkotók személyhez fűződő szerzői jogait is sértik.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok által alkalmazott felügyeleti szabályok kudarcot vallottak azokkal a tagállami fiktív vállalkozásokkal szemben, amelyek egy harmadik ország műholdas kapacitását használják ahhoz, hogy nagyobb nézettséget érjenek el egy másik tagállamban; megítélése szerint ezeket a szabályokat felül kell vizsgálni, illetve ki kell egészíteni egy olyan rendelkezéssel, amely előírja, hogy azok a szolgáltatók, amelyek valamely tagállamban audiovizuális engedéllyel rendelkeznek, de egy másik tagállamban nyújtanak szolgáltatást, a két tagállam jogszabályi rendelkezései alá tartozzanak.

2. Bevezetés

2.1. 1989 óta szabályozzák uniós szabályok az audiovizuális médiát, és biztosítják az EU-ban a kulturális sokszínűséget és a tartalmak szabad áramlását. Az audiovizuális médiával kapcsolatos összes nemzeti jogszabályt az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv (AVMS-irányelv) hangolja össze, amelyet a technológiai és kereskedelmi változások függvényében többször aktualizáltak európai szinten. Az irányelv jelenleg a televíziós műsorokra és a lekérhetővideoszolgáltatásokra (VOD) vonatkozik.

2.2. Az audiovizuális média helyzetképe azonban a televízió és az interneten forgalmazott szolgáltatások egyre erőteljesebb konvergenciája miatt gyors ütemben változik. Új gazdasági modellek, új kommunikációtechnológiai eszközök jelennek meg, és új szereplők, köztük lekérhetővideo-szolgáltatók és videomegosztó platformok kínálnak audiovizuális tartalmakat az interneten.

2.3. A televíziós műsorszolgáltatásra és a lekérhető videóra eltérő szabályok érvényesek, és a fogyasztó védelme is más-más szinten érvényesül. Ezért az Európai Bizottság jobb egyensúlyt kíván teremteni a hagyományos televíziós műsorszolgáltatókra, a lekérhetővideo-szolgáltatókra és a videomegosztó platformokra vonatkozó szabályok között.

3. Az európai bizottsági javaslat tartalma

3.1. A digitális egységes piaci stratégia részeként az Európai Bizottság az AVMS-irányelv aktualizálását javasolja, hogy valamennyi piaci szereplő részére méltányosabb környezetet hozzon létre, népszerűsítse az európai kulturális sokszínűséget és az európai filmeket, jobban védje a kiskorúakat, küzdelmet folytasson a gyűlöletbeszéd és az erőszakra uszítás ellen, biztosítsa a szabályozó hatóságok függetlenségét, valamint a reklámozás terén nagyobb rugalmasságot kínáljon a műsorszolgáltatók számára. A módosított AVMS-irányelv az online platformokra, valamint a video- és tartalommegosztó weboldalakra is vonatkozik majd.

3.2. Az Európai Bizottság a következő intézkedéseket javasolja:

3.2.1. A videomegosztó platformok felelős magatartása

A videoplatformoknak védelemben kell részesíteniük a kiskorúakat a káros tartalmakkal szemben, a polgárokat pedig az erőszakra, gyűlöletre vagy fajgyűlöletre uszítással szemben. Az iparra vonatkozó etikai kódex kidolgozása érdekében az Európai Bizottság minden videomegosztó platformot felszólít a gyermekek jobb online védelmét szolgáló szövetséggel való együttműködésre. Az audiovizuális média nemzeti szabályozó hatóságai hatáskörrel rendelkeznek majd a szabályok betartatására, ami az alkalmazandó nemzeti jogszabályoktól függően bírságot is vonhat maga után. Az elektronikus kereskedelemről szóló irányelvben előírt fogyasztóvédelmi intézkedéseket a videomegosztó platformokra is alkalmazni kell.

3.2.2. Az audiovizuális szabályozó hatóságok szerepének megerősítése

Az irányelv ezentúl garantálja a nemzeti szabályozó hatóságok függetlenségét. A 28 nemzeti audiovizuális szabályozó hatóságból álló Audiovizuális Médiaszolgáltatások Szabályozó Hatóságok Európai Csoportjának (ERGA) feladatát az uniós jogszabályok határozzák majd meg. Az ERGA értékeli majd a társszabályozással kapcsolatos etikai kódexeket és tanácsokkal látja el az Európai Bizottságot.

3.2.3. Fejlettebb európai kreativitás

Az Európai Bizottság azt szeretné, hogy a televíziós műsorszolgáltatók továbbra is a műsoridő legalább felét európai alkotásokra jelöljék ki, és a lekérhető szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatókat annak biztosítására kötelezi, hogy az európai tartalmak legalább 20 %-os arányt képviseljenek a katalógusaikban. A javaslatban az is szerepel, hogy a tagállamok a területükön elérhető vagy közvetített lekérhető szolgáltatásokra vonatkozóan pénzügyi hozzájárulást kérhetnek az európai alkotásokhoz.

3.2.4. Nagyobb rugalmasság a televíziós műsorszolgáltatók által közvetített reklámok területén

Az új jogszabály nem növeli a műsorszolgáltatók számára megengedett reklámidő teljes időtartamát a 7 órától 23 óráig terjedő időszakban, viszont nagyobb rugalmasságot biztosít számukra azzal, hogy saját maguk dönthetik el, mikor jelenítik meg a reklámot. A javaslatban tehát az óránkénti korlát eltörlése, valamint a 7 és 23 óra közötti időszakban a reklámok napi 20 %-os korlátozásának bevezetése szerepel. A műsorszolgáltatók és a lekérhető szolgáltatásokat nyújtók a termékelhelyezések és a szponzorálás terén is nagyobb rugalmasságot élveznek.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB kifejezi elkötelezettségét az audiovizuális médiaszolgáltatások (AVMS) sokszínűsége mellett, amely az információk pluralizmusának megőrzését, valamint a kulturális és nyelvi sokszínűség megőrzését lehetővé tevő feltételek mellett mozdítja elő az információ szabad áramlását, a kultúra fejlődését és a szabad véleményalkotást.

4.2. Azzal is egyetért, hogy a vizsgált irányelv tiszteletben tartja az alapvető jogokat, és szem előtt tartja az Európai Unió Alapjogi Chartájában elismert alapelveket, különösen a véleménynyilvánítás szabadságát, a vállalkozás szabadságát, a bírósági felülvizsgálathoz való jogot, valamint a gyermekek jogai alkalmazásának elősegítését.

4.3. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon törekvéseit, amelyek az emberi méltóság elveinek tiszteletben tartása mellett, valamint a kiskorúak, a fogyasztók és a személyes adatok magas szintű védelmének biztosítása, továbbá az egyenlő és tisztességes verseny biztosítása mellett az európai örökség értékének növelésére, Európa audiovizuális alkotótevékenységének fejlesztésére és a magas színvonalú európai programok előállításának és forgalmazásának növelésére irányulnak.

4.4. Az EGSZB elismeri, hogy az audiovizuális piacnak az új szolgáltatási formák és új kommunikációtechnológiai eszközök kialakulásából, új szereplők megjelenéséből és új „lekérhető” fogyasztási formák kialakulásából eredő változása következtében elengedhetetlenül szükséges az audiovizuális médiaszolgáltatások európai szabályozási keretének kiigazítása.

4.5. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések összetett voltára tekintettel az EGSZB úgy véli, hogy az érthetőség és az ésszerűség érdekében célszerű lenne egységes szerkezetbe foglalni azokat a módosításokat és kiegészítéseket, amelyeket a vizsgált irányelv a 2010. március 10-i, 2010/13/EU AVMS-irányelvbe kíván bevezetni.

4.6. Az audiovizuális médiaszolgáltatások gazdasági, társadalmi és kulturális jellegű, értékeket és értelmet közvetítő, alapvető közszolgáltatások, amelyek nagymértékben kapcsolódnak az emberi jogokhoz, és nem kezelhetők úgy, mintha csak üzleti értékkel rendelkeznének. Ez különösen igaz a kiskorúak és serdülőkorúak esetében, akik nevelése és oktatása egyre inkább függ a médiától, tekintettel arra, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatások hatást gyakorolnak arra, hogy a közönség hogyan alakítja ki véleményét, de ugyanígy érvényes a társadalmi és kulturális életben részt vevő és abba beleilleszkedő fogyasztóssággal élő, időskorú, szegény vagy kirekesztett személyekre is. Mindez elválaszthatatlan a hozzáférhető és megfizethető médiaszolgáltatások nyújtásától.

4.7. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy eltörlik az AVMS-irányelv jelenlegi, rendkívül homályos és semmitmondó 7. cikkét, és hogy annak helyébe a termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés követelményeire vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló irányelv lép [COM(2015) 615 final], amely jelenleg még csak az irányelvjavaslati szakaszban tart.

4.8. Amennyiben az Európai Bizottságnak nem valósulna meg az arra irányuló kezdeményezése, hogy egy európai jogalkotási aktus révén általános keretet hozzon létre a termékek és szolgáltatások hozzáférhetőségére vonatkozóan a fogyasztóssággal élő személyek jogairól szóló ENSZ egyezménynek megfelelően, akkor szigorúbb jogszabályi rendelkezéseket kellene meghatározni az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv új 7. cikkében, mely arra kötelezi a tagállamokat, hogy előmozdítsák többek között a jelbeszédet, a feliratozást, a hangos kísérőszöveget és a közérthető képernyőmenüket, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010-es irányelv (46) preambulumbekzdésének megfelelően. Ebben az összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy azokban a tagállamokban, ahol a műsorokat általában feliratozzák, különösen magas a két- vagy többnyelvű polgárok száma.

4.9. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Unió a kulturális sokszínűség szellemében támogassa az európai alkotások terjesztését, és hogy a nagy audiovizuális médiaszolgáltatók kötelesek legyenek egy meghatározott arányt kínálni a programjaikban vagy a katalógusaikban.

4.10. A nagy VOD-szolgáltatók számára az európai alkotásokra vonatkozóan előírt 20 %-os arány kötelező betartása nem igényel további erőfeszítéseket a szolgáltatóktól, mert ezt az arányt már most is eléri (lásd az Európai Audiovizuális Megfigyelőintézet statisztikáit). Ez az arány egyébként meglehetősen alacsony a lineáris televíziós műsorszolgáltatókra vonatkozó arányhoz képest, amelyeknek továbbra is legalább 50 %-os arányt kell tiszteletben tartaniuk az európai alkotások tekintetében. Ezért a minimális aránynak a VOD-szolgáltatások esetében is ugyanannyinak kell lennie, mint a televíziós műsorszolgáltatás esetében.

4.11. Az EGSZB-nek fenntartásai vannak az alacsony árbevétel vagy alacsony nézettséggel rendelkező kis- és középvállalkozások számára az európai alkotások tekintetében biztosítható eltérési lehetőséggel kapcsolatban, mely a tisztességtelen verseny egy újabb formája lehet. Úgy véli, hogy szükség van egy 20 %-os minimális kvóta meghatározására, és annak pontosítását kéri, hogy mit kell „alacsony árbevétel” és „alacsony nézettség” alatt érteni.

4.12. A tagállamokat feljogosítják arra, hogy a joghatóságukban lekerhető médiát szolgáltatók számára, valamint a határainkon kívül bejegyzett és a tagállam nemzeti nézőközönségét megcélzó szolgáltatók számára pénzügyi hozzájárulásokat írjanak elő az alkotásokba való közvetlen befektetések vagy a nemzeti filmalapba történő befizetések formájában.

4.13. Az EGSZB ellenzi az intézkedés fakultatív jellegét, mivel az attól függően torzíthatja a versenyt, hogy a tagállam bevezet-e vagy sem ilyen hozzájárulásokat, és hátrányosan érintheti a tagállamok azon audiovizuális szolgáltatásait, amelyeket a valamely másik tagállamban letelepedett állampolgáraiknak szánnak.

4.14. A kiskorúak védelmével kapcsolatban az EGSZB üdvözli, hogy az irányelvjavaslat a lekerhető video-megosztóplatform-szolgáltatókra vonatkozó védelmi szabályokat össze kívánja hangolni a televíziós műsorszolgáltatásra vonatkozó védelmi szabályokkal. Az EGSZB azonban kéri, hogy az alkalmat kihasználva pontosítsák az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2010/13/EU irányelv 27. cikkének rendelkezését, mely előírja, hogy a tagállamok hozzanak megfelelő intézkedéseket annak biztosítására, hogy az adások azokban az órákban, amikor a kiskorúak ennek tanúi lehetnek, ne tartalmazzanak olyan programokat, amelyek súlyosan károsíthatják fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésüket. Az EGSZB pontos időkeret meghatározását, illetve ebben az időszakban az alkoholtartalmú italok, a vény nélkül kapható gyógyszerek és a gyermekkori elhízás terjedése terén kifejtett hatásaik miatt károsnak tekintett élelmiszerek reklámozásának tilalmát javasolja.

4.15. A polgároknak az erőszakra vagy gyűlöletre uszító tartalmaktól, illetve a kiskorúaknak a fejlődésükre esetlegesen ártalmas tartalmaktól való védelme keretében az EGSZB olyan magatartási kódexek révén létrejövő társszabályozási és önszabályozási rendszerek előmozdítását támogatja, amelyeket úgy kell kialakítani, hogy a legfontosabb szereplők széles körben elfogadják. Az EGSZB emlékeztet arra ⁽¹⁾, hogy ahhoz, hogy ezek a szabályozási eszközök bármely jogrendben érvényes és elismert eszközök legyenek, kifejezett és explicit, kötelező érvényű jogszabályokkal meg kell határozni jellemzőiket és hatáskörüket, illetve jogilag alkalmazhatóknak kell lenniük – akár nemzeti, akár uniós szinten. Ugyanakkor tiszteletben kell tartani ezen eszközök jellegzetességét, különösen a résztvevők megállapodásának önkéntességét. Emiatt különösen fontos, hogy létrejöjjön az audiovizuális médiaszolgáltatások európai szabályozói csoportja, és megkapja az ahhoz szükséges eszközöket, hogy ellássa a 30a. cikk (3) bekezdésének c) pontja által kifejezetten számára előírt feladatokat.

4.16. Az Európai Bizottság valamennyi audiovizuális médiaszolgáltatás esetében több helyet és nagyobb rugalmasságot kíván biztosítani. Így minden egyes, műsorrend szerinti, legalább 20 perc hosszúságú időszakban egyszer televíziós reklámokkal vagy televíziós vásárlással szakíthatják meg a tévéfilmeket, filmszínházban történő bemutatásra szánt alkotásokat és a hírműsorokat, miközben ez az időszak jelenleg legalább 30 percben rögzített, ami azt jelenti, hogy ezentúl óránként további egy megszakítás lehetséges. Ráadásul az egy óra terjedelmű időszakban engedélyezett reklám maximális időtartamát, ami jelenleg 20 %, azaz óránként 12 perc, napi 20 %-ban meghatározott reklámbejátszási vagy televíziós vásárlási bejátszási arány váltja fel a 7 órától 23 óráig terjedő időszakban, ami összesen 192 percet tesz ki. Ezenkívül engedélyezik az elkülönített reklámbejátszásokat, és a szponzorálással és termékelhelyezéssel kapcsolatos rendelkezéseket is rugalmasabbá teszik.

4.17. Ebből az következik, hogy a televíziós műsorszolgáltatók a 7 órától 23 óráig terjedő időszakban gyakrabban és hosszabb ideig szakíthatják meg a szóban forgó műsorokat, amennyiben tiszteletben tartják a legfeljebb 192 perc reklámidőt.

4.18. Nyilvánvaló, hogy a napi 20 %-os reklámarány tiszteletben tartása érdekében ezentúl főműsoridőben és a nagy nézettségű műsorok alatt gyakrabban szakítják majd meg a műsorokat reklám beiktatása céljából, míg kora reggel és késő este kevesebb lesz a reklám. Fennáll a veszélye, hogy ezek a reklámszünetekre vonatkozó új szabályok az alkotások integritását és az alkotók személyhez fűződő szerzői jogait is sértik.

4.19. Az EGSZB ellenzi ezeket az új reklámszabályokat, és kéri, hogy az ezzel kapcsolatban jelenleg hatályban lévő rendelkezéseket változatlan formában tartsák meg, vagy akár erősítsék meg azokat, amint azt már korábban is javasolta.

4.20. El lehetne hagyni a „lineáris szolgáltatások” és a „nem lineáris szolgáltatások” megkülönböztetését, amelyet a digitális fejlődés már meghaladt.

4.21. Az EGSZB támogatja a nemzeti audiovizuális szabályozó hatóságok függetlenségének biztosítására hozott intézkedéseket, tekintettel arra, hogy néhány tagállamban e hatóságok jogi és funkcionális elválasztása minden más állami vagy magánszervezettől nem volt biztosítva, és ez visszaélésekre adott okot.

4.22. Az EGSZB úgy véli, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok által alkalmazott felügyeleti szabályok kudarcot vallottak azokkal a tagállami fiktív vállalkozásokkal szemben, amelyek egy harmadik ország műholdas kapacitásait használják ahhoz, hogy nagyobb nézettséget érjenek el egy másik tagállamban. Az ilyen visszaélések elkerülése érdekében az EGSZB a vizsgált irányelv kiegészítését javasolja egy olyan rendelkezéssel, amely előírja, hogy azok a szolgáltatók, amelyek valamely tagállamban audiovizuális engedéllyel rendelkeznek, de egy másik tagállamban nyújtanak szolgáltatást, a két tagállam jogszabályi rendelkezései alá tartozzanak.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁾ HL C 248., 2011.8.25., 118. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 531/2012/EU rendeletnek a nagykereskedelmi barangolási piacokra vonatkozó szabályok tekintetében történő módosításáról

[COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]

(2017/C 034/27)

Előadó: **Raymond HENCKS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.7.4. Európai Tanács, 2016.7.7.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke [COM(2016) 399 final – 2016/185 (COD)]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	224/3/4
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB mindig is lelkes híve volt a külön mobilhírközlési barangolási díjak megszüntetésének. Támogatja az Európai Bizottság azon kezdeményezéseit, amelyek a *belföldi díjas barangolás* 2017. június 15-től való megvalósítására, illetve azt megelőzően a nagykereskedelmi barangolási piac e célt veszélyeztető hiányosságainak a megszüntetésére irányulnak.

1.2. A barangolási díjak eltörlésével párhuzamosan intézkedéseket kell hozni annak megelőzésére, hogy a szolgáltatók a barangolási díjak eltörléséből eredő bevételekiesést a tagállami tarifák növelésével vagy más szabálytalan intézkedéssel ellentételezzék. Azt is biztosítani kell továbbá, hogy a tagállami tarifák, különösen az átalánydíjas ajánlatok átláthatóbbak legyenek, és hogy a szabályozó hatóságok a fogyasztói szervezetekkel együttműködve szabványosított tájékoztatási modellt dolgozzanak ki az árak összetételére vonatkozóan.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a barangolások hívásra, SMS-üzenetre és adatátviteli szolgáltatás nyújtására vonatkozóan az Európai Bizottság által javasolt átlagos maximális nagykereskedelmi díjak, amelyeket a látogatott üzemeltető a barangolásszolgáltatótól kérhet, észszerűek, és várhatóan elegendő árrést hagynak ahhoz, hogy egészséges verseny alakuljon ki a nagykereskedelmi barangolási mobilszolgáltatók között.

1.4. Az EGSZB-nek azonban komoly fenntartásai vannak a vizsgált rendeletjavaslat által kínált új lehetőséggel kapcsolatban, hogy a szolgáltatók olyan „innovatív nagykereskedelmi árképzési struktúrákban” is megállapodhatnak a szabályozott (maximált) árakon kívül, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a szolgáltatások tényleges volumenéhez. Fennáll a veszélye, hogy az átalánydíjra, az előzetes kötelezettségvállalásra vagy a kapacitásra vonatkozó kereskedelmi tárgyalások eredményeként a nagy szolgáltatók vagy az országos lefedettségű hálózattal rendelkező szolgáltatók olyan megállapodásokat kötnek, amelyek révén visszaélnék erőfölényükkel a kisebb szolgáltatók és a virtuális mobilhálózat-üzemeltetők rovására, ami tovább erősítheti azokat a meglévő oligopóliumokat és kétoldalú barangolási megállapodásokat, amelyek az Európai Bizottság szerint a piac jelenlegi hiányosságait idézik elő.

1.5. Az EGSZB egyetért a vizsgált rendeletjavaslattal abban, hogy a nagykereskedelmi barangolási szolgáltatásokkal kapcsolatban a szolgáltatók között kialakult viták esetén a nemzeti szabályozó hatóságok kötelesek kikérni a BEREK véleményét a teendő lépésekről, ami egységesebbé teszi az említett nemzeti hatóságok szintjén alkalmazott szabályozási megközelítéseket. Az EGSZB azt javasolja, hogy egészítsék ki a jogvitákról szóló rendelkezéseket, és kérjék fel a nemzeti hatóságokat, hogy adott esetben ösztönözzék az érintett feleket arra, hogy jogvitáikat alternatív vitarendezési eljárás révén rendezzék.

2. Bevezetés

2.1. Az Unió azon céljának elérését, hogy Európa csúcstechnológiát alkalmazó infrastruktúrán és megfizethető áru vezetékes és vezeték nélküli szolgáltatási díjakon alapuló, behálózott kontinenssé váljon, többek között az európai barangolós mobil hírközlésre vonatkozó túlzott mértékű és az egy adott országon belül ugyanazért a szolgáltatásért felszámított tarifáknál jóval magasabb díjak hiúsították meg.

2.2. Mivel eredménytelenek maradtak az Európai Bizottság által 2006 óta ismételt, arra vonatkozó felhívások, hogy a mobiltelefon-szolgáltatók csökkentsék a barangolós mobil hírközlésre vonatkozó túlzott díjaikat, ezért az Unió 2007-ben megkezdte egy maximális tarifa („eurotarifa”) bevezetését az Európán belüli mobil hírközlés kis- és nagykereskedelmi piacán, majd az SMS-üzenetekre és végül a barangolós adatátvitelre vonatkozóan abban a reményben, hogy egészséges verseny alakul ki, és hogy a felhasználók többé nem lesznek kénytelenek túlzott díjakat fizetni.

2.3. A hanghívásokra, SMS-küldésre és adatátviteli szolgáltatásokra, köztük az MMS-üzenetekre vonatkozó maximális barangolási díjakat ezért sorra csökkenteni kellett (lásd az alábbi táblázatot) a barangolási költségek teljes eltörlésére irányuló végső cél elérése és az Európán belüli hírközlési tarifáknak a nemzeti szinten alkalmazott tarifákhoz való hozzáigazítása érdekében.

	Hanghívások EUR/perc héta nélkül			SMS EUR/SMS héta nélkül		Adat EUR/kB héta nélkül	
	Nagy-kereskedelmi díj-szabás	Kis-kereskedelmi díjszabás kezdeményezett hívásnál	Kiskereskedelmi díjszabás fogadott hívásnál	Nagy-kereskedelmi díj-szabás	Kis-kereskedelmi díjszabás	Nagy-kereskedelmi díjszabás	Kis-kereskedelmi díjszabás
átlagos díjak 2007.9.1. előtt		0,7692	0,417	—	—	—	—
717/2007/EK rendelet							
maximális díjak 2007.9.1.–2008.8.31. között	0,30	0,49	0,24	—	—	—	—
maximális díjak 2008.9.1.–2009.6.30. között	0,28	0,46	0,22	—	—	—	—
maximális díjak 2009.7.1.–2010.6.30. között	0,26	0,43	0,19	0,04	0,11	1,00	—
544/2009/EK rendelet							
maximális díjak 2010.7.1.–2011.6.30. között	0,22	0,39	0,15	0,04	0,11	0,80	—
maximális díjak 2011.7.1.–2012.6.30. között	0,18	0,35	0,11	0,04	0,11	0,50	—
maximális díjak 2012.7.1.–2013.6.30. között	0,14	0,29	0,08	0,03	0,09	0,25	0,70
531/2012/EU rendelet							
maximális díjak 2013.7.1.–2014.6.30. között	0,10	0,24	0,07	0,02	0,08	0,15	0,45
maximális díjak 2014.7.1.–2015.6.30. között	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
maximális díjak 2015.7.1.–2017.6.30. között	0,05	0,19	0,05	0,02	0,06	0,05	0,20
maximális díjak 2015.7.1.–2022.6.30. között	0,05			0,02		0,05	

2.4. Egyetlen mobilhálózat sem fedi le az Európai Unió összes tagállamát. Ennek következtében a barangolás-szolgáltatóknak ahhoz, hogy belföldi ügyfeleiknek másik tagállamba történő utazásaik során mobil hírközlési szolgáltatásokat nyújthassanak, nagykereskedelmi áron kell megvásárolniuk ezeket a szolgáltatásokat a meglátogatott tagállamban aktív szolgáltatóktól, vagy pedig barangolási szolgáltatásokat kell cserélniük azokkal.

2.5. A díjak maximalizálását az Unióban a többek között a nagykereskedelmi barangolási piacra vonatkozó strukturális intézkedések kísérték ⁽¹⁾. Ennek megfelelően a látogatott mobilhálózat-üzemeltetők:

- kielégítik a barangolási szolgáltatásokhoz való hozzáférés iránti észszerű igényeket, és a barangolási szolgáltatásokhoz való nagykereskedelmi hozzáférés iránti kérelmeket csak objektív kritériumok alapján tagadhatják meg,
- az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete (BEREC) iránymutatásainak figyelembevételével kellően részletes referenciaajánlatot tesznek közzé, és azt a nagykereskedelmi barangolási hozzáférést kérő vállalkozások rendelkezésére bocsátják,
- legkésőbb egy hónappal a kérelem kézhezvételét követően a hozzáférést kérő vállalkozás rendelkezésére bocsátanak egy ilyen hozzáférésre vonatkozó szerződéstervezetet. A nagykereskedelmi barangolási hozzáférést észszerű időn belül, de legkésőbb három hónappal a szerződés megkötését követően meg kell adni,
- legfeljebb két hónapos határidőn belül választ adnak a szolgáltató arra irányuló kérelmére, hogy kereskedelmi tárgyalásokat kezdjenek annak érdekében, hogy a hozzáférés a referenciaajánlatban nem szereplő összetevőkre is kiterjedjen.

2.6. Végül az (EU) 2015/2120 rendelet előírja, hogy 2017. június 15-től – feltéve, hogy a használat méltányos és a piac megfelelő működésének felülvizsgálata pozitív eredménnyel zárul – a barangolás-szolgáltatók a barangolást végző ügyfeleiknek nem számíthatnak fel a belföldi kiskereskedelmi áron felül semmilyen többletdíjat a tagállamokban a szabályozott barangolós hanghívásindításokért vagy hanghívásfogadásokért, az elküldött szabályozott barangolós SMS-üzenetekért és a szabályozott barangolós adatátviteli szolgáltatások használatáért, és semmilyen általános díjat nem számíthatnak fel a végberendezés vagy szolgáltatás külföldön történő használatának lehetővé tételéért.

2.7. Azonban különleges és rendkívüli körülmények esetén, amennyiben a barangolás-szolgáltató nem képes fedezni a szabályozott barangolási szolgáltatások nyújtásával kapcsolatos összes tényleges és várható költséget, nemzeti díjszabási modellje életképességének biztosítása érdekében kérheti többletdíjak felszámításának engedélyezését. Kizárólag olyan mértékű többletdíj alkalmazható, amely a szabályozott kiskereskedelmi barangolási szolgáltatások nyújtásához szükséges költségek megtérüléséhez szükséges, figyelemmel az alkalmazandó maximális nagykereskedelmi díjakra.

2.8. A nagykereskedelmi barangolási piacok felülvizsgálatáról szóló jelentésből (COM(2016) 398) azonban az derül ki, hogy a barangolási szolgáltatások belső piacán a tervezett strukturális intézkedések nem voltak elegendőek a verseny fokozásához és ahhoz, hogy a mobilhírközlési szolgáltatások belső piaca a nemzeti és a barangolási tarifák közötti különbségtétel megszűnése mellett valósuljon meg.

2.9. A piacelemzés rámutatott, hogy több piaci hiányosság továbbra is megfigyelhető a nagykereskedelmi piacok működésében; ezek a kétoldalú barangolási megállapodásokkal párosuló oligopolisztikus körülményeknek, a nagykereskedelmi helyettesítők hiányának és – különösen az adatátviteli szolgáltatások esetében – a becsült költségeknél jóval magasabb díjaknak tudhatók be.

2.10. Mivel a nagykereskedelmi és a kiskereskedelmi piacok szorosan kapcsolódnak egymáshoz, és mivel a nagykereskedelmi és kiskereskedelmi díjak között nincs elegendő árrés, a „belföldi díjas barangolás” célja megvalósíthatatlanná és strukturálisan életképtelenné válik, főként a kis szolgáltatók, a virtuális mobilhálózat-üzemeltetők és a nagy nettó kimenő barangolási forgalommal rendelkező szolgáltatók számára.

2.11. Ebből az következik, hogy az Európai Bizottság kénytelen az EU újabb szabályozói beavatkozását javasolni a nagykereskedelmi barangolási piacokon.

⁽¹⁾ HL L 172., 2012.6.30., 10. o.

2.12. Az 531/2012/EU rendelet módosításáról szóló (EU) 2015/2120 rendelet 6d. cikke szerint az Európai Bizottság legkésőbb 2016. december 15-ig előterjeszt egyebek között egy végrehajtási jogi aktust, amely részletesen szabályozza a méltányos használatra vonatkozó feltételek szolgáltatók általi alkalmazását a belföldi szolgáltatási árszínvonalon nyújtott szabályozott kiskereskedelmi barangolási szolgáltatások használata terén. Pillanatnyilag ez a végrehajtási jogi aktus függőben van, miután az Európai Bizottság visszavonta az erre vonatkozó első javaslatát.

3. Az európai bizottsági javaslat tartalma

3.1. Az 531/2012/EU rendelet felülvizsgálatára irányuló javaslat a következőket irányozza elő:

- a 2017. június 15. és 2022. június 30. közötti időszakban az átlagos maximális nagykereskedelmi barangolási díj csökkentése:
 - a hívás esetében: 0,05 EUR/percről 0,04 EUR/percre,
 - az SMS esetében: 0,02 EUR-ról 0,01 EUR-ra,
 - adatátviteli szolgáltatás esetében: 0,05 EUR/MB-ról 0,0085 EUR/MB-ra,
- a nagykereskedelmi barangolási megállapodást kötő két fél számára lehetőség biztosítása arra, hogy kifejezetten megállapodjanak abban, hogy a megállapodás végrehajtására egy meghatározott ideig nem vonatkozik a rendeletben előírt maximális nagykereskedelmi díj,
- a látogatott hálózatok üzemeltetői és más szolgáltatók közötti, a nagykereskedelmi barangolási szolgáltatásokkal kapcsolatos esetleges viták esetén a nemzeti szabályozó hatóságok kötelesek konzultálni a BEREC-vel a teendő lépésekről,
- az Európai Bizottság 2017. június 15. után két évente jelentést nyújt be az Európai Parlament és a Tanács részére az uniós barangolási piacokon folyó verseny alakulására vonatkozóan a BEREC által gyűjtött adatok alapján.

4. Általános megjegyzések

4.1. Korábbi véleményeiben az EGSZB mindig is támogatta az Európai Bizottságnak a barangolási díjak maximálására vonatkozó javaslatait, úgy látva, hogy azok a megfelelő irányban haladnak, nevezetesen a mobilhírközlési barangolási díjak valamennyi konkrét formájának középtávú megszüntetése felé. Ezért csak helyeselni tudja az Európai Bizottság új javaslatait, amelyek a nagykereskedelmi barangolási piac azon hiányosságainak megszüntetésére irányulnak, amelyek veszélyeztethetik azt, hogy 2017. június 15-től megvalósuljon a „belföldi díjas barangolás”.

4.2. A „belföldi díjas barangolással” kapcsolatban az EGSZB emlékeztet arra, hogy mindig is figyelmeztetett az esetleges kontraproduktív hatásokra, és arra kérte a szabályozó hatóságokat, hogy hozzanak intézkedéseket annak megelőzésére, hogy a szolgáltatók a barangolási díjak eltörléséből eredő bevételkiesést a tagállami tarifák növelésével vagy más szabálytalan, a fogyasztót károsító eljárás módjában ellentételezzék, amilyen például a hálózathoz való hozzáférés díjának kiszámlázása olyan esetekben, amikor kommunikációra nem került sor (aktiválási díj).

4.3. Annak érdekében, hogy a fogyasztók ténylegesen élvezhessék a „belföldi díjas barangolást” és ellenőrizni tudják, hogy a belföldi díjakat nem emelik, az EGSZB megismétli azon javaslatát, hogy a szabályozó hatóságok a fogyasztói szervezetekkel együttműködve dolgozzanak ki szabványosított tájékoztatási modellt az árak összetételére vonatkozóan annak érdekében, hogy a tarifák és különösen az átalánydíjas ajánlatok átláthatóbbá váljanak.

4.4. Az EGSZB teljesen tisztában van azzal, hogy a maximális nagykereskedelmi díjaknak lehetővé kell tenniük a szolgáltatók számára a költségeik fedezését, és ésszerű árrést kell hagyniuk. A nagykereskedelmi barangolási szolgáltatásnyújtás költségének értékelése azonban összetett feladat – ahogy ezt az Európai Bizottság is elismeri⁽²⁾ –, amelynek során számos opciót és feltételezést kell vizsgálni, és amely bizonytalanságokat is hordoz magában.

4.5. Tekintettel a nagykereskedelmi barangolási szolgáltatások nyújtásával járó költségekhez szervesen kapcsolódó különféle elemekre (mobil hívásvégződtetési díj a származási és a célszországban), valamint egyéb költségekre, különösen a nem szabályozott átviteli költségekre, az Európai Bizottság által javasolt felső határok ésszerűeknek tűnnek, és várhatóan elegendő árrést hagynak ahhoz, hogy egészséges verseny alakuljon ki a nagykereskedelmi barangolási mobilszolgáltatók között.

⁽²⁾ COM(2016) 398 final.

4.6. Az EGSZB-nek komoly fenntartásai vannak azzal a vizsgált rendeletjavaslat által kínált új lehetőséggel kapcsolatban, hogy a szolgáltatók olyan „*innovatív nagykereskedelmi árképzési struktúrákban*” is megállapodhatnak a szabályozott (maximált) árakon kívül, amelyek nem kapcsolódnak közvetlenül a szolgáltatások tényleges volumenéhez. Fennáll a veszélye, hogy az átalánydíjra, az előzetes kötelezettségvállalásra vagy a kapacitásra vonatkozó kereskedelmi tárgyalások eredményeként a nagy szolgáltatók vagy az országos lefedettségű hálózattal rendelkező szolgáltatók olyan megállapodásokat kötnek, amelyek révén visszaélnék erőfölényükkel a kisebb szolgáltatók és a virtuális mobilhálózat-üzemeltetők rovására.

4.7. Az EGSZB egyetért azzal a javaslattal, hogy a nagykereskedelmi barangolási szolgáltatásokkal kapcsolatban a szolgáltatók között kialakult viták esetén a nemzeti szabályozó hatóságok kötelesek legyenek kikérni a BEREC véleményét a teendő lépésekről, ami egységesebbé teszi az említett nemzeti hatóságok szintjén alkalmazott szabályozási megközelítéseket. Az EGSZB azt javasolja, hogy egészítsék ki a jogvitákról szóló rendelkezéseket, és kérjék fel a nemzeti hatóságokat, hogy adott esetben ösztönözzék az érintett feleket arra, hogy jogvitáikat alternatív vitarendezési eljárás révén rendezzék.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 2009/45/EK irányelv módosításáról

[COM(2016) 369 final – 2016/170 (COD)]

(2017/C 034/28)

Előadó: **Tomas ABRAHAMSSON**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. Az Európai Unió Tanácsa, 2016.6.22.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése [COM(2016) 369 final – 2016/170 (COD)]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	229/0/3
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB általánosságban üdvözli a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 2009/45/EK irányelv módosítására irányuló európai bizottsági javaslatot. Mint a célravezetőségi vizsgálatról szóló jelentés (REFIT, Iránykorrekció – A személyhajók biztonságára vonatkozó uniós jogi keret célravezetőségi vizsgálata, COM(2015) 508 final) megállapította, a 2009/45/EK irányelv egyes részei számos fogalom meghatározást és követelményt illetően nem egyértelműek, és idejétmúlt vagy egymást átfedő követelményeket tartalmaznak, ami a személyhajókra vonatkozó jogi keret nem következetes végrehajtásához vezetett. A javasolt módosítások célja a jogszabály egyszerűsítése, az átfedések és ismétlődések megszüntetése, valamint a követelmények és az alkalmazási kör egyértelműsítése, a jelenlegi biztonsági szint megőrzése mellett.

1.2. Tekintettel arra, hogy évente 120 millió embert szállítanak belföldi személyhajókkal, nagyon fontos a személyhajók biztonságáról szóló uniós jogszabály. A 2009/45/EK irányelv módosítására irányuló javaslat azonban az összes 24 méternél rövidebb kis méretű hajót kizárja az irányelv hatálya alól, miközben jelenleg csak a meglévő személyhajók nem tartoznak az irányelv hatálya alá, az újak viszont igen.

1.3. E javaslat indoka elsősorban az, hogy a 2009/45/EK irányelvet jelenleg 1 950 kis méretű hajóból mindössze 70-re alkalmazzák, másodsorban pedig a szubszidiaritás elve: e hajókat rendkívül sokféle szolgáltatás teljesítésére tervezték, és egy közös szabálykészlet létrehozása rendkívül nagy kihívást jelentene. A tagállamok minden bizonnyal jobban meg tudják oldani a szabályozást.

1.4. Az EGSZB tudomásul veszi a fenti érvelést, de az utasok biztonsága érdekében ajánlja a 24 méternél rövidebb új hajókra való alkalmazás megtartását.

1.5. A 2009/45/EK irányelv módosítására irányuló javaslat tisztázza, hogy ezen irányelv alkalmazásában az alumínium az acéllal egyenértékű anyag, ezért a megfelelő tűzvédelmi követelmények alkalmazandók. Jelenleg nem minden tagállam ezen irányelv alapján végzi az alumíniumból készült hajók részére a bizonyítványok kiadását, ami egyenlőtlen helyzetet teremt. Az EGSZB üdvözli e kérdés tisztázását.

1.6. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy a személyhajók biztonságáról szóló jelenlegi uniós szabályok fontosnak tartják, hogy a hajók a mozgáskorlátozott személyek számára is hozzáférhetőek legyenek (2009/45/EK irányelv (17) preambulumbekzdés), és elégedettségének ad hangot amiatt, hogy az uniós szabványok jelentős többletértéket képviselnek a nemzetközi szabványokhoz képest, amelyek nem tartalmaznak kötelező rendelkezéseket e tekintetben. Az EGSZB nagyra értékeli ezt a rendelkezést, és úgy véli, hogy ennek a belföldi utasszállító hajók valamennyi típusára érvényesnek kell lennie.

1.7. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság új, za) pontban tett pontosítását. E pont tisztázza, hogy az „egyenértékű anyag” olyan alumíniumötvözet vagy más nem éghető anyag, amely szigetelésének köszönhetően olyan szerkezeti és ellenállási tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek a szabványos tűzállósági vizsgálat során megegyeznek az acél tulajdonságaival. Mivel egyes tagállamok nem ezen irányelv alapján végezték az alumíniumból készült hajók bizonyítványainak kiadását, az EGSZB elvben üdvözli e kérdés tisztázását. Az EGSZB azt ajánlja azonban, hogy az ennek megfelelő, a 2009/45/EK irányelv mellékletében szereplő műszaki szabványt nemzeti szakértőkkel együttműködve tovább pontosítsák.

2. Bevezetés és háttér

2.1. Európa mint hatalmas félsziget földrajzi adottságai következteteni engednek arra, hogy milyen kritikus jelentőséggel bírnak a tengeri szállítási szolgáltatások, ezen belül az utasszállítás. Évente több mint 400 millió ember utazik át uniós kikötőkön, ebből 120 millió főt belföldi személyhajók szállítanak. Ezért is annyira fontos a legmagasabb biztonsági színvonal biztosítása az uniós vizeken, tekintve, hogy a hajók biztonságára vonatkozó jogszabályok jelentősen kihatnak különösen a környezetre, a munkajogra, az uniós polgárok mobilitására és az utasszállító hajók kereskedelmének megkönnyítésére, mivel ez utóbbiak EU-szerte azonos szabványoknak felelnek meg.

2.2. Az Estoniával történt katasztrófát követően a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet számos módosítást fogadott el az „Életbiztonság a tengeren” tárgyú nemzetközi egyezményre (International Convention for the Safety of LIFE at Sea – SOLAS) vonatkozóan, többek között a ro-ro hajók sérült állapotban való stabilitásának növelésével kapcsolatos követelményeket illetően.

2.3. Balesetek azonban továbbra is előfordulnak, ami Európát az elmúlt két évtizedben kiegészítő előírások bevezetésére készítette a személyszállító hajók biztonságának területén; ideértve néhány konkrét előírást, például a fedélzeten tartózkodó személyek nyilvántartását, valamint a SOLAS alkalmazását a nemzetközi utazásoknál, amely a kettő vagy több EU tagország közötti utakat is magában foglalja, illetve még sokkal több uniós szabályt a belföldi hajóutaknál.

2.4. A javaslatok háttérét az Európai Bizottság által a személyszállító hajók biztonságáról szóló jogszabályok tekintetében végrehajtott REFIT program képezi. A REFIT rövidítés a célravezető és hatásos szabályozásra utal.

2.5. Ennek célja a személyszállító hajók biztonságával kapcsolatos hatályos európai jogszabályok lehetőség szerinti egyszerűsítése és áramvonalasítása volt annak érdekében, hogy:

- az uniós jogszabályok csak ott maradjanak érvényben, ahol szükségesek és arányosak,
- biztosított legyen a konkrét és egységes végrehajtás,
- felszámolják az átfedéseket és ellentmondásokat.

Mindez összhangban van az EGSZB legutóbbi feltáró véleményében (SC/044, 2016. május 26.) a „REFIT” tekintetében megfogalmazott ajánlásaival.

2.6. Az összefüggő javaslatcsomag a következő célkitűzéseket szándékozik elérni. A személyszállító hajók biztonságával kapcsolatos csomag javaslatokat tartalmaz szinte az összes, a személyszállító hajókra vonatkozó európai biztonsági szabályozás átdolgozására, kivéve persze a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről szóló 2003/25/EK tisztán technikai jellegű irányelvet.

2.7. A csomag az alábbi három javaslatot foglalja magában:

- a 2009/45/EK irányelv alkalmazási területének korlátozása és egyértelműsítése (a belföldi úton közlekedő tengerjáró személyhajókra vonatkozó műszaki előírások),

- (a személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló) 98/41/EK irányelvből következő jelentéstételi kötelezettségek javítása és értelmezése más előírások vonatkozásában (2010/65/EU irányelv a nyilatkozattételi követelményekről és 2002/59/EK irányelv a közösségi hajóforgalomra vonatkozó megfigyelő és információs rendszerről), valamint az e területekkel átfedésben levő szabályozások törlése,
- a ro-ro komphajókra (komphajók, melyek a személyeken kívül gépkocsikat és vonatokat is képesek szállítani), valamint a gyorsjáratú személyszállító hajókra vonatkozó szemlék és ellenőrzések uniós rendszerének egyértelművé tétele és egyszerűsítése.

2.8. Jelen vélemény tárgyát ez az első javaslat képezi.

2.9. A 2009. május 6-i 2009/45/EK irányelv a 98/18/EK irányelv átdolgozása, amelyet az egyértelműség kedvéért hatályon kívül kellett helyezni. Az irányelv egységes biztonsági szintet vezet be a belföldi utakon közlekedő személyhajók tekintetében. Az Európai Bizottság azonban 15 év után szükségesnek ítélte, hogy felülvizsgálja ezt az irányelvet, miután célravezetőségi vizsgálatot végzett, amely rámutatott a jelenlegi követelmények egyszerűsítésének és egyértelműsítésének szükségességére – amelyet az EGSZB is határozottan megerősít.

2.10. Az EGSZB számos vélemény kidolgozása révén aktívan részt vesz a tengerbiztonság területére vonatkozó jogalkotásban. A személyhajók biztonságának konkrét kérdését illetően érdemes megjegyezni, hogy az EGSZB 1996. május 29-én véleményt adott ki a személyhajók biztonsági szabályairól és előírásairól⁽¹⁾, amelyet a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről, valamint a személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 98/18/EK irányelv felülvizsgálatáról szóló, 2002. december 11-i EGSZB-vélemény követett. Meg kell továbbá jegyezni, hogy az EGSZB később, 2008. január 16-án fenntartások nélkül jóváhagyta a 98/18/EK irányelv fent említett átdolgozására irányuló javaslatot.

2.11. Az Európai Bizottság által jelenleg végzett felülvizsgálati eljárás jelentőségének fényében az EGSZB kifejezésre kívánja juttatni, hogy nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy folyamatos javulás következzen be a belföldi kereskedelemben részt vevő személyhajók biztonsága terén.

3. Az európai bizottsági javaslat lényegi tartalma

3.1. A személyhajókra vonatkozó biztonsági szabályokról és követelményekről szóló 2009/45/EK irányelv az acélból és egyenértékű anyagokból készült hajókra és a nagy sebességű vízi járművekre alkalmazandó, függetlenül azok hosszától. Ez az irányelv, amelyet uniós szinten és csak a belföldi úton közlekedő személyhajók tekintetében hajtottak végre, műszaki követelményeket állapít meg a hajók konstrukciója, stabilitása, a tűzvédelem és az életmentő felszerelések tekintetében, amelyek egyrészt a SOLAS-egyezmény (az „Életbiztonság a tengeren” tárgyú, 1974. évi módosított nemzetközi egyezmény) rendelkezésein, másrészt pedig több, emberi áldozatot is követelő hajóbaleset miatt megállapított követelményen alapulnak – emiatt szükséges a jogszabály valamelyest felaprózott jellegének kezelése.

3.2. A REFIT (az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programja) és a minőségi jogalkotási program szellemében elvégzett célravezetőségi vizsgálatot követően az Európai Bizottság megállapította, hogy még tovább lehetne növelni a fent említett irányelv által nyújtott biztonság, hatékonyság és arányosság szintjét. A javasolt felülvizsgálat a hatályos szabályozási keret egyszerűsítésére és észszerűsítésére irányult, amelyet – noha teljesíti célkitűzéseit és továbbra is nagymértékben releváns marad – meg kell tisztítani egyes idejétmúlt, kétértelmű vagy egymást átfedő követelményektől és fogalommeghatározásoktól.

3.3. Az Európai Bizottság korlátozott számú változtatást javasol a jelenlegi irányelvben, a következő területeken:

- a 24 méternél rövidebb hajók kizárása az irányelv hatálya alól azzal az indokkal, hogy a kis méretű hajók főként nem acélból készülnek, és azok bizonyítványainak kiadása a nemzeti jogszabályok alapján már megtörtént,
- az irányelv hatályának egyértelművé tétele: annak meghatározásával, hogy az alumínium az acéllal egyenértékű anyagnak minősül (ami kihat a tűzszigetelési követelményekre), valamint annak tisztázásával, hogy a tengeri szélérőműveket kiszolgáló hajók nem tartoznak az irányelv hatálya alá, ahogyan a hagyományos hajók sem,
- a „tengerszakaszok” 2009/45/EK irányelvben szereplő meghatározásának egyértelműsítése és egyszerűsítése, és ezzel együtt az „ahol a hajótörést szenvedő utasok partot érhetnek” kifejezés törlése a szövegből, valamint a „menedékhely” fogalmának törlése a szövegből.

⁽¹⁾ HL C 212., 1996.7.22., 21. o.

3.4. A REFIT-jelentés ajánlja továbbá funkcionális követelményeken alapuló iránymutatások vagy követelmények kidolgozását a kis méretű hajókra és a nem acélból vagy azzal egyenértékű anyagból épített hajókra vonatkozóan, egy célorientált szabályozási keret részeként.

3.5. Végezetül érdemes megjegyezni, hogy az Európai Bizottság javaslata meg kívánja őrizni a 2009/45/EK irányelv által megállapított, jelenlegi közös biztonsági szintet az uniós vizeken belül, belföldi úton közlekedő hajók tekintetében, ami megkönnyíti a hajók nemzeti lajstromok közötti átvezetését, és lehetővé teszi a belföldi utak tekintetében a méltányos versenyt.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB megállapítja, hogy a személyhajókra vonatkozó uniós biztonsági szabályokra és követelményekre irányuló célravezetőségi vizsgálatot befolyásolhatta az adatok hiánya, és ezért a jövőre nézve jobb adatgyűjtési és monitoringrendszereket kér a végrehajtást követő uniós értékelések megbízhatóbbá tétele érdekében.

4.2. Jóllehet az EGSZB tudomásul veszi a kis méretű (24 méternél rövidebb) hajóknak az irányelv hatálya alól való kizárását megalapozó érvelést, meggyőződése, hogy a 24 méternél rövidebb új hajókra való alkalmazást meg kell tartani.

4.3. A REFIT-jelentésben és a 2009/45/EK irányelv (17) preambulumbekzdésében is szerepel, hogy az uniós előírások biztosítják a belföldi személyhajó- és kompszolgáltatások hozzáférhetőségét a mozgáskorlátozott személyek számára. A nemzetközi előírásokban ez az elem ajánlott, de nem kötelező. Az EGSZB nagyra értékeli ezt a követelményt, és úgy véli, hogy ennek a belföldi utasszállító hajók valamennyi típusára érvényesnek kell lennie.

4.4. Az EGSZB ezenkívül alapvető fontosságúnak tartja, hogy a hajók valamennyi utasát tájékoztassák a fedélzeti biztonságról. Létfonosságú, hogy ezek az információk a fogyatékosággal élők számára is elérhetőek legyenek.

5. Részletes megjegyzések a 2009/45/EK irányelv javasolt módosításaihoz

5.1. 2. cikk – Fogalommeghatározások

5.1.1. h) pont: Az „új hajó” fogalmának olyan hajóként való meghatározása, amelynek gerincfektetése 1998. július 1-jén vagy azt követően történt, illetve az építés hasonló szakaszában volt, elavult, de nem tettek javaslatot a módosítására.

5.1.2. u) pont: A „fogadó állam” helyébe a „kikötő szerinti állam” lép; e változtatáshoz nem fűztek magyarázatot. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság adjon magyarázatot a terminológia e módosításával és a lehetséges tartalmi változással kapcsolatban.

Továbbá úgy tűnik, hogy az irányelv e ponton nem tesz különbséget az uniós és nem uniós lobogók között, aminek jelentősége lehet, mivel a kérdéses hajók tengeri kabotázst végeznek (a Tanács 1992. december 7-i 3577/92/EGK rendelete a szolgáltatásnyújtás szabadsága elvének a tagállamokon belüli tengeri fuvarozásra [tengeri kabotázs] történő alkalmazásáról).

5.1.3. za) pont (új): E pont tisztázza, hogy az „egyenértékű anyag” olyan alumíniumötvözet vagy más nem éghető anyag, amely szigetelésének köszönhetően olyan szerkezeti és ellenállási tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek a szabványos tűzállósági vizsgálat során megegyeznek az acél tulajdonságaival. Mivel egyes tagállamok nem ezen irányelv alapján végezték az alumíniumból készült hajók bizonyítványainak kiadását, az EGSZB elvben üdvözli e kérdés tisztázását. Az EGSZB azt ajánlja azonban, hogy az ennek megfelelő, a 2009/45/EK irányelv mellékletében szereplő műszaki szabványt nemzeti szakértőkkel együttműködve tovább pontosítsák.

Végül pedig az EGSZB úgy véli, hogy az „egyenértékű anyag” új meghatározása, különösen a „más nem éghető anyag”-ra való utalás zavart keltő lehet, mivel nem határozza meg megfelelően, milyen anyagtípussal kell egyenértékűnek lenni egy anyagnak ahhoz, hogy a módosított irányelv hatálya alá tartozzon.

5.1.4. zd) pont (új): A „kedvtelési célú hajó/vízi jármű” javasolt fogalommeghatározása a következőképpen szól: „rakományt egyáltalán nem, és legfeljebb 12 utast szállító, üzleti tevékenységet nem folytató hajó, a meghajtási módtól függetlenül”. Az EGSZB úgy véli, hogy az egyértelműség érdekében meg kell tartani a jelenlegi „kereskedelmi célokból” szövegrészt (a „legfeljebb 12 utast szállító” szövegrész elé beillesztve).

5.2. 3. cikk – *Hatály*

5.2.1. Az (1) bekezdés a) pontja: (Ez az irányelv az alábbi [...] járművekre vonatkozik [...]) „a 24 méter hosszú és annál hosszabb új és meglévő személyhajókra”. A 2009/45/EK irányelv módosítására irányuló javaslat ezzel kizár minden kis méretű hajót, miközben a jelenlegi szabályozás csak a meglévő hajókat zárja ki, a 24 méternél rövidebb „új” hajókat nem. Az új hajó fogalmának meghatározását lásd fent, az 5.1.1. pontban.

5.2.2. A kizárást azzal indokolták, hogy a 2009/45/EK irányelv jelenleg 1 950 kis méretű hajóból mindössze 70-re alkalmazandó.

5.2.3. A javasolt kizárásra adott másik indok a szubszidiaritás elve, mivel e hajókat rendkívül sokféle szolgáltatás teljesítésére tervezték, és egy közös szabálykészlet létrehozása rendkívül nagy kihívást jelentene, így a tagállamok minden bizonnyal jobban meg tudnák oldani a szabályozást.

5.2.4. Az EGSZB nehezen tudja megérteni ezeket az érveket. Ha a kisebb hajókból álló flotta 96 %-a nem tartozik az irányelv hatálya alá, mivel nem acélból vagy egyenértékű anyagból készült, vagy kizárólag kikötőterületen közlekedő hajó stb., úgy a 24 méternél rövidebb hajók mentesítése semmilyen előnnyel nem jár e hajók számára. Mi a helyzet ugyanakkor a fennmaradó 4 %-kal?

5.2.5. Ha a harmonizált szabályok nem alkalmazhatók bizonyos 24 méternél rövidebb hajók esetében, úgy a tagállamok az irányelv 9. cikke alapján már ma is szabadon lehetővé tehetnek mentességeket. Ha azonban elfogadják az irányelv e pontjának módosítására irányuló javaslatot, lesz néhány legfeljebb 24 méter hosszúságú hajó, amely kikerül az irányelv hatálya alól.

5.2.6. Egy 24 méteres személyhajó nem feltétlenül jelentéktelen jármű, mivel akár 250 utas is tartózkodhat a fedélzetén. Lehetne úgy érvelni, hogy az utasokat ugyanúgy meg kell illetnie a biztonsághoz való jognak, függetlenül attól, hogy a hajójuk 23,9 méter vagy 24,1 méter hosszú. Az EGSZB ezen okokból úgy gondolja, hogy a 24 méter alatti új hajókra való alkalmazást meg kell tartani, és a tagállamok továbbra is megengedhetnek kivételeket, ha jónak látják.

5.3. 5. cikk

Az 5. cikk (3), a hajók ellenőrzéséről szóló bekezdésének módosítását illetően az EGSZB úgy véli, hogy hivatkozni kellene a belföldi úton, menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajókra és gyorsjáratú személyszállító vízi járművekre, az 1999/35/EK irányelvet hatályon kívül helyező javasolt új irányelv (COM(2016) 371 final) alkalmazási területének (lásd az 1. cikket) megfelelően. A nemzeti közigazgatások ellenőrzési erőfeszítéseinek további észszerűsítése, a hajók kereskedelmi hasznosíthatósága időtartamának maximalizálása, valamint az 1999/35/EK irányelvet hatályon kívül helyező javasolt új irányelvben (COM(2016) 371 final) szereplő konkrét ellenőrzések közötti átfedések elkerülése érdekében az alábbiakat javasoljuk:

- a „szemle” kifejezés helyett az „ellenőrzés” használata az 5. cikkben,
- az 5. cikkben egyértelmű hivatkozás az 1999/35/EK irányelvet hatályon kívül helyező javasolt új irányelvben (COM(2016)371 final) meghatározott ellenőrzési követelményekre.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a Közösség tagállamainak kikötőibe érkező vagy onnan induló személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló 98/41/EK tanácsi irányelv módosításáról és a tagállamok kikötőibe érkező vagy onnan induló hajókra vonatkozó nyilatkozattételi követelményekről szóló 2010/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról

[COM(2016) 370 final –2016/171(COD)]

(2017/C 034/29)

Előadó: **Vladimír NOVOTNÝ**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. az Európai Unió Tanácsa, 2016.6.22.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése [COM(2016) 370 final –2016/171(COD)]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	205/9/15

1. Következtetések és ajánlások

- 1.1. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a javasolt módosítás javítja majd a hajózás biztonságát, különösen az uniós vizeken utazók számára, és hajószerecsétlenségek esetén hozzájárul a mentési munka hatékonyságának javításához.
- 1.2. Az EGSZB támogatja a nyilvántartásba vett információk kiegészítését az állampolgársággal, hogy hajószerecsétlenség esetén gyorsabban lehessen tájékoztatni a családokat a hajón utazó hozzátartozókról, és el lehessen kerülni a sorsukkal kapcsolatos bizonytalanságot.
- 1.3. Az EGSZB – az Európai Bizottság által végzett konzultáció eredményeivel összhangban – felhívja a figyelmet a kis fuvarozótársaságok helyzetére és a fokozódó bürokráciával szembeni védelmük szükségességére. Az EGSZB véleménye szerint a javaslat biztosítja, hogy továbbra is valamennyi üzemeltető számára egyenlő feltételek mellett folyjon a verseny az uniós vizeken.
- 1.4. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az irányelvre irányuló javaslatához végrehajtási terv is párosul, amely felsorolja az egyszerűsítést szolgáló intézkedések végrehajtásához szükséges lépéseket, és meghatározza az ezen új eljárások bevezetéséhez kötődő legfontosabb műszaki, jogi és az idővel kapcsolatos kihívásokat.
- 1.5. Az EGSZB üdvözli a 98/41/EK tanácsi irányelv módosítására irányuló javaslatot, amelyet jelentős hozzájárulásnak tart az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programja (REFIT) és az EU szabályozási környezetének javítására irányuló program végrehajtásához.

2. Bevezetés

- 2.1. A személyhajók biztonságára vonatkozó uniós jogi keret célravezetőségi vizsgálatát követően az Európai Bizottság a személyhajók biztonságára vonatkozó meglévő uniós szabályozási keret egyszerűsítésére és észszerűsítésére vonatkozó javaslatsomagot terjeszt elő annak érdekében, hogy megelőzze a különböző jogszabályokban szereplő kötelezettségek közötti potenciális átfedéseket és az ellentmondásokat, fenntartva ugyanakkor az uniós szabályokat és biztosítva azok megfelelő alkalmazását.

2.2. E javaslatcsomagnak, amely a személyhajókra vonatkozó műszaki előírásokról szóló 2009/45/EK irányelv módosítását, a menetrend szerint közlekedő személyhajókról szóló 1999/35/EK irányelv helyébe lépő irányelvre irányuló javaslatot és – ami a legfontosabb – a személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló 98/41/EK irányelv módosítását foglalja magában, az a célja, hogy könnyebben alkalmazható, ellenőrizhető és betartatható, következőképpen a hajózási ágazat általános biztonságának javítását szolgáló átlátható, egyszerű és naprakész jogi keretet biztosítson.

2.3. A javasolt módosítások az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programján (REFIT) alapulnak, és hozzájárulnak az uniós szabályozási környezet javítására irányuló program megvalósításához.

2.4. A javaslat az Európai Bizottság minőségi jogalkotási programjának megvalósításához is hozzájárul, mivel biztosítja a hatályos jogszabályok átláthatóságát és egyértelműségét, nem növeli szükségtelenül a terheket, és lépést tart a folyamatos politikai, társadalmi és technológiai fejlődéssel. A javaslat a 2018-ra vonatkozó tengeri szállítási stratégia céljainak megvalósításához is igyekszik hozzájárulni, mivel minőségi kompjáratokat biztosít az Unión belüli menetrendszerű közlekedésben.

3. Az európai bizottsági dokumentum

3.1. A 98/41/EK tanácsi irányelv rendelkezik az uniós kikötőbe érkező vagy onnan induló személyhajókon tartózkodó valamennyi utas és személyzet számbavételéről és regisztrációjáról. A jelenlegi követelmények értelmében ezeket az információkat a vállalat információs rendszerében kell tárolni, és folyamatosan készenlétben kell tartani, hogy bármikor továbbíthatóak legyenek a kutatás-mentésért felelős illetékes biztonsági hatósághoz. A rögzített adatok (általában a név, az életkor és a nem) nem minden esetben tartalmazzák az állampolgársággal kapcsolatos információkat, ami megnehezíti a lehetséges áldozatok és hozzátartozók számára történő támogatásnyújtást.

3.2. Követkézőképpen azokra az üzemeltetőkre, akik eleve továbbítják ezeket az adatokat az egyablakos nemzeti rendszer felé, kettős jelentéstételi feladat hárul. A hatályos szabályok nem veszik figyelembe, hogy időközben olyan rendszereket fejlesztettek ki, mint a SafeSeaNet és az egyablakos nemzeti rendszer, és szükségessé teszik, hogy vészhelyzet esetén az illetékes tagállami hatóság felvegye a kapcsolatot a hajózási társasággal. A javaslat teljes mértékben összhangban van az Európai Bizottság REFIT programjában megfogalmazottakkal, és ki kívánja használni az adatok nyilvántartásával, továbbításával és védelmével, valamint az adatokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos digitalizációs lehetőségeket.

3.3. A hatékony kutatási-mentési műveletek azonnali hozzáférést igényelnek a szállított személyekre vonatkozó pontos adatokhoz. Az irányelv jelenlegi szövege mindezt nem garantálja kellőképpen. Az Európai Bizottság ennek megfelelően javasolja a személyhajókon utazó utasok és személyzet számbavételével és regisztrációjával kapcsolatos jelenlegi előírások korszerűsítését, egyértelműbbé tételét és egyszerűsítését az ezen előírások által meghatározott biztonsági szint fokozása érdekében.

3.4. A javaslatnak az a követelménye, hogy a hajón tartózkodó személyekre vonatkozó információkat valamely meglévő elektronikus rendszerben – amelyben vészhelyzet esetén az illetékes hatóság azonnal hozzáférhet az adatokhoz – nyilván kell tartani, hatalmas előrelépést jelent a jelenlegi biztonsági szinthez képest anélkül, hogy jelentős költségeket róna az üzemeltetőkre vagy a felhatalmazott szervekre.

3.5. Az Európai Bizottság javasolja az utasokra vonatkozó információk többszörös jelentésével kapcsolatos előírás eltörlését és a jelenlegi jelentési követelmények összehangolását minden üzemeltető számára azáltal, hogy lehetővé teszik, hogy egy meglévő elektronikus rendszerben rögzítsék a fedélzeten tartózkodó személyek számára vonatkozó információt. Ez lehetővé teszi, hogy vészhelyzet vagy baleset esetén az adatokat – az Unión belüli bármely kikötő elhagyását, illetve a kikötőbe való beérkezést megelőzően – azonnal az illetékes hatóság részére továbbítsák ahelyett, hogy azokat a vállalati belső rendszerből kelljen kikeresni. Azt is biztosítja, hogy minden 20 tengeri mérföldnél hosszabb út esetén az Unión belüli bármely kikötő elhagyását, illetve a kikötőbe való beérkezést megelőzően a személyzetre és az utasokra vonatkozóan előírt információkat a vállalati rendszer helyett ugyanabban az elektronikus rendszerben rögzítsék.

3.6. Az Európai Bizottság a következő rendelkezéseket is javasolja: az átfedések elkerülése, valamint – minden 20 tengeri mérföldnél hosszabb út esetén – annak előírása, hogy az utasok állampolgárságát ugyanazokkal a módszerekkel és ugyanazon feltételeknek megfelelően vegyék nyilvántartásba és továbbítsák az illetékes hatóság felé, amelyeket a korábban előírt adatok (név, életkor stb.) esetén alkalmaznak; a 98/41/EK irányelvben szereplő utas-nyilvántartási követelmények meghatározásainak egyértelműsítése, például az út hosszára vonatkozóan; az utas-regisztrációs rendszerek jóváhagyására vonatkozó előírás törlése a 98/41/EK irányelvből; és a 2009/45/EK irányelv és a 98/41/EK irányelv szerinti mentességek/egyenértékűségek jelentésével kapcsolatos eljárás egyszerűsítése. A javaslat pontosítja a 98/41/EK irányelvben szereplő megfelelő fogalom meghatározásokat és követelményeket is.

3.7. A javaslat biztosítja, hogy a verseny az uniós vizeken valamennyi üzemeltető számára egyenlő feltételekkel folytatódhasson.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözli a 98/41/EK tanácsi irányelv módosítására irányuló javaslatot, amelyet jelentős hozzájárulásnak tart az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programja (REFIT) és az EU szabályozási környezetének javítására irányuló program végrehajtásához.

4.2. Az EGSZB megítélése szerint a modern elektronikus kommunikációs módszerek jelentéstételre javasolt felhasználása megfelelő, és növelni fogja a személyhajókon utazó személyek nyilvántartásba vételére és az ezzel kapcsolatos nyilatkozattételre szolgáló rendszer hatékonyságát és eredményességét.

4.3. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a javasolt módosítás növeli majd a hajózás biztonságát az uniós vizeken, és hajószerecsétlenségek esetén hozzájárul a mentési munka hatékonyságának javításához.

4.4. Az EGSZB támogatja a nyilvántartásba vett információknak az állampolgársággal való kiegészítésére irányuló javaslatot, hogy hajószerecsétlenség esetén gyorsabban lehessen tájékoztatni a családokat a hajón utazó hozzátartozókról, és el lehessen kerülni a sorsukkal kapcsolatos bizonytalanságot.

4.5. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság megközelítését, amelynek keretében az Európai Bizottság az irányelv javasolt módosításának előkészítése során célzott konzultációt folytatott a hajózási ágazatban dolgozó szakemberekkel, valamint az utazóközönség képviselőivel. E konzultációk eredményeit a 98/41/EK tanácsi irányelv módosítására irányuló javaslatához csatolt európai bizottsági munkadokumentum foglalja össze és értékeli. A konzultációk következtetéseit beépítették a javasolt irányelvbe.

4.6. Az EGSZB szükségesnek tartja a nyilvántartásba veendő személyes adatok védelmének megerősítését, valamint a 98/41/EK irányelv teljes korszerűsítését a személyes adatok védelmének területén végbement jogi fejleményekkel, különösen a (EU) 2016/679 rendelettel összhangban.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Az Európai Bizottságtól eltérően az EGSZB úgy véli, hogy a személyes adatok védelmét egyensúlyba kell hozni a kérésre az illetékes tagállami hatóságok felé továbbítandó adatokhoz való hozzáférés korlátozására vonatkozó követelményekkel (a vészhelyzet esetén, illetve balesetet követően alkalmazott adatmegosztási mechanizmus a 2002/59/EK irányelvben meghatározott SafeSeaNet rendszer). Az egyablakos nemzeti rendszerhez hasonlóan a SafeSeaNet is a személyes adatok védelméről szóló uniós jogszabályon alapul, és egyértelműen meghatározott adatbiztonsági és hozzáférési jogokról rendelkezik. Az EGSZB ajánlja, hogy az irányelvre irányuló javaslatban részletesen határozzák meg az adatok megőrzési idejét.

5.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslatban szereplő, az egyablakos nemzeti rendszer felé történő adattovábbításnak szigorúan biztosítania kell a bizalmas adatkezeléssel kapcsolatos (a 2010/65/EU irányelv 8. cikkében meghatározott) előírások teljesülését, továbbá azt, hogy az adattovábbítás megfeleljen a személyes adatok védelméről szóló uniós jogszabálynak.

5.3. Az EGSZB – az Európai Bizottság által végzett konzultáció eredményeivel összhangban – felhívja a figyelmet a kis fuvarozótársaságok helyzetére és a fokozódó bürokráciával szembeni védelmük szükségességére. Az EGSZB ezért támogatja az Európai Bizottság javaslatát, amelynek lehetővé kell tennie a kis fuvarozótársaságok számára, hogy olcsóbb és rugalmasabb lehetőségként internetkapcsolat segítségével tegyenek eleget a nyilvántartásba vételi követelményeknek, vagy saját döntésük alapján az Automatikus Információs Rendszeren (egy igen magas frekvenciájú rádiós jelátvitel-alapú tengerészeti hírközlési rendszeren) keresztül továbbítsák a hajón tartózkodó személyek létszámára vonatkozó információt. Ez lehetővé tenné, hogy a helyi kutató-mentő szolgálat a kapcsolattartó személy elérhetőségétől függetlenül bármikor egyszerűen visszakereshesse a hajón tartózkodó személyek létszámát.

5.4. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az irányelvre irányuló javaslatához végrehajtási terv is párosul, amely felsorolja az egyszerűsítést szolgáló intézkedések végrehajtásához szükséges lépéseket, és meghatározza az ezen új eljárások bevezetéséhez kötődő legfontosabb műszaki, jogi és az idővel kapcsolatos kihívásokat.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek biztonságos üzemeltetésének érdekében végzett ellenőrzések rendszeréről, valamint a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló, az Európai Parlament és a Tanács 2009/16/EK irányelvének módosításáról és a Tanács 1999/35/EK irányelvének hatályaon kívül helyezéséről

[COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]

(2017/C 034/30)

Előadó: **Jan SIMONS**

Felkérés:	Európai Parlament, 2016.6.9. Az Európai Unió Tanácsa, 2016.6.22.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 100. cikkének (2) bekezdése. [COM(2016) 371 final – 2016/0172 (COD)]
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	222/2/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB általánosságban üdvözli az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programjának (REFIT) célkitűzéseit, mely program átfogó célja, hogy egy olyan egyértelmű, egyszerű és következetes jogi keretet biztosítson a személyszállító hajók biztonságához, amely könnyebben végrehajtható, felügyelhető és érvényesíthető, és ily módon garantálja az utasok és a hajószemélyzet biztonságának általános szintjét.

1.2. Az EGSZB nagy hangsúlyt fektet a hazai és/vagy nemzetközi személyszállító hajókra egyaránt alkalmazandó uniós ellenőrzési rendszerre, amely egyenlő versenyfeltételeket biztosít az uniós vizeken valamennyi személyszállító hajó számára, függetlenül azok lobogójától. Ugyanakkor az EGSZB véleménye szerint az Uniónak elsősorban arra kell törekednie, hogy a tengeri közlekedés biztonságára és a tengeri környezet védelmére vonatkozó megfelelő normákat tartson fenn globális szinten, amelyek az uniós vizeken kereskedelmi tevékenységet folytató hajókra is érvényesek.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt új irányelv keretében további pontosításra, illetve kiegészítő rendelkezésekre van szükség, hogy elkerülhető legyen a redundancia az ellenőrzések során, illetve az, hogy felesleges további terheket rójanak a tagállamok közigazgatási szerveire, minimalizálva a hajók kereskedelmi hasznosíthatóságát vagy fokozva a személyzet kimerültségét. Ez az alábbiakat teszi szükségessé:

- a javasolt új irányelv és a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről szóló 2009/16/EK irányelv szerinti ellenőrzések közötti bármilyen lehetséges átfedés elkerülése,
- a tagállamok illetékes hatóságai közötti megfelelő koordináció az ellenőrzések ütemezése tekintetében.

1.4. Bár az új irányelvjavaslat helyesen törekszik arra, hogy csökkentse a hajó személyzetének kimerültségét, az EGSZB ajánlása szerint a hajókon dolgozó tengerészekre vonatkozó, minimálisan betartandó követelményeknek való megfelelés – ideértve az STCW-egyezményben (Nemzetközi egyezmény a tengerészek képzéséről, képesítéséről és az őrszolgálat ellátásáról) foglalt orvosi és képzési tanúsítást – kulcsfontosságú a tengerbiztonság tekintetében. Ezt a megfelelést az olyan hatályos nemzetközi egyezményekkel összhangban kellene biztosítani, mint például a 2006. évi Tengerészeti Munkaügyi Egyezmény, amelyet a 2009/13/EK tanácsi irányelv ültetett át az uniós jogba.

1.5. A fentiek fényében az EGSZB elismeri, hogy a tisztázó rendelkezések mennyisége mind a tagállamok, mind a hajózási vállalatok részéről megköveteli majd jelenlegi munkamódszereik módosítását. Következésképpen az EGSZB támogatná az Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség (EMSA) szerepét és a személyhajók biztonságával foglalkozó meglévő szakértői csoport (PSS EG) igénybe vételét a tengerbiztonsági csoportban, elősegítendő a végrehajtásra és az átültetésre irányuló eljárásokat a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésekkel és az egységes nemzeti ablak végrehajtásával foglalkozó, kapcsolódó szakértői csoportokkal együtt.

1.6. Az EGSZB hét konkrét, technikai jellegű megjegyzést szeretne tenni. Lásd e tekintetben a vélemény utolsó, 5. részét.

2. Bevezető

2.1. Európa mint hatalmas félsziget földrajzi adottságai következteteni engednek arra, hogy milyen kritikus jelentőséggel bírnak a tengeri szállítási szolgáltatások, ezen belül az utasszállítás. Évente több mint 400 millió ember utazik át uniós kikötőkön, ebből 120 millió főt belföldi személyhajók szállítanak. Ezért is annyira fontos a legmagasabb biztonsági színvonal biztosítása az uniós vizeken, abban a tudatban, hogy a hajók biztonságára vonatkozó jogszabályok jelentősen kihatnak különösen a környezetre, a munkajogra, az uniós polgárok mobilitására és az utasszállító hajók kereskedelmének megkönnyítésére, mivel ez utóbbiak EU-szerte azonos szabványoknak felelnek meg.

2.2. Kollektív emlékeztünkben, legalábbis a tengeri hajózás iránt érdeklődőkben még biztosan élnek az olyan tragikus események, mint amilyen a Herald of Free Enterprise mélytengeri komphajót érte 1987-ben, amikor a belgiumi Zeebrugge-ből kihajózott, vagy az Estonia tragédiája, mely Tallinból Stockholm felé tartva elsüllyedt a finn tengerpartnál 1994. szeptember 27-ről 28-ra virradó éjszaka. Az előbbinél, mely egy homokpadon feneklett meg, 193-an haltak meg, az utóbbinál pedig az eddigi legnagyobb számú, 852 személy vesztette életét. Az ok: a hajóorrban található ajtók, melyeken keresztül az utasok ki- és beszállnak, valamint a járművek be- és kiszállítása történik (angolul: roll-on-roll-off, ezért nevezik az ilyen hajókat ro-ro hajóknak), nem voltak bezárva, illetve a nagy vihar leszakította azokat. A következmény: a hajó a behatoló víz miatt gyorsan oldalára billent, majd felborult, mindez bő fél óra leforgása alatt.

2.3. Az Estoniával történt katasztrófa következtében a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet (IMO, egy specializált ENSZ szervezet londoni székhellyel) módosította a SOLAS-t („Életbiztonság a tengeren” tárgyú nemzetközi egyezmény – International Convention for the Safety of LIFE at Sea) többek között a ro-ro hajókra vonatkozó szivárgásstabilitással kapcsolatos követelmények szigorításával.

2.4. Azonban balesetek továbbra is előfordultak, ami Európát az elmúlt két évtizedben kiegészítő előírások bevezetésére készítette a személyszállító hajók biztonságának területén; ideértve néhány konkrét előírást, például a fedélzeten tartózkodó személyek nyilvántartását a nemzetközi utazásoknál alkalmazandó Solas mellett, amely a kettő vagy több EU tagország közötti utakat is magában foglalja, illetve még sokkal több uniós szabályt a belföldi hajóutaknál.

2.5. A javaslatok hátterét az Európai Tanács által a személyszállító hajók biztonságáról szóló jogszabályok tekintetében végrehajtott REFIT program képezi. A REFIT rövidítés a célravezető és hatásos szabályozásra utal.

2.6. Ennek célja a személyszállító hajó biztonságával kapcsolatos hatályos európai jogszabályok lehetőség szerinti egyszerűsítése és áramvonalasítása volt annak érdekében, hogy:

— az uniós jogszabályok csak ott maradjanak érvényben, ahol szükségesek és arányosak,

— biztosított legyen a konkrét és egységes végrehajtás,

— felszámolják az átfedéseket és ellentmondásokat.

Míndez összhangban van az EGSZB legutóbbi feltáró véleményben (SC/044, 2016. május 26.) megfogalmazott ajánlásaival a „REFIT” tekintetében.

2.7. Az összefüggő javaslatcsomag ezeket a célkitűzéseket szándékozik elérni.

A személyszállító hajók biztonságával kapcsolatos csomag javaslatokat tartalmaz szinte az összes, a személyszállító hajókra vonatkozó európai biztonsági szabályozásra, kivéve persze a ro-ro személyhajókra vonatkozó különleges stabilitási követelményekről szóló 2003/25/EK tisztán technikai jellegű irányelvet.

2.8. A csomag az alábbi három javaslatot foglalja magában:

— A 2009/45/EK irányelv alkalmazási területének meghatározása és egyértelműsítése (a belföldi úton közlekedő tengerjáró személyhajókra vonatkozó műszaki előírások).

— A 98/41/EK irányelvből (a személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról) következő jelentéstételi kötelezettség javítása és értelmezése más előírások vonatkozásában (2010/65/EU irányelv a nyilatkozattételi követelményekről és a 2002/59/EK irányelv a közösségi megfigyelő és információs rendszerről), valamint az azzal átfedésben levő szabályozások törlése.

— A ro-ro komphajókra (komphajók, melyek a személyeken kívül gépkocsikat és vonatokat is képesek szállítani) valamint a gyorsjáratú személyszállító hajókra vonatkozó uniós vizsgálati és felügyeleti rend egyértelművé tétele és egyszerűsítése.

2.9. Jelen vélemény tárgyát ez utóbbi javaslat képezi.

3. Az Európai Bizottság ellenőrzési rendszerre vonatkozó javaslatának összefoglalása

3.1. A javaslat célja a ro-ro komphajók és gyorsjáratú személyszállító hajók EU-s vizsgálati és ellenőrzési rendjének egyértelművé tétele és egyszerűsítése, melyre jelenleg az 1999/35/EK irányelv (a menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek biztonságos üzemeltetésének érdekében végzett kötelező szemlék rendszeréről) és a 2009/16/EK irányelv (kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésről) vonatkozik.

3.2. A javaslatot a 2009/21/EK irányelvvel és a 2009/45/EK irányelvvel összefüggésben veszik figyelembe (lobogó szerinti állam általi ellenőrzés nemzetközi és belföldi utakra járó tengerjáró hajókon). Itt is kitűnt, hogy ezt az irányelvet a különböző tagállamok eltérő módon ültetik át.

3.3. A javaslat szerint a „fogadó állam” fogalma (az 1999/35/EK irányelv szerint a fogadó államnak kell a ro-ro hajókat ellenőriznie, vagyis annak az országnak, ahol a hajó egy másik ország lobogója alatt üzemel) törlésre kerül. Az ellenőrzéseket a lobogó szerinti állam általi és kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésbe kell beépíteni. Végül pedig ez a rendszer egyértelművé teszi, hogy mikor kell a kétéves vizsgálatokat a jelenleg érvényes 1999/35/EK irányelv szerint elvégezni.

3.4. Ezért javasolt a 2009/16/EK irányelv módosítása és a 1999/35/EK irányelv visszavonása, melynek helyébe új irányelv lépne. Az új irányelv fő pontja a következők:

— az irányelv hatályát azokra a menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajókra és gyorsjáratú személyszállító vízi járművekre korlátozza, amelyek egy adott tagállamon belüli kikötők között, vagy egy tagállami kikötő és egy harmadik államban található kikötő között menetrendszerűen üzemelnek, amennyiben a hajó lobogója megegyezik a szóban forgó tagállammal,

— elhagy több felesleges fogalom meghatározást és hivatkozást, mint például „utas,” fogadó állam”, „nemzetközi forgalom”, „mentesítési bizonyítvány”, valamint törli a tengeri balesetek kivizsgálására történő hivatkozást, ami jelenleg a 2009/18/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatálya alá tartozik,

— olyan, a menetrend szerinti közlekedés megkezdése előtti ellenőrzési rendszerről rendelkezik, amely nem a társaságok, hanem a hajók ellenőrzésén alapul. A hajót alá kell vetni a II. mellékletnek megfelelő ellenőrzésnek, valamint ellenőrizni kell számos, az I. mellékletben a biztonságos üzemeltetésre vonatkozóan meghatározott követelmény teljesülését,

— előírja, hogy az ezen irányelv hatálya alá tartozó hajókon évente kétszer ellenőrzést kell végezni oly módon, hogy az ellenőrzések között elteljen egy bizonyos idő, valamint hogy a szóban forgó ellenőrzések egyikét menetrend szerinti átkelés során, szolgáltatás közben kell elvégezni,

- előírja, hogy a tagállamok, amennyiben úgy kívánják, ezt az ellenőrzést összevonhatják a hajóra irányuló, a lobogó szerinti állam általi éves szemlével,
- összhangba hozza az ellenőrzési jelentésekre, indulási tilalmakra, fellebbezésekre, költségekre, az ellenőrzési adatbázisra és a szankciókra vonatkozó rendelkezéseket a 2009/16/EK irányelv megfelelő rendelkezéseivel,
- összehangolja az irányelvet az Európai Unió működéséről szóló szerződés azon rendelkezéseivel, amelyek az Európai Bizottság felhatalmazáson alapuló jogi aktusokra vonatkozó felhatalmazásának gyakorlásáról szólnak,
- módosítja a 2009/16/EK irányelvet a ro-ro komphajókra és a gyorsjáratú személyszállító vízi járművekre irányuló ellenőrzések tartalma és gyakorisága fenntartásának biztosítása érdekében,
- előírja az irányelv Európai Bizottság általi értékelését;

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB általánosságban üdvözli az Európai Bizottság célravezető és hatásos szabályozás programjának (REFIT) célkitűzéseit, mely program átfogó célja, hogy egy olyan egyértelmű, egyszerű és következetes jogi keretet biztosítson a személyszállító hajók biztonságához, amely könnyebben végrehajtható, felügyelhető és érvényesíthető, és ily módon garantálja az utasok és a hajószemélyzet biztonságának általános szintjét. Következésképpen ezek a célravezető és hatásos szabályozás programok és értékelések kiegészítik az európai tengeri szállítási stratégiájának (COM/2009/0008) azon célkitűzéseit is, hogy teljes mértékben kiaknázzák a rövid távú tengeri fuvarozási és tengeri hajózási szolgáltatások iránti növekvő keresletben rejlő lehetőségeket az európai vállalkozások és polgárok számára.

4.2. Amint azt a baleseti statisztikák is igazolják, a jelenlegi szabályozási keret a személyszállító hajók tekintetében magas biztonsági szintet ért el az uniós vizeken. Az EGSZB helyesli, hogy a szóban forgó új irányelvjavaslattal és a 2009/16/EK irányelv módosításával ismét előtérbe kerül a ro-ro komphajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek biztonsággal kapcsolatos egyes jellemzőinek kezelése. A REFIT-felülvizsgálat eredménye pontosítja és egyszerűsíti a hatályos 1999/35/EK irányelv által előírt szemlék, a kikötő szerint illetékes állam általi kiterjesztett ellenőrzések, valamint a lobogó szerinti állam által végzett éves szemlék szerinti aktuális követelményeket, fenntartva mindeközben a menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajókon és gyorsjáratú személyszállító vízi járműveken utazók biztonságának szintjét az uniós vizeken.

4.3. Az EGSZB nagy hangsúlyt fektet a hazai és/vagy nemzetközi személyszállító hajókra egyaránt alkalmazandó uniós ellenőrzési rendszerre, amely egyenlő versenyfeltételeket biztosít az uniós vizeken valamennyi személyszállító hajó számára, függetlenül azok lobogójától.

4.4. Az EGSZB üdvözli, hogy a tervezett egyszerűsítés nem csupán további jogi egyértelműséget biztosít majd, hanem emellett várhatóan tovább fogja egyszerűsíteni a nemzeti közigazgatási szervek által végzett ellenőrzések mennyiségét, és ugyanakkor maximalizálni fogja a hajók kereskedelmi hasznosíthatóságának időtartamát.

4.5. 2009 óta a Párizsi Memorandum keretében alkalmazott új ellenőrzési rendszer a hajózás teljesítményére összpontosít az alacsony színvonalú hajók esetében a fokozott ellenőrzés, a magas színvonalú hajók esetében pedig a ritkább ellenőrzések révén. Az EGSZB elismeri az új ellenőrzési rendszer fenti eredményét, különös tekintettel arra, hogy az adminisztratív terhek a rövid távú tengeri kereskedelmi hajók esetében növekvő aggodalomra adtak okot, valamint hogy minden egyes további ellenőrzés növeli e terhet.

4.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hajókon dolgozó tengerészekre vonatkozó, minimálisan betartandó követelményeknek való megfelelés – ideértve az STCW-egyezményben foglalt orvosi és képzési tanúsítást – kulcsfontosságú a tengerbiztonság tekintetében, és ezért ezt az olyan hatályos nemzetközi egyezményekkel összhangban kellene biztosítani, mint például a 2006. évi Tengerészeti Munkaügyi Egyezmény, amelyet a 2009/13/EK tanácsi irányelv ültetett át az uniós jogba. A szóban forgó irányelv a tengerészek munkaidejére vonatkozó specifikus jogszabályokat, azaz az 1999/63/EK irányelvet is módosította, amelynek célja, hogy a munkaidőre vonatkozó minimumkövetelmények meghatározása révén védje a tengerészek egészségét és biztonságát. Ezzel párhuzamosan az 1999/95/EK irányelv arra törekszik, hogy javítsa a tengeri biztonságot, küzdjön a harmadik országbeli hajótulajdonosok által folytatott tisztességtelen versenygyakorlatok ellen, továbbá védje az uniós kikötőket használó hajók fedélzetén tartózkodó tengerészek egészségét és biztonságát.

4.7. Az EGSZB elismeri, hogy a pontosítást igénylő rendelkezések mennyisége mind a tagállamok, mind a hajózási vállalatok részéről megköveteli jelenlegi munkamódszereik módosítását. Következésképpen az EGSZB támogatná az Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség (EMSA) szerepét és a személyhajók biztonságával foglalkozó meglévő szakértői csoport (PSS EG) igénybe vételét a tengerbiztonsági csoportban (a tengeri közlekedés biztonsága területének egy informális, állandó szakértői csoportja, amelyet a Mobilitáspolitikai és Közlekedési Főigazgatóság hívott életre), elősegítendő a végrehajtásra és az átültetésre irányuló eljárásokat a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzésekkel és az egységes nemzeti ablak végrehajtásával foglalkozó, kapcsolódó szakértői csoportokkal együtt. Az EGSZB üdvözli az érintett szervezeteknek nemrégiben felkínált lehetőséget, hogy vegyenek részt a személyhajók biztonságával foglalkozó meglévő szakértői csoportban, mivel az ilyen vitaplatformok – az európai fenntartható hajózási platform (ESSF) példáját követve – rendkívül hasznosnak bizonyulhat, mivel összehozza az Európai Bizottságot, az ágazatot és a nem kormányzati szervezeteket, valamint a tagállamok illetékes hatóságait.

4.8. Ami az 5. cikk szerinti rendszeres ellenőrzéseket illeti, előfordulhat, hogy a javasolt új irányelv értelmében ellenőrzés alá eső hajót ugyanakkor az ezen irányelv által a menetrend szerint közlekedő ro-ro komphajók és gyorsjáratú személyszállító vízi járművek ellenőrzéséről szóló 14. cikk révén módosított 2009/16/EK irányelvvel összhangban végrehajtott, a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzéseknek is alávetik. A javasolt új irányelvnek a hatékonyság érdekében el kell kerülnie a két fentebb említett irányelv szerinti ellenőrzések közötti lehetséges átfedéseket.

4.8.1. Habár a kikötő szerint illetékes állam általi ellenőrzések jelenlegi rendszerének kockázati paraméterei azt is maguk után vonhatják, hogy a hajó nem jogosult a kikötő szerint illetékes állam általi kiterjesztett ellenőrzésre az ezen javasolt új irányelv szerint ütemezett ellenőrzés idején, a tagállamok közötti megfelelő koordinációra lesz azonban szükség az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja által előírt két ellenőrzés közötti időeltolódás teljesülése érdekében.

4.8.2. A javasolt új irányelv 10. cikke értelmében az Európai Bizottság létre kell hoznia egy ellenőrzési adatbázist. Egyértelműsíteni kell, hogy ezt az ellenőrzési adatbázist a Párizsi Memorandummal és az EMSA THETIS rendszerrel párhuzamosan fogják-e fenntartani, és elsősorban azt, hogy az ellenőrzéseknek az új irányelv értelmében történő lefolytatása milyen hatással lesz a hajók Párizsi Memorandum szerinti kockázati profiljára.

4.8.3. Az 1. cikk (1) bekezdését illetően, tisztázni kell a „harmadik állam” meghatározása kapcsán, hogy az a nem uniós tagállamokat jelenti-e, vagy az uniós és a nem uniós tagállamokat egyaránt. Az EGSZB értelmezése szerint a „harmadik állam”-ot kizárólag nem uniós tagállamként kellene meghatározni, hogy elkerülhető legyen a javasolt új irányelv 14. cikke szerinti, a kikötő szerint illetékes állam által végzett ellenőrzések hatálya alá tartozó ro-ro komphajókkal és gyorsjáratú személyszállító vízi járművekkel való összetévesztés.

4.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU elsődleges szerepe annak biztosítása, hogy a javasolt új irányelv 2. cikkében szereplő nemzetközi jogi eszközök bármely módosítása a tengeri közlekedés biztonságára és a tengeri környezet védelmére vonatkozó megfelelő standardot tartson fenn globális szinten. Ezért az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt új irányelv 12. és 13. cikkében szereplő, a nemzetközi jogszabályoktól való esetleges jövőbeni eltérésre vonatkozó rendelkezéseket csak végső megoldásként szabad alkalmazni, és ezeknek adott esetben európai szintű fellépést is elő kellene írniuk, biztosítandó, hogy a közösségi tengerészeti jogszabályok és nemzetközi eszközök közötti bármilyen konfliktus nemzetközi szinten kompatibilis megoldást találjon.

5. Részletes megjegyzések

5.1. Ami a javasolt új irányelv 2. cikke (5) bekezdésének a) pontja és 14. cikkében szereplő „menetrend szerint közlekedés” meghatározását illeti, az EGSZB javasolja a meghatározás alábbiak szerinti pontosítását: „*az indulási és érkezési időpontok nyilvánosan elérhető vagy tervezett listájának megfelelően*”.

5.2. Redundáns és zavart keltő követelmények találhatóak az *előzetes ellenőrzések* 3. cikk (2) bekezdésében szereplő és az *előzetes ellenőrzés kötelezettsége alóli kivételek* 3. cikk (1) bekezdésében szereplő rendelkezései között. Az EGSZB a két bekezdés egy új 4. cikk (1) bekezdés alatt történő összevonását javasolja annak érdekében, hogy következesen lehessen hivatkozni azokra a feltételekre, melyek teljesülése esetén a hajók ellenőrzésétől el lehet tekinteni, amennyiben a hajókon korábban elvégzett ellenőrzésekkel és szemlékkel az adott tagállam elégedett. Ennek az új bekezdésnek szintén hivatkoznia kell a ro-ro komphajókra és gyorsjáratú személyszállító vízi járművekre a 2009/16/EK irányelv által előírt, a javasolt új irányelv 14. cikke általi módosítás szerinti előzetes ellenőrzésekre.

5.3. Míg a javasolt új irányelv megállapít egy eljárást arra az esetre, ha előre nem látható körülmények miatt valamely helyettesítő ro-ro komphajót vagy gyorsjáratú személyszállító vízi járművet kell gyorsan üzembe helyezni (4. cikk (3) bekezdés), az EGSZB egy célzott eljárást javasol a helyettesítő hajók korlátozott időtartamra történő üzembe helyezésére a menetrend szerint közlekedő hajó ütemezett karbantartása esetén, amennyiben a 4. cikk (1) bekezdése nem alkalmazható.

5.4. Az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja által előírt két éves ellenőrzés rendszerességét egyaránt meg kell határozni a 14a. cikk (2) bekezdésében, biztosítandó az ezen irányelv és a 2009/16/EK irányelv közötti közös biztonsági szintet idő szempontjából. Továbbá a két, évenként sorra kerülő és 12 hónapon belül elvégezendő vizsgálat rendszeressége nincs meghatározva a szezonálisan közlekedő hajók tekintetében, ez további egyértelműsítést igényel.

5.5. Zavart keltő az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontjában szereplő utalás az „I. és a II. mellékletben felsoroltak közül elegendő számú tételre”, amelyekre az ellenőrzésnek ki kell terjednie. Az EGSZB azt javasolja, hogy az ellenőr szakmai megítélése alapján döntsön arról, hogy mely tételeket és milyen mértékben kell ellenőrizni az adott területek általános állapotának értékelése érdekében, illetve az egyéb nemzetközi rendeletek keretében már kötelezően ellenőrzött tételek ismételt ellenőrzésének elkerülése érdekében. Javasolt továbbá a 14a. cikk (2) bekezdése b) pontjának hasonló értelmű módosítása. Emellett az egyértelműség kedvéért az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontjában és a III. mellékletében érdemes lenne feltüntetni, hogy a menetrend szerinti átkelés során, szolgáltatás közben végzett ellenőrzésről van szó. Különösen a nagyon rövid távú tengeri utak kapcsán kellene fontolóra venni a szolgáltatás közben végzett ellenőrzés gyakorlati szempontjait, valamint az átkelés során rendelkezésre álló korlátozott időtartamot.

5.6. Bár egyértelműen a 2009/16/EK irányelvnek a hiányosságok orvoslásáról és a hajó visszatartásáról szóló 19. cikke ihlette, a javasolt új irányelvnek meg kell határoznia, hogy *„az ezen irányelv értelmében végzett ellenőrzések során mindent meg kell tenni a hajó indokolatlan visszatartásának vagy feltartóztatásának elkerülése érdekében”*.

5.7. Mivel a ro-ro komphajókat és gyorsjáratú személyszállító vízi járműveket a javasolt új irányelv 2. cikke külön-külön határozza meg, az EGSZB az egyértelműség érdekében javasolja, hogy minden esetben és kizárólagosan mint *„ro-ro komphajó és gyorsjáratú személyszállító vízi jármű”* hivatkozzanak ezekre. A javaslat (6) preambulumbekkezdését ennek megfelelően kell módosítani.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1920/2006/EK rendeletnek az új pszichoaktív anyagokra vonatkozó információcsere, riasztási rendszer és kockázatértékelési eljárás tekintetében történő módosításáról

[COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]

(2017/C 034/31)

Felkérés:	Tanács, 2016.9.7.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 148. cikkének (2) bekezdése [COM(2016) 547 final – 2016/0261 (COD)]
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság”
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.10.19.
Plenáris ülés száma:	520.
A szavazás eredménye:	228/2/5
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a 2014. január 21-én elfogadott, az új pszichoaktív anyagokról szóló véleményében ⁽¹⁾ (EESC-2013-06166-00-00-AC-TRA) már kifejtette véleményét a kérdésről, 2016. október 19–20-án tartott, 520. plenáris ülésén (a 2016. október 19-i ülésnapon) úgy határoz, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, utalva az említett dokumentumban kifejtett álláspontjára.

Kelt Brüsszelben, 2016. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az új pszichoaktív anyagokról” – COM(2013) 619 final – 2013/0305 (COD), COM(2013) 618 final – 2013/0304 (COD) (HL C 177., 2014.6.11., 52. o.).

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU